

**ŽIVOT
MUHAMMEDA
S.A.V.S.**

HAZARETI MIRZA BAŠHIR-UD-DIN-MAHMUD AHMAD

ŽIVOT
MUHAMMEDA
s.a.v.s.

HAZRETI MIRZA BAŠIR-UD-DIN
MAHMUD AHMAD

HAZRETI MIRZA BAŠIR-UD-DIN MAHMUD AHMAD
ŽIVOT MUHAMMEDA s.a.v.s.
Hrvatski prijevod
Prvo izdanje/First edition
© ISLAM INTERNATIONAL PUBLICATION LIMITED

Naslov izvornika
LIFE OF MUHAMMAD s.a.

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 898541

Prevoditelj / Translator:
Fahrija Avdić/Staška Barić

Usporedba teksta s originalom/Text review:
Mr.Jasmin Buljic

ISBN - 978 -953 -8024 -01 -6

Nakladnik / Published by:
Ahmadija muslimanski džamat u Hrvatskoj,
Vlaška 35, 10000 Zagreb, Hrvatska

Tisak / Printed by:
STEGA TISAK D.O.O.
Heinzlova 60/1 10000 Zagreb Hrvatska

Ahmadija muslimanski džamat u Hrvatskoj
Vlaška 35, 10000 Zagreb, Hrvatska
Tel: 01/4680-979; Fax: 01/4683-846
www.alislam.hr
e-mail: info@alislam.hr

O AUTORU

Obećani sin r.a. Obećanog Mesije i Mahdija a.s.; jasan znak Allaha, Svemogućeg; Božja riječ, čiji je dolazak najavio Časni poslanik Muhammed s.a.v.s. i Obećani Mesija a.s., kao i drugi poslanici; zvijezda u duhovnom svodu na čiju pojavu svijet mora stoljećima čekati; Božji čovjek, okrunjen duhovnom aureolom koja zrači tako sjajnim zrakama svjetla da može usaditi duhovni život njegovim sljedbenicima i zadržati pozornost onih koji nisu imali sreću da ga prate; govornik tako vrhunske kvalitete da su njegovi govori publiku zadržavali satima, na kiši ili suncu, duboko u noć, njegove riječi su tekle kao med, dolazile do njihovih ušiju, dodirivale dubinu njihove duše, davale im znanje i oživljavale njihovu vjeru; ocean božanskog i svjetovnog znanja; glas sazrio s godinama, tako da govori koherentno i tečno; bez ikakve sumnje, najveći genij 20. stoljeća; čovjek sjajne inteligencije i pamćenja; primjer kvalitete liderstva; onaj čija svestranost ne može biti shvaćena – Hazreti Mirza Bašir-uddin Mahmud Ahmad r.a. (1889.-1965.), Muslih Mau'ud (Obećani reformator) bio je najstariji sin i drugi nasljednik (khalifa) Obećanog Mesije a.s.

Preuzeo je Ahmadija džemat u mladosti, s 24 godine, kada je Džemat još bio u svojim počecima i razvijao ga do najboljeg doba, više od 50 godina, svojim duhovnim usmjerenjima, molitvama, suzama, radom i krvlju. Ne samo da je utvrdio temelje zajednice koje je ostavio Obećani Mesija a.s. nego je proširio strukturu Džemata pokretanjem različitih shema, organizacija i programa, crpeći inspiraciju od Obećanog Mesije a.s. i po Božjim uputama. Njegova najveća briga, kojoj je posvetio cijeli svoj život, bila je završiti misiju Obećanog Mesije – teški zadatak širenja poruke istinskog islama u svoj njegovoj čistoći ostatku svijeta. Da bi ovo

postigao, započeo je Tahrik-e Jadid, kroz koji je širio, i kroz koji se i dalje širi misionarski rad širom svijeta. Njegova brza inteligencija, oštri intelekt, duboko i opsežno školovanje i, iznad svega, njegovo od Boga dano znanje omogućilo mu je da napravi veliki broj djela: zapisa, govora itd. Njegov opus je toliko velik da će trebati mnogo godina kako bi se publicirao i predstavio.

Kada je Obećani Mesija a.s. žarko molio Boga da mu da znak podrške za islam, Allah mu je poslao vijest o njegovom sinu i rekao:

*„...On će biti ekstremno inteligentan... bit će ispunjen svjetovnim i duhovnim znanjem... Sin, užitak srca, visokog nivoa, plemenit; manifestacija Prvog i Posljednjeg, Istine i Visine; kao da je Allah sišao s neba. Svjetlost dolazi. Mi ćemo uliti naš duh u njega...” (Objava od 20. veljače 1886.)**

* Prijevod s urdu jezika gospodina Muhammada Zafrullah Khana u njegovom engleskom prijevodu Tazkire – knjige koja sadrži snove, vizije i usmene objave koje je primio Obećani Mesija a.s. (nakladnik)

SADRŽAJ

ARABIJA U VRIJEME POSLANIKOVOG ROĐENJA	5
POSLANIKOV BRAK S HATIDŽOM	11
POSLANIK PRIMA SVOJU PRVU OBJAVU	15
PRVI SLJEDBENICI	17
PROGANJANJE VJERNIKA.....	18
PORUKA ISLAMA.....	24
SELIDBA U ETIOPIJU.....	28
OMER PRIMA ISLAM.....	30
BOJKOT MUSLIMANA	32
POSLANIK IDE U TA'IF	34
ISLAM SE ŠIRI U MEDINU.....	38
DUHOVNO PUTOVANJE ISRA'	40
PROROČANSTVO O POBJEDI RIMLIJANA.....	41
PRVI ZAVJET AKABE	44
HIDŽRA	46
SURAKA U POTJERI ZA POSLANIKOM.....	48
POSLANIK STIŽE U MEDINU	51
ABU-EJUB ANSARI KAO POSLANIKOV DOMAĆIN	52
SVJEDOČENJE ANASA	54
DOLAZAK POSLANIKOVIH UKUĆANA IZ MEKE I TEMELJ ZA DŽAMIJU	54
NESIGURAN ŽIVOT U MEDINI	55
ZLE NAMJERE MEKANACA PROTIV MUSLIMANA.....	56
VEZA BRATSTVA IZMEĐU ANSARI I MUHADŽIRA	57
SPORAZUM IZMEĐU RAZNIH PLEMENA MEDINE	58
POČETAK NOVE SPLETKE MEKANACA	61
MEKANSKI SE SPREMAJU NAPASTI MEDINU	62
OBRAMBENI PLAN ČASNOG POSLANIKA.....	62
TEMELJ ISLAMSKJE VLADE U MEDINI	63
BITKA NA BEDRU	64
ISPUNJENO VELIČANSTVENO PROROČANSTVO	71

BITKA NA UHUDU	74
POBJEDA PREOKRENUTA U PORAZ	77
GLASINE O POSLANIKOVOJ SMRTI STIGLE U MEDINU	83
ZABRANA ALKOHOLA I NJEN UČINAK.....	86
ZLI PLANOV I NEPRIJATELJA POSLIJE UHUDA.....	88
DOGAĐAJ O UBOJSTVU 70 HAFIZA	91
SUKOB S BANU-MUSTALIK	93
NAPAD CIJELE ARABIJE NA MEDINU	96
BITKA NA HENDEKU (KOD ROVA).....	97
BORBA PROTIV VELIKE NADMOĆI	99
IZDAJA BANU-KURAIZA.....	103
RAZILAŽENJE SAVEZNIKA PLAN NAPADA BANU-KURAIZA I NJIHOV NEUSPJEH	110
KAZNA BANU-KURAIZA ZA NJIHOVU IZDAJU.....	113
SA'DOVA PRESUDA U SKLADU S BIBLIJOM	116
JE LI POSLANIK NASTOJAO NASTAVITI RATOVANJE?	119
UČENJE JUDAIZMA I KRŠĆANSTVA O RATU	122
UČENJE ISLAMA O RATU I MIRU.....	124
POSLANIKOVE UPUTE O RATU	133
NAPADI NEVJERNIKA POSLIJE BITKE KOD ROVA	136
POSLANIK ODLAZI U MEKU S TISUĆU PETSTO DRUGOVA.....	137
UGOVOR NA HUDEBIJI	141
POSLANIKOVA PISMA RAZNIM KRALJEVIMA	144
PISMO KRALJU IRANA.....	150
PISMO KRALJU NEGUSU	153
PISMO KRALJU EGIPTA	155
PISMO POGLAVICI BAHRAINA	159
PAD KAIBARA.....	160
ISPUNJENJE POSLANIKOVE VIZIJE.....	165
BITKA MUTA	168
POSLANIK MARŠIRA U POBJEDU NA MEKU S DESET TISUĆA SLJEDBENIKA	173
PAD MEKE.....	175

POS LANIK U LAZI U MEKU	178
KABA OČIŠĆENA OD KIPOVA	184
POS LANIK OPRAŠTA SVOJIM NEPRIJATELJIMA	186
IKRAMA POSTAJE MUSLIMAN	188
BITKA NA HUNEINU	190
‘BOŽJI POS LANIK VAS POZIVA’	192
ZAKLETI NEPRIJATELJ POSTAJE PREDANI SLJEDBENIK.....	195
POS LANIK DIJELI RATNI PLIJEN	196
SPLETKARENJA ABU-AMIRA	199
EKSPEDICIJA TABUKA	200
POS LJEDNJI HADŽ I HUTBA ČASNOG POS LANIKA	203
POS LANIK NAGOVJEŠTAVA SVOJU SMRT	208
POS LANIKOVI ZADNJI DANI	211
POS LANIK UMIRE.....	213
STANJE POS LANIKOVIH SLJEDBENIKA POS LIJE NJEGOVE SMRTI....	214
POS LANIKOVA OSOBNOST I KARAKTER	217
POS LANIKOVA ČISTOĆA UMA I ČISTOĆA TIJELA.....	218
POS LANIKOV JEDNOSTAVAN ŽIVOT	219
ODNOS S BOGOM.....	225
OSUĐIVANJE POKORE	234
NJEGOV ODNOS PREMA SVOJIM ŽENAMA	236
NJEGOVE VISOKE MORALNE VRLINE	237
SUZDRŽANOST.....	239
PRAVEDNO I POŠTENO POSTUPANJE	241
POŠTOVANJE PREMA SIROMAŠNIMA	243
ČUVANJE IMETKA SIROMAŠNIH	247
POSTUPANJE PREMA SLUGAMA	248
POSTUPANJE PREMA ŽENAMA	249
STAV PREMA MRTVIMA	253
POSTUPANJE PREMA SUSJEDIMA	254
POSTUPANJE PREMA RODBINI	255
BRIGA O DOBROM DRUŠTVU	258
BRIGA O VJERI LJUDI.....	259

SKRIVANJE MANA DRUGIH LJUDI	259
STRPLJENJE U NEVOLJI	262
MEĐUSOBNA SURADNJA	263
ISTINOLJUBIVOST	264
ZNATIŽELJA	266
OSUDA VARANJA	267
PESIMIZAM	267
LJUBAV PREMA ŽIVOTINJAMA	268
TOLERANTNOST U RELIGIJSKIM STVARIMA	269
HRABROST	269
LJUBAZNOST PREMA NEUKIMA	270
ISPUNJAVANJE ZAVJETA	270
POŠTOVANJE PREMA ONIMA KOJI SLUŽE ČOVJEČANSTVU	271
ŽIVOT POSLANIKA JE OTVORENA KNJIGA.....	271

PREDGOVOR

Život Muhammeda s.a.v.s. dio je uvoda u studiju o Časnom Kur'anu koji je napisao hazreti Mirza Bashirduddin Mahmud Ahmad^{ra}. Uvod u studiju na engleski je preveo Qadi Muhammed Aslam i prvi put je objavljen u Londonu 1949. godine. Od tada se pojavio u nekoliko izdanja. Život Muhammeda s.a.v.s. također se pojavio u nekoliko izdanja, te je trenutačno rasprodan. Objavljujemo ga ponovno s indeksima koje prethodna engleska verzija nije imala, te smo ga preuredili kako bi bio privlačniji čitateljima. Potrebno je spomenuti da su ovakve izmjene bile zahtjevne te se nadamo da smo u ovom izdanju odgovorili tim zahtjevima. Također su načinjene i neke manje ispravke.

Ime Muhammeda s.a.v.s., Časnog poslanika islama, prati kratica «s.a.v.s.», koja znači «Neka mir i blagoslov Allaha budu nad njim.» Imena ostalih proroka i poslanika prati kratica a.s., što znači «Nad kojim neka je mir». Ovi pozdravi najčešće nisu izneseni u cijelosti. Međutim, kad god se izgovaraju, treba se shvatiti kao da su izgovoreni u cijelosti. Simbol r.a. upotrebljava se uz imena učenika Časnog Poslanika te uz ime Obećanog Mesije a.s. Kratica r.a. glasi «Radi Allahu 'anhu/'anha/'anhum» ili u prijevodu – «Neka Allah bude zadovoljan s njim/s njom/s njima».

U transliteraciji arapskih riječi koristili smo sustav usvojen od strane Royal Asiatic Society.

ا na početku riječi, izgovara se kao a, i, u, prethodi mu vrlo blagi izdisaj, kao h u engleskoj riječi 'honour'.

ث th, izgovara se kao th u engleskoj riječi 'thing'.

ح h, izdisaj iz grla, snažniji nego h.

خ

kh, izgovara se kao škotski ch u riječi 'loch'.

د

dh, izgovara se kao engleski th u 'that'.

ص

ṣ, snažno artikulirani s.

ض

ḍ, slično kao th u engleskoj riječi 'this'.

ط

ṭ, snažno artikulirani palatal t.

ظ

ẓ, snažno artikulirani z.

ع

jak grleni, izgovor se mora naučiti po sluhu.

غ

gh, glas koji zvuči vrlo slično slovu r. U francuskom "grasseye", a u njemačkom 'r'. Zahtijeva da mišići grla budu u 'grgljajućem' položaju dok se izgovara.

ق

q, duboki grleni glas k.

ء

oblik zastajkivanja u glasu

U kratkim samoglasnicima su zastupljeni:

a za ا (kao u u riječi 'bud');

i za ي (kao i u riječi 'bid');

u za و (kao oo u riječi 'wood');

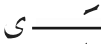
U dugim samoglasnicima su zastupljeni:

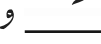
ā za آ ili أ (kao a u riječi 'father');

ī za ي ili ي (kao ee u riječi 'deep');

ū za و (kao oo u riječi 'root');

Ostali:

ai za (kao i u riječi 'site') ♦;

au za (slično kao ou u riječi 'sound').

Suglasnici koji nisu uključeni u navedeni popis imaju istu fonetsku vrijednost kao i u glavnim europskim jezicima.

Nismo transliterirali one arapske, perzijske i urdu riječi koje su postale dijelom engleskog jezika, npr. islam, Mahdi, Kur'an, Hidžra, ramazan, Rahman, hadis, zekat, ulema, umma, sunna, kafir itd.

Citati s ravnim zarezima (navodnicima) koriste se kako bi se razlikovali od zakrivljenih parova koji se koriste u sustavu transliteracije ' za ع , ' za ء. Zarezi kao interpunkcijski znakovi se koriste sukladno svojoj uobičajenoj uporabi.

Nakladnik

♦ U arapskim riječima poput شيخ (Shaikh) postoji element dvoglasja koji nije prisutan kada se riječ izgovara na urdu jeziku.

ŽIVOT MUHAMMEDA s.a.v.s.

ARABIJA U VRIJEME POSLANIKOVOG ROĐENJA

Poslanik je rođen u Meki u kolovozu 570. A.D. Dano mu je ime Muhammed, što znači 'hvale vrijedan'. Da bismo razumjeli njegov život i karakter, moramo imati neki dojam o uvjetima koji su vladali u vrijeme njegovog rođenja.

Kada je rođen, skoro u cijeloj Arabiji vjerovalo se u idolopoklonstvo. Arapi su pratili svoje porijeklo do Ibrahima (Abrahama). Oni su znali da je Ibrahim vjerovao u Božje Jedinstvo i nije bio idolopoklonik. Usprkos tome, oni su prihvatili idolopoklonstvo i činili su širk (pripisivanje partnera Bogu). U obrani svojih vjerovanja rekli su da neki ljudi imaju prisan odnos s Bogom; da je njihovo posredovanje u ime drugih prihvaćeno kod Boga; da je teško običnim ljudskim bićima steći blizinu Bogu, pa moraju imati druge da posreduju za njih kako bi stekli Božje zadovoljstvo i pomoć. Tako su bili u stanju spojiti svoje poštovanje prema Ibrahimu sa svojim idolopokloničkim vjerovanjima. Govorili su da je Ibrahim bio svet čovjek. On je bio u stanju približiti se Bogu bez posredovanja, dok obični Mekanci to nisu mogli. Zato su ljudi Meke načinili kipove svetih i bogobojažnih osoba i njih su štovali i njima su prinosili žrtve s ciljem da kroz njih steknu Božje zadovoljstvo. Ovaj stav je bio primitivan, nelogičan i pun mana. Ali Mekanci se nisu brinuli zbog toga. Oni dugo vremena nisu imali učitelja Božjeg Jedinstva i idolopoklonstvo se, kada je jednom uhvatilo korijen, širilo i nije znalo za granice; broj bogova je počeo rasti. U vrijeme Poslanikovog rođenja kažu da

je u Kabi, Časnoj džamiji cijelog islama i kući štovanja, koju su izgradili Ibrahim i njegov sin Ismail, bilo 360 kipova. Izgleda da su za svaki dan mjesečevog kalendara Mekanci imali kip. U drugim velikim središtima bili su drugi kipovi, tako da možemo reći da je svaki dio Arabije zakoračio u idolopoklonstvo. Arapi su bili predani kulturi govora. Oni su bili jako zainteresirani za svoj govorni jezik i revno su ga nje govali. Njihove intelektualne ambicije, međutim, bile su oskudne. Oni nisu ništa znali o povijesti, zemljopisu, matematici itd. No, kako su bili ljudi pustinje i kako su morali naći svoj izlaz u pustinji bez pomoći oznaka, morali su razviti duboki interes za astronomiju. U cijeloj Arabiji nije bilo ni jedne škole. Kažu da je u cijeloj Meki samo mali broj ljudi znao čitati i pisati.

S moralne točke gledišta, Arapi su bili puni proturječnosti. Patili su od nekih krajnjih moralnih grijeha, ali su u isto vrijeme imali i neke dobre odlike. Bili su odani pretjeranom piću. Biti pijan i podivljati pod djelovanjem alkohola za njih je bilo vrlina, a ne porok. Gospodin je bio onaj tko zabavlja svoje prijatelje i susjede na pijankama. Bogati ljudi bi održavali skupove pijančenja barem pet puta na dan. Kockanje je bio njihov nacionalni sport. No, oni su od toga napravili naročitu umjetnost. Nisu kockali da bi postali bogati. Od pobjednika se očekivao određeni broj zabava za prijatelje. U vrijeme rata kroz kockanje su skupljani prilozima. Čak i danas imamo instituciju nagrada da bi se skupio novac za rat. Europljani i Amerikanci trebaju znati da su ovu tradiciju izumili Arapi i trebaju zapamtiti da u ovome samo oponašaju Arape. Kada bi izbio rat, arapska plemena bi održavala proslave kockanja. Tko god bi pobijedio, trebao je snositi veći dio troškova rata.

O lakoćama civiliziranog života Arapi nisu ništa znali. Njihovo glavno zanimanje bila je trgovina i zato su slali svoje

karavane na udaljena mjesta, kao što je Etiopija, Sirija, Palestina i čak i Indija. Bogati među njima bili su veliki ljubitelji indijskih mačeva. Potrebnu odjeću dobavljali su uglavnom iz Jemena i Sirije. Gradovi su bili trgovački centri. Ostatak Arabije, osim Jemena i nekih sjevernih dijelova, činili su beduini. Oni nisu imali stalnog boravišta ili mjesta stanovanja. Ova plemena podijelila su zemlju među sobom tako da su se članovi plemena slobodno kretali u svom dijelu zemlje. Kada bi zalihe vode u nekom mjestu bile istrošene, oni bi se selili na drugo mjesto i tamo se nastanili. Njihova imovina sastojala se od ovaca, koza i deva. Od vune su pravili odjeću, a od koža šatore. Ono što bi preostalo prodavali bi na tržnici. Zlato i srebro im nisu bili nepoznati, ali su sigurno bili rijetki imetak. Siromašni i obični ljudi pravili su ukrase od školjki i od sastojaka ugodnih mirisa. Čistili su sjeme dinja, sušili ga i nizali u lančiće. Kriminal i nemoral kraljeva uzeli su maha. Krađa je bila rijetka, ali je razbojništvo bilo uobičajeno. Međusobni napadi i otimanje smatrali su se nacionalnim pravom. No, u isto vrijeme ispunjavali su zadanu riječ više nego bilo koji drugi narod. Ako bi neki pojedinac otišao moćnom vođi ili plemenu i tražio zaštitu, taj vođa ili pleme je bilo obvezano čašću zaštititi tog pojedinca. Ukoliko to ne bi bilo učinjeno, pleme je padalo na društvenoj ljestvici u cijeloj Arabiji. Pjesnici su imali veliki ugled. Odavano im je poštovanje kao nacionalnim vođama. Od vođa se očekivalo da imaju veliku moć govora, čak i da budu u stanju pisati poeziju. Gostoprимstvo se razvilo do vrhunca. Kada bi bespomoćni putnik stigao u sjedište plemena, bio bi tretiran kao počasni gost. Za njega bi bila zaklana najbolja životinja i bila bi mu ukazana najveća važnost. Nije ih bilo briga tko je bio posjetitelj. Bilo je dovoljno da je posjetitelj stigao. Posjet je značio uzdizanje ugleda za pleme. Zato je postala dužnost plemena odati počast gostu. Odajući njemu počast,

odavali su počast sebi. Žena u arapskom društvu nije imala nikakvog položaja ni prava.

Među njima se smatralo čašću ubiti novorođenu djevojčicu. Pogrešno je, međutim, misliti da je čedomorstvo prakticirano na području cijele zemlje. Tako opasan čin nije se mogao raširiti u cijeloj zemlji. To bi značilo uništenje rase. Istina je da u Arabiji – ili u Indiji ili bilo kojoj drugoj zemlji gdje je čedomorstvo ikada postojalo, to bilo ograničeno samo na određene obitelji. Arapske obitelji koje su to prakticirale imale su ili pretjeranu ideju o svom društvenom položaju ili su bile ograničene na razne načine. Moguće je da nisu bile u stanju naći odgovarajuće mlade muškarce za svoje kćeri kako bi ih udali, i, znajući ovo, ubijali su svoje novorođene djevojčice. Zlo ovog čina je u njegovoj surovosti i okrutnosti, ne u rezultatima koje je imao u terminima nacionalnog stanovništva. Bile su korištene razne metode za ubijanje novorođenih djevojčica, od kojih je jedna bila i da ih žive zakopaju i uguše.

Samo se biološka majka smatrala majkom u arapskom društvu. Maćehe nisu smatrane majkama i nije bilo zabrane da sin oženi maćehu nakon smrti svog oca. Ženidba s više žena bila je vrlo uobičajena i muškarac je mogao oženiti neograničen broj žena. Također je jedan muškarac mogao uzeti za ženu više od jedne sestre u isto vrijeme.

Najgori postupci mogli su se vidjeti u ratu u međusobnim sukobima boraca. Gdje je mržnja bila snažna, borci se nisu ustručavali raskomadati tijela ranjenih, izvaditi organe i jesti ih kao ljudožderi. Također se nisu ustručavali unakaziti tijela svojih neprijatelja. Odsijecanje nosa ili ušiju, ili vađenje očiju bio je uobičajeni oblik okrutnosti koji su provodili. Ropstvo je bilo rasprostranjeno. Slabija plemena postajala su robljem. Rob nije imao uobičajenog položaja. Svaki gospodar je činio sa svojim robovima što je želio. Nikakve

mjere nisu mogle biti poduzete protiv gospodara koji je zlostavljao svog roba. Gospodar je mogao ubiti svog roba a da ne odgovara za to. Ako bi neki gospodar ubio roba drugog gospodara, čak ni tada kazna nije bila smrtna. Sve što se tražilo od njega bilo je da da odgovarajuću naknadu oštećenom gospodaru. Žene ropkinje uzimane su za zadovoljavanje seksualnih želja. Prema djeci rođenoj iz takvih odnosa također se postupalo kao prema robovima. Ropkinje koje su postale majke ostajale su robovi. U terminima civilizacije i društvenog napretka Arapi su bili vrlo primitivan narod. Ljudskost i međusobno poštivanje bili su nepoznanica. Žena je imala najgori mogući položaj. Pa ipak su Arapi imali neke vrline. Pojedinačna hrabrost, na primjer, ponekad je dosezala vrlo visok stupanj.

Među takvim ljudima rođen je Časni Poslanik islama. Njegov otac Abdulah umro je prije njegovog rođenja. Prema tome, njega i njegovu majku Aminu morao je paziti djed, Abdul-Mutalib. Kao malo dijete Muhammeda je došla žena sa sela koja je živjela u mjestu blizu Ta'ifa. U ovo vrijeme je u Arabiji bio običaj dati djecu ženama na selu, čija je dužnost bila podizati djecu, učiti ih govoru i dati im dobar početak u tjelesnom zdravlju. Kada je Poslanik imao šest godina, njegova majka je umrla na putovanju iz Medine u Meku i morali su je sahraniti na putu. Dijete je u Meku donijela ženska sluškinja i predala ga djedu. Kada je bio u osmoj godini, umro mu je i djed, nakon čega je njegov skrbnik postao Abu-Talib, njegov amidža (stric), što je bila želja koju je djed izrazio u svojoj oporuci. Poslanik je imao dvije ili tri prilike putovati izvan Arabije. Jedna od ovih prilika desila se kada je imao dvanaest godina, kada je u društvu Abu-Taliba otišao u Siriju. Čini se da ga je njegovo putovanje odvelo samo do jugoistočnih gradova Sirije, jer u povijesnim zapisima o ovom putovanju nema

spominjanja mjesta kao što je Jeruzalem. Od tada pa dok nije odrastao do mladenačkog doba on je ostao u Meki. Od samog djetinjstva bio je predan razmišljanju i meditiranju. Nije sudjelovao u svađama i nadmetanjima drugih, osim s namjerom da ih prekine. Priča se da su se plemena koja su živjela u Meki i okolnim područjima, umorna od neprekidne krvne osvete, dogovorila osnovati udruženje čija bi svrha bila pomoći žrtvama agresivnog i nepravednog postupanja. Kada je Časni Poslanik čuo o ovome, rado se pridružio. Članovi ovog udruženja položili su ovakvu zakletvu:

Da će pomagati onima koji su potlačeni i vratit će im njihova prava, sve dok i posljednja kap vode ostane u moru. A ako tako ne učine, nadoknadit će žrtvama iz svojih posjeda. (Sirat Ibni-Hišam imama Suhailija)

Izgleda da niti jedan član ovog udruženja nikada nije bio pozvan ispuniti zakletvu koju su svečano položili članovi ovog udruženja. No, Časnom Poslaniku pružila se prilika za to kada je najavio svoju misiju. Njegov najgori neprijatelj bio je Abu-Džehel, poglavica Meke. On je podržavao ideju o društvenom bojkotu i javnom poniženju Poslanika. U to vrijeme je jedna osoba izvana došla u Meku. Abu-Džehel mu je dugovao neki novac, ali je ovaj odbio to platiti. On je to spomenuo ljudima u Meki. Neki mladi ljudi, iz puke intrige, predložili su mu da ode Poslaniku. Mislili su da će Poslanik odbiti bilo što učiniti iz straha od suprotstavljanja prema njemu i pogotovo iz straha od suprotstavljanja Abu-Džehela. Ako on odbije pomoći ovom čovjeku, reći će da je prekršio svoju zakletvu udruženju. S druge strane, ako ne odbije i izabere obratiti se Abu-Džehelu radi vraćanja ovog zajma, Abu-

Džehel će ga sigurno vratiti s prijezirom. Ovaj čovjek je otišao Poslaniku i prigovarao mu za Abu-Džehela. Poslanik je, ne oklijevajući niti minute, ustao i otišao s ovim čovjekom na Abu-Džehelova vrata. Abu-Džehel je izišao i vidio da njegov zajmodavac stoji s Poslanikom. Poslanik je spomenuo zajam i savjetovao da bude plaćen. Abu-Džehel je bio zbunjen i bez ikakvih izgovora odmah je platio zajam. Kada su drugi poglavice Meke čuli o ovome, prekorili su Abu-Džehela i rekli mu kako se pokazao slab i da je sam sebi proturječio. Zagovarao je društveni bojkot Poslanika, a ipak je osobno prihvatio zapovijed Poslanika i platio zajam na njegov savjet. U svoju obranu Abu-Džehel je rekao: 'Boga mi, da ste vi bili na mome mjestu, i vi biste tako učinili.' On im je rekao da kada je vidio Poslanika kako stoji na njegovim vratima, da je vidio dvije divlje deve kako stoje po jedna na svakoj strani, spremne napasti. Mi ne možemo tvrditi kakvo je bilo ovo iskustvo. Je li to bila čudna pojava namijenjena da omete Abu-Džehela ili je prisustvo Poslanika – koje odiše strahopoštovanjem – bilo to što je proizvelo ovo priviđanje? Čovjek kojega je cijeli grad mrzio i suprotstavljao mu se imao je hrabrosti sam otići vođi toga grada i zahtijevati vraćanje zajma. Možda je ovaj neočekivani prizor ustrašio Abu-Džehela i za trenutak mu učinio da zaboravi zakletvu da će raditi protiv Poslanika, i primorao ga da učini kako je Poslanik predložio. (Hišam)

POSLANIKOV BRAK S HATIDŽOM

Kada je Poslaniku bilo oko dvadeset i pet godina, dobar glas o njegovom poštenju, dobroti i suosjećanju prema drugima proširio se cijelim gradom. Ljudi su upirali zadivljeno prstom u njega i govorili da je to čovjek kojemu se može

vjerovati. Ovaj glas o njemu došao je do ušiju bogate udovice, koja se obratila Poslanikovom rođaku Abu-Talibu. Tražila je da dozvoli svom bratiću da predvodi njenu trgovačku karavanu u Siriju. Abu-Talib je ovo spomenuo Poslaniku i on se složio. Ekspedicija je postigla veliki uspjeh i donijela neočekivanu zaradu. Bogata udovica Hatidža bila je uvjerena da uspjeh karavane nije bio samo zbog stanja tržišta u Siriji, nego također i zbog poštenja i sposobnosti vođe karavane. Ona je ispitivala svog roba Maisaru o ovome i Maisara je podržao njezino mišljenje i rekao joj da iskrenost i suosjećanje s kojim je ovaj mladi vođa karavane vodio njene poslove ne može pokazati mnogo osoba. Hatidža je bila impresionirana ovom izjavom. Ona je imala četrdeset godina i već je dva puta bila udovica. Poslala je svoju prijateljicu Poslaniku da vidi bi li on bio voljan oženiti je. Ova žena je otišla Poslaniku i pitala ga zašto se nije oženio. Poslanik je odgovorio da nije bio dovoljno bogat za to. Žena ga je pitala da ako ona nađe bogatu i uglednu ženu koju bi mogao oženiti, bi li se oženio. Poslanik je pitao tko bi mogla biti ta žena i gošća je rekla da je to Hatidža. Poslanik se ispričao govoreći da je Hatidža previše visokog položaja za njega. Gošća je preuzela na sebe obvezu da će izići na kraj sa svim teškoćama. Poslanik je rekao da u tom slučaju nema što drugo reći osim složiti se. Hatidža je zatim poslala poruku Poslanikovom rođaku. Brak između Poslanika i Hatidže bio je sklopljen i proslavljen. Siromašan čovjek, siroče u djetinjstvu, prvi put je zavirio u blagostanje. Postao je bogat. No, način na koji je iskoristio svoje bogatstvo svijetli je primjer za cijelo čovječanstvo. Poslije udaje Hatidža je osjećala kako je ona bogata, a on siromašan, i da ova nejednakost između njih neće pridonijeti sreći. Tako je predložila da svoj imetak i robove prenese na Poslanika. Poslanik je, nakon što se uvjerio da Hatidža misli ozbiljno, proglasio da će osloboditi Hatidžine

robove čim budu njegovo vlasništvo. I tako je i učinio. Osim toga, najveći dio imetka koji je primio od Hatidže raspodijelio je među siromašnima. Među robovima koje je oslobodio bio je jedan po imenu Zeid. Izgledalo je da je on inteligentniji i oprezniji od drugih. On je pripadao uglednoj obitelji, bio je otet kao dijete i prodavan s jednog mjesta na drugo dok nije stigao u Meku. Mladi Zeid, nanovo oslobođen, odjednom je shvatio da je ropstvo Poslaniku bolje od slobode. Kada je Poslanik oslobodio robove, Zeid je odbio biti slobodan i tražio je dozvolu da nastavi živjeti s Poslanikom. Tako je i učinio, i kako je vrijeme prolazilo, njegova ljubav prema Poslaniku je rasla. No, za to vrijeme su Zeidov otac i stric bili na njegovom tragu i na kraju su čuli da je u Meki. Tamo su ga našli u kući Poslanika. Kada su došli Poslaniku, tražili su da Zeid bude oslobođen i ponudili su platiti otkupninu koliko god Poslanik bude tražio. Poslanik je rekao da je Zeid slobodan i da može ići s njima ako želi. On je pozvao Zeida i pokazao mu njegovog oca i strica. Nakon što su se sreli i obrisali suze, Zeidov otac mu je rekao da ga je njegov gospodar oslobodio i da bi, s obzirom da je njegova majka jako ožalošćena rastankom s njim, bilo bolje da se vrati kući. On je odgovorio: 'Oče! Tko ne voli svoje roditelje? Moje srce je puno ljubavi prema tebi i majci. Ali ja volim ovog čovjeka Muhammeda toliko da ne mogu pomisliti da živim negdje drugdje osim s njim. Ja sam vas sreo i drago mi je. Ali, ja ne mogu podnijeti odvajanje od Muhammeda.' Zeidov otac i stric su učinili sve što su mogli da nagovore Zeida da se vrati kući s njima, ali se Zeid nije složio. Na ovo je Poslanik rekao: 'Zeid je već bio slobodan čovjek, ali od danas će biti moj sin.' Vidjevši ovu ljubav između Zeida i Poslanika, Zeidov otac i stric vratili su se natrag, a Zeid je zauvijek ostao s Poslanikom. (Hišam)

POSŁANIK PRIMA SVOJU PRVU OBJAVU

Kada je Poslaniku bilo preko trideset godina, ljubav prema Bogu i prema štovanju Boga počeli su ga sve više obuzimati. Osjećajući odbojnost prema spletkama, zlodjelima i mnogim porocima stanovništva Meke, on je za svoje meditiranje odabrao mjesto tri ili četiri kilometra od svoje kuće. To je bilo na vrhu brda, jedna vrsta pećine oblikovane od kamena. Njegova žena Hatidža pripremila bi mu dovoljno hrane za nekoliko dana, i s time bi on odlazio u pećinu Hira. U pećini je dan i noć štovao Boga. Kada mu je bilo četrdeset godina, imao je viziju. To je bilo upravo u ovoj pećini. Vidio je kako mu netko naređuje da čita. Poslanik je u odgovoru rekao da ne zna što i kako čitati. Melek (anđeo) je inzistirao i na kraju je primorao Poslanika da uči slijedeći ajet:

*Čitaj u ime Gospodara svoga, Koji je stvorio,
On je stvorio čovjeka od ljepljivog ugruška.
Čitaj! Gospodar tvoj je najplemenitiji. Koji je
poučio perom. Poučio je čovjeka onome što
on nije znao. (96:2-6)*

Ovi ajeti, prvi koji su bili objavljeni Poslaniku, postali su dio Kur'ana, kao i ostali ajeti koji su objavljeni kasnije. Oni imaju ogromno značenje. Naređuju Poslaniku da ustane i bude spreman proglasiti u ime Jednoga Boga, Jednog Stvoritelja – ovog Poslanika i svih drugih – Koji je stvorio čovjeka i u njegovu prirodu posijao sjeme Svoje vlastite ljubavi i ljubavi prema drugim ljudima. Poslaniku je bilo naređeno da proglasi Poruku ovog Boga, i od Boga mu je obećana pomoć i zaštita u proglašavanju ove Poruke. Ovaj ajet najavio je vrijeme kada će

svijet biti poučen svim vrstama znanja posredstvom pera, i bit će poučen stvarima o kojima nikada prije nije čuo. Ovi ajeti čine sažetak Kur'ana. Čemu god je Poslanik trebao biti poučen u kasnijim objavama, sadržano je u začetku u ovim ajetima. U njima je bio položen temelj velikog i do sada nepoznatog napretka u duhovnom razvoju čovjeka. Značenje i objašnjenje ovih ajeta naći ćete na njihovim mjestima u ovom komentaru. Mi ih spominjemo zato što njihova objava predstavlja veličanstven događaj u životu Poslanika. Kada je Poslanik primio ovu objavu, bio je pun straha pred odgovornošću koju je Bog odlučio staviti na njegova ramena. Bilo koja druga osoba na njegovom mjestu bila bi ispunjena ponosom – osjećao bi da je postao velik. Poslanik je bio drugačiji. On je mogao postići velike stvari, ali nije mogao biti ponosan u svom dostignuću. Poslije ovog veličanstvenog iskustva došao je kući jako potresen, razvučenog lica. Na Hatidžino ispitivanje, on joj je prenio cijeli doživljaj i svoj strah ukratko izrazio riječima: 'Slab čovjek kakav sam ja, kako može nositi odgovornost koju Bog namjerava staviti na moja ramena.' Hatidža je bez oklijevanja odgovorila:

Boga mi, On ti nije poslao ovu Riječ da bi propao i bio neuspješan – da bi te zatim napustio. Kako Bog može učiniti takvu stvar, a ti si ljubazan i obziran prema svojim bližnjima, pomažeš siromašnima i nosiš njihov teret? Ti vraćaš vrline koje su nestale iz naše zemlje. Ti prema gostima postupaš s poštovanjem i pomažeš onima koji su u nevolji. Možeš li ti od Boga biti podvrgnut ikakvoj kušnji? (Buhari)

Nakon što je ovo rekla, Hatidža je odvela Poslanika svom rođaku Varaki bin Naufalu, koji je bio kršćanin. Kada je čuo ovo iznošenje, Varaka je rekao:

‘Siguran sam, melek koji se spustio na Musaa (Mojsija) spustio se i na tebe.’ (Buhari)

PRVI SLJEDBENICI

Varaka je očito mislio na proročanstvo u Ponovljenom zakonu (18:18). Kada su ove vijesti stigle do Zeida, Poslanikovog oslobođenog roba – sada oko trideset godina starog, on i njegov mali rođak Ali – koji je imao oko jedanaest godina – proglasili su da vjeruju u njega. Abu-Bakr, prijatelj iz djetinjstva, bio je izvan grada. Kada se vratio, slušao je o novom doživljaju koji je Poslanik imao. Rečeno mu je da je njegov prijatelj poludio i da je počeo govoriti kako su mu meleki donijeli poruku od Boga. Abu-Bakr je u potpunosti vjerovao Poslaniku. On ni u jednom trenutku nije sumnjao da je Poslanik sigurno u pravu – on ga je poznavao, znao je da je i zdravog razuma i da je iskren. Pokucao je na Poslanikova vrata i kada je bio primljen u njegovo društvo, pitao ga je što se dogodilo.

Poslanik je, bojeći se da Abu-Bakr ne bi pogrešno shvatio, počeo dugo objašnjavati. Abu-Bakr ga je zaustavio i uporno govorio da sve što on želi znati jest je li se melek od Boga spustio na njega i dao mu Poruku. Poslanik je želio ponovno objasniti, ali je Abu-Bakr rekao da ne želi slušati nikakvo objašnjenje. On je samo želio odgovor na pitanje je li imao Poruku od Boga. Poslanik je rekao: ‘Da’, i Abu-Bakr je odmah potvrdio da vjeruje. Nakon što je proglasio svoju vjeru, rekao je da bi dokaz umanjio vrijednost njegove vjere. On je

Poslanika poznao dugo i bio prislan s njim. Nije mogao sumnjati u njega, i nije želio nikakav dokaz da bi bio uvjeren u njegovu istinitost. Ova mala grupa vjernih bili su prvi vjernici islama: žena zrelih godina, dječak od jedanaest godina, oslobođeni rob koji je živio među strancima, mladi prijatelj i Poslanik. Ovo je bila mala skupina koja nije imala nikakve potpore i koja je šutke odlučila širiti Božje svjetlo svuda u svijetu. Kada su ljudi i njihove vođe čuli o ovome, smijali su se i proglasili ih ludima. Nije bilo nikakvog razloga za strah ili za brigu. No, kako je vrijeme prolazilo, istina je počela postajati jasna i kao što je prorok Izaija (28:13) prije dugo godina rekao: pravilo za pravilom, pravilo za pravilom; linija za linijom, ovdje malo i tamo malo počeli su se spuštati na Poslanika.

PROGANJANJE VJERNIKA

Bog je počeo govoriti s Muhammedom 'drugim jezikom'. Mladi u zemlji postali su radoznali. Oni koji su tragali za istinom postali su uzbuđeni. Iz omalovažavanja i ruganja počelo je rasti odobravanje i divljenje. Robovi, mladići i bespomoćne žene počeli su se okupljati oko Poslanika. U njegovoj Poruci i njegovom učenju bila je nada za ponižene, očajne i mlade. Žene su mislile da je došlo vrijeme za vraćanje njihovih prava. Robovi su mislili da je došao dan njihove slobode, a mladi ljudi su mislili da će za njih biti otvoreni putevi napretka. Kada je ruganje počelo prelaziti u odobravanje, a ravnodušnost u privrženost, poglavice Meke i službenici počeli su se bojati. Oni su se okupili i savjetovali se. Odlučili su da ruganje nije metoda kojom se može izići na kraj s ovom prijetnjom. Mora se primijeniti ozbiljnija metoda. Novi utjecaj se mora suzbiti silom. Odlučeno je da se mora uvesti

proganjanje i neki oblik bojkota. Uskoro su poduzeti praktični koraci i Meka je bila podignuta protiv islama u ozbiljan sukob. Poslanik i njegova mala skupina nisu više smatrani ludima, nego rastućim utjecajem koji će se, ako se dozvoli da neometano raste, pokazati kao opasnost vjeri, ugledu, običajima i tradicijama Meke. Islam je prijetio razrušavanjem stare strukture mekanskog društva i njezinim ponovnim izgrađivanjem, stvaranjem novog neba i nove Zemlje, čiji dolazak mora značiti nestajanje starog neba Arabije i njenog starog srca. Mekanci se više nisu mogli smijati islamu. Sada je to za njih bilo pitanje života i smrti. Islam je bio prijetnja i Meka je prihvatila prijetnju, kao što su neprijatelji Poslanika uvijek prihvaćali prijetnju svojih poslanika. Oni su odlučili dokaz ne osporiti dokazom, nego izvući mač i silom srušiti ovo opasno učenje; nisu odlučili svojim primjerom stati protiv dobrog primjera Poslanika i njegovih sljedbenika, uljudno odgovoriti na lijepe riječi, nego zlostavljati nevine ljude i vrijeđati one koji govore uljudno. Još jednom je ponovno u svijetu započeo sukob između vjerovanja i nevjerovanja; sile šejtana (sotone) proglasile su rat melekima. Vjernici, još uvijek šaka njih, nisu imali moći oduprijeti se snažnom napadu i nasilju nevjernika. Počeo je najokrutniji pohod. Žene su bestidno bile masakrirane; muškarce su klali. Robovi koji su proglasili da vjeruju u Poslanika vučeni su preko vrelog pijeska i kamenja. Njihova koža je bila otvrdla kao koža životinja. Poslije dugo vremena, kada je islam utemeljen nadaleko i naširoko, jednom od ovih ranih vjernika po imenu Khabbab bin Al-Arat razotkrili su tijelo. Njegovi prijatelji su vidjeli kako mu je koža otvrdla kao kod životinja i pitali su ga zašto je to tako. Khabbab se nasmijao i rekao da to nije ništa samo sjećanje na one rane dane kada su robovi koji su prešli na islam bili vučeni

ulicama Meke preko oštrog i vrelog pijeska i kamenja. (Musnad, tom 5, str. 110)

Robovi koji su vjerovali bili su raznih nacija. Bilal je bio crnac, Suhaib je bio Grk. Oni su pripadali različitim vjerama. Džabr i Suhaib su bili kršćani, Bilal i Ammar idolopoklonici. Bilal je bio natjeran da leži na vrelom pijesku, natovaren kamenjem, a dječaci su onda natjerani da plešu na njegovim grudima; njegov gospodar, Umayya bin Khalf, tako ga je mučio i onda od njega tražio da se odrekne Allaha i Poslanika i pjeva hvale mekanskih bogova, Lata i Uzza. Bilal je samo rekao. '*Ahad, Ahad...*' (Bog je Jedan, Bog je Jedan).

Ozlojađen, Umayya je Bilala predao uličnim dječacima, tražeći od njih da oko njegovog vrata stave konopac i vuku ga kroz grad preko oštrog kamenja. Bilalovo tijelo je krvarilo, ali je on nastavio mrmljati: '*Ahad, Ahad...*'. Kasnije, kada su se muslimani nastanili u Medini i bili u stanju živjeti i klanjati u relativnom miru, Časni Poslanik je odredio Bilala za *mujezina*, onog koji klanjače poziva na namaz. Budući da je bio Afrikanac, Bilal nije mogao izgovoriti glas š na arapskom *Aš-hadu* (ja svjedočim). Stanovnici Medine su se smijali njegovom pogrešnom izgovoru, ali ih je Časni Poslanik prekorio i rekao im kako je Bilal bio drag Bogu zbog čvrste vjere koju je pokazao pod mučenjima Mekanaca. Abu-Bakr je platio otkupninu za Bilala i mnoge druge robove, i osigurao njihovo oslobađanje. Među njima je bio Suhaib, uspješan trgovac, kojeg su Kurejšije nastavile tući čak i poslije njegovog oslobađanja. Kada je Časni Poslanik napustio Meku i smjestio se u Medini, Suhaib je želio ići s njim. Ali su ga Mekanci zaustavili. Rekli su da on ne može iz Meke odnijeti bogatstvo koje je zaradio u Meki. Suhaib je ponudio predaju sveg svog imetka i zarade i pitao hoće li mu onda dozvoliti da ide. Mekanci su prihvatili ponudu. Suhaib je stigao u Medinu

praznih ruku i vidio Poslanika, koji ga je čuo, čestitao mu i rekao: 'Ovo je bila najbolja trgovina tvog života.' Većina ovih robova-vjernika ostala je čvrsta u izražavanju i ispovijedanju vjere. Ali neki su bili slabi. Jednom je Časni Poslanik zatekao Ammara kako jeca od bola i suši suze. Kada mu je Poslanik prišao, Ammar je rekao da su ga tukli i prisilili na javno opozivanje vjere. Poslanik ga je pitao: 'Ali, jesi li ti vjerovao u srcu?' Ammar je rekao da jest, i Poslanik je rekao da će Bog oprostiti njegove slabosti. Ammarovog oca Jasira i njegovu majku Samiju također su mučili nevjernici. Jednom takvom prilikom dogodilo se da je Poslanik tuda prolazio. Pun emocija, rekao je: 'Obitelji Jasira, strpite se, jer Bog je za vas pripremio Džennet (Raj).' Poslaničke riječi su se uskoro ispunile. Jasir je podlegao mučenjima, a malo kasnije je Abu-Džehel kopljem ubio njegovu ženu Samiju.

Zinnira, ropkinja, izgubila je oko zbog okrutnog postupanja nevjernika.

Abu-Fakaih, rob Safvana bin Umayya, ostavljen je da leži na vrelom pijesku dok je na njegove grudi stavljeno teško i vrelo kamenje i od bola mu je ispao jezik.

Drugi robovi su bili zlostavljani na slične načine.

Ove okrutnosti bile su neizdržive. No, rani vjernici su ih podnijeli zato što su njihova srca bila čvrsta u vjerovanjima koje su svakodnevno primali od Boga. Kur'an se spustio Poslaniku, ali se uvjerljivi Božji glas spustio na sve vjernike. Da nije bilo tako, vjernici ne bi mogli odoljeti okrutnostima kojima su bili podvrgnuti. Napušteni od zemljaka, prijatelja i rodbine, oni sa sobom nisu imali nikoga osim Boga, i nije ih bilo briga imaju li ikoga drugog. Zbog Njega su ove okrutnosti izgledale ništavne, uvrede su zvučale kao molitve, a kamenje je izgledalo mekano. Prema slobodnim stanovnicima koji su vjerovali nije postupano ništa manje okrutno. Njihove

starješine i poglavice su ih mučili na razne načine. Osman je bio uspješan čovjek, četrdesetih godina. Pa ipak, kada su se Kurejšije odlučili na opće proganjanje muslimana, njegov stric Hakam ga je zavezao i istukao. Zubaira bin Al-Awwamu, hrabrog mladog momka, koji je kasnije postao veliki muslimanski general, njegov stric je umotao u ćilim, zapalio dim ispod njega i mučio ga gušenjem. No, on nije porekao. On je našao Istinu i nije je htio napustiti.

Abu-Zarr iz plemena Ghaffar čuo je o Poslaniku i otišao u Meku ispitati to. Mekanci su ga odvrćali govoreći da oni dobro poznaju Muhammeda i da je njegov pokret bio samo sebična zamisao. To nije ostavilo dojam na Abu-Zarra i on je otišao Poslaniku, čuo Poruku islama upravo od njega i prihvatio je. Abu-Zarr je pitao može li čuvati u tajnosti svoju vjeru od svog plemena. Poslanik je rekao da može nekoliko dana. No, kada je prolazio ulicama Meke, čuo je kako grupa mekanskih poglavica vrijeđa Časnog Poslanika i napada ga na prost način. On više nije mogao čuvati u tajnosti svoju vjeru i odjednom je proglasio: 'Ja svjedočim da nema boga osim Allaha, i da nitko nije nalik Allahu; i da je Muhammed Njegov rob i Poslanik.' Ovaj povik podignut na skupu nevjernika njima je izgledao drzak. Ustali su u srdžbi i tukli ga dok nije pao onesviješćen. Poslanikov stric Abas još nije bio primio islam, prolazio je pored i počeo je prigovarati u ime žrtve. 'Vaše karavane s hranom prolaze kroz Abu-Zarrovo pleme, ' rekao je, 'i njegovi ljudi, ljuti zbog vaših postupaka, mogu vas izgladnjivati do smrti.' Slijedećeg dana je Abu-Zarr ostao kod kuće. No, dan kasnije je ponovno otišao vidjeti isti skup i zatekao ih kako vrijeđaju Poslanika kao i prije. Otišao je u Kabu i vidio da ljudi tamo rade isto. Nije se mogao suzdržati, ustao je i naglas proglasio svoju vjeru. Ponovno su prema njemu

grubo postupili. Ista stvar se dogodila i treći put i Abu-Zarr je otišao natrag svom plemenu.

Ni sam Časni Poslanik nije bio pošteđen okrutnog postupanja koje su podnosili vjernici. Jednom prilikom bio je na namazu. Grupa nevjernika je stavila kaput oko njegovog vrata i vukla ga; činilo se da će mu oči ispasti. Abu-Bakr ga je došao spasiti i rekao: 'Vi hoćete ubiti čovjeka zato što kaže: 'Bog je moj Gospodar'? Drugom prilikom klanjao se tijekom namaza, a oni su na njegova leđa stavili devine iznutrice. Nije mogao ustati dok ta težina nije bila uklonjena. Zatim je drugom prilikom prolazio ulicom, a grupa uličnih dječaka ga je slijedila. Nastavili su ga udarati po vratu i govoriti ljudima kako on sebe naziva Poslanikom. Takva je bila mržnja i neprijateljstvo protiv njega, i takva je bila njegova bespomoćnost.

Poslanikova kuća je bila kamenovana iz obližnjih kuća. Bacali su mu u kuhinju smeće i ostatke zaklanih životinja. U mnogim prilikama na njega su bacali prašinu dok se klanjao, tako da se morao povući na sigurno mjesto radi grupnih namaza.

Okrutnosti počinjene protiv slabe i nevine skupine i njihovog iskrenog, dobronamjernog, ali bespomoćnog vođe, međutim, nisu bile uzalud. Pošteni ljudi su vidjeli sve ovo i to ih je privuklo islamu. Jednom se Poslanik odmarao na Safi, brdu blizu Kabe. Mekanski poglavica Abu-Džehel, Poslanikov ljuti neprijatelj, prošao je pored i počeo na njega prosipati podle uvrede. Poslanik nije ništa rekao i otišao je kući. Ropkinja iz njegovog kućanstva bila je svjedok ove ponižavajuće scene. Hamza, Poslanikov stric, hrabar čovjek, kojeg su se bojali svi sugrađani, vratio se kući iz lova u džungli i ponosno ušao u kuću, s lukom obješenim o rame. Ropkinja nije zaboravila jutarnju scenu. Zgražala se što vidi Hamzu kako tako

ide kući. Dodirivala ga je govoreći kako je on o sebi mislio da je hrabar i ide unaokolo naoružan, ali da ne zna što je tog jutra Abu-Džehel učinio njegovom nevinom stric. Hamza je čuo za jutarnji događaj. Iako nije bio vjernik, imao je plemenit karakter. Možda ga se dojmila Poslanikova Poruka, ali ne u tolikoj mjeri da se otvoreno pridruži. Kada je čuo za ovaj divlji napad Abu-Džehela, nije se mogao suzdržati. Njegovo oklijevanje o novoj Poruci je nestalo. Počeo je osjećati da je do sada bio previše nemaran za to. Otišao je ravno do Kabe, gdje su se poglavice Meke običavali sastati i vijećati.

Uzeo je svoju strijelu i snažno udario Abu-Džehela. 'Od danas ja prihvaćam Muhammedovu vjeru,' rekao je. 'Jutros si ga vrijedao jer on neće proturječiti. Ako si hrabar, istupi i bori se sa mnom.' Abu-Džehel je bio zaprepašten. Njegovi su mu prijatelji ustali pomoći, ali, bojeći se Hamze i njegovog plemena, Abu-Džehel ih je zaustavio, misleći kako bi ih otvorena bitka koštala previše. Rekao je da snosi krivnju za jutrošnji događaj. (Hišam i Tabari)

PORUKA ISLAMA

Suprotstavljanje je i dalje raslo. U isto vrijeme su Poslanik i njegovi sljedbenici činili sve što su mogli da Mekancima Poruku islama učine jasnom. Ova poruka je bila mnogostrana i od ogromne krajnje vrijednosti ne samo za Arape nego i za cijeli svijet. To je bila Poruka od Boga. Ona kaže:

‘Stvoritelj svijeta je Jedan. Nitko drugi nije vrijedan štovanja. Poslanici su uvijek vjerovali u Njega da je Jedan, i tako su poučavali svoje sljedbenike. Mekanci trebaju napustiti svoje kipove i idole. Zar oni nisu vidjeli da idoli nisu čak mogli

ukloniti ni muhu koja je pala na žrtve položene pod njihovim nogama? Da su bili napadnuti, ne bi mogli odbiti. Da su im trebali postaviti pitanje, oni ne bi mogli odgovoriti. Da su tražili pomoć, oni ništa ne bi mogli učiniti. No, Jedan Bog pomogao je onima koji su tražili pomoć, odgovorio je onima koji su Mu se obratili u molitvi, potčinio Svoje neprijatelje i uzdigao one koji su se ponizili pred Njim. Kad je došlo svjetlo od Njega, ono je osvijetlilo Njegove poklonike. Zašto su ga onda Mekanci napustili i okrenuli se beživotnim kipovima i idolima i izgubili svoje živote? Zar nisu vidjeli da ih je njihovo nevjerovanje u Jednog Istinskog Boga učinilo potpuno praznovjernima i neupućenima? Oni nisu imali pojma o tome što je halal, a što haram, ili ispravno i pogrešno. Oni nisu poštivali svoje majke. Grubo su postupali prema svojim sestrama i kćerima, i lišavali ih onoga što im pripada. Nisu postupali lijepo sa svojim ženama. Mučili su udovice, iskorištavali siročad, siromašne i slabe, i nastojali svoje blagostanje izgraditi na ruševinama drugih. Nisu se sramili laganja, niti krađe i pljačke. Kockanje i alkohol bili su njihovo zadovoljstvo. Nisu vodili brigu za kulturni i nacionalni napredak. Koliko dugo će oni zanemarivati Jednog Istinskog Boga i nastavljati gubiti i patiti? Zar nije bolje da se poprave? Nije li bolje da napuste sve oblike međusobnog iskorištavanja, vrate prava onome kome pripadaju, troše svoj imetak za nacionalne potrebe i na popravljjanje stanja siromašnih i slabih, postupaju prema siročadima kao prema amanetu (dobru koje im je povjereno na čuvanje) i njihovu zaštitu smatraju dužnošću, pomažu udovicama i utemeljuju i potiču dobra djela u cijeloj zajednici, njeguju i dijele ne samo pravdu i jednakost nego i suosjećanje i milost? Da vaš dolazak na ovaj svijet ne bude beskoristan. 'Ostavite dobra djela iza sebe', Poruka dalje kaže, 'da ona mogu rasti i donositi plodove nakon što vi odete. Vrlina je u davanju drugima, ne u primanju

od njih. Naučite davati da biste bili bliže svom Bogu. Prakticirajte samoodricanje radi ljudi, da biste umnožili svoju imovinu kod Boga. Istina, muslimani su slabi, ali nemojte tragati za njihovim slabostima, Istina će pobijediti. Ovo je odredba od Boga. Kroz Poslanika će nova pravda i novi kriterij dobra i zla biti postavljeni u svijetu. Vladat će pravda i milost. Nikakva prisila neće biti dozvoljena u pitanjima religije, i nikakvo posredovanje. Okrutnosti kojima su žene i robovi bili izvrgnuti bit će istrijebljene. Na mjestu kraljevstva šejtana (sotone) bit će uspostavljeno kraljevstvo Božje.'

Kada se ova Poruka počela propovijedati ljudima Meke i kada je to počelo ostavljati dojam na ljude dobrog srca i one među njima koji razmišljaju, starješine Meke zauzele su ozbiljno stajalište o tome što se događalo. Njihovi izaslanici otišli su Poslanikovom strica Abu-Talibu i ovako mu se obratili:

'Ti si jedan od naših poglavica i zbog tebe smo mi do sada poštediti tvog bratića Muhammeda. Došlo je vrijeme, međutim, kada moramo dokrajčiti ovu nacionalnu krizu, ovaj sukob u našoj sredini. Mi tražimo i zahtijevamo da on odustane od bilo kakvog govora protiv naših idola. Neka proglašava da je Bog Jedan, ali neka ništa ne govori protiv naših idola. Ako hoće biti naš poglavar, mi bismo ga prihvatili za svog vođu. Ako hoće bogatstvo, svaki od nas će mu pokloniti dio svog bogatstva. Ako se želi oženiti bilo kojom djevojkom u Meki, mi ćemo ga oženiti a nećemo od njega za to uzeti nikakvu naknadu. Mi mu ne zabranjujemo ništa osim priča protiv naših idola. Ako se on slaže s ovim, naš sukob i spor s njim će prestati. Mi

tražimo od tebe da ga uvjeriš. No, ako ti nisi u stanju to učiniti, onda se jedna od dvije stvari mora dogoditi: ili ćeš ti morati napustiti svog bratića, ili ćemo mi, tvoj narod, napustiti tebe.’ (Hišam)

Abu-Talib je bio suočen s teškom odlukom. Bilo je teško napustiti bratića, ali je jednako bilo teško da ga se odrekne njegov vlastiti narod. Arapi su imali malo materijalnih sredstava. Njihov ugled je ležao u vodstvu. Oni su živjeli za svoj narod, a njihov narod za njih. Abu-Talib je bio jako tužan. Pozvao je Poslanika i objasnio mu zahtjev koji su dali starješine Meke. ‘Ako se ti ne složiš,’ rekao je sa suzama u očima, ‘onda ja moram ili napustiti tebe ili će moj narod napustiti mene.’ Poslanik je očito suosjećao sa svojim strica. U očima su mu navrle suze i on je rekao: ‘Ja ne tražim od tebe da napustiš svoj narod. Ja od tebe ne tražim da staneš uz mene. No, Jedan i Jedini Bog je moj svjedok kada kažem da, čak i da stave Sunce na moju desnu ruku, a Mjesec na lijevu, ja neću odustati od propovijedanja istine Jednog Boga. Ja to moram nastaviti dok ne umrem. Ti izaberi ono što je tvoja želja.’ (Hišam i Zurqani)

Ovaj odgovor, izravan i iskren, otvorio je oči Abu-Taliba. Duboko je utočio u misli. Iako nije imao hrabrosti vjerovati, mislio je da je sretan što je živio da vidi ovaj veličanstveni dokaz vjerovanja i obzir prema dužnosti. Okrećući se Poslaniku, on je rekao: ‘Moj bratiću, nastavi svoj put. Ispunjavaj svoju dužnost. Neka me moj narod napusti. Ja te neću napustiti.’ (Hišam)

SELIDBA U ETIOPIJU

Kada je prijestup stiglo do krajnje granice, Poslanik je okupio svoje sljedbenike i pokazujući prema zapadu, rekao im o zemlji preko mora gdje se ljudi ne ubijaju zato što su promijenili svoju vjeru, gdje mogu štovati Boga bez uznemiravanja, i gdje je jedan pravedan kralj. Neka idu tamo; možda će im promjena donijeti olakšanje. Grupa muslimana muškaraca, žena i djece, postupajući po ovoj zapovijedi, otišla je u Etiopiju. Selidba je bila u tišini i vrlo emotivna. Arapi su sebe smatrali čuvarima Kabe, i bili su. Napuštanje Meke za njih je bila velika tuga, i nijedan Arap ne bi mogao ni pomisliti na to da je život u Meki bio moguć. Ni Mekanci nisu bili spremni prihvatiti takvu seobu. Oni ne bi dozvolili svojim žrtvama da pobjegnu i imaju priliku živjeti negdje drugdje. Grupa je, zato, morala čuvati u tajnosti svoje pripreme za put i otići da se čak ni ne oproste sa svojim prijateljima i obitelji. Neki su, međutim, saznali za njihov odlazak i to je na njih ostavilo dubok dojam. Omer, kasnije drugi halifa islama, još je bio nevjernik, gorki neprijatelj i progonitelj muslimana. Pukom slučajnošću, sreo je neke članove ove grupe. Jedna od njih bila je žena, Ummi Abdullah. Kada je Omer vidio pokušstvo spakirano i natovareno na životinje, odjednom je shvatio da ovi ljudi idu negdje izvan Meke naći utočište na drugom mjestu. 'Idete li vi?', pitao je. 'Da, Bog je naš svjedok,' odgovorila je Ummi Abdullah. 'Mi idemo u drugu zemlju, jer vi ovdje prema nama postupate s krajnjom okrutnošću. Mi se nećemo vratiti dok Allah za nas ne da neki drugi položaj.' Na Omera je to ostavilo dubok dojam i on je rekao: 'Neka Bog bude s vama.' U njegovu glasu osjetile su se emocije. Ova

nijema scena ga je ražalostila. Kada su Mekanci saznali za ovo, poslali su grupu ljudi u potjeru za njima. Ova grupa je otišla čak do mora, ali su vidjeli da su se muslimani već ukricali. Kako nisu bili u stanju sustići ih, odlučili su poslati delegaciju u Etiopiju da potaknu kralja protiv izbjeglica i uvjere ga da ih ponovno preda Mekancima. Jedan od delegata bio je Amr bin Al-As, koji je kasnije primio islam i osvojio Egipat. Delegacija je otišla u Etiopiju, sreća se s kraljem i spletkarila s njegovim dvorjanima. Ali se kralj pokazao vrlo odlučan i, usprkos pritisku koji su delegacija iz Meke i njegovi dvorjani bili u stanju vršiti na njega, on je odbio predati muslimanske izbjeglice njihovim progoniteljima. Delegacija se vratila razočarana, ali su u Meki uskoro smislili drugi plan da muslimane vrata iz Etiopije. Među karavanama koje su išle u Etiopiju oni su raširili glasine da su svi ljudi Meke primili islam. Kada su ove glasine stigle u Etiopiju, mnogi muslimani izbjeglice radosni su se vratili u Meku, ali su shvatili da su glasine koje su došle do njih neistinite. Neki su se onda ponovno vratili u Etiopiju, ali su neki odlučili ostati. Među ovima je bio Osman bin Maz'un, sin vodećeg poglavice Meke. Osman je dobio obećanje o zaštiti od očevog prijatelja, Valida bin Mughira, i počeo je mirno živjeti u Meki. No, vidio je kako drugi muslimani i dalje trpe brutalno proganjanje. Zbog toga je bio vrlo nesretan. Otišao je Validu i opozvao njegovu zaštitu. Osjećao je da ne bi trebao imati takvu zaštitu dok drugi muslimani i dalje trpe. Valid je objavio Mekancima da Osman sada više nije pod njegovom zaštitom.

Jednog dana je poznati pjesnik Arabije sjedio među poglavicama Meke i recitirao svoju poeziju. Tu je bila strofa koja je značila da će sve blagodati na kraju nestati. Osman mu je smiono proturječio i rekao: 'Blagodat Dženneta (Raja) će vječno ostati.' Labid, nenaviknut na takva proturječja, razljutio se i rekao: 'Kurejšije, vaši gosti nisu bili ovako ponižavani prije.

Kada je počela ova novotarija?’ Iz publike je ustao jedan čovjek da bi umirio Labida i rekao: ‘Nastavi i ne obraćaj pozornost na ovog glupana.’ Osman je tvrdio da nije rekao ništa glupo. Ovo je ozlojedio Kurejšije, koji su jurnuli na Osmana i žestoko ga udarili i izbili mu oko. Valid je prisustvovao ovom događaju. Bio je blizak prijatelj Osmanovog oca i nije mogao podnijeti takvo postupanje prema sinu svog preminulog prijatelja. No, Osman nije više bio pod njegovom službenom zaštitom i arapski običaj mu je branio da pristane uz neku stranu. Tako ništa nije mogao učiniti. Pola u ljutnji, pola u tjeskobi, okrenuo se Osmanu i rekao: ‘Sine mog prijatelja, spasio bi svoje oko da nisi opozvao moju zaštitu. Zahvali sebi za to.’ Osman je odgovorio:

‘Ja sam ovo priželjkivao. Ja ne kukam nad gubitkom jednog oka, jer drugo čeka na istu sudbinu. Zapamtite, za mene je dovoljan primjer Časnog Poslanika – ako on podnosi patnje, zašto da ja ne podnosim?’ (Halbiyya, tom 1, str. 348)

OMER PRIMA ISLAM

U to doba desio se drugi vrlo važan događaj. Omer, koji je kasnije postao drugi halifa islama, još je bio jedan od najljućih neprijatelja islama, od kojeg su imali najviše straha. On je osjećao da još nije poduzet nikakav djelotvoran korak protiv novog pokreta i odlučio je dokrajčiti Poslanikov život. Uzeo je mač i krenuo. Jedan prijatelj je bio zbunjen što ga vidi kako ide i pitao ga je gdje ide i s kojom namjerom. ‘Ubiti Muhammeda,’ rekao je Omer.

‘Ali hoćeš li ti biti siguran od njegovog plemena poslije ovoga? I znaš li zaista kakve se stvari događaju? Znaš li da su tvoja sestra i tvoj zet prihvatili islam?’

To je došlo kao grom iz vedra neba i jako je rastužilo Omera. Odlučio je otići i najprije završiti sa svojom sestrom i svojim zetom. Kada je stigao do njihove kuće, čuo je učenje iznutra. To je bio glas Khabbaba, koji ih je poučavao Časnoj Knjizi. Omer je žustro ušao u kuću. Khabbab, preplašen brzim koracima, već se skrio. Omerova sestra Fatima odložila je u stranu listove Kur’ana. Ispriječivši se pred njom i njenim mužem, Omer je rekao: ‘Čuo sam da ste se odrekli svoje vjere,’ i govoreći ovo, podigao je ruku da udari njenog muža, koji je slučajno bio njegov rođak. Fatima se bacila između Omera i svog muža tako da je Omerova ruka pala na Fatimino lice i udarila je po nosu, odakle je potekla krv. Udarac je Fatimu još više ohrabrio. Ona je rekla: ‘Da, mi smo sada muslimani i ostat ćemo to; čini što hoćeš.’ Omer je bio hrabar čovjek, iako grub. Lice njegove sestre, obojeno u crveno njegovom rukom, ispunilo ga je grižnjom savjesti. Uskoro je postao drugi čovjek. Tražio je da mu pokažu listove Kur’ana odakle su učili. Fatima je odbila iz bojazni da ih on ne bi počupao i bacio. Omer je obećao da to neće učiniti. Ali, Fatima je rekla da on nije čist. Omeru su ponudili da se okupa. Čist i staložen, uzeo je listove Kur’ana u svoje ruke. Oni su sadržavali dio sure *Ta Ha*. Došao je do ajeta:

„Uistinu, Ja sam Allah; nema boga osim Mene. Zato obožavaj Mene, i obavljaj namaz na Moj spomen. Zaista će Sahat (Čas) doći; uskoro ću ga otkriti, da svakoj duši bude dana naknada za ono za što se trudi.“ (20:15; 16)

Čvrsta tvrdnja o Božjem postojanju, jasno obećanje da će islam uskoro utemeljiti istinsko štovanje umjesto uobičajeno raširenog u Meki – ova i mnoštvo drugih spojenih ideja zasigurno su dirnule Omera. Nije se više mogao suzdržati. Vjera je izbijala iz njegovog srca i on je rekao: ‘Kako krasno i kako nadahnjujuće!’ Khabbab je izišao iz svog skrovišta i rekao: ‘Bog je moj svjedok, još jučer sam čuo Poslanika kako moli Allaha da Omer ili Amr ibn Hišam prime islam. Tvoja promjena je rezultat te dove (molitve).’ Omerov um je odlučio. Pitao je gdje je Poslanik i otišao ravno k njemu u Dari Arqam, u ruci mu je još bio izvučen mač. Kada je pokucao na vrata, Poslanikovi ashabi su mogli vidjeti Omera kroz pukotine. Bojali su se da on nema neki zao plan. No, Poslanik je rekao: ‘Pustite ga da uđe.’ Omer je ušao s mačem u ruci. ‘Što te dovodi?’, ispitivao je Poslanik. ‘Božji Poslaniče,’ rekao je Omer, ‘ja sam ovdje kako bih postao musliman.’ *Allahu akbar* (Allah je najveći), uzviknuo je Poslanik. *Allahu akbar*, uzviknuli su ashabi. Brda oko Meke odjeknula su ovim uzvikom. Novost o ovom prihvaćanju raširila se kao divlja vatra i od sada je Omer, progonitelj islama, od kojega su toliko strahovali, i sam bio proganjan skupa s drugim muslimanima. Ali Omer se promijenio. On se sada radovao patnji kao što se prije radovao zadavanju patnje. Dok je išao ulicama Meke, ljudi su ga tukli kao i ostale muslimane.

BOJKOT MUSLIMANA

Proganjanje je postajalo sve ozbiljnije i nepodnošljivije. Mnogi muslimani su već napustili Meku. Oni koji su ostali morali su podnositi više nego ikada prije. No, muslimani nisu ni za mrvu odstupili od puta koji su izabrali. Njihova srca su bila

čvrsta kao i uvijek, njihova vjera isto toliko ustrajna. Njihova predanost Jednom Bogu je rasla, a tako i mržnja prema idolima. Sukob je postao ozbiljniji nego ikada. Mekanci su sazvali još jedan veliki sastanak. Na njemu su odlučili potpuno bojkotirati muslimane. Stanovnici Meke nisu smjeli imati nikakav normalan odnos s njima. Nisu smjeli niti kupovati od njih, niti im bilo što prodati. Poslanik, njegova obitelj i brojni bližnji koji su, iako nisu bili muslimani, ipak stajali uz njega, bili su prisiljeni skloniti se na osamljeno mjesto, koje je bilo u vlasništvu Abu-Taliba. Bez novca, bez sredstava i bez rezervi, Poslanikova obitelj i bližnji podnijeli su neopisive teškoće pod ovom blokadom. Tri godine su morali živjeti u ovom stanju. Onda se na kraju pet poštenih članova neprijatelja pobunilo protiv ovih uvjeta. Otišli su opkoljenoj obitelji, ponudili da ukinu bojkot i tražili od obitelji da izađe u javnost. Abu-Talib je izišao i prekorio svoj narod. Pobuna ovih petero postala je poznata širom Meke, i ponovno se potvrdila dobrota Mekanaca te su odlučili da moraju otkazati okrutni bojkot. Bojkot je prošao, ali ne i njegove posljedice. Za nekoliko dana je umrla Poslanikova vjerna žena Hatidža, a mjesec kasnije njegov rođak Abu-Talib. Časni Poslanik je sada izgubio društvo i potporu Hatidže, a on i muslimani su izgubili vrijednu službu Abu-Taliba. Njihova smrt je također imala za rezultat narušavanje međusobnih dobrih odnosa. Izgledalo je da je Abu-Lahab, drugi Poslanikov stric, na početku bio spreman pristati uz Poslanika. Šok zbog smrti njegovog brata i obzir prema njegovoj samrtničkoj želji još su bili svježiji u njegovoj glavi. No, Mekanci su uskoro uspjeli stvoriti otpor. Iskoristili su uobičajene žalbe. Poslanik je mislio da je nevjerovanje u Božje Jedinstvo bilo prijestup koji će biti kažnjen na Ahiretu (zagrobnom svijetu); ovo učenje je proturječilo svemu što su oni naučili od svojih predaka, i tako dalje. Abu-Lahab je odlučio

suprotstaviti se Poslaniku snažnije nego ikada. Odnos između muslimana i Mekanaca postao je zategnut. Trogodišnji bojkot i blokada povećali su jaz između njih. Sastajanje i propovijedanje su se činili nemogućima. Poslaniku nije smetalo loše postupanje i proganjanje; to je za njega bilo nevažno sve dok je on imao priliku sresti ljude i obratiti im se. No, sada je izgledalo da nema takve prilike u Meki. Osim općeg protivljenja, Poslanik je uvidio da mu je nemoguće pojaviti se u bilo kojoj ulici ili na javnom mjestu. Ako bi se pojavio, oni bi na njega bacali prašinu i poslali ga natrag njegovoj kući. Jednom se vratio kući s glavom prekrivenom prašinom. Njegova kći je plakala dok je uklanjala prašinu. Poslanik joj je rekao da ne plače jer je Bog uz njega. Loše postupanje nije uzrujalo Poslanika. On je to primao čak srdačno, kao dokaz zanimanja za njegovu poruku. Jednog dana, na primjer, Mekanci mu nisu ništa rekli, niti su na bilo koji način prema njemu postupali loše. Poslanik je otišao kući razočaran, dok ga Božji ohrabrujući glas nije ponukao da ponovno ode svom narodu i upozori ih.

POSLANIK IDE U TA'IF

Činilo se da ga u Meki sada nitko neće poslušati i to ga je rastužilo. Osjećao je da nema nikakvog napretka. Zato je odlučio okrenuti se negdje drugdje radi propovijedanja svoje poruke, i odabrao je Ta'if, malo naselje stotinjak kilometara jugoistočno od Meke, poznato po voćarstvu i poljoprivredi. Poslanikova odluka bila je pridržavanje tradicije svih poslanika. Mojsije se okretao ponekad faraonu, ponekad Izraelu, a ponekad Midianu. Isus se, slično tome, okretao ponekad Galileji, ponekad mjestima s one strane Jordana, a ponekad Jeruzalemu. Tako se Poslanik islama, uvidjevši da će Mekanci

nastaviti zlostavljati, ali da neće slušati, okrenuo Tai'fu. U mnogobožskim vjerovanjima i praksama Ta'if nije zaostajao za Mekom. Kipovi koji su se nalazili u Kabi nisu bili jedini, niti jedini važni idoli u Arabiji. Jedan važan kip Al-Lat mogao se naći u Ta'ifu, jer je Ta'if bio centar hodočašća.

Stanovnici Ta'ifa bili su povezani krvnim vezama sa stanovnicima Meke; i mnoge oaze između Ta'ifa i Meke bile su u vlasništvu Mekanaca. Po dolasku u Ta'if Poslanika su posjetili poglavice naselja, ali nitko nije bio spreman prihvatiti Istinu. Običan svijet je slušao svoje vođe i s prijezirom su odbacili Poruku. Ovo nije bilo neuobičajeno. Ljudi utonuli u ovozemaljske poslove uvijek takvu poruku smatraju nečim što smeta, čak i uvredom. Zato što je ova Poruka bez vidljive potpore – kao što su brojevi ili oružje – oni su također osjećali da je mogu odbiti prijezirom. Poslanik nije bio iznimka. Izvještaji o njemu već su stigli do Ta'ifa, i on je sada bio tu, bez oružja ili sljedbenika, sam, pojedinac, sa samo jednim prijateljem, Zeidom. Gradski oci su mislili o njemu kao o ljudi s kojom treba završiti, samo da bi zadovoljili svoje poglavice. Oni su na njega nahuškali gradske skitnice i dječake s ulice koji su ga gađali kamenjem i istjerali iz grada. Zeid je bio ranjen, a Poslanik je počeo jako krvariti. No, potjera se nastavila dok ova bespomoćna grupa od dvoje ljudi nije bila nekoliko kilometara daleko od Ta'ifa. Poslanik je bio jako ožalošćen i potišten kad se melek (anđeo) spustio na njega i pitao ga želi li da njegovi progonitelji budu uništeni. 'Ne', rekao je Poslanik. 'Ja se nadam da će upravo od ovih napadača biti rođeni oni koji će obožavati Jednog Istinskog Boga.' (Buhari, kitab Bad al-Khalk)

Izmoren i bezvoljan, stao je kod vinograda čiji su vlasnici bili dvojica Mekanaca koji su slučajno bili prisutni. Oni su bili među njegovim progoniteljima u Meki, ali su ovom prilikom postali suosjećajni. Je li to bilo zbog toga što su ljudi

Ta'ifa loše postupili prema Mekancu ili zato što je iskra ljudske dobrote odjednom zasjala u njihovim srcima? Oni su Poslaniku poslali pladanj pun grožđa po jednom robu kršćaninu po imenu Addas, koji je pripadao Ninevehu. Addas je dao pladanj Poslaniku i njegovom prijatelju. Dok je sjetno gledao u njih, postao je radoznao više nego ikada kada je čuo kako Poslanik kaže: 'U ime Allaha, Milostivog, Darovatelja bez traženja, Samilosnog.' Bio je potaknut njegov kršćanski odgoj i osjećao je da je u prisustvu hebrejskog poslanika. Poslanik ga je pitao odakle je i Addas je odgovorio da je iz Nineveha, na što je Poslanik rekao: 'Junuz, sin Amittaia, koji je bio iz Nineveha, bio je sveti čovjek, poslanik kao ja.' Poslanik je također rekao Addasu o svojoj poruci. Addas je bio oduševljen i odmah je povjerovao. On je zagrlio Poslanika sa suzama u očima i počeo ljubiti njegovu glavu, ruke i stopala. Susret se završio i Poslanik se ponovno obratio Allahu i rekao:

'Allahu, ja se jadam Tebi. Ja sam slab, bez sredstava. Moj narod gleda s prijezirom na mene. Ti si Gospodar slabih i siromašnih i Ti si moj Gospodar. Kome ćeš me prepustiti – strancima koji me odguruju ili neprijatelju koji me ugnjetava u mom vlastitom gradu? Ako Ti nisi ljut na mene, mene nije briga za moje neprijatelje. Neka je Tvoja milost sa mnom. Ja tražim utočište u svjetlu Tvoga lica. Ti si taj Koji može otjerati mrak u svijetu i dati mir svima, ovdje i na Drugom svijetu. Neka se Tvoja ljutnja i Tvoje prokletstvo ne spuste na mene. Ti nikada nisi ljut, a da uskoro poslije toga nisi zadovoljan. A nema moći i nema utočišta osim kod Tebe.' (Hišam i Tabari)

Nakon što je proučio ovu dovu, krenuo je natrag za Meku. Na putu je nekoliko dana zastao u Nakhli i ponovno krenuo. Prema mekanskoj tradiciji, on više nije bio stanovnik Meke. On ju je napustio zato što je mislio da je neprijateljska i nije se tamo mogao vratiti osim uz odobrenje Mekanaca. Prema tome je poslao poruku Mut'im bin Adiju – mekanskom poglavici, i pitao hoće li mu Mekanci dozvoliti da se vrati. Mut'im, iako je bio žestoki neprijatelj kao i svaki drugi, imao je plemenito srce. On je okupio svoje sinove i rođake. Naoružali su se i krenuli u Kabu. Stojeći u dvorištu, on je najavio da je odobrio Poslaniku da se vrati. Poslanik se onda vratio i obišao oko Kabe. Mut'im, njegovi sinovi i rođaci s isukanim su mačevima pratili Poslanika do njegove kuće. Zaštita koja je bila pružena Poslaniku nije bila zaštita u uobičajenom arapskom smislu. Poslanik je i dalje patio i Mut'im ga nije štitio. Mut'imov postupak je značio proglas službenog odobrenja Poslaniku da se vrati.

Poslanikovo putovanje u Ta'if izmamilo je pohvalu čak i od neprijatelja islama. Sir William Muir u svojoj knjizi 'Život Muhammeda' piše (govoreći o putu u Ta'if):

'Ima nešto uzvišeno i herojsko u ovom Muhammedovom putovanju u Ta'if; usamljen čovjek, prezren i odbijen od svog naroda, izlazi hrabro u ime Boga kao Junuz u Nineveh, i poziva idolopoklonički grad da se pokaje i pomogne njegovu misiju. To snažno osvjetljava jačinu njegovog vjerovanja u božansko porijeklo njegovog poziva.' (Život Muhammeda od sir W. Muir, izdanje 1923, str. 112-113)

Meka se vratila svom starom neprijateljstvu. Poslanikov rodni grad ponovno je za njega postao Džehennem (pakao). No, on je hrabro nastavio ljudima prenositi svoju Poruku. Tu i tamo se ulicama Meke mogao čuti glas: 'Bog je Jedan! Bog je Jedan!' S ljubavlju i poštovanjem, i sa suosjećanjem za ljude, Poslanik je ustrajao u iznošenju svoje Poruke. Ljudi su se okretali, ali im se on ponovno obraćao. On je proglašavao, marili ljudi ili ne, i izgledalo je da je istina polako počela zauzimati svoje mjesto. Šaka muslimana koji su se vratili iz Etiopije i odlučili ostati tajno su propovijedali svojim prijateljima, susjedima i bližnjima. Srca nekih bila su osvjetljena vjerom i oni su otvoreno oglasili svoju vjeru i dijelili patnju svoje braće. No, mnogi, iako su bili uvjereni u srcu, nisu imali hrabrosti to otvoreno priznati; oni su čekali da Božje kraljevstvo dođe na Zemlju i da tada uđu u njega.

Za to vrijeme su objave koje je Poslanik primao počele nagovještati blisku mogućnost selidbe iz Meke. Bila mu je dana neka ideja o mjestu u koje su trebali odseliti. To je bio grad bunara i vrtova hurmi (datula). Mislio je na Jemen. Ali je ova misao uskoro bila odbačena. Onda je čekao u uvjerenju da će bilo koje mjesto u koje bude bilo određeno da idu sigurno postati kolijevka islama.

ISLAM SE ŠIRI U MEDINU

Približavao se godišnji hadž (hodočašće muslimana u Meku) i počeli su pristizati hodočasnici iz svih dijelova Arabije. Gdje god je našao grupu ljudi, Poslanik je išao do njih, govorio im o Božjem Jedinstvu i tražio da napuste prijestupe svih vrsta i pripreme se za Božje kraljevstvo. Neki su slušali i bili zainteresirani. Neki su željeli slušati, ali su ih Mekanci odvratili.

Neki koji su donijeli odluku nastavili su se rugati. Poslanik je bio u dolini Mina kada je vidio grupu od šest ili sedam ljudi. Otkrio je da pripadaju Khazradž plemenu, jednom od onih koji su u dogovoru sa Židovima. Pitao ih je bi li htjeli slušati ono što im je imao reći. Oni su čuli o njemu i bili su zainteresirani; i složili su se. Poslanik im je neko vrijeme govorio da je Božje kraljevstvo blizu, da će kipovi nestati, da će se Božje Jedinstvo utemeljiti i da će pobožnost i čistoća ponovno vladati. Zar oni u Medini neće srdačno dočekati ovu poruku? Ovo je na grupu ostavilo veliki dojam. Oni su primili Poruku i obećali da će se, po povratku u Medinu, posavjetovati s drugima i da će iduće godine izvijestiti je li Medina voljna primiti muslimanske izbjeglice iz Meke. Kada su se vratili, savještovali su se sa svojim prijateljima i bližnjima. U Medini su u to vrijeme bila dva arapska i tri židovska plemena. Arapska plemena bila su Aus i Khazradž, a židovska plemena bila su Banu-Quraiza, Banu-Nazir i Banu-Kainuka. Aus i Khazradž su bili u ratu. Quraiza i Nazir bili su u savezu s plemenom Aus, a Kainuka s Khazradž. Umorni od neprekidnog ratovanja, oni su težili ka miru. Na kraju su se složili da priznaju Khazradž poglavicu, Abdullaha bin Ubayya bin Salula, kao poglavara Medine. Od Židova su plemena Aus i Khazradž čula o proročanstvima u Bibliji. Čuli su židovske priče o izgubljenoj slavi Izraela i o dolasku poslanika 'nalik Mojsiju'. Židovi su govorili da je njegov dolazak bio blizu. On je trebao označiti povratak moći Izraela i uništenje neprijatelja. Kada su ljudi Medine čuli o Poslaniku, to je na njih ostavilo dojam i počeli su se pitati nije li ovaj mekanski Poslanik onaj o kojem su čuli od Židova. Mnogi mladi ljudi su odmah povjerovali u to. U toku narednog hadža dvanaest muškaraca iz Medine došlo je u Meku pridružiti se Poslaniku. Njih deset pripadalo je plemenu Khazradž, a dvojica plemenu Aus. Oni su sreli Poslanika u dolini Mina i, držeći Poslanikovu

ruku, svečano su proglasili svoju vjeru u Jednoga Boga i odlučnost da se suzdrže od svih uobičajenih zala, od čedomorstva i od iznošenja međusobnih neistinitih optužbi. Također su odlučili da će poslušati Poslanika u svim dobrim stvarima. Kada su se vratili u Medinu, počeli su još snažnije širiti islam. Revnost je porasla. Kipovi su izneseni iz svojih boravišta i bačeni na ulicu. Oni koji su se klanjali pred kipovima počeli su držati glave uspravno. Odlučili su da se ne saginju nikome osim Jednom Bogu. Židovi su se čudili. Stoljeća prijateljstva, tumačenja i dijaloga nisu uspjela napraviti promjenu koju je ovaj mekanski Učitelj napravio za nekoliko dana. Ljudi Medine odlazili su ovim rijetkim muslimanima među njima i raspitivali se o islamu. No, tako mali broj muslimana nije se mogao nositi s velikim brojem pitanja, niti su imali dovoljno znanja. Zato su odlučili Poslaniku uputiti zahtjev da im pošalje nekoga da ih poučava islamu. Poslanik se složio da im pošalje Musaiba, jednog od muslimana koji je bio u Etiopiji. Musaib je bio prvi misionar islama koji je otišao izvan Meke.

DUHOVNO PUTOVANJE ISRA'

Ovih dana Poslanik je primio veličanstveno obećanje od Boga. Imao je viziju u kojoj je vidio sebe u Jeruzalemu, a poslanici se klanjaju iza njega. Jeruzalem je označavao Medinu, koja će postati središte štovanja Jednog Boga. Činjenica da su se drugi poslanici klanjali iza Poslanika islama značilo je da će se ljudi koji slijede razne vjere pridružiti islamu, i islam će tako postati univerzalna religija.

Stanje u Meki je sada postalo krajnje kritično. Proganjanje je stiglo do svog vrhunca. Mekanci su se smijali

ovoj viziji i opisivali je kao puste želje. Nisu znali da su upravo položeni temelji novog Jeruzalema. Narodi Istoka i Zapada bili su u pokretu. Htjeli su čuti glas zadnjeg Velikog Božjeg Poslanika.

PROROČANSTVO O POBJEDI RIMLJANA

Upravo su u ovo vrijeme rimski car i Chosreos Irana ušli u veliki rat. Chosreos je bio pobjednik. Siriju i Palestinu pregazile su iranske vojske. Jeruzalem je bio uništen. Egipat i Mala Azija bili su pokoreni. Na ušću Bosfora, samo šesnaest kilometara od Konstantinopola, iranski generali mogli su podići svoje šatore. Mekanci su se radovali iranskim pobjedama i rekli su da je bio donesen sud Božji – idolopoklonici Irana su porazili Narod Knjige. U to vrijeme je Časni Poslanik primio slijedeću objavu:

Rimljani su poraženi, u zemlji bliskoj, a oni će, poslije svog poraza, pobijediti od tri do devet godina. Allahova je odredba prije i poslije, i tog dana vjernici će se radovati (svojoj pobjedi), (to će se dogoditi) s Allahovom pomoći. On pomaže onome kome On hoće; On je moćni i Samilosni. (Ovo je) Allahovo obećanje. Allah ne krši Svoje obećanje, samo većina ljudi ne zna. (30:3-7)

Ovo proročanstvo se ispunilo za nekoliko godina. Rimljani su porazili Irance i vratili teritorije koje su izgubili. Dio proročanstva koje kaže: 'Toga dana vjernici će se radovati s Allahovom pomoći', također je bio ispunjen i islam je počeo napredovati. Mekanci su vjerovali da su uništili islam

nagovarajući ljude da ne slušaju muslimane nego da umjesto toga pokažu snažno neprijateljstvo. Upravo u ovo vrijeme Poslanik je u svojim objavama primio vijest o pobjedama za muslimane i uništenju za Mekance. Poslanik je to objavio slijedećim riječima:

“A oni kažu: ‘Zašto nam ne donese jedan jasan znak od Gospodara svoga?’ Zar njima nije došao jasan dokaz o onome što je u prethodnim zapisima? A da smo ih Mi uništili kaznom prije toga, oni bi sigurno rekli: ‘Gospodaru naš, zašto Ti nama nisi poslao poslanika da slijedimo ajete Tvoje, prije nego što smo bili poniženi i osramoćeni? Ti reci: ‘Svatko čeka; zato čekajte i vi, onda ćete, sigurno, saznati tko su oni koji su na Pravom putu i tko je upućen.’”
(20:134-136)

Mekanci su prigovarali što nemaju znakova. Njima je rečeno da proročanstva o islamu i Poslaniku zabilježena u ranijim knjigama trebaju biti dovoljna. Da su Mekanci bili uništeni prije nego što im je Poruka islama bila objašnjena, oni bi prigovarali da uopće nisu imali prilike slijediti znakove.

Mekanci, zato, moraju čekati.

Objave koje su obećavale pobjedu za vjernike i poraz za nevjernike dolazile su svaki dan. Kada su Mekanci gledali na svoju moć i blagostanje, i na bespomoćnost i siromaštvo muslimana, i onda u Poslanikovim svakodnevnim objavama čuli o obećanjima Božje pomoći i o pobjedama muslimana, oni se nisu prestajali čuditi. Jesu li oni ludi ili je Poslanik lud? Oni su se nadali da će proganjanje primorati muslimane da napuste svoju vjeru i vrate se Mekancima, da će Poslanik i

njegovi najbliži prijatelji početi sumnjati u njegovu tvrdnju. Ali umjesto ovoga, oni su slušali uvjerljive potvrde Časnog Poslanika kao što je slijedeća:

*‘I pazite! Ja se kunem onim što vidite, i onim što ne vidite, zaista, ovo je govor plemenitog Poslanika; a nije govor pjesnika – vrlo malo vi vjerujete! I nije govor proroka; vrlo malo vi primete savjet! Jedna je Objava od Gospodara svih svjetova. A da je on o Nama izmislio neki govor, Mi bismo njega zgrabili desnom rukom, i sigurno bismo mu presjekli žilu kucavicu. I nitko od vas ne bi mogao zaustaviti (Nas). Zaista ovo je veliki savjet bogobojaznima. A Mi sigurno znamo da među vama ima onih koji odbijaju. Zaista, ovo je za nevjernike veliki uzrok jada. Zaista je ovo stiglo do završetka istine. Zato veličaj ime Gospodara svoga, Veličanstvenog!’
(69:39-53)*

Mekanci su bili upozoreni da će sve njihove lakovjerne nade biti uništene. Poslanik nije bio ni pjesnik, ni prorok, ni lažljivac. Kur’an je bio učenje za pobožne. Istina, on također ima svoje tajne štovatelje, one koji su ljubomorni zbog njegovog učenja i njegovih istina. Sva obećanja i proročanstva sadržana u njemu bit će ispunjena. Od Poslanika je traženo da zanemari sve suprotstavljanje i nastavi veličati svog Moćnog Boga.

Stigao je treći hadž. Među hodočasnicima iz Medine bila je velika grupa muslimana. Zbog mekanskog suprotstavljanja ovi muslimani iz Medine htjeli su vidjeti Poslanika u privatnosti. Poslanikove misli sve više su se

okretale prema Medini, kao mjestu gdje je izgledalo da će odseliti. On je ovo spomenuo svojim najbližim rođacima, ali oni su ga nastojali odvratiti od svih misli ove vrste. Iznosili su razloge o tome kako je Meka, iako puna oporbe, pružila potporu od nekoliko utjecajnih veza. Stanje je u Medini izgledalo sasvim nesigurno i, ako se Medina pokaže neprijateljskom kao Meka, hoće li Poslanikove veze u Meki biti u stanju pomoći? Poslanik je, međutim, bio uvjeren da je selidba u Medinu bila određena. Zato je odbio savjet svojih bližnjih i odlučio se odseliti u Medinu.

PRVI ZAVJET AKABE

Poslije ponoći Poslanik je ponovno sreo muslimane iz Medine u dolini Akaba. S njim je bio njegov stric Abass. Iz Medine je bilo sedamdeset i tri muslimana, od kojih je šezdeset i dvoje pripadalo Khazradžu, a jedanaest plemenu Aus. U grupi su bile dvije žene, jedna Ummi Ammara iz Benu-Nadžara. Njih je islamu poučavao Mus'ab i bili su puni vjere i odlučnosti. U godinama koje su uslijedile oni su se svi pokazali kao stupovi islama. Ummi Ammara je jedan primjer. Ona je u svoju djecu usadila vječnu odanost islamu. Jednog od njenih sinova, Habiba, zatvorio je Musailima, prevarant, u jednom okršaju poslije Poslanikove smrti. Musailima je nastojao pokolebati Habibovu vjeru. 'Vjeruješ li ti da je Muhammed Božji poslanik?', pitao je. 'Da', bio je odgovor. 'Vjeruješ li ti da sam ja Božji poslanik?', pitao je Musailima. 'Ne', odgovorio je Habib. Na ovo je Musailima naredio da mu odsijeku jedan od udova. Kada su to učinili, on je ponovno pitao Habiba: 'Vjeruješ li ti da je Muhammed Božji poslanik?' 'Da', odgovorio je Habib. 'Vjeruješ li ti da sam ja Božji poslanik?' 'Ne'.

Musailima je naredio da Habibu odsijeku još jedan dio tijela. Na ovaj način su odsjekli dio po dio i Habibovo tijelo je bilo raskomadano. On je umro okrutnom smrću, ali je iza sebe ostavio nezaboravni primjer osobnog herojstva i žrtve radi vjerskog uvjerenja. (Halbiyya, tom 2, str. 17)

Ummi Ammara je bila uz Poslanika u nekoliko ratova. Ova grupa muslimana Medine uskoro je poprimila visoke odlike radi svoje odanosti i vjere. Oni nisu došli u Meku tražiti imetak i bogatstvo, nego samo tražiti vjeru.

Ponukan obiteljskim vezama i osjećajem utemeljene odgovornosti za sigurnost Poslanika, Abass se ovako obratio grupi:

O Khazradž, ovaj moj dragi je poštovan od svog naroda. Oni nisu svi muslimani, pa ipak su ga štitili. Ali on je sada odlučio napustiti nas i ići k vama. O Khazradž, znate li vi što će se dogoditi? Cijela Arabija će biti protiv vas. Ako razumijete rizik koji vaš poziv povlači za sobom, onda ga odvedite; ako ne, onda napustite svoju namjeru i pustite ga da ostane ovdje.

Vođa ove grupe Al-Bara odgovorio je uvjereno:
Čuli smo te. Naša odlučnost je čvrsta. Naši životi su na raspolaganju Božjem Poslaniku. Mi smo odlučili, i samo čekamo na njegovu odluku. (Halbiyya, tom 2, str. 18)

Poslanik je iznio daljnje tumačenje islama i njegovog učenja. Objašnjavajući ovo, on je grupi rekao kako je spreman ići u Medinu ako će oni islam čuvati kao što čuvaju svoje žene i djecu. On nije još bio ni dovršio kada je ova grupa od sedamdeset i troje odanih povikala u jedan glas: 'Tako je, tako

je.' U svom oduševljenju zaboravili su da ih mogu čuti. Abass ih je upozorio da govore tiho. Ali ova grupa je bila puna vjere. Smrt je sada bila ništavna u njihovim očima. Kada je Abass upozorio grupu, jedan od njih je glasno rekao: 'Mi se ne bojimo, o Božji Poslaniče. Dopusti nam, mi možemo izići na kraj s Mekancima sada odmah i osvetiti nepravdu koju su ti nanijeli.' Ali Poslanik je rekao da mu još nije bilo naređeno da se bori. Grupa je onda dala zavjet vjernosti i skup se razišao.

Mekanci su čuli za ovaj događaj. Otišli su kod poglavara Medine prigovarati protiv ovih posjetitelja. Abdullah bin Ubbay bin Salul – glavni poglavica – nije ništa znao o tome što se dogodilo. On je uvjerio Mekance da su to što su čuli sigurno samo lažne glasine. Ljudi Medine su ga prihvatili za svog vođu i nisu mogli ništa učiniti bez njegovog znanja i odobrenja. On nije znao da su ljudi Medine odbacili vladavinu šejtana (sotone) i umjesto toga prihvatili Božju vlast.

HIDŽRA

Ova grupa se vratila u Medinu, a Poslanik i njegovi sljedbenici počeli su pripreme za selidbu. Jedna za drugom obitelji su počele nestajati iz Meke. Muslimani, sigurni da je Božje kraljevstvo blizu, bili su puni hrabrosti. Ponekad su cijele uličice ostajale prazne tijekom noći. Ujutro bi Mekanci vidjeli zaključana vrata i shvatili da su stanovnici iselili u Medinu. Rastući utjecaj islama ih je zapanjio.

Na kraju, niti jedan musliman nije ostao u Meki, osim robova koji su prihvatili islam, Poslanika, Abu-Bakra i Alija. Mekanci su shvatili da će njihova žrtva uskoro pobjeći. Poglavice su se ponovo okupili i odlučili da je sada trenutak da se ubije Poslanik. Izgleda da je posebnim Božjim planom dan

koji su odredili da ubiju Poslanika bio određen za njegovu hidžru (iseljenje). Kada se mekanska grupa okupljala ispred Poslanikove kuće s namjerom da ga ubiju, Poslanik je izišao van u skrovitosti noći. Vjerojatno su se Mekanci plašili da će Poslanik preduhitriti njihov gnusni plan. Oprezno su išli svojim putem i kada je Poslanik prošao pored, mislili su da je netko drugi i povukli se da ne budu opaženi. Poslanikov najbliži prijatelj Abu-Bakr bio je dan ranije obaviješten o Poslanikovom planu. Pridružio mu se točno na vrijeme i onda su obojica napustili Meku i našli sklonište u pećini nazvanoj Thaur, oko pet kilometara od Meke preko brda. Kada su Mekanci saznali za Poslanikov bijeg, skupili su se i poslali odred u potjeru. Predvođeni tragačem, stigli su do Thaura. Stojeći na ulazu pećine u kojoj su Poslanik i Abu-Bakr sjedili skrivajući se, tragač je rekao da je Muhammed ili u pećini ili se uzdigao na nebo. Abu-Bakr je ovo čuo i njegovo srce je klonulo. ‘Neprijatelj nas je skoro uhvatio’, prošaptao je. ‘Ne boj se, Bog je s nama,’ odgovorio je Poslanik. ‘Ja se ne bojim za sebe,’ nastavio je Abu-Bakr, ‘nego za tebe. Jer ako ja umrem, ja sam samo običan čovjek; ali ako ti umreš, to će značiti smrt vjere i duha.’ (Zurkani) ‘Čak kada bi tako i bilo, ne boj se,’ uvjeravao ga je Poslanik, ‘nas nije dvoje u ovoj pećini. Tu je treći – Bog.’ (Buhari)

Bilo je određeno da se mekanski zulom (nasilje) završi. Islam je morao imati priliku napredovati. Goniči su bili prevareni. Rugali su se oštroumnosti tragača. Rekli su da je otvor pećine prevelik da bi se bilo tko unutra sklonio, jer sa zmijama nitko nije siguran. Da su se samo malo sagnuli, mogli su vidjeti dvojicu kako sjede. Ali nisu, i napuštajući tragača, vratili su se u Meku.

Poslanik i Abu-Bakr dva su dana čekali u pećini. Treće noći su, prema planu, do pećine dovedene dvije brzonoge

deve, jedna za Poslanika i za vodiča, a druga za Abu-Bakra i njegovog slugu, Amra bin Fuhaira.

SURAKA U POTJERI ZA POSLANIKOM

Prije nego što su krenuli, Poslanik je pogledao natrag na Meku. U njegovom srcu buknule su emocije. Meka je bilo njegovo rodno mjesto. On je tu živio kao dijete te kao zreo, odrastao čovjek i tu je primio Božji poziv. To je bilo mjesto gdje su njegovi preci živjeli i širili se od vremena Ismaila. S ovim mislima zadnji put je dugo gledao na grad i onda rekao: 'Meko, ti si meni draža od bilo kojeg mjesta na svijetu, ali tvoj narod mi ne da da živim ovdje.' Na to je Abu-Bakr rekao: 'Ovo mjesto je izbacilo svog Poslanika. Ono samo čeka svoje uništenje.' Mekanci su, poslije neuspjeha svoje potjere, proglasili cijenu za glave dvojice bjegunaca. Tko god uhvati i vrati Mekancima Muhammeda ili Abu-Bakra, mrtve ili žive, imat će nagradu od stotinu deva. Izdan je proglas među plemenima oko Meke. Primamljen nagradom, Suraka bin Malik, beduinski poglavica krenuo je u potjeru za onom grupom i na kraju ih opazio na putu za Medinu. Ugledao je dvije deve s jahačima i uvjeren da su to bili Poslanik i Abu-Bakr, podbo je svog konja. Konj se propeo i pao prije nego što je otišao mnogo dalje i Suraka je pao s njim. Poslije je Suraka postao musliman i osobno ovako prenio ovaj događaj:

Nakon što sam pao s konja, ispitivao sam svoju sreću bacanjem strelica na praznovjeran način uobičajen kod Arapa. Strijele su proricale lošu sreću. No, nagrada je bila veoma primamljiva. Ponovno sam uzjahao i započeo svoju potjeru i skoro

sustigao grupu. Poslanik je jahao dostojanstveno i nije gledao natrag. Abu-Bakr se, međutim, neprestano osvrtao natrag (očito iz straha za sigurnost Poslanika). Kada sam im se približio, moj konj se ponovno propeo i ja sam pao. Ponovno sam ispitivao strelice i one su ponovno nagovještale lošu sreću. Kopita mog konja zabila su se duboko u pijesak. Izgledalo je nemoguće ponovno uzjahati i započeti potjeru. Onda sam shvatio da je ova grupa pod Božjom zaštitom. Pozvao sam ih i usrdno molio da stanu. Kada sam bio dovoljno blizu, rekao sam im o svojoj zloj namjeri, ali da sam sada promijenio svoju namjeru. Rekao sam im da napuštam potjeru i da se vraćam. Poslanik me je pustio da idem, ali je tražio da obećam da nikome neću otkriti gdje su. Bio sam uvjeren da je Poslanik bio istinit, i da je za njega bilo određeno da uspije. Tražio sam od Poslanika da mi napiše jamstvo o miru da mi posluži kada on postane vođa. Poslanik je tražio od Amira bin Fuhaira da mi napiše jamstvo, i on je napisao. Kada sam bio spreman vratiti se s tim, Poslanik je primio objavu o budućnosti i rekao: 'Suraka, kakav će biti tvoj položaj kada na svojim rukama budeš imao zlatne narukvice Chrosreosa?' Začuden nad ovim proročanstvom, pitao sam: 'Kojeg Chrosreosa? Chrosreosa bin Hormizda, iranskog cara?'

Poslanik je rekao: 'Da.' (Asad ul-Ghaba)

Šesnaest ili sedamnaest godina poslije toga ovo proročanstvo je bilo doslovno ispunjeno. Suraka je prihvatio islam i otišao u Medinu. Poslanik je umro i poslije njega je prvo Abu-Bakr postao halifa islama, a onda Omer. Iranci su postali ljubomorni zbog rastućeg utjecaja islama i to ih je navelo da napadnu muslimane, ali su, umjesto pokoravanja muslimana, oni bili pokoreni. Glavni grad Irana pao je u ruke muslimana, koji su zarobili njegove riznice, uključujući zlatne narukvice koje je Chrosreos nosio na državnim obredima. Poslije primanja islama, Suraka je opisao svoju potjeru za Poslanikom i njegovom grupom i ispričao šta se dogodilo između njega i Poslanika. Kada je ratni plijen iz Irana bio stavljen ispred Omera, on je vidio zlatne narukvice i sjetio se što je Poslanik rekao Suraki. To je bilo veličanstveno proročanstvo dano u vrijeme potpune bespomoćnosti. Omer je odlučio pripremiti vidljivo ispunjenje ovog proročanstva. Zato je poslao po Suraku i naložio mu da stavi zlatne narukvice. Suraka je prosvjedovao kako je za muškarce u islamu zabranjeno nositi zlato. Omer je rekao da je to istina, ali da je ovo iznimna situacija. Poslanik je predvidio zlatne narukvice Chrosreosa na njegovim rukama; zato ih on treba sada staviti, čak i pod cijenu boli od kazne. Suraka je prigovarao zbog obrane Poslanikovog učenja; inače, on je želio, kao i svatko drugi, omogućiti vidljiv dokaz ispunjenja ovog veličanstvenog proročanstva. On je stavio zlatne narukvice i muslimani su vidjeli da je ovo proročanstvo bilo ispunjeno. (Asad ul-Ghaba) Poslanik u bijegu postao je kralj. On osobno više nije bio na ovom svijetu. Ali oni koji su ga naslijedili mogli su se uvjeriti u ispunjenje njegovih riječi i vizija.

POSLANIK STIŽE U MEDINU

Da se vratimo pripovijedanju o Hidžri. Nakon što je Poslanik otpremio Suraku, nastavio je nesmetano svoje putovanje do Medine. Kada je stigao u Medinu, Poslanik je zatekao ljude kako nestrpljivo čekaju. Za njih nije mogao svanuti značajniji dan, jer je sunce koje je izašlo za Meku počelo sjati na Medinu.

Do njih su stigle vijesti da je Poslanik napustio Meku, tako da su očekivali njegov dolazak. Grupe ljudi su otišle kilometrima izvan Medine i čekale ga. Odlazili su ujutro i uvečer se vraćali razočarani. Kada je na kraju Poslanik stigao do Medine, odlučio je nakratko zastati u Qubi, obližnjem selu. Jedan Židov je vidio dvije deve i došao do zaključka da su one nosile Poslanika i njegove suputnike. Popeo se na uzvišicu i uzviknuo: 'Sinovi Qaila, onaj na koga ste čekali, došao je.' Svaki pojedinac u Medini koji je čuo ovaj uzvik požurio je do Quba, dok su ljudi Quba, oduševljeni dolaskom Poslanika među njih, pjevali pjesme u njegovu čast.

Potpuna jednostavnost Poslanika objašnjena je događajem koji se desio u to vrijeme u Qubi. Većina ljudi u Medini nije prije vidjela Poslanika. Kada su vidjeli njegovu grupu kako sjedi pod drvetom, mnogi su mislili za Abu-Bakra da je Poslanik. Abu-Bakr je, iako je bio mlađi, imao sjediju bradu i bio je bolje odjeven nego Poslanik. Tako su se okrenuli prema njemu i sjeli ispred njega, nakon što su mu pokazali odavanje počasti koja pripada Poslaniku. Kada je Abu-Bakr vidio da su ga greškom smatrali Poslanikom, ustao je, uzeo svoj ogrtač i objesio ga naspram sunca i rekao: 'Božji Poslaniče, ti si na suncu. Ja sam za tebe napravio ovu sjenu.' (Buhari) Na

pristojan način i s ljubaznošću on je posjetiteljima iz Medine dao do znanja njihovu grešku. Poslanik je ostao u Qubi deset dana, poslije čega su ga ljudi Medine odveli u svoj grad. Kada je ušao u grad, vidio je kako su ga svi ljudi, muškarci, žene i djeca izašli dočekati. Među pjesmama koje su pjevali bila je i ova:

Mjesec četrnaeste noći je izišao na nama iza Al-Vida. Sve dok među sobom budemo imali onog koji nas poziva Bogu, na nama je obveza da svoju zahvalnost dajemo Bogu. Tebi, koji si nam poslan od Boga mi poklanjamo svoju savršenu pokornost. (Halbiyya)

Poslanik nije ušao u Medinu s istočne strane. Kada su ga ljudi opisali kao 'mjesec četrnaeste noći', mislili su kako su živjeli u mraku prije nego što je Poslanik došao na njih izliti svoje svjetlo. Kada je Poslanik ušao u Medinu, bio je ponedjeljak. Bio je ponedjeljak kada je napustio pećinu Thaur, i neobično kao što izgleda, bio je ponedjeljak kada je osvojio Meku deset godina kasnije.

ABU-EJUB ANSARI KAO POSLANIKOV DOMAĆIN

Kada je Poslanik ušao u Medinu, svatko je želio biti njegov domaćin. Dok je njegova deva prolazila kroz uličice, obitelji su se poredale da ga dočekaju. Oni bi jednim glasom govorili: 'Mi smo ovdje sa svojim kućama, imetkom i svojim životima da te primimo i da ti ponudimo svoju zaštitu. Dođi živjeti s nama.' Mnogi su pokazivali veliku želju, išli naprijed i držali uzde deve i inzistirali da Poslanik sjaše ispred njihovih

vrata i uđe u njihove kuće. Poslanik bi pristojno odbijao govoreći: 'Pustite na miru moju devu. Ona je pod Božjom naredbom; ona će stati gdje Bog želi da stane.' Ona je na kraju stala na mjestu koje je pripadalo siročadima Banu-Nadžar plemena. Poslanik je sjahao i rekao: 'Izgleda da je ovo mjesto gdje Bog želi da stanemo,' i onda pitao kome pripada ova zemlja. Povjerenik siročadi je istupio i ponudio mjesto za Poslanikove potrebe. Poslanik je odgovorio da neće prihvatiti ponudu besplatno, nego da mu bude dozvoljeno platiti. Dogovorena je cijena i Poslanik je odlučio na tom mjestu izgraditi džamiju i neke kuće. Kada je ovo bilo riješeno, Poslanik je pitao tko živi najbliže ovom mjestu. Abu-Ejub ansari je istupio i rekao da je njegova kuća najbliže i da su njegove usluge na raspolaganju Poslaniku. Poslanik je od njega tražio da za njega pripremi sobu u svojoj kući. Abu-Ejubova kuća bila je katnica. On je ponudio Poslaniku gornji kat. Ali je Poslanik više volio biti na nižem katu radi praktičnosti njegovim posjetiteljima.

Predanost Poslaniku koju su ljudi Medine imali ponovno se pokazala. Abu-Ejub se složio Poslaniku ustupiti donji kat, ali je odbio spavati na katu pod kojim je živio Poslanik. On i njegova žena su to smatrali izrazom nepoštovanja. Slučajno se razbio vrč s vodom i voda se prosula po podu. Abu-Ejub je, bojeći se da voda ne bi prokapala u sobu u kojoj je bio Poslanik, uzeo svoj pokrivač i njime osušio vodu prije nego što je mogla prokapati dolje. Ujutro je navratio Poslaniku i prenio mu događaje od prethodne noći, tako da se Poslanik složio da zauzme gornji kat. Abu-Ejub je pripremio hranu i otpremio ih na kat. Poslanik je jeo koliko je htio, a Ejub je pojeo ono što je ostalo. Poslije nekoliko dana i drugi su zahtijevali sudjelovati u gostoprimstvu prema Poslaniku. Dok

se Poslanik nije smjestio u svoju kuću i napravio svoj vlastiti ugođaj, bio je na smjenu ugošćavan kod ljudi Medine.

SVJEDOČENJE ANASA

Jedna udovica imala je samo jednog sina po imenu Anas, koji je imao osam ili devet godina. Dvela je dječaka Poslaniku i ponudila ga za Poslanikovu osobnu službu. Anas je postao ovjekovječen u povijesnim zabilješkama islama. Postao je vrlo učen čovjek i također bogat. Dostigao je preko stotinu godina života i u vrijeme halifa svi su ga visoko cijenili. Izviješteno je da je Anas rekao da, iako je kao dječak otišao u službu Poslanika i ostao s njim dok Poslanik nije umro, Poslanik nikada nije s njim govorio neljubazno, nikada ga nije upozorio, niti mu je ikada dao dužnost težu od onoga što je on mogao obaviti. Tijekom svog boravka u Medini Poslanik je sa sobom imao samo Anasa. Svjedočenje Anasa zato otkriva Poslanikovu osobnost kako se razvijala do dana njegove rastuće moći i blagostanja u Medini.

DOLAZAK POSLANIKOVIH UKUĆANA IZ MEKE I TEMELJ ZA DŽAMIJU

Kasnije je Poslanik poslao svog oslobođenog roba Zeida u Meku da dovede njegovu obitelj i rodbinu. Mekanci su bili zaprepašteni naglim i dobro planiranim odlaskom Poslanika i njegovih sljedbenika. Zato neko vrijeme nisu činili ništa čime bi ga mučili. Kada je Poslanikova obitelj i obitelj Abu-Bakra napustila Meku, oni nisu stvarali nikakve teškoće. Ove dvije obitelji nesmetano su stigle u Medinu. Za to vrijeme Poslanik

je položio temelje za džamiju na mjestu koje je kupio za tu svrhu. Poslije ovoga je izgradio kuće za sebe i za svoje prijatelje. Trebalo je oko sedam mjeseci da budu završene.

NESIGURAN ŽIVOT U MEDINI

Nekoliko dana po Poslanikovom dolasku u Medinu poganska plemena zainteresirala su se za islam i većina ih se pridružila. Tu je bilo mnogih čije srce nije bilo uvjereno. Tako se islamu pridružila grupa onih koji u srcu nisu bili muslimani. Njihovi članovi su igrali vrlo ozbiljnu ulogu u kasnijoj povijesti. Neki od njih su postali iskreni muslimani, dok su drugi ostali neiskreni i nastavili su spletkariti protiv islama i muslimana. Neki su se odbili uopće pridružiti. Ali nisu mogli podnijeti stalni rast utjecaja nove vjere, tako da su iselili iz Medine u Meku. Medina je postala muslimanski grad. U njoj je bilo utemeljeno štovanje Jednog Boga. U svijetu nije bilo ni jednog drugog grada koji je mogao iznijeti ovakvu tvrdnju. Bila je lijepa radost za Poslanika i njegove prijatelje što je za nekoliko dana od njihovog doseljenja cijeli grad napustio štovanje kipova i umjesto toga utemeljio štovanje Jednog nevidljivog Boga. Ali za muslimane još nije bilo mira. U samoj Medini grupa Arapa, licemjera, samo se riječima pridružila islamu, dok su u sebi bili zakleti neprijatelji Poslanika. Onda su tu bili Židovi, koji su neprestano spletkarili protiv njega. Poslanik je bio upoznat s ovim opasnostima. Bio je oprezan i nalagao je svojim prijateljima i sljedbenicima da budu oprezni. Često je ostajao budan cijelu noć (Bari, tom 6, str. 60). Umoran od stalnog noćnog opreza, jednom je zamolio za pomoć. Uskoro je čuo zvuk ratne opreme. 'Tko je to?', pitao je. 'To je Sa'd bin Vakas, o Poslaniče, došao je stražariti za tebe.' Poslije toga on se

odmorio (Buhari i Muslim). Ljudi Medine čuvali su svoju ogromnu odgovornost. Pozvali su Poslanika da dođe i živi među njima i sada je bila njihova dužnost zaštititi ga. Plemena su vijećala i odlučila na smjenu čuvati Poslanikovu kuću.

Kad je u pitanju nesigurnost Poslanika i mir za njegove sljedbenike, nije bilo razlike između njegovog života u Meki i života u Medini. Jedina razlika je bila da su se u Medini muslimani mogli javno klanjati u džamiji koju su izgradili u ime Boga i bili su u mogućnosti bez zapreka ili skrivanja okupiti se u ovu svrhu pet puta na dan.

ZLE NAMJERE MEKANACA PROTIV MUSLIMANA

Prošla su dva ili tri mjeseca. Stanovnici Meke su se oporavili od svoje zbunjenosti i počeli kovati planove za mučenje i uznemiravanje muslimana. Uskoro su uvidjeli da samim stvaranjem prepreka muslimanima u Meki i naokolo nije postignut njihov cilj. Bilo je neophodno napasti Poslanika i njegove sljedbenike u Medini i istjerati ih iz njihovog novog skloništa. Prema tome, oni su uputili pismo Abdullahu bin Ubayyi Ibn-Salulu, vođi Medine, koji je prije Poslanikovog dolaska bio prihvaćen od svih grupa za poglavicu Medine. U ovom pismu rekli su da su se zgražali nad tim što je Poslanik došao u Medinu i kako je bilo pogrešno od strane ljudi Medine da mu dopuste utočište. Na kraju su rekli:

Sada, kad ste pustili našeg neprijatelja u svoju kuću, mi se kunemo Bogom i proglašavamo da ćemo se mi, narod Meke, udružiti u napadu na Medinu ukoliko se vi, narod Medine, ne složite i istjerate ga iz Medine ili se ne budete zajedno borili s njim. Kada mi

*napadnemo Medinu, mi ćemo ubiti sve
snažne muškarce i zarobiti sve žene. (Abu-
Davud, Kitab Al-Kharadž)*

Abdullah bin Ubayy Ibn-Salul smatrao je kako je ovo pismo kao od Boga poslano. Savjetovao se s drugim licemjerima u Medini i uvjerio ih da će, ako dozvole Poslaniku da među njima živi u miru, izazvati neprijateljstvo Meke. Prema tome, bilo je izvjesno da će zaratiti s Poslanikom samo da bi umirili Mekance. Poslanik je saznao za ovo. Otišao je Abdullahu bin Ubayyu Ibn-Salulu i nastojao ga uvjeriti da će se takav potez pokazati samoubilačkim. Mnogi ljudi u Medini postali su muslimani i bili su spremni dati život za islam. Ako Abdullah proglasi rat muslimanima, većina ljudi Medine borit će se na strani doseljenika. Takav rat će ga, prema tome, skupo koštati i za njega će značiti uništenje. Abdullah je, ponukan ovim savjetom, odustao od ovog plana.

VEZA BRATSTVA IZMEĐU ANSARI I MUHADŽIRA

U isto vrijeme Poslanik je poduzeo drugi važan korak. Okupio je muslimane i predložio da svaka dvojica muslimana – jedan ansar i jedan muhadžir trebaju biti povezani kao dvojica braće. Ova ideja je bila dobro prihvaćena. Medinjani ansari su prihvatili Mekance muhadžire kao svoju braću. Pod ovim novim bratstvom muslimani Medine ponudili su muslimanima Meke s njima dijeliti svoj imetak i ono što imaju. Jedan od Medinjana ansarija je ponudio razvesti se od jedne od svojih dviju žena i udati je za svog brata Mekanca muhadžira.

Mekanac muhadžir je odbio primiti ovu ponudu ansarija iz Medine iz obzira prema njegovim potrebama. Ali su

ansarije Medine ostali uporni, i stvar je morala biti podnesena Poslaniku. Ansarije Medine uporno su ostajali pri tome da su mekanski muhadžiri njihova braća i da trebaju s njima dijeliti svoj imetak. Mekanski muhadžiri nisu znali kako upravljati zemljom. Ali su mogli dijeliti prinos sa zemlje, ako već ne samu zemlju. Mekanski muhadžiri su sa zahvalnošću odbili ovu nevjerovatno velikodušnu ponudu i radije ostali vjerni svom zanimanju trgovinom. Mnogi mekanski muhadžiri ponovno su postali bogati. No, ansarije Medine uvijek su imali na umu svoj trud da svoj imetak dijele s mekanskim muhadžirima. Puno puta su, kad bi ansarija Medine umro, njegovi sinovi podijelili naslijeđe sa svojom mekanskom braćom. Ova praksa se nastavila dugo godina, dok Kur'an nije stavio zabranu učenjem o podjeli naslijeđa (Buhari i Muslim).

SPORAZUM IZMEĐU RAZNIH PLEMENA MEDINE

Pored ujedinjavanja mekanskih i medinskih muslimana u bratstvo, Časni Poslanik je uveo savez između svih stanovnika Medine. Ovim su savezom i Arapi i Židovi bili ujedinjeni s muslimanima. Poslanik je objasnio i Arapima i Židovima da su prije nego što su se muslimani u Medini razvili kao grupa, u njihovom gradu bile samo dvije grupe, ali sada su tu s muslimanima tri grupe. Bilo je jedino prikladno da uđu u sporazum koji za sve njih treba biti obvezujući i koji će svima njima osigurati izvjesni mir. Konačno su stigli do sporazuma koji je glasio:

Između Božjeg Poslanika i vjernika na jednoj strani, i svih drugih na drugoj, koji se dobrovoljno slože ući. Muslimani će osobno biti odgovorni. Odgovornost za osiguranje i

oslobađanje njihovih zatvorenika također će biti njihova. Muslimanska plemena također će biti odgovorna za svoje živote i svoje zatvorenike. Tko god se pobuni ili bude širio neprijateljstvo i nered, smatrat će se zajedničkim neprijateljem. Bit će dužnost svih drugih da se bore protiv njega, čak i ako se dogodi da on bude njihov sin ili bliski rođak. Ako nevjernik bude ubijen u bitci od strane vjernika, njegova muslimanska rodbina neće tražiti osvete. Niti će pomagati nevjernicima protiv vjernika. Muslimani će pomoći Židovima koji su ušli u ovaj sporazum. Židovima neće biti nametnuta nikakva teškoća. Njihovim neprijateljima neće se pružati pomoć protiv njih. Nijedan nevjernik neće dati utočište nikome iz Meke. On neće postupati kao povjerenik za bilo kakav mekanski imetak. Neće sudjelovati u ratu između muslimana i nevjernika. Ako neki musliman bude ubijen bez razloga, muslimani će imati pravo boriti se protiv onih koji su ubojice. Ako zajednički neprijatelj napadne Medinu, Židovi će pristati uz muslimane i dijeliti troškove borbe. Židovska plemena u sporazumu s drugim plemenima Medine imat će prava slična pravima muslimana. Židovi će se držati svoje vjere, a muslimani svoje. Prava koja Židovi uživaju također će uživati i njihovi sljedbenici. Stanovnici Medine neće imati pravo proglasiti rat bez dozvole Poslanika. Ali ovo neće unaprijed odrediti pravo bilo kojeg

pojedince da se osveti za pojedinačnu povredu. Židovi će snositi svoje troškove, a muslimani svoje. No, u slučaju rata oni će postupati jedinstveno. Grad Medina smatrat će se svetim gradom i nepovredivim od strane onih koji su potpisali ovaj sporazum. Prema strancima koji dođu pod zaštitu njegovih stanovnika postupat će se kao prema stanovnicima. Ali stanovnicima Medine neće biti dozvoljeno uvesti bilo koju ženu među svoje stanovnike bez odobrenja njezine obitelji. Svi nesporazumi bit će podneseni Bogu i Poslaniku radi odluke. Strane u ovom sporazumu neće imati pravo ući u bilo kakav sporazum s Mekancima ili njihovim saveznicima, zato što se strane u ovom sporazumu slažu u pružanju otpora svojim zajedničkim neprijateljima. Strane će ostati ujedinjene u miru kao i u ratu. Nijedna strana neće ući u pojedinačni mir. Ali nijedna strana neće biti obvezana sudjelovati u ratu. Međutim, strana koja počini bilo kakav prijestup bit će podvrgnuta kazni. Sigurno je Bog zaštitnik bogobojaznih i vjernih a Muhammed je Njegov poslanik. (Hišam)

Ovo je ukratko sadržaj sporazuma. Bio je pripremljen od dijelova pisanog teksta da bi se kasnije našao u povijesnim zapisima. Izvan svake sumnje, on ističe da su u rješavanju svađe i neslaganja između strana u Medini vodeći principi morali biti iskrenost, istinitost i pravednost. Oni koji čine prijestupe trebali su se smatrati odgovornima za ove

prijestupe. Sporazum objašnjava da je Poslanik islama bio odlučan uljudno i ljubazno postupati s drugim stanovnicima Medine, i cijeniti ih i s njima postupati kao s braćom. Ako se kasnije pojave svađe i sukobi, odgovornost je na Židovima.

POČETAK NOVE SPLETKE MEKANACA

Kao što sam već rekao, prošla su dva ili tri mjeseca dok Mekanci nisu mogli obnoviti svoje planirano neprijateljstvo protiv islama. Pružila im se jedna prilika kad je Sa'd bin Mu'az, poglavica Aus plemena iz Medine, stigao u Meku radi obilaska Kabe. Abu-Džehel ga je vidio i rekao: 'Poslije davanja zaštite ovom odmetniku Muhammedu, ti očekuješ da možeš doći u Meku i obilaziti Kabu u miru? Misliš li ti da ga možeš zaštititi i spasiti? Ja se kunem Bogom da se ti ne bi vratio sigurno svojoj obitelji da nije bilo Abu-Sufijana s tobom.'

Sa'd bin Mu'az je odgovorio: 'Vjeruj kad ti kažem, ako nas vi Mekanci zaustavite od posjećivanja i obilaženja Kabe, nećete imati mira na putu za Siriju.' U to vrijeme se Valid bin Mughira, mekanski poglavica, ozbiljno razbolio. Mislio je da mu je došao kraj. Drugi poglavice Meke su sjedili oko njega. Valid se nije mogao kontrolirati i počeo je plakati. Mekanski poglavice su se ovome čudili i pitali ga zašto plače. 'Mislite li vi da se ja bojim smrti? Ne, ne bojim se ja smrti. Ono čega se ja bojim je da se vjera Muhammeda ne bi proširila i da mu čak Meka može podleći.' Abu-Sufijan je uvjerio Validu da će oni sve dok žive svojim životima sprečavati širenje ove vjere.

(Khamis, tom 1)

MEKANSI SE SPREMAJU NAPASTI MEDINU

Iz ovog događaja posve je jasno da je prekid neprijateljstva Mekanaca bio samo privremen. Vođe Meke pripremali su se za ponovne napade na islam. Oni vođe koji su umirali obvezali su pod zakletvom one koji su ostali iza njih na neprijateljstvo protiv Poslanika, i pobuđivali ih na rat protiv njega i njegovih sljedbenika. Huškali su narod Medine da zarate protiv muslimana i upozorili ih da će, ako to odbiju, Mekanci i njihova saveznička plemena napasti Medinu, pobiti njihove muškarce i zarobiti žene.

OBRAMBENI PLAN ČASNOG POSLANIKA

Da je Poslanik stajao po strani i da nije ništa učinio za obranu Medine, natovarilo bi na sebe strahovitu odgovornost. Zbog toga je Poslanik uveo sustav izviđanja. Poslao je grupe ljudi na mjesta oko Meke da saznaju za njihove pripreme za rat. Tu i tamo je bilo događaja – tučnjave i bitke – između ovih grupa i Mekanaca. Kršćanski pisci kažu da je ove ispade započeo Poslanik i da je, zato, u ratovima koji su proistekli, on bio napadač. Ali mi pred sobom imamo trinaest godina nasilja Mekanaca, njihovih spletki za izazivanje neprijateljstva naroda Medine protiv muslimana, i prijetnju o napadu same Medine. Tko god sve ovo pamti ne može optužiti Poslanika da je odgovoran za pokretanje ovih događaja. To što je poslao grupe muslimana u izvidnicu bilo je u samoobrani. Trinaest godina nasilja bilo je dovoljno opravdanje da se muslimani pripreme za samoobranu. Ako je proizišao rat između njih i njihovih neprijatelja iz Meke, odgovornost nije ležala na muslimanima.

Slabi temelji na kojima danas kršćanski narodi proglašavaju rat jedni protiv drugih dobro su poznati. Da je pola onoga što su Mekanci učinili muslimanima učinjeno danas europskom narodu, oni bi smatrali opravdanim ići u rat. Kada narod jedne zemlje organizira ubijanje drugog, kada jedan narod prisili drugoga da napusti svoje domove, zar to žrtvama ne daje pravo da s njima zarate? Otkad su muslimani iselili u Medinu, za njih je bilo dovoljno da na osnovi toga Mekancima proglase rat. Ali Poslanik nije proglasio rat. On je pokazao tolerantnost i ograničio svoje obrambene aktivnosti na izviđanje. Mekanci su, međutim, nastavili izazivati i uznemiravati muslimane. Oni su huškali narod Medine protiv njih i uplitali se u njihova prava na hodočašće. Promijenili su svoje uobičajene puteve karavana prema Siriji i počeli ići kroz plemenska područja oko Medine, da bi se ova plemena uzdigla protiv muslimana. Mir Medine je bio ugrožen; tako je bila razumljiva dužnost muslimana prihvatiti ratnu prijetnju koju su Mekanci četrnaest godina nabacivali. Nitko pod ovim okolnostima ne može sumnjati u pravo muslimana da prihvate ovo nabacivanje.

TEMELJ ISLAMSKJE VLADE U MEDINI

Dok se Poslanik bavio izviđanjem, nije zanemario normalne i duhovne potrebe svojih sljedbenika u Medini. Velika većina ljudi Medine postali su iskreni muslimani i svojim postupcima i unutrašnjom vjerom. Neki su dvolično prihvatili islam. Poslanik je, zato, počeo uvoditi islamski oblik vladavine među svojim malobrojnim sljedbenicima. Prije toga, Arapi su o svom pravu odlučivali mačem. Poslanik je uveo sudski postupak. Određeni su suci za rješavanje žalbi koje su pojedinci ili grupe iznosili jedni protiv drugih. Ukoliko sudac ne

proglasi žalbu pravednom i istinitom, ona nije bila priznata. U prethodnim vremenima (prije islama) ljudi nisu posvećivali pozornost obrazovanju. Poslanik je poduzeo korake za unapređenje pismenosti i ljubavi prema učenju. Od onih koji su znali čitati i pisati traženo je da pouče one koji su bili nepismeni. Nepravda i okrutnost su nestali. Utemeljena su prava žena. Bogati su trebali plaćati za potrebe siromašnih i za poboljšanje društvenih udobnosti Medine. Radnici su bili zaštićeni od iskorištavanja. Za slabe i nesposobne nasljednike napravljeni su ugovori za određivanje povjerenika. Počeli su zapisivati uzimanje i davanje zajmova. Isticana je važnost ispunjavanja svih obećanja i obveza. Prijestupi počinjeni protiv robova bili su istrijebljeni.

Počela se obraćati pozornost na higijenu i javne sanitarije. Uzet je popis stanovništva. Naređeno je da prolazi i ceste budu prošireni i poduzeti su koraci da se održavaju čistima. Ukratko, uvedeni su zakoni za unapređivanje idealnog obiteljskog i društvenog života. Primitivnim Arapima prvi put u povijesti predstavljena su pravila pristojnosti i uljudnog ponašanja.

BITKA NA BEDRU

Dok je Poslanik pravio planove za praktično uvođenje zakona koji su trebali služiti ne samo njegovom dobu nego cijelom čovječanstvu za sva vremena, ljudi Meke su kovali svoje planove za rat. Poslanik je planirao zakon koji je njegovom narodu i svima drugima trebao donijeti mir, čast i napredak; njegovi neprijatelji iz Meke pravili su plan za uništenje tog zakona. Mekanski planovi na kraju su doveli do Bitke na Bedru. Bilo je to trinaestog mjeseca poslije Hidžre.

Trgovačka karavana predvođena Abu-Sufijanom vraćala se iz Sirije. Pretvarajući se da štite ovu karavanu, Mekanci su podigli ogromnu vojsku i odlučili je poslati u Medinu. Časni Poslanik je saznao za ove pripreme. Također je primio objave od Boga koje su govorile da je došlo vrijeme da se neprijatelju uzvрати istom mjerom. S nekoliko svojih sljedbenika otišao je izvan Medine. Nitko u to vrijeme nije znao hoće li se ova grupa muslimana morati suočiti s karavanom koja je dolazila iz Sirije ili s vojskom koja je dolazila iz Meke. Ova grupa brojala je oko tri stotine ljudi. Trgovačka karavana u to vrijeme nije se sastojala samo od deva natovarenih robom, nego je također uključivala i naoružane ljude koji su čuvali karavanu i pratili ju tijekom putovanja. S obzirom da je postojala napetost između Mekanaca i muslimana Medine, mekanski poglavice počeli su voditi posebnu brigu o naoružavanju pratitelja. Povijest bilježi činjenicu o druge dvije karavane koje su kratko vrijeme prije toga prošle ovim putem. U jednoj od njih je dvjesto naoružanih ljudi bilo kao straža i pratitelji, a u drugoj tristo. Pogrešno je upućivati na to, kao što čine kršćanski pisci, da je Poslanik uzeo tristo sljedbenika i krenuo napasti nezaštićenu trgovačku karavanu. Ovakvi navodi su štetni i neosnovani. Karavana koja je dolazila iz Sirije bila je ogromna i, uzimajući u obzir njezinu veličinu i naoružanu pratnju osiguranu za druge karavane, čini se razumnim da je sigurno oko četiristo do petsto naoružanih čuvara bilo određeno da služe kao njezini pratitelji. Tvrditi da je Poslanik vodio grupu muslimana od tristo slabo naoružanih ljudi da napadnu tako dobro naoružanu karavanu u nadi da ju opljačkaju krajnje je nepravedno. Samo jaka predrasuda i čvrsto neprijateljstvo protiv islama mogu potaknuti takvu pomisao. Da je ova muslimanska grupa izašla suočiti se s tom karavanom, njihov pothvat bi mogao biti opisan kao ratna pustolovina, iako je to

rat iz samoobrane, jer je grupa muslimana iz Medine bila mala i slabo naoružana, a mekanska karavana bila je ogromna i dobro naoružana, i zato što su dugo vremena vodili kampanju neprijateljstva protiv muslimana Medine.

Zapravo su uvjeti pod kojima je ova mala grupa muslimana krenula iz Medine bili daleko opasniji. Oni su krenuli otkloniti spletke raširene među plemenima Medine. Kao što sam rekao, oni nisu znali hoće li se suočiti s karavanom iz Sirije ili s vojskom iz Meke. Kako Kur'an kaže, izgleda da je ovo bio Božji plan da se oni suoče s vojskom, a ne s karavanom. Njima to nije bilo rečeno na početku kako bi bila pokazana pouzdanost njihove vjere i njihove ogromne iskrenosti. Nakon što su odmakli do neke udaljenosti od Medine, Poslanik im je dao do znanja da će se morati suočiti s velikom mekanskom vojskom umjesto malom sirijskom karavanom.

Do muslimana je stiglo nagađanje o veličini mekanske vojske. Najtočnije od ovih nagađanja bila je brojka od jedne tisuće. Svi su bili vješti vojnici,iskusni u ratnoj vještini. Broj onih koji su bili uz Poslanika bio je samo tristo trinaest, od kojih su mnogi bili nevješti i neiskusni, i većina su bili slabo naoružani. Velika većina njih išli su pješke, ili su jahali na devama. U cijeloj grupi bila su samo dva konja. Ova grupa, koja je bila toliko slabo opremljena ratnim naoružanjem koliko je bila i nezrela u iskustvu, trebala se sukobiti sa silom tri puta brojnijom, koja se sastojala većinom od iskusnih ratnika. Posve je očito da je to bila najopasnija stvar ikada poduzeta u povijesti. Časni Poslanik nije želio da itko ide u rat protiv svoje volje. On je jasno rekao svojoj skupini da nije više pitanje karavane s kojom se trebaju suočiti, nego mekanska vojska. I pitao ih je za savjet o tome. Jedan za drugim mekanski sljedbenici su ustajali i uvjerali Poslanika u svoju odanost i

revnost, i u svoju odlučnost da se bore s mekanskom vojskom koja je došla napasti muslimane Medine u njihovim kućama. Svaki put kada je Poslanik čuo mekanske muslimane tražio je još preporuka i još savjeta. Muslimani Medine su šutjeli. Napadači su bili iz Meke, i mnogi su imali krvne veze s ovim muslimanima koji su s Poslanikom iselili u Medinu i sada su bili u njegovoj maloj skupini. Muslimani Medine bojali su se da njihova revnost za borbom s mekanskim neprijateljem ne povrijedi osjećanja njihove mekanske braće. Ali kada je Poslanik inzistirao na sve više savjeta, jedan musliman iz Medine ustao je i rekao: 'Božji Poslaniče, ti imaš potpun savjet koji želiš, ali i dalje pitaš. Možda ti ukazuješ na nas, muslimane iz Medine. Je li to istina?' 'Jest', rekao je Poslanik.

'Ti pitaš za naš savjet', rekao je, 'zato što misliš da smo se mi, kada si ti došao k nama, složili da se borimo na tvojoj strani samo u slučaju ako ti i tvoji prijatelji koji su s tobom iselili iz Meke budete napadnuti u Medini. No, sada kada smo izašli iz Medine, ti osjećaš da naš sporazum ne obuhvaća uvjete pod kojima smo se danas našli. No, Božji Poslaniče, kada smo ušli u taj sporazum, mi te nismo poznavali kako te sada poznajemo. Mi sada znamo koliko visok duhovni položaj ti imaš. Nas nije briga za ono o čemu smo se sporazumjeli. Mi sada stojimo uz tebe, što god budeš tražio od nas da učinimo. Mi nećemo postupati kao sljedbenici Mojsija koji su rekli: 'Idite ti i tvoj Bog i borite se s neprijateljem, mi ostajemo ovdje iza.' Ako se moramo boriti, mi ćemo se boriti i borit ćemo se s tvoje desne strane, s tvoje lijeve strane, ispred tebe i iza tebe. Istina, neprijatelj se želi domoći tebe. Ali mi te uvjeravamo da on to neće učiniti osim da ide preko naših mrtvih tijela. Božji Poslaniče, ti si nas pozvao da se borimo. Mi smo spremni učiniti i više. More nije daleko odavde. Ako nam narediš da

skočimo u njega, mi nećemo oklijevati.' (Buhari, Kitab ul-Maghazi i Hišam)

Ovo je bio duh predanosti i žrtve koju su rani muslimani pokazali, kojima se slični ne mogu naći u svjetskoj povijesti. Naprijed je bio naveden primjer Mojsijevih sljedbenika. Što se tiče Isusovih sljedbenika, mi znamo da su oni u sudbonosno vrijeme napustili Isusa. Jedan od njih ga je izdao za ništavnu cijenu. Drugi ga je proklinjao, a preostalih deset je pobjeglo. Muslimani iz Medine koji su se pridružili Poslaniku bili su u njegovom društvu samo jednu i pol godinu. Ali su stekli takvu snagu vjere da bi se bacili u more ne obazirući se, da je samo Poslanik naredio. Poslanik je prihvatio savjet. No, on uopće nije sumnjao u predanost svojih sljedbenika, ali je prihvatio savjet da se oni slabe vjere vrate. Ali uvidio je da se muslimani i Meke i Medine nadmeću jedni s drugima u izražavanju svoje predanosti. I jedni i drugi bili su odlučni da neće okrenuti leđa neprijatelju, iako je neprijatelj bio tri puta brojniji od njih i daleko bolje opremljen, naoružan i iskusan. Oni su radije stavili svoju vjeru u Božja obećanja, pokazali svoje poštovanje za islam i položili svoje živote u njegovoj obrani. Uvjeren u predanost muslimana i Meke i Medine, Poslanik je krenuo naprijed. Kada je stigao do mjesta zvanog Bedr, prihvatio je prijedlog jednoga od svojih sljedbenika i naredio svojim ljudima da se smjeste blizu potoka Bedr. Muslimani su zauzeli ovaj izvor vode, ali je zemlja na kojoj su zauzeli položaj bila sva pješčana i zato je bila neprikladna za manevriranje ratnika. Poslanikovi sljedbenici pokazali su prirodnu zabrinutost zbog ovog nedostatka. Sam Poslanik također je bio zabrinut i cijelu noć je proveo učeći dove. Neprestano je govorio:

*Moj Bože, na cijelom licu Zemlje sada su
samo ovi ljudi Tebi odani i odlučni da*

utemelje štovanje Tebe. Moj Bože, ako ovi ljudi umru danas od svojih neprijatelja u ovoj bitci, tko će ostati iza njih i veličati Tvoje ime? (Tabri)

Bog je čuo njegove dove. Preko noći je pala kiša i pješčani dio polja koji su muslimani zauzeli postao je vlažan i tvrd. Suhi dio polja koji su zauzeli neprijatelji postao je blatnjav i klizav. Možda su Mekanci izabrali ovaj dio polja, a drugi ostavili za muslimane jer je njihovo iskusno oko dalo prednost suhom tlu da olakša kretanje svojih vojnika i konjice. Ali su Božjim blagovremenim postupkom bili potučeni vlastitim oružjem. Zbog kiše koja je pala preko noći polje u posjedu muslimana otvrdlo je, a tvrdo polje gdje su se Mekanci ulogorili postalo je klizavo. U toku noći Poslanik je dobio radosnu vijest od Boga u kojoj je bilo rečeno da će određeni pojedinci neprijatelja biti ubijeni. Također mu je objavljeno mjesto na kojem će oni pasti mrtvi. Oni su umrli kako su i bili imenovani i pali su gdje je i bilo predviđeno.

U samoj bitci ova mala grupa muslimana pokazala je zadivljujuću smionost i predanost. Jedan događaj ovo dokazuje. Jedan od nekoliko generala koje je muslimanska vojska uključila bio je Abdur-Rahman bin Auf, jedan od poglavica Meke i iskusan vojnik na svoj osobit način. Kada je bitka počela, on je pogledao na svoju desnu stranu, pa na lijevu da vidi kakvu vrstu pomoći ima. Na svoje iznenađenje uvidio je da na obje svoje strane ima samo dvojicu dječaka iz Medine. Srce mu je klonulo i sam je sebi rekao: 'Svaki general treba pomoć sa strana. Pogotovo danas. No, ja imam samo dvojicu nezrelih dječaka. Što ja mogu s njima učiniti?' Abdur-Rahman bin Auf kaže da je jedva završio ovo što je sebi govorio kada je jedan od dječaka dotaknuo njegov bok svojim

laktom. Kada se sagnuo da čuje dječaka, ovaj je rekao: 'Gospodine, mi smo čuli za jednog po imenu Abu-Džehel, koji je uznemiravao i mučio Poslanika. Gospodine, ja se želim boriti s njim; reci mi gdje je on.' Abdur-Rahman još nije odgovorio na ovo mladićevo pitanje kada je njegovu pozornost također privukao dječak na drugoj strani koji ga je pitao isto. Abdur-Rahman je bio jako iznenađen hrabrošću i odlučnošću ove dvojice dječaka. Nijedan zreo vojnik nije pomislio da bi izabrao neprijateljskog zapovjednika za osobni sukob. Abdur-Rahman je podigao prst kako bi upro na Abu-Džehela – naoružanog do zuba, koji je stajao iza linije zaštićen dvojicom starijih generala s izvučenim mačevima. Abdur-Rahman nije ni spustio svoj prst kada su dvojica dječaka provalili u redove neprijatelja brzinom orla, ravno na svoju izabranu metu. Napad je bio iznenađan. Vojnici i čuvari bili su skamenjeni. Napali su dječake. Jedan dječak je izgubio ruku, ali se oni nisu obeshrabrili. Oni su sa takvom žestinom napali Abu-Džehela da je ovaj veliki zapovjednik pao na tlo smrtno ranjen. Iz žarke odlučnosti ove dvojice dječaka, možemo prosuditi kako su pokorni sljedbenici Poslanika, i stari i mladi, bili izazvani okrutnim proganjanjem kojem su oni i Poslanik bili izvrgnuti. Mi o njima samo čitamo u povijesti, pa smo ipak duboko dirnuti. Ljudi Medine čuli su za ove okrutnosti od očevidaca. Možemo zamisliti osjećaje koje su oni imali. Oni su, s jedne strane, čuli za okrutnosti Mekanaca, a s druge strane, za popustljivost Poslanika. Nije čudo da je njihova odlučnost bila toliko velika da se osvete za nepravdu učinjenu Poslaniku i muslimanima Meke. Oni su samo tražili priliku reći mekanskim mučiteljima da ako muslimani nisu uzvratili, to nije bilo zato što su bili nemoćni; to je bilo zato što im to od Boga nije bilo odobreno. Kako je ova mala grupa muslimanske vojske bila odlučna umrijeti boreći se, može se procijeniti iz drugog događaja. Bitka još nije bila

započela kada je Abu-Džehel poslao beduinskog poglavicu muslimanskoj strani da izvijesti o njihovom broju. Ovaj poglavica se vratio i izvijestio da je muslimana bilo tristo ili više. Abu-Džehel i njegovi sljedbenici su se obradovali. Mislili su kako su muslimani laki plijen. 'Ali,' rekao je beduinski poglavica, 'moj savjet tebi je: nemoj se boriti s ovim ljudima, jer svaki od njih izgleda odlučan umrijeti. Ja nisam vidio ljude, nego smrt kako jaše na devama.' (Tabari i Hišam) Beduinski poglavica je bio u pravu oni koji su spremni umrijeti ne umiru lako.

ISPUNJENO VELIČANSTVENO PROROČANSTVO

Približavalo se vrijeme bitke. Poslanik je izišao iz male kolibe u kojoj je učio dove i objavio:

'Vojske će sigurno biti poražene i okrenut će leđa.'

Ovo su bile riječi objavljene Poslaniku još prije u Meki. Očito su se odnosile na ovu bitku. Kada je okrutnost Mekanaca dostigla svoju krajnju granicu, i muslimani se iselili na mjesto gdje mogu imati mir, Poslaniku su od Boga bile objavljene slijedeće riječi:

A zaista su narodu faraona došli oni koji upozoravaju. Oni su odbili sve naše znakove. Zato smo ih Mi kaznili kao što kažnjava Silni (i) Moćni. Jesu li nevjernici (vašeg doba) bolji od njih? Ili za vas ima jamstvo u spisima vašim? Zar oni kažu: 'Mi smo skupina koja uzvraća?' Sigurno, ove skupine će uskoro biti poražene i okrenut će leđa. Inače, za njih je obećanje o Času; i taj Čas će biti najteži i najviše gorak. Zaista će grješnici u (stanju)

uništenju i bezumlju biti. Na Dan kada budu na svojim licima u Vatru odvučeni: 'Kušajte okus Džehennema (Pakla).' (54:42-49)

Ovi ajeti su dio sure 'Al-Kamar', a ova sura je, prema svim izvorima, bila objavljena u Meki. Muslimanski učenjaci stavljaju datum njene objave negdje između pete i desete godine Poslanikovog poslanstva, to jest najmanje tri godine prije Hidžre (to jest, godine Poslanikove selidbe iz Meke u Medinu). Vjerojatnije je da je ona bila objavljena osam godina prije. Europski stručnjaci imaju isto mišljenje. Prema Noldeku, cijela ova sura bila je objavljena pete godine Poslanikovog poslanstva. Wherry misli da je ovaj datum malo preran. Prema njemu, ova sura pripada šestoj ili sedmoj godini prije Hidžre. Ukratko, i muslimanski i nemuslimanski stručnjaci slažu se da je ova sura objavljena nekoliko godina prije Hidžre. Vrijednost mekanskih ajeta u smislu proročanstva je nesporna. U ovim ajetima je jasan nagovještaj onog što čeka Mekance na bojnem polju Bedra. Jasno je prorečena sudbina koju će doživjeti. Kada je Poslanik izišao iz svoje kolibe, neprestano je ponavljao opis u proročanstvu sadržanom u ovoj mekanskoj suri. Sigurno se prisjetio mekanskih sura dok je učio dove u kolibi. Učeći jedan od ovih ajeta, podsjetio je svoje sljedbenike da je Čas obećan u mekanskoj objavi došao.

I Čas je zaista došao. Prorok Izaija (21:13-17) pretekao je upravo ovaj čas. Bitka je počela, iako muslimani nisu bili spremni za to i nemuslimanima je savjetovano da ne sudjeluju u njoj. Tristo i trinaest muslimana, većina njih neiskusnih i nenaviknutih na ratovanje, i skoro svi bez opreme, stajali su pred brojem tri puta većim, od čega su svi bili zreli vojnici.

Za nekoliko sati mnogi ozloglašeni poglavice Meke bili su ubijeni. Baš kao što je prorok Izaija rekao, slava Kedara je

nestala. Mekanska vojska je pobjegla u bijednoj žurbi, ostavljajući iza sebe svoje mrtve, kao i neke zarobljenike. Među zarobljenicima je bio Poslanikov stric Abas, koji je uvijek stajao uz Poslanika u Meki. Abas je bio primoran pridružiti se Mekancima i boriti se protiv Poslanika. Među zarobljenicima je također bio Poslanikov zet Abu'l As. Među mrtvima bio je Abu-Džehel, glavni zapovjednik mekanske vojske i, prema svim izvještajima, glavni neprijatelj islama.

Pobjeda je došla, ali je Poslaniku donijela pomiješane osjećaje. On se veselio nad ispunjenjem Božjih proročanstava, ponavljanih u toku četrnaest godina koje su prošle, obećanja koja su također bila zabilježena u nekim ranijim vjerskim spisima. No, u isto vrijeme bio je žalostan nad stanjem Mekanaca. Kako su žalostan kraj oni dočekali! Da je ova pobjeda došla nekom drugom na njegovom mjestu, taj bi skočio od radosti. No, žalostan prizor zarobljenika pred njim, vezanih i sa stavljenim lisičinama, izazvao je suze u Poslanikovim očima i očima njegovog vjernog prijatelja Abu-Bakra. Omer, koji je naslijedio Abu-Bakra kao drugi halifa islama, vidio je ovo, ali nije mogao razumjeti. Zašto Poslanik i Abu-Bakr plaču nad pobjedom? Omer je bio zbunjen. On se usudio pitati Poslanika: 'Božji Poslaniče, reci mi zašto plačeš kada ti je Bog dao tako veličanstvenu pobjedu? Ako moramo plakati, ja ću plakati s tobom, ili ću bar načiniti uplakano lice.' Poslanik je pokazao na bijedno stanje mekanskih zarobljenika. Ovo je to čemu ih je neposlušnost Bogu odvela.

Prorok Izaija stalno je govorio o pravdi Poslanika, koji je izišao kao pobjednik iz smrtonosne bitke. Ovdje je bio veličanstven prikaz ovoga. Na povratku u Medinu Poslanik se jednu noć odmorio na putu. Predani sljedbenici koji su ga gledali mogli su vidjeti kako se prevrtao s jedne strane na drugu i nije mogao spavati. Uskoro su pretpostavili da je to

moglo biti zato što je čuo stenjanje svog strica Abasa, koji je ležao u blizini, čvrsto vezan kao ratni zarobljenik. Olabavili su okove na Abasu i on je prestao jecati. Pošto više nije bio uznemiren njegovim jecanjem, Poslanik je zaspao. Malo kasnije se probudio i pitao se zašto više ne čuje Abasovo jecanje. Gotovo da je pomislio da se onesvijestio, ali su mu prijatelji koji su čuvali Abasa rekli da su olabavili okove Abasu da bi on (Poslanik) nesmetano zaspao. 'Ne, ne,' rekao je Poslanik, 'ne smije biti nepravde. Ako je Abas moj stric, drugi zarobljenici su rodbina drugima. Olabavite okove na svima njima ili privežite jače okove na Abasu također.' Prijatelji su čuli ovo upozorenje i odlučili olabaviti okove na svim zarobljenicima i sami snositi odgovornost za njihov siguran nadzor. Onim zarobljenicima koji su bili pismeni obećana je sloboda ako se svaki obveže da će opismeniti deset dječaka iz Medine da će ovo biti njihova otkupnina za slobodu. Oni koji nisu imali nikoga da plati otkupninu za njih dobili su slobodu bez naknade. Oni koji su mogli priuštiti platiti otkupninu bili su oslobođeni nakon što su je platili. Oslobođanjem zarobljenika na ovaj način Poslanik je dokrajčio okrutnu praksu preobraćanja ratnih zarobljenika u robove.

BITKA NA UHUDU

Kada je mekanska vojska pobjegla s Bedra, najavila je da će ponovno napasti Medinu i osvetiti se muslimanima za ono što su Mekanci pretrpjeli u bitci; i samo godinu dana kasnije oni su svom silom ponovno napali Medinu. Osjećali su se tako poniženi i osramoćeni nad svojim porazom da su mekanski poglavice zabranili preživjeloj rodbini da plaću za onima koji su izgubili život u bitci. Također su propisali da će

zarada od trgovačkih karavana ići u ratni fond. Tako je, uz pune pripreme, vojska od tri tisuće pod zapovjedništvom Abu-Sufijana napala Medinu. Poslanik je održao savjetovanje i pitao svoje sljedbenike hoće li se sukobiti sa svojim neprijateljima u Medini ili izvana. On je bio za prvu mogućnost i radije bi da muslimani ostanu u Medini i da neprijatelj dođe i napadne ih u njihovim kućama. Ovo bi, mislio je, na neprijatelja stavilo odgovornost za napad. Ali na savjetovanju su bili mnogi mladi muslimani koji nisu imali priliku sudjelovati u Bitci na Bedru i koji su se sada željeli boriti za Boga. Oni su inzistirali na tome da imaju izravnu i otvorenu bitku i da imaju priliku umrijeti boreći se. Poslanik je prihvatio ovaj opći savjet. (Tabakat)

Dok su razgovarali o ovome, Poslanik je prenio svoju viziju i rekao: 'Ja sam u viziji vidio kravu, i također sam vidio svoj mač sa slomljenim vrhom. Vidio sam da je krava zaklana i da sam ja stavio svoju ruku unutar oklopa. Također sam vidio sebe kako jašem na ovnu.' Ashabi su pitali Poslanika za tumačenje ove vizije.

'Klanje krave,' rekao je Poslanik, 'upućuje na to da će neki od mojih ashaba biti ubijeni u bitci. Slomljen vrh mog mača pokazuje da će nekog važnog od moje obitelji zadesiti smrt, ili možda, da ću ja osobno podnijeti bol ili povredu neke vrste. Stavljanje moje ruke u oklop čini se znači da ako ostanemo u Medini, to je bolje za nas. Činjenica da sam ja vidio sebe kako jašem ovna znači da ćemo svladati poglavicu nevjernika, i da će on umrijeti od nas.' (Buhari, Hišam i Tabakat)

Ovom vizijom i njenim tumačenjem jasno je pokazano kako je bolje za muslimane da ostanu u Medini. Poslanik, međutim, nije inzistirao na tome, zato što je tumačenje ove vizije bilo njegovo, a ne dio objave. On je prihvatio savjet većine i odlučio da idu izvan Medine i sukobe se s

neprijateljem. Kada je krenuo, revniji dio njegovih pristaša je, uviđajući svoju grešku, prišao Poslaniku i rekao: 'Božji Poslaniče, put koji si ti savjetovao izgleda bolji. Mi smo trebali ostati u Medini i sresti se sa svojim neprijateljem na našim ulicama.'

'Ne sada,' rekao je Poslanik. 'Kada Božji Poslanik obuče svoje ratno odijelo, on ga ne skida. Što god da se dogodi, mi ćemo sada ići naprijed. Ako se pokažete čvrstima i ustrajnim, Bog će vam pomoći'. (Buhari i Tabakat) Rekavši to, otišao je naprijed s vojskom od tisuću ljudi. Na maloj udaljenosti od Medine utaborili su se preko noći. Bio je Poslanikov običaj da se njegova vojska nakratko odmori prije nego što se susretne s neprijateljem. U vrijeme sabah-namaza otišao je u obilazak. Uvidio je da su se neki Židovi također pridružili muslimanima. Oni su se pretvarali da imaju savezničke ugovore s plemenima Medine. Kako je Poslanik znao za židovske spletke, on je ove Židove vratio. Čim je to učinio, Abdullah bin Ubayy Ibn-Salul, poglavica dvoličnih, povukao je svojih tristo sljedbenika. Rekao je kako sada ovo nije bitka, nego samouništenje, da je Poslanik napravio grešku vraćajući vlastite saveznike. Kao rezultat ovog dezertiranja samo je sedamsto muslimana ostalo pod Poslanikovim zapovjedništvom. Sedam stotina je stajalo protiv vojske više od četiri puta brojnije, i mnogo puta bolje opremljene. U mekanskoj vojsci bilo je sedam stotina boraca u oklopima; u muslimanskoj samo jedna stotina. Mekanci su imali konjicu od dvije stotine konja, muslimani su imali samo dva konja. Poslanik je stigao na mjesto zvano Uhud. Nad uskim brežuljkastim prolazom postavio je stražu od pedeset ljudi i zadužio ih da odbiju svaki napad na prolaz od strane neprijatelja ili bilo kakvo nastojanje da ga osvoje. Poslanik im je jasno rekao njihove dužnosti – da stoje gdje su bili postavljeni i da se ne miču s tog mjesta dok im ne bude

naređeno, bez obzira što se dogodilo muslimanima. S preostalih šest stotina i pedeset ljudi Poslanik se otišao boriti s vojskom oko pet puta većom. No, s Božjom pomoći, za kratko vrijeme je šest stotina i pedeset muslimana otjeralo tri tisuće iskusnih mekanskih vojnika. Muslimani su potrčali u potjeru za njima. Brežuljkasti prolaz na kojem je bilo postavljeno pedeset muslimana bio je u pozadini. Čuvar na prolazu je rekao zapovjedniku: 'Neprijatelj je poražen. Vrijeme je da odemo sudjelovati u bitci i zaraditi svoju nagradu na budućem svijetu.' Zapovjednik ih je zaustavio, podsjećajući ih na jasne naredbe Poslanika. Ali oni su objasnili da su se Poslanikove naredbe trebale shvatiti metaforično, a ne doslovno. Nije bilo smisla nastaviti čuvati prolaz dok je neprijatelj bježao.

POBJEDA PREOKRENUTA U PORAZ

Raspravljajući tako, napustili su prolaz i bacili se u bitku. U mekanskoj vojsci u bijegu bio je Khalid bin Valid, koji je kasnije postao veliki muslimanski general. Njegovo oštro oko palo je na nečuvani prolaz, gdje je bio samo mali broj ljudi koji su ga sada čuvali. Khalid je doviknuo drugom mekanskom generalu Amru bin Al-Asu i tražio od njega da pogleda na prolaz iza. Amr je to učinio i pomislio kako je to njegova životna prilika. Oba generala su zaustavila svoje ljude i popela se na brežuljak. Ubili su nekoliko muslimana koji su još čuvali prolaz i s uzvisine počeli napadati muslimane. Čuvši njihove ratne poklike, razbijena mekanska vojska ponovo se skupila i vratila na bojno polje. Napad na muslimane bio je iznenađan. U svojoj potjeri za mekanskom vojskom muslimani su se raštrkali preko cijelog polja i nisu se mogli okupiti za otpor na ovaj novi napad. Vidjeli su se samo pojedinačni muslimanski

vojnici uhvaćeni u koštac s neprijateljem. Mnogi od njih su pali boreći se. Drugi su uzmakli. Nekoliko ih je napravilo krug oko Poslanika. Nije ih moglo biti skupa više od dvadeset. Mekanska vojska je silovito napala ovaj krug ljudi. Jedan po jedan, muslimani u krugu su padali pod udarcima mekanskih mačevalaca. S brda su strijelci slali bujicu strijela. U to vrijeme je Talha, jedan od Kurejšija i muhadžir (musliman iz Meke koji je našao utočište u Medini), vidio da su sve strijele neprijatelja bile usmjerene prema licu Poslanika. On je ispružio ruku i zadržao ih prije nego stignu do Poslanikovog lica. Strijela za strijelom su pogađale ruku Talhe, pa ipak ruka nije pala iako je sa svakim udarom strijele bila probodena. Na kraju je bila potpuno osakaćena. Talha je izgubio ruku i ostatak života je hodao s batrljkom. U vrijeme četvrtog halife islama, kada su izbile unutrašnje svađe, Talhu su neprijatelji podrugljivo opisali kao Talha bez ruke. Jedan prijatelj Talhe je odgovorio: 'Bez ruke, da, ali, znate li vi gdje je on izgubio svoju ruku? U Bitci na Uhudu, u kojoj je podigao svoju ruku da zaštiti Poslanikovo lice od neprijateljskih strijela.'

Dugo poslije Bitke na Uhudu Talhini prijatelji su ga pitali: 'Zar te ruka nije jako boljela pod udarcima strijela i zar nisi plakao od bola?' Talha je odgovorio: 'To me je jako boljelo i skoro da sam plakao, ali sam odolio i jednom i drugom, jer sam znao ako se moja ruka samo malo zatrese, da će Poslanikovo lice biti izvrgnuto bujici neprijateljskih strijela.' Nekoliko ljudi koji su ostali uz Poslanika nisu se mogli oduprijeti vojsci s kojom su se suočili. Jedna grupa neprijatelja pomaknula se naprijed i odgurnula ih. Poslanik je onda ostao sam kao planina, i uskoro je kamen pogodio njegov šljem i prsten šljema mu se zabio u glavu. Poslanik se onesvijestio i pao je preko mrtvih ljudi koji su izgubili svoje živote braneći ga. Još su neki muslimani istupili obraniti Poslanika od daljnjih

napada. Oni su također pali mrtvi. Poslanik je ležao onesviješten među ovim mrtvim tijelima. Kada su neprijateljski vojnici ovo vidjeli, mislili su da je mrtav. Povukli su se, sigurni u pobjedu, i krenuli ponovno zbiti redove. Među muslimanima koji su branili Poslanika i koji su bili odgurnuti svom silom neprijateljske vojske bio je i Omer. Bojno polje se sada ispraznilo. Omer, koji je sve ovo vidio, bio je siguran da je Poslanik bio šehid (koji bude ubijan na Božim putu). Omer je bio hrabar čovjek i stalno je to nanovo dokazivao i kasnije se hrabro borio s velikim carstvom Rima i Irana. Nije poznato da je ikada ustuknuo pred poteškoćama. Sada je taj isti Omer sjedio na kamenu klonulog duha i plakao kao dijete. Za to vrijeme je drugi musliman po imenu Malik bin Nazr došao i čudio se vjerujući da su muslimani pobijedili. On ih je vidio kako su nadvladali neprijatelja, ali kako nije ništa jeo od prošle noći, povukao se sa bojišta s nekoliko hurmi (datula) u ruci. Čim je vidio Omera kako plače, stao je zapanjen i pitao: 'Omere, što ti je pa umjesto da se raduješ nad veličanstvenom pobjedom koju su muslimani dobili, ti plačeš?'

Omer je odgovorio: 'Malik, ti ne znaš što se dogodilo. Ti si vidio samo prvi dio bitke. Ne znaš da su neprijatelji osvojili stratešku točku na brdu i žestoko napali. Muslimani su se bili razasuli, vjerujući da su pobijedili. Nije bilo otpora ovom napadu neprijatelja. Samo je Poslanik sa šakom čuvara stajao naspram neprijatelja i svi su pali boreći se.'

'Je li to istina?', pitao je Malik. 'Kakva je korist u sjedenju ovdje i plakanju? Gdje je naš voljeni Učitelj otišao, tamo i mi moramo ići.' Malik je imao zadnju hurmu u ruci. Skoro da ju je stavio u usta, ali ju je umjesto toga bacio i rekao: 'O hurmo, osim tebe, ima li išta što stoji između Malika i Dženneta (Raja)?'

Rekavši ovo, izvukao je svoj mač i nasrnuo na neprijateljsku vojsku, jedan protiv tri tisuće. On nije mogao mnogo učiniti, ali je duh koji vjeruje nadmoćniji od mnogih. Boreći se hrabro, Malik je na kraju pao ranjen, ali se nastavio boriti. Na ovo su neprijateljske horde divlje jurnule na njega. Kažu – kada je bitka završena i kad su mrtvi identificirani, Malikovo tijelo nije moglo biti prepoznato. Bilo je sasječeno u sedamdeset komada. Na kraju je Malikova sestra prepoznala svog brata po osakaćenom prstu i rekla: ‘Ovo je tijelo moga brata.’ (Buhari)

Ovi muslimani koji su načinili krug oko Poslanika, ali su bili odgurnuti, ponovno su potrčali naprijed čim su vidjeli da se neprijatelj povlači. Podigli su Poslanikovo tijelo između mrtvih. Abu-Ubajda bin Al-Džarah uhvatio je među zube prstenove koji su se usjekli u Poslanikovo čelo i izvukao ih, gubeći tako dva zuba.

Poslije kratkog vremena Poslanik se osvijestio. Čuvari koji su ga okružili poslali su poruku muslimanima da se ponovno okupe. Razbijena vojska počela se okupljati. Oni su odveli Poslanika do podnožja brda. Abu-Sufijan, neprijateljski zapovjednik, videći ove preostale muslimane, uzviknuo je: ‘Ubili smo Muhammeda.’ Poslanik je čuo ovaj hvalisavi uzvik, ali je zabranio muslimanima da odgovore, da neprijatelj ne bi saznao istinu i ponovno napao, a iscrpljeni i teško ranjeni muslimani morali bi se ponovno boriti s ovom divljom hordom. Kako nisu primili odgovora od muslimana, Abu-Sufijan je bio siguran da je Poslanik mrtav. Poslije prvog uzvika ponovno je uzviknuo i rekao: ‘Ubili smo Abu-Bakra.’ Poslanik je zabranio Abu-Bakru da išta odgovori. Abu-Sufijan je treći put uzviknuo i rekao: ‘Također smo ubili i Omera.’ Poslanik je zabranio Omeru da odgovori. Na ovo je Abu-Sufijan povikao i rekao da su ih svu trojicu ubili. Sada se Omer više nije mogao suzdržati i

povikao je: 'Mi smo svi živi i, s Božjom milošću, spremni boriti se i razbiti vam glavu.' Abu-Sufijan je uzviknuo nacionalni uzvik: 'Pobjeda Hubalu! Pobjeda Hubalu! Jer Hubal je uništio islam.' (Hubal je bio mekanski nacionalni idol) Poslanik nije mogao podnijeti ovo hvalisanje protiv Jednog i Jedinog Boga, Allaha, za kojega su on i muslimani bili spremni žrtvovati sve svoje. On je odbio poreći proglas o svojoj smrti. Odbio je poreći proglas o smrti Abu-Bakra i Omera iz strateških razloga. Ostao je samo mali dio ove male vojske. Neprijateljska vojska bila je ogromna i poletna. No, sad su neprijatelji uvrijedili Allaha. Poslanik nije mogao podnijeti takvu uvredu. Razbjesnio se. Pogledao je ljutito na muslimane koji su ga okružili i rekao: 'Zašto stajati šuteći i ne odgovoriti na ovu uvredu Allahu, Jedinom Bogu?'

Muslimani su pitali: 'Što ćemo reći, o Poslaniče?' Recite: 'Jedini Allah je Veliki i Moćni! Jedini Allah je Veliki i Moćni! Jedini On je Visok i Poštovan! Jedini On je Visok i Poštovan!'

Muslimani su tako uzviknuli. Ovaj uzvik je skamenio neprijatelja. Zastali su na pomisao da Poslanik nakon svega nije mrtav. Pred njima je stajala šaka muslimana, ranjenih i izmorenih. Bilo je lako dokrajčiti ih. Ali se oni nisu usudili napasti ponovno. Zadovoljni pobjedom koju su dobili, vratili su se s velikom paradom veselja.

U Bitci na Uhudu pobjeda muslimana se pretvorila u poraz. Unatoč tome, ova bitka nam pruža dokaz o istinitosti Poslanika, jer u ovoj bitci su ispunjena proročanstva koja je Poslanik iznio prije odlaska u borbu. Muslimani su na početku bili pobjednici. Poslanikov dragi stric Hamza umro je boreći se. Zapovjednik neprijatelja bio je ubijen ranije u boju. Poslanik osobno je bio ranjen i mnogi su muslimani ubijeni. Sve se ovo dogodilo kako je bilo preorečeno u Poslanikovo viziji.

Pored ispunjenja događaja o kojima je unaprijed rečeno, ova bitka pruža mnoge dokaze o iskrenosti i predanosti muslimana. Njihovo vladanje je bilo za primjer, a povijest nije u stanju pružiti nešto slično. Mi smo već naveli neke događaje kao dokaz ovome. Još jedan primjer je vrijedan iznošenja. On pokazuje sigurnost uvjerenja i predanosti koju su pokazali Poslanikovi ashabi. Kada se Poslanik povukao u podnožje brda sa šakom muslimana, poslao je neke od ashaba da paze na ranjene koji su ležali na polju. Jedan ashab je poslije dugog traganja našao ranjenog muslimana iz Medine. Bio je na samrti. Ashab se nagnuo nad njim i rekao: 'Selam'. Ranjeni musliman je podigao drhtavu ruku i držeći ruku ashaba u svojoj, rekao: 'Čekao sam da netko dođe.' 'Ti si u kritičnom stanju,' rekao je posjetitelj vojniku.

'Želiš li nešto prenijeti svojim bližnjima?'

'Da, da', rekao je musliman na samrti. 'Reci selam mojim bližnjima i reci im da ja umirem ovdje, ali ostavljam iza sebe dragocjeni amanet (nasljeđe) da vode brigu o njemu. Taj amanet je Božji Poslanik. Ja se nadam da će moji bližnji čuvati njegovu osobu svojim životima i pamtiti ovu moju želju na samrti.' (Mu'atta i Zurkani)

Osobe koje umiru imaju jako mnogo reći svojim bližnjima, ali ovi rani muslimani, čak u svojim smrtnim trenucima, nisu mislili o svojim bližnjima, sinovima, kćerima ili ženama, niti o svom imetku, nego samo o Poslaniku. Oni su se suočili sa smrću u sigurnosti da je Poslanik bio spasitelj svijeta. Njihova djeca, ako prežive, neće mnogo postići. Ako umru čuvajući Poslanika, služiti će i Bogu i ljudima. Oni su vjerovali da su žrtvovanjem svojih obitelji služili čovječanstvu i da su služili svom Bogu. U pozivanju smrti za sebe oni su osigurali trajni život za čovječanstvo uopće.

Poslanik je skupio ranjene i mrtve. Ranjenima je ukazana pomoć, a mrtvi su pokopani. Poslanik je onda uvidio da su neprijatelji postupali prema muslimanima krajnje neljudski, da su unakazili tijela mrtvih muslimana i nekima odsjekli nos i uho. Jedno od unakaženih tijela bilo je tijelo Hamze, Poslanikovog rođaka. Poslanik je bio dirnut i rekao je: 'Postupci nevjernika sada opravdavaju postupke za koje smo do sada mislili da su neopravdani.' Kada je ovo rekao, Bog mu je naredio da ostavi nevjernike i da im nastavi pokazivati suosjećanje.

GLASINE O POSLANIKOVOJ SMRTI STIGLE U MEDINU

Glasine o Poslanikovoju smrti i o rasulu muslimanske vojske stigle su u Medinu prije nego što se ostatak muslimanske grupe stigao vratiti u grad. Žene i djeca su suludo trčali prema Uhudu. Mnogi od njih su saznali istinu od vojnika koji su se vraćali i onda se ponovno vratili. Jedna žena iz plemena Banu-Dinar produžila je dok nije stigla do Uhuda. Ona je u bitci izgubila muža, oca i brata. Prema nekim prenositeljima, također je izgubila i sina. Vojnik koji se vraćao sreo se s njom i rekao joj da je njen otac umro. Ona je odgovorila: 'Ja se ne brinem za svog oca; reci mi o Poslaniku.' Vojnik je znao da je Poslanik živ, tako da nije odmah odgovorio na njeno pitanje, nego joj je nastavio govoriti o njenom bratu i mužu koji su također umrli. Poslije svakog izvještaja ona nije bila ganuta i ponovno je pitala: 'Što je Božji Poslanik učinio?' Izraz kojim je ova žena pitala za Poslanika bio je neobičan, ali kada uzmemo u obzir da je žena bila ta koja ga je upotrijebila, to više ne izgleda neobično. Osjećaji žene su neobični. Ona se često obraća mrtvoj osobi kao da je živa. Ako je ta osoba bliski

srodnik, ona mu je sklona prigovarati i pitati zašto je napušta i ostavlja je iza sebe bez brige. Uobičajeno je za žene da na ovaj način žale zbog gubitka svojih dragih. Izraz koji je ova žena upotrijebila je zato prikladan za ženu koja žali nad Poslanikovom smrću. Ova žena je Poslanika smatrala dragim i odbila je vjerovati da je on mrtav čak i kada je čula vijest da je umro. U isto vrijeme ona nije negirala ove vijesti, nego je nastavila govoriti u istinski ženskoj dubokoj žalosti: 'Što je Božji Poslanik učinio?' Govoreći ovo, ona je sebi umislila da je Poslanik živ, i prigovarala je kako je odani vođa kao on izabrao svima im zadati ovu bol rastanka. Kada je vojnik koji se vraćao uvidio da ova žena nije marila za smrt svog oca, brata i muža, razumio je dubinu njene ljubavi prema Poslaniku i rekao joj: 'Što se tiče Poslanika, on je, kao što želiš, posve živ.' Žena je tražila od vojnika da joj pokaže Poslanika. On je pokazao na jedan dio polja. Žena je požurila do tog dijela i stigla do Poslanika, uhvatila rukom njegov ogrtač, poljubila ga i rekla: 'Neka moj otac i majka budu žrtvovani za tebe, o Božji Poslaniče, ako si ti dobro, mene nije briga za smrt bilo koga drugog.' (Hišam)

Prema tome, možemo vidjeti kakvu su odvažnost i predanost muslimani – i muškarci i žene – pokazali u ovoj bitci. Kršćanski pisci prenose s ponosom priču o Mariji Magdaleni i njenim prijateljima i govore nam o njihovoj predanosti i hrabrosti. Kažu da su oni tajno, u ranim jutarnjim satima, otišli na grobnicu Isusa. No, što je ovo u usporedbi s predanošću ove žene muslimanke iz plemena Dinar?

U povijesti je zabilježen još jedan primjer. Nakon što su mrtvi bili pokopani i Poslanik se vratio u Medinu, vidio je žene i djecu koji su izišli iz Medine dočekati ga. Uzde njegove deve držao je Sa'd bin Mu'az, poglavica Medine. Sa'd je vodio devu šepureći se. Izgledalo je kao da proglašava svijetu da su

muslimani nakon svega uspjeli Poslanika dovesti natrag u Medinu, zdravog i živog. Kako je išao naprijed, vidio je svoju staru majku kako ide prema njima kako bi se srela s grupom muslimana koji su se vraćali. Ova stara žena bila je vrlo slabog vida i također je izgubila sina Amara bin Ma'aza. Sa'd ju je prepoznao i okrećući se Poslaniku, rekao:

‘Poslaniče, ovdje je moja majka.’

‘Neka dođe naprijed, s Božjim blagoslovom’, odgovorio je Poslanik.

Žena je došla naprijed i tupim pogledom nastojala uočiti Poslanikovo lice. Na kraju je bila u stanju prepoznati njegovo lice i bila je jako sretna. Poslanik je, videći je, rekao: ‘Ženo, ja žalim nad gubitkom tvog sina.’

‘Ali,’ odgovorila je ova odana žena, ‘kada sam vidjela tebe živog i zdravog, ja sam progutala sve svoje nesreće.’ Arapski izraz koji je ona upotrijebila bio je – ‘Ja sam ispekla svoju nesreću i progutala je’ (Halbiyya, tom 2, str. 210). Kakvu duboku odanost pokazuje ovaj izraz. Normalno, žalost izjeda ljudsko biće, a ovdje je bila stara žena koja je izgubila svog sina – potporu za svoju starost. Ali je rekla da je progutala svoju tugu, umjesto da dopusti svojoj tuzi da proguta nju. Činjenica da je njen sin umro za Poslanika održavat će je u ostatku života.

Poslanik je stigao u Medinu. U ovoj bitci mnogi muslimani su ubijeni i mnogi ranjeni. Pa ipak se ne može reći da je završena porazom za muslimane. Događaji koje smo naprijed naveli to dokazuju. Oni dokazuju da je Uhud bio veličanstvena pobjeda za muslimane, kao i za bilo koga drugog. Muslimani koji pogledaju stranice svoje ranije povijesti mogu izvući pouku i nadahnuće iz Uhuda.

Po povratku u Medinu Poslanik se vratio svojoj misiji. Zauzeo se ponovno u obuci i poučavanju svojih sljedbenika.

Ali, kao i prije, njegov posao nije išao bez smetnji. Poslije Uhuda Židovi su postali još drskiji, i licemjeri su počeli ponovno podizati svoje glave. Počeli su misliti da je uništenje islama bilo u ljudskoj moći i da samo trebaju učiniti zajednički napor. Zato su Židovi počeli uznemiravati Poslanika novim metodama. Objavili bi podlu uvredu u strofama i na ovaj način su vrijeđali Poslanika i njegovu obitelj. Jednom je Poslanik pozvan presuditi u nekoj svađi i radi toga je trebao otići do židovske utvrde. Židovi su planirali baciti kamenu ploču na njega i tako dokrajčiti njegov život. Poslanik je o ovome bio unaprijed upozoren od Boga. Bilo je uobičajeno da prima takva blagovremena upozorenja. Poslanik je ustao sa stolca i nije rekao ništa. Židovi su kasnije priznali svoju podlu spletku. Muslimanske žene su napadane na ulici. U jednom takvom događaju jedan musliman je izgubio život. Drugom prilikom je Židov kamenovao muslimansku djevojčicu i ona je umrla u velikoj boli. Ponašanje Židova zategnulo je njihove odnose s muslimanima i prisililo muslimane da se bore protiv Židova. Međutim, muslimani su ih samo istjerali iz Medine. Jedno od židovskih plemena iselilo se u Siriju. Od drugih su neki otišli u Siriju, a neki su se smjestili u Khaibar, dobro utvrđeno židovsko uporište, sjeverno od Medine.

ZABRANA ALKOHOLA I NJEN UČINAK

U razdoblju mira između Uhuda i sljedeće bitke svijet se uvjerio u izvanredan primjer utjecaja islama na njegove sljedbenike. Ovdje mislimo na zabranu konzumiranja alkohola. U opisu stanja arapskog društva prije islama ističemo da su Arapi bili potvrđeni pijanice. Piti pet puta dnevno bilo je u modi u svakoj arapskoj kući. Izgubiti se pod utjecajem alkohola

bila je uobičajena praksa i zbog ovoga Arapi nisu osjećali nikakav sram. Zapravo su mislili da je to vrlina. Kada bi stigao gost, bila je dužnost domaćice poslati rundu pića. Odvratiti takvu osobu od ove pogubne navike nije bila laka stvar. No, četvrte godine po Hidžri Poslanik je primio naredbu da je konzumiranje alkohola zabranjeno. Raznošenjem glasa o ovoj naredbi konzumiranje alkohola nestalo je iz muslimanskog društva. Zabilježeno je – kada je primio objavu o zabrani alkohola, Poslanik je poslao po jednog ashaba i naredio mu da na ulicama Medine proglasi ovu novu naredbu. U kući ansarija (muslimana Medine) održavala se pijanka. Bile su pozvane mnoge osobe i služene su čaše vina. Bio je ispijen jedan veliki čup i drugi je trebao biti načet. Mnogi su već bili pijani, a mnogi su bili na tom putu. U ovom stanju čuli su da je netko proglasio kako je Poslanik zabranio alkohol po Božjoj naredbi. Jedan iz grupe je ustao i rekao: 'Izgleda da je ovaj proglas o zabrani alkohola; hajde da vidimo je li tako.' Druga osoba je ustala, udarila svojim štapom zemljani vrč pun vina, polomila ga u komade i rekla: 'Prvo poslušaj, onda ispituji. Dovoljno je da smo čuli ovakav proglas. Nije udovoljavanje naredbi da nastavimo piti dok ispituje. Zapravo je naša dužnost da pustimo neka vino teče ulicom, a onda da ispituje o proglasu.' (Buhari i Muslim, Kitab ul-Ashira) Ovaj musliman je bio u pravu. Ako je alkohol zabranjen, oni bi bili krivi za prekršaj da su nastavili piti; s druge strane, ako alkohol nije bio zabranjen, neće puno izgubiti ako ovaj put puste da vino u njihovim vrčevima teče niz ulice. Konzumiranje alkohola je poslije proglasa potpuno nestalo iz cijele muslimanske zajednice. Nije bio potreban nikakav poseban trud ili kampanja da dođe do ove revolucionarne promjene. Muslimani koji su čuli ovu naredbu i bili svjedoci izravnog odgovora s kojim je primljena živjeli su do sedamdeset ili osamdeset godina. Nije

poznat slučaj nekog muslimana da je, nakon što je čuo za ovu zabranu, pokazao slabost i prekršio je. Ako je i postojao bilo kakav takav slučaj, sigurno je to bio pojedinac koji nije imao priliku doći pod direktan utjecaj Poslanika. Usporedite s ovom zabranom pokret Amerike i napore koji se toliko dugo godina čine u Europi da se popularizira prestanak konzumiranja alkohola. Bio je dovoljan jedan proglas Poslanika da nestane ovo društveno zlo doboko ukorijenjeno u arapskom društvu. Kod drugih je zabrana bila propisana posebnim zakonima. Policija i vojska, carinici i porezni ured, svi se naprežu kao tim i nastoje suzbiti zlo alkohola, ali ne uspijevaju i moraju priznati svoj neuspjeh. Pijanci pobjeđuju i zlo alkohola ne može biti poraženo. Kažu da je naše doba doba društvenog napretka. No, kada usporedimo naše doba s dobom ranog islama, pitamo se koje doba od ova dva zaslužuje ovu titulu – ovo naše ili doba u kojem je islam izvršio ovu veliku društvenu revoluciju.

ZLI PLANOWI NEPRIJATELJA POSLIJE UHUDA

Ono što se dogodilo na Uhudu nije bilo nešto što se moglo lako zaboraviti. Mekanci su mislili da je Uhud bio njihova prva pobjeda protiv islama. Objavili su vijesti širom Arabije i koristili ih kako bi nahuškali arapska plemena protiv islama i uvjerali ih da muslimani nisu nepobjedivi. Ako zato nastave napredovati, to neće biti zbog neke vlastite moći, nego zbog nepažnje arapskih plemena. Ako arapski idolopoklonici učine zajednički napor, neće biti težak posao nadvladati muslimane. Rezultat ove propagande bio je da je neprijateljstvo protiv muslimana počelo rasti. Druga arapska plemena počela su nadilaziti Mekance u uznemiravanju

muslimana. Neki su ih počeli otvoreno napadati, a neki su im skriveno počeli nanositi štetu. U četvrtoj godini poslije Hidžre dva arapska plemena Adl i Qara poslali su svoje predstavnike Časnom Poslaniku da kažu kako su mnogi njihovi ljudi naklonjeni islamu. Tražili su od Poslanika da im pošalje neke muslimane dobro upućene u učenje islama da žive među njima i uče ih novoj vjeri. Zapravo je ovo bila spletko koju su smislili ljudi iz plemena Banu-Lihyan, žestoki neprijatelji islama. Oni su poslali ove delegacije Poslaniku sa obećanjem o bogatoj nagradi. Poslanik je, ne sumnjajući, prihvatio ovaj zahtjev i poslao deset muslimana da ova plemena poučavaju temeljima i principima islama. Kada je ova grupa stigla na teritorij Banu-Lihyana, njihovi pratilci su dostavili vijesti svojim članovima plemena i pozvali ih da grupu uhvate ili ih ubiju. Na ovaj podli prijedlog dvije stotine naoružanih ljudi iz Banu-Lihyana krenuli su u potjeru za ovom grupom i na kraju ih prestigli na mjestu nazvanom Rađi. Dogodio se okršaj između deset muslimana i dvije stotine neprijatelja. Muslimani su bili puni vjere. Neprijatelj nije imao nikakve. Deset muslimana se popelo na uzvisinu i izazvalo njih dvije stotine. Neprijatelj je pokušao savladati muslimane podlom spletkom. Ponudili su da će ih poštediti samo da siđu. Ali je vođa grupe odgovorio da su vidjeli dovoljno od obećanja nevjernika. Rekavši to, okrenuli su se Bogu i učili dovu: 'Bože, Ti dobro znaš naše stanje. Obavijesti Svog Poslanika o našem stanju.' Kada su nevjernici uvidjeli da je ova grupa muslimana nepokolebljiva, započeli su napad na njih. Grupa se borila bez misli o porazu. Sedam od deset njih palo je boreći se. Trojici, koji su ostali, nevjernici su ponovili svoje obećanje da će poštediti njihove živote pod uvjetom da siđu s uzvišice. Ova trojica su povjerovala nevjernicima i predala se. Čim su to uradili, nevjernici su ih vezali. Jedan od trojice je rekao: 'Ovo je

prvo kršenje vaše obećane riječi. Samo Bog zna što ćete sljedeće učiniti.’ Kada je to rekao, odbio je ići s njima. Nevjernici su počeli udarati žrtvu i vući ga putem. Ali su tako bili prestrašeni otporom i odlučnošću koju je ovaj čovjek pokazao da su ga na mjestu ubili. Drugu dvojicu su uzeli sa sobom i prodali ih kao robove Kurejšijama Meke. Jedan od njih bio je Khubaib, a drugi Zeid. Kupac Khubaiba želio ga je ubiti tako da osveti svog oca kojeg je Khubaib ubio na Bedru. Jednog dana Khubaib je tražio britvu da završi svoje uređivanje. Khubaib je držao britvu kada mu je dijete iz domaćinstva prišlo iz radoznalosti. Khubaib je uzeo dijete i stavio ga na koljeno. Majka djeteta je ovo vidjela i prestrašila se. Na umu joj je bio teški osjećaj krivnje, a ovdje je bio čovjek kojeg će oni za nekoliko dana ubiti, koji drži britvu tako blizu njenog djeteta. Ona je bila uvjerena da Khubaib hoće ubiti dijete. Khubaib je vidio zaprepaštenje na licu žene i rekao: ‘Ti misliš da ću ja ubiti dijete? Nemoj ni na trenutak to pomisliti. Ne mogu učiniti tako gnusnu stvar. Muslimani ne varaju.’ Žena je bila zadivljena iskrenošću i poštenim odnosom i vladanjem Khubaiba. Ona je ovo uvijek imala na umu poslije toga i govorila je da nikada nije vidjela zatvorenika kao Khubaiba. Na kraju su Mekanci odveli Khubaiba na otvoreno polje javno proslaviti njegovo smaknuće. Kada je došao zakazani trenutak, Khubaib je tražio dopuštenje da klanja dva dijela namaza. Kurejšije su se složili i Khubaib je pred očima javnosti izrekao svoje zadnje dove Bogu na ovom svijetu. Kada je završio s klanjanjem, rekao je da je želio nastaviti, ali to nije učinio da ne bi mislili kako se bojaio umrijeti. Onda je tiho položio svoju glavu krvniku. Kada je to učinio, promrmrljao je strofe:

*Dok ja umirem kao musliman, nije me briga
pada li moje tijelo bez glave nadesno ili
nalijevo. I zašto bi? Moja smrt je na Božjem*

*putu; ako On hoće, On može blagosloviti
svaki dio mog raskomadnog tijela. (Buhari)*

Jedva da je Khubaib završio pjevušenje ovih strofa kada je krvnikov mač pao na njegov vrat i glava mu je pala na jednu stranu. Među onima koji su se okupili proslaviti ovo javno smaknuće bio je Sa'id bin Amir, koji je kasnije postao musliman. Kažu, kad god bi se ubojstvo Khubaiba spomenulo u Sa'idovom prisustvu, on bi dobio trzavicu. (Hišam)

Drugi zatvorenik, Zeid, također je bio izveden kako bi bio ubijen. Među promatračima je bio Abu-Sufijan, poglavica Meke. Abu-Sufijan se obratio Zeidu i pitao: 'Zar ne bi više volio da je Muhammed na tvom mjestu? Zar ne bi više volio biti siguran kod kuće, a da je Muhammed u našim rukama?'

Zeid je ponosno odgovorio: 'Što, Abu-Sufijan? Što kažeš? Tako mi Boga, ja bih radije umro nego da Poslanik stane na trn u ulici Medine.' Abu-Sufijan je bio zadivljen takvom odanošću. On je pogledao Zeida u čuđenju i bez oklijevanja, ali odmjerenim tonom proglasio: 'Bog je moj svjedok, ja ne znam nikoga tko voli drugu osobu koliko ashabi Muhammeda vole njega. (Hišam, tom 2)

DOGAĐAJ O UBOJSTVU 70 HAFIZA

Nekako u to vrijeme Poslaniku su također došli neki ljudi iz plemena Nadžd da za muslimane traže nekog da ih poučava islamu. Poslanik im nije vjerovao. Ali se dogodilo da je u to vrijeme Abu-Bara, poglavica plemena Amir, bio prisutan u Medini. On je ponudio služiti kao osiguranje za pleme i uvjerio Poslanika da oni neće počiniti spletku. Poslanik je izabrao sedamdeset muslimana koji su Kur'an znali napamet. Kada je

ova grupa stigla do Bi'r Ma'uan, jedan od njih, Haram bin Malhan, otišao je poglavici plemena Amr (strica Bara) da mu uputi poruku islama. Prividno su članovi plemena lijepo primili Harama. No, dok se on obraćao poglavici, jedan čovjek se iskrao odzada i napao Harama kopljem. Haram je na mjestu umro. Kako je koplje probilo Haramov vrat, čuli su ga kako govori: 'Bog je velik. Gospodar Kabe je moj svjedok, ja sam postigao svoj cilj.' (Buhari) Kada su ubili Harama na ovako gnusan način, plemenski vođe su nahuškale pleme da napadnu ostatak ove grupe muslimanskih učitelja. 'Ali,' rekao je jedan član plemena, 'naš poglavica Abu-Bara ponudio je služiti kao osiguranje; mi ne možemo napasti ovu grupu.' Onda su poglavice plemena, uz pomoć dvaju plemena koja su išla Poslaniku tražiti muslimanske učitelje, i neka druga plemena napali grupu muslimana. Jednostavna izjava: 'Mi smo došli propovijedati i poučavati, a ne boriti se', nije imala učinka. Oni su počeli ubijati grupu i svi osim trojice od njih sedamdeset bili su ubijeni. Jedan preživjeli bio je hrom i popeo se na brdo prije nego što je sukob počeo. Dvojica drugih su otišli u šumu hraniti deve. Po povratku iz šume zatekli su šezdeset šest svojih prijatelja kako leže mrtvi na polju. Ova dvojica su se međusobno posavjetovala. Jedan je rekao: 'Trebamo ići i podnijeti izvještaj o ovome Časnom Poslaniku.'

Drugi je rekao: 'Ja ne mogu napustiti mjesto gdje je poglavica naše grupe, kojeg je Poslanik odredio našim vođom, ubijen.' Rekavši to, jurnuo je bez tuđe pomoći na nevjernike i umro boreći se. Drugog su zatvorili, ali su ga kasnije oslobodili u ispunjenju zakletve koju je plemenski poglavica dao. U grupi ubijenih bili su Amir bin Fuhaira, oslobođeni rob Abu-Bakra. Njegov ubojica bio je Džabir, koji je kasnije postao musliman. Džabir je svoje prihvaćanje islama pripisao ovom masovnom pokolju muslimana.

‘Kada sam počeo ubijati Amira,’ kaže Džabir, ‘čuo sam ga kako govori: ‘Tako mi Boga, ja sam uspio!’ Ja sam pitao: ‘Amire, zašto muslimani tako govore kada se suočavaju sa smrću?’ Amir je objasnio da muslimani smatraju da je smrt na Božjem putu blagoslov i pobjeda. Džabira se tako dojmio ovaj odgovor da je počeo sustavno proučavati islam, i na kraju je postao musliman (Hišam i Asad ul-Ghaba).

Vijesti o ova dva događaja, u kojima je oko osamdeset muslimana izgubilo život kao rezultat opakih spletki, odmah su stigle do Medine. Ovo nisu bili obični ljudi. Oni nisu počinili nikakav prekršaj i nisu nikoga povrijedili. Nisu sudjelovali u borbi. Oni su lažima izrečenima u ime Boga i vjere bili namamljeni u neprijateljske ruke. Ove činjenice su uvjerljivo dokazale da je neprijateljstvo prema islamu bilo odlučno i duboko. S druge strane, revnost muslimana prema islamu bila je jednako odlučna i duboka.

SUKOB S BANU-MUSTALIK

Poslije Bitke na Uhudu u Meki je vladala velika glad. Zanimajući sve neprijateljstvo koje su Mekanci imali prema njemu, i zanimajući sve spletkarenje koje su koristili kako bi cijelom zemljom raširili pobunu protiv njega, Poslanik je skupio fond za pomoć siromasima Meke u ovoj teškoj oskudici. Mekancima nije bio dovoljan ni ovaj izraz dobre volje. Njihovo neprijateljstvo još se povećalo. Plemena koja su dosad bila suosjećajna prema muslimanima također su postala neprijateljski raspoložena. Jedno od takvih plemena je Banu-Mustalik. Oni su imali dobre odnose s muslimanima. Međutim, sada su se počeli pripremati za napad na Medinu. Kada je Poslanik saznao za njihove pripreme, poslao je ljude da vide je

li to istina. Ljudi su se vratili i potvrdili ove izvještaje. Poslanik je odlučio suočiti se s ovim novim napadom. Zato je okupio vojsku i odveo je do teritorija plemena Banu-Mustalik. Kada se muslimanska vojska suočila s neprijateljem, Poslanik je nastojao uvjeriti neprijatelja da se povuče bez borbe. Oni su odbili. Započeta je borba i za nekoliko sati neprijatelj je bio poražen.

Zbog toga što su mekanski nevjernici htjeli nanijeti štetu muslimanima i što su prijateljska plemena prelazila na stranu neprijatelja, licemjeri među muslimanima također su se odvažili u ovoj prilici sudjelovati u bitci na strani muslimana. Možda su mislili da će imati priliku načiniti istu spletku. Sukob s Banu-Mustalik završio se za nekoliko sati. Licemjeri zato nisu imali nikakve prilike za bilo kakvu spletku tijekom bitke. Časni Poslanik je, međutim, odlučio nekoliko dana ostati u gradu plemena Banu-Mustalik. Tijekom ovog boravka nastala je svađa između jednog muslimana Meke i muslimana Medine oko vađenja vode iz bunara. Dogodilo se da je Mekanac bio bivši rob. On je udario muslimana iz Medine koji je podigao uzbunu, pozivajući svoje prijatelje iz Medine, poznate kao ansari ili pomagači. Mekanac je također podigao uzbunu i pozvao prijatelje Mekance, poznate kao muhadžiri ili izbjeglice. Prevladalo je uzbuđenje. Nitko nije ispitivao što se dogodilo. Mladi ljudi na obje strane izvukli su svoje mačeve. Abdullah b. Ubayy Ibn-Salul mislio je kako je to od Boga dana dobra prilika. Odlučio je dodati ulje na vatru: 'Vi ste otišli predaleko u svom ugađanju ovim izbjeglicama. Vaše lijepo postupanje prema njima okrenulo je njihove glave, i oni sada nastoje nad vama upravljati na svaki način.' Ovaj govor je mogao imati učinak koji je Abdullah želio. Svađa je mogla poprimiti ozbiljne dimenzije. Ali nije. Abdullah je pogriješio u

procjeni učinka svog smutljivog govora. Međutim, vjerujući da su ansari nagovoreni, on je otišao tako daleko da je rekao:

‘Hajde da se vratimo u Medinu. Onda će najčasniji među njenim stanovnicima istjerati najprezrenijeg.’ (Buhari)

Izrazom ‘najčasniji stanovnik’ mislio je na sebe, a izrazom ‘najprezreniji’ mislio je na Poslanika. Čim je ovo rekao, muslimani vjernici bili su u stanju prozreti ovu spletku. Govor koji su slušali nije bio bezazlen, nego govor šejtana (sotone) koji ih je došao zavesti. Jedan mladi čovjek je ustao i podnio izvještaj Poslaniku preko svog strica. Poslanik je poslao po Abdullaha bin Ubayya Ibn-Salula i njegove prijatelje i pitao ih što se dogodilo. Abdullah i njegovi prijatelji poricali su da su imali ikakvog udjela u ovom slučaju koji im je pripisan. Poslanik nije ništa rekao. Ali se istina počela širiti. Vremenom je vlastiti sin Abdullaha bin Ubayya Ibn-Salula Abdullah također čuo za to. Mladi Abdullah je odmah došao Poslaniku i rekao: ‘O Poslaniče, moj otac te je povrijedio. Smrt je njegova kazna. Ako ti odlučiš, ja bih radije da meni narediš da ubijem svog oca. Ako narediš nekome drugom, i moj otac umre od nekog drugog, možda ću biti naveden na osvetu svog oca i ubiti tog čovjeka. I možda na taj način navučem Božje nezadovoljstvo.’

‘Ali’, rekao je Poslanik, ‘ja nemam takve namjere. Ja ću prema tvom ocu postupati sa samilošću i obzirno.’ Kada je mladi Abdullah usporedio izdaju i neuljudnost svog oca sa samilošću i ljubaznošću Poslanika, krenuo je prema Medini pun prigušene ljutnje prema svome ocu. Na putu je zaustavio svog oca i rekao da mu neće dozvoliti da ide dalje na putu za Medinu ukoliko ne povuče riječi koje je upotrijebio protiv Poslanika. “Usne koje su rekle: ‘Poslanik je prezren, a ti si poštovan,’ sada moraju reći: ‘Poslanik je poštovan, a ti si

prezren'. Dok ovo ne kažeš, neću te pustiti da ideš." Abdullah bin Ubayy Ibn-Salul bio je zapanjen i uplašen i rekao je: "Moj sine, ja se slažem da je Muhammed poštovan, a da sam ja prezren." Mladi Abdullah je onda pustio svog oca da ide. (Hišam, tom 2)

NAPAD CIJELE ARABIJE NA MEDINU

Prije smo spomenuli dva židovska plemena koja su morala biti protjerana iz Medine zbog svojih smutljivih zavjera i pogubnih spletki. Banu-Nazir, jedno od dva plemena, iselilo je dijelom u Siriju, a jedan dio njih u grad nazvan Khaibar, sjeverno od Medine. Khaibar je bio dobro utvrđeno židovsko središte u Arabiji. Židovi koji su se tamo iselili počeli su huškati Arape protiv muslimana. Mekanci su već bili zakleti neprijatelji islama i za njih nije bio potreban novi izazov protiv muslimana. Tako se i pleme Ghatfan iz Nadžda neprijateljski postavilo prema muslimanima zbog njihovih odnosa s Mekancima. Židovi koji su se smjestili u Khaibar već su računali na Kurejšije Meke i na Ghatfan pleme iz Nadžda. Pored ovih, napravili su plan da se Banu-Sulaim i Banu-Asad okrenu protiv islama. Također su nagovorili pleme Banu-Sa'd, koje je bilo u savezu sa Židovima, da se pridruže Mekancima u savez protiv islama. Poslije dugog spletkarenja bio je organiziran savez arapskih plemena u borbi protiv muslimana. Ovaj savez je uključivao: Mekance, plemena koja žive oko Meke, plemena Nadžda i ona koja žive na teritoriju sjeverno od Medine.

BITKA NA HENDEKU (KOD ROVA)

U petoj godini poslije Hidžre bila je okupljena velika vojska. Povjesničari su procijenili da je snaga ove vojske brojala između deset i dvadeset četiri tisuće ljudi. No, udružena vojska okupljena iz raznih plemena Arabije nije mogla biti vojska od deset tisuća. Dvadeset četiri tisuće je vjerojatnije. Ako ne toliko, onda bi to sigurno moglo biti osamnaest ili dvadeset tisuća. Grad Medina, koji su ove horde željele napasti, bio je skroman, posve nemoćan braniti se od udruženog napada cijele Arabije. Njeno stanovništvo je u to vrijeme činilo malo više od tri tisuće muškaraca (uključujući stare muškarce, mlade i djecu). Protiv ove populacije neprijatelj je sakupio vojsku od dvadeset ili dvadeset četiri tisuće snažnih muškaraca, iskusnih u ratovanju; i (s obzirom da su bili okupljeni iz različitih dijelova zemlje) oni su bili vojska s dobro odabranim ljudstvom. Stanovništvo Medine, s druge strane, koje je moglo biti pozvano na pružanje otpora ovoj ogromnoj vojsci uključivalo je muškarce svih dobi. Možemo prosuditi nadmoć protiv koje se muslimansko stanovništvo Medine moralo boriti. Bio je to krajnje nesrazmjern sukob. Neprijatelja je bilo dvadeset do dvadeset četiri tisuće snažnih, a muslimana jedva tri tisuće, uključujući, kao što smo rekli, sve muškarce u gradu, i stare i mlade. Kada je Poslanik čuo za pripreme ogromne vojske, održao je savjetovanje i tražio savjet. Među onima od kojih je tražio savjet bio je Salman Perzijac, kao prvi musliman iz Perzije. Poslanik je pitao Salmana što su oni radili u Perziji ako su morali braniti grad od ogromne vojske. 'Ako grad nije utvrđen, i ako je domaća sila vrlo mala,' rekao je Salman, 'običaj je u našoj zemlji iskopati

rov oko grada i braniti ga iz rovova.' Poslanik je prihvatio ovu ideju. Medina je imala brda s jedne strane. Ona su pružala zaštitu na toj strani. Druga strana je bila s uličicama i zbijenim stanovništvom. Na ovoj strani grad može biti neočekivano napadnut. Treća strana imala je kuće i vrtove palmi i na izvjesnoj udaljenosti utvrđenje židovskog plemena Banu-Kuraiza. Banu-Kuraiza su potpisali ugovor o miru s muslimanima. Zbog toga je ova strana također smatrana sigurnom od neprijateljskog napada. Četvrta strana bila je vidljivo otvorena i s ove strane je bilo najvjerojatnije da će neprijatelj napasti i od nje su najviše strahovali. Poslanik je, zato, odlučio iskopati rov na ovoj otvorenoj strani kako bi spriječili neprijatelja da neočekivano napadne. Zadatak je bio podijeljen među muslimanima: deset muškaraca je trebalo iskopati deset metara rova. Trebao je biti iskopan rov kilometar i pol dug, dovoljne dubine.

Dok je kopanje bilo u tijeku, naišli su na stijenu i muslimanskim kopačima je bilo teško izići na kraj s njom. Poslanik je izvještaj Poslaniku koji je odmah krenuo prema ovom mjestu. Uzeo je trnokop i snažno udario po stijeni. Sijevale su iskre i Poslanik je glasno uzviknuo: 'Allahu akbar!' Ponovno je udario. Ponovno je svjetlost izbila i ponovno je Poslanik uzviknuo: 'Allahu akbar!' Udario je po treći put. Svjetlost je ponovno izbila i Poslanik je rekao: 'Allahu akbar', i stijena je bila razbijena. Ashabi su pitali Poslanika o svemu ovome. Zašto je nekoliko puta rekao 'Allahu akbar'?

'Tri puta sam udario stijenu ovim trnokopom i tri puta sam vidio scene buduće slave islama koje su mi bile objavljene. U iskrama sam vidio sirijska mjesta Rimskog carstva. Dani su mi u posjed ključevi ovih mjesta. Drugi put sam vidio osvijetljena mjesta Perzije na Mada'inu, i imao sam ključeve Perzijskog carstva koji su mi dani. Treći put sam vidio dveri

San'a i imao sam ključeve kraljevstva Jemena koji su mi dani. Ovo su Božja obećanja i vi čvrsto vjerujte u njih. Neprijatelj vam ne može naštetiti.' (Zarkani, tom 2, i Bari, tom 7) S ograničenom ljudskom snagom, rov koji su muslimani bili u stanju iskopati nije mogao biti savršen, ali sa točke gledišta vojne strategije, barem je izgledalo da će se osigurati protiv iznenadnog ulaska neprijatelja u grad. Da on nije bio neprohodan, sljedeći događaji u bitci su to umnogome pokazali. Neprijatelju nije odgovarala niti jedna druga strana da odatle napadne grad.

Zato je sa strane na kojoj je bio rov ogromna vojska arapskih plemena počela prilaziti Medini. Čim je Poslanik saznao za ovo, izašao je braniti ga s tisuću dvjesto ljudi, nakon što je druge ljude postavio da brane ostale dijelove grada.

Povjesničari različito procjenjuju broj ljudi koji su branili rov. Neki broje oko tri tisuće, drugi dvanaest do trinaest stotina, a drugi sedam stotina. Teško je napraviti ove izračune i očito ih je teško uskladiti. Ali, poslije preispitivanja zapisa, mi smo došli do zaključka da su sve tri procjene o broju muslimana uključenih u obranu rova ispravne. One se odnose na različite faze bitke.

BORBA PROTIV VELIKE NADMOĆI

Već smo se složili da je poslije povlačenja licemjera na Uhudu broj muslimana koji su ostali na polju bio sedam stotina. Bitka kod rova dogodila se samo dvije godine poslije Bitke na Uhudu. U toku ove dvije godine u povijesti nisu zabilježena nikakva velika pristupanja islamu. Porast tokom ovog vremena u broju ratnika muslimana od sedam stotina do tri tisuće ne može se očekivati. U isto vrijeme, nije nelogično

da između vremena Uhuda i rova nije bilo porasta u broju ratnika muslimana. Islam je nastavio povećavati broj svojih članova i trebamo očekivati neki porast između Bitke na Uhudu i Bitke kod rova. Iz ovih razmatranja slijedi kako je izračun o broju ratnika u Bitci kod rova od tisuću i dvjesto ispravan. Jedino pitanje na koje treba odgovoriti je zašto neki stručnjaci iznose broj od tri tisuće, a neki od sedam stotina. Naš odgovor na ovo pitanje jest da se ove dvije brojke odnose na dvije različite faze bitke. Bitka kod rova vodila se u tri faze. Prva faza bila je prije nego što je neprijatelj došao blizu Medine kada su muslimani bili zaposleni kopanjem rova. Možemo s razlogom pretpostaviti da su vjerojatno u to vrijeme radi uklanjanja iskopane zemlje do neke mjere došla u pomoć i djeca, donekle čak i žene. Zato možemo smatrati da je u vrijeme kopanja rova sve skupa bilo tri tisuće duša uposlenih na muslimanskoj strani. Ovaj broj uključuje djecu i neke žene. Djeca su bila u stanju odnositi zemlju, žene koje su se uvijek nadmetale s muškarcima u sudjelovanju u svim akcijama muslimana vjerojatno su bile korisne u obavljanju mnogih pomoćnih poslova vezanih za kopanje. Postoji zapis koji podupire ovu pretpostavku. Kada je počelo kopanje, čak je i od djece traženo da dođu. Praktički je sve stanovništvo sudjelovalo u kopanju. No, čim je neprijatelj stigao i bitka počela, Poslanik je naredio dječacima ispod petnaest godina da se povuku s mjesta događanja. Onima preko petnaest godina bilo je dozvoljeno sudjelovati ako su voljni (Halbiyya, tom 2). Iz ovog se razloga čini da je u vrijeme kopanja broj muslimana bio veći nego kada je bitka počela. U vrijeme bitke svi su se dječaci ispod petnaest godina povukli. Izračuni koji govore da je broj muslimana u bitci bio tri tisuće odnose se samo na kopanje, a oni koji govore o broju od tisuću i dvjesto odnose se na stvarnu bitku u kojoj su samo odrasli muškarci

sudjelovali. Jedini izračun koji nismo obrazložili jest broj od sedam stotina. Čak je i ovaj izračun, prema nama, ispravan. Ovaj broj je predložio pouzdani stručnjak Ibn-Ishak, kojeg je u izračunu podržala ništa manje pouzdana osoba Ibn-Hazm. Teško je istražiti ovaj izračun. Srećom, kada se okrenemo drugim detaljima bitke, shvaćamo da je čak i ovaj izračun ispravan. Postoji zapis koji pokazuje da je, kada se pleme Banu-Kuraiza, protiv svoje zadane riječi, pridružilo neprijatelju i odlučilo napasti Medinu u pozadini, Časni Poslanik, nakon što je bio obaviješten o njihovoj zloj namjeri, odlučio postaviti čuvare u dijelu grada izloženom napadu plemena Banu-Kuraiza. Ovaj dio Medine je na početku bio ostavljen bez obrane zato što je pleme Banu-Kuraiza bilo u savezu s muslimanima. Pretpostavljalo se da oni neće dozvoliti neprijatelju da napadne grad s njihove strane. Poznato je, kad je o izdaji Banu-Kuraiza podnesen izvještaj Poslaniku i kada je postalo očito da muslimanske žene, za koje se smatralo da su zbog saveza ovog plemena s muslimanima sigurne u ovom dijelu grada, nisu više bile sigurne, Poslanik je odlučio poslati dva odreda od dvjesto i tristo ljudi da čuvaju dva različita dijela sada izloženog grada. Poslanik im je naredio da povremeno uzvikuju 'Allahu akbar', tako da glavni muslimanski odredi znaju da su muslimanske žene sigurne. Zato je proračun Ibn-Ishaka, koji iznosi da je broj ratnika u Bitci kod rova bio sedam stotina, također ispravan. Ako je pet stotina muškaraca od tisuću i dvjesto bilo poslano čuvati pozadinu grada, samo je moglo ostati sedam stotina. Prema tome, sva tri izračuna o broju muslimanske vojske u Bitci kod rova pokazala su se točnima.

Za obranu rova je tako Časni Poslanik imao samo sedam stotina ljudi. Istina, rov je bio iskopan. Ali suočiti se i odbiti toliko ogromnu vojsku kakvu je neprijatelj imao, čak i uz

pomoć rova, izgledalo je skoro nemoguće. Ali, kao i obično, muslimani su se pouzdali u Svoga Gospodara i oslanjali se na Njegovu pomoć. Njihov mali odred čekao je na neprijateljsku vojsku, dok su žene i djeca poslani u dva prividno sigurna dijela grada. Kada je neprijatelj stigao do rova, bili su iznenađeni jer ova ratna varka nikada prije nije bila upotrijebljena u bilo kojoj bitci Arapa. Tako su se odlučili utaboriti na svojoj strani rova i razmisliti o načinima napada i ulaska u Medinu. Jedna strana grada bila je zaštićena rovom. Druga strana je imala brda sa svojom prirodnom zaštitom. Treća strana je imala kamene kuće i šumarke.

Bilo je nemoguće da neprijatelj napravi bilo kakav neočekivani napad na bilo koji dio grada. Neprijateljski poglavari savještovali su se zajedno i odlučili da je neophodno pokušati izdvojiti Banu-Kuraiz, židovsko pleme koje je još živjelo u Medini, od njihovog saveza s muslimanima i tražiti od njih da se pridruže arapskim saveznicima u ovom kritičnom maršu protiv Medine. Samo im je pleme Banu-Kuraiza moglo dati ulaz u grad. Na kraju je Abu-Sufijan izabrao Haija bin Aktabu, poglavicu protjeranog plemena Banu-Nazir i glavnog huškača arapskih plemena protiv Medine, i odredio ga da pregovara s Banu-Kuraizom kako bi omogućili napad na grad iz pozadine. Haija bin Aktab je otišao do židovske utvrde da vidi vođu Banu-Kuraiza. Oni su ga prvo odbili vidjeti. Ali kada je on objasnio da je ovo jedinstveni trenutak za poraz muslimana, uspio je pridobiti Ka'bu, jednog od članova Kuraiza. On je objasnio da je cijela Arabija izišla napasti i uništiti muslimane. Vojska koja je stajala na drugoj strani rova nije bila vojska, nego ocean snažnih muškaraca i nemoguće je da im muslimani pruže otpor. Na kraju su se složili da će, čim vojska nevjernika uspije provaliti rov, Banu-Kuraiz napasti onaj dio Medine u koji je Časni Poslanik poslao sve žene i djecu radi sigurnosti. Ovaj

plan, vjerovali su, razbit će otpor muslimana i pokazati se pogibeljnim mjestom za njihovo cijelo stanovništvo – muškarce, žene i djecu. Da je ovaj plan imao i djelomičnog uspjeha, skupo bi koštao muslimane i za njih stvari učinio vrlo teškima. Oni ne bi mogli pobjeći iz ovog pogibeljnog mjesta.

IZDAJA BANU-KURAIZA

Banu-Kuraiza, kao što smo rekli, bili su u savezu s muslimanima. Čak i ako se nisu pridružili borbi na muslimanskoj strani, očekivalo se da će barem zapriječiti put neprijatelja na njihovoj strani. Poslanik je zato ostavio tu stranu potpuno nezaštićenom. Banu-Kuraiza su znali da su muslimani vjerovali u njihovu dobru vjeru. Kada su se odlučili pridružiti Arapima, dogovoreno je da im se ne pridruže otvoreno kako to ne bi izazvalo oprez muslimana i kako oni ne bi poduzeli korake da čuvaju dio grada na strani Banu-Kuraiza. To je bila vrlo opasna zavjera.

Kada je arapska vojska odlučila napasti muslimane s dvije strane, počela je s nasrtajima na rov. Prošlo je nekoliko dana, međutim, ništa se nije dogodilo. Onda im je pala na um ideja da svoje strijelce stave na uzvisinu i narede im da napadnu grupe muslimana koje su branile rov. Ovi su stajali na rubu na kratkoj udaljenosti. Čim je muslimanska obrana pokazala i najmanje znakove stanke, nevjernici su nastojali uz pomoć svojih najboljih konjanika prijeći rov. Vjerovali su da će kada ovakvi napadi budu ponovljeni, zaposjesti mjesto na muslimanskoj strani rova na kojem će moći smjestiti svoje odrede za potpuni napad na grad. Zato je krenuo napad za napadom. Muslimanski branitelji morali su se boriti bez prekida. Jedan dan su napadi bili tako žestoki da muslimani

nisu mogli obaviti neke od dnevnih namaza u određeno vrijeme. Poslanik je zbog ovoga bio jako tužan i rekao je: 'Bože, kazni nevjernike, oni su omeli naše namaze.' Ovaj događaj pokazuje jačinu neprijateljskog napada. Ali on također pokazuje da je Poslanikova prva i zadnja briga bila štovanje Boga. Medina je bila opsjednuta sa svih strana. Ne samo muškarci nego su i žene i djeca bili suočeni sa sigurnom smrću. Cijeli grad je bio zabrinut. No, Poslanik je ipak mislio o obavljanju dnevnih namaza u njihovo određeno vrijeme. Muslimani ne štiju Boga samo jednom tjedno, kao Židovi, kršćani i Hindusi. Od muslimana se traži da klanjanju pet puta na dan. U toku bitke teško je klanjati čak i jedan namaz samostalno, a da ne govorimo o klanjanju pet dnevnih namaza u zajednici. Ali Poslanik je sazivao pet dnevnih namaza čak i tijekom borbe. Ako bi jedan od ovih namaza bio ometen neprijateljskim napadom, to ga je boljelo.

Da se vratimo borbi. Neprijatelj je napadao sprijeda, Banu-Kuraiza su planirali napasti iz pozadine, ali ne na takav način da muslimansko stanovništvo bude obaviješteno. Oni su željeli ući u grad sa stražnje strane i ubiti žene i djecu koji su se tamo sakrili. Jedan dan su Banu-Kuraiza, poslali špijuna da istraži jesu li za čuvanje žena i djece bili postavljeni čuvari i, ako jesu, u kojem broju. Tu je bilo posebno ograđeno zemljište za obitelji koje su neprijatelji smatrali svojom posebnom metom. Špijun je došao i počeo se vrzmati oko ovog ograđenog zemljišta i sumnjivo razgledati. Dok je tako razgledao, opazila ga je Safija, Poslanikova strica. Dogodilo se da je u to vrijeme na straži bio samo jedan odrastao muškarac i čak je i on bio bolestan. Safija ga je izvijestila o onome što je vidjela i predložila da zgrabi ovog špijuna prije nego što bude u stanju obavijestiti neprijatelja kako su žene i djeca nezaštićeni u tom dijelu grada. Bolesni musliman je odbio išta učiniti, na

što je Safija sama uzela štap i počela se tući s ovim nepoželjnim posjetiteljem. Uz pomoć drugih žena uspjela ga je savladati i ubiti. Kasnije se pokazalo da je ovaj čovjek zaista bio špijun Banu-Kuraiza. Muslimani su postali nervozni i počeli su se plašiti drugih napada s ove strane za koju su do sada mislili da je sasvim sigurna. No, napad sprijeda bio je tako težak da je bio potreban cijeli muslimanski odred da ga odbije. Uprkos tome, Poslanik je odlučio dio ovog odreda ustupiti za zaštitu žena i djece. Kao što smo rekli u razgovoru o broju muslimana u ovoj bitci, od tisuću dvjesto muškaraca Poslanik je poslao pet stotina za zaštitu žena u gradu. Za obranu rova ostalo je samo sedam stotina ljudi koji su se borili s vojskom od osamnaest do dvadeset tisuća. Neki muslimani bili su oslabljeni zbog nadmoći s kojom su se morali suočiti. Otišli su Poslaniku i rekli koliko je situacija bila kritična i kako izgleda nemoguće spasiti grad. Tražili su od Poslanika da uči dove. Također su od njega tražili da ih pouči posebnoj dovi za ovu priliku. Poslanik je odgovorio: 'Ne bojte se. Samo molite Boga da vas zaštiti od slabosti, da ojača vaša srca i otjera vašu brigu.' Poslanik je molio Boga ovim riječima:

*Bože, Ti si mi poslao Kur'an. Ti brzo mijenjaš
tijek. Ovim hordama koje su nas došle
napasti daj poraz. Bože, ja Te ponovno
molim: porazi ih, učini da vladamo nad njima,
i ometi sve njihove zle namjere. (Buhari)*

Zatim:

*Bože, Ti čuješ one koji plaču Tebi u bijedi i u
nevolji. Ti odgovaraš onima koji su pogođeni
brigom. Oslobodi me moje boli, moje brige i
mog straha. Ti znaš protiv koje nadmoći smo
ja i moji prijatelji. (Zurkani)*

Licemjeri su postali još nervozniji od drugih u muslimanskom odred. Iz njihovih srca je nestao sav obzir prema časti njihove strane i sigurnosti njihovog grada, njihovih žena i djece. Ali oni nisu željeli biti osramoćeni u prisustvu svoje strane. Zbog toga su počeli napuštati muslimane jedan po jedan pod neuvjerljivim izgovorima. Kur'an se odnosi na ovo u ajetima 33:14:

A grupa njih tražila je dozvolu od Poslanika, govoreći: 'Zaista, naše kuće su nezaštićene.' A one nisu bile nezaštićene. Oni su samo htjeli pobjeći.

Stanje bitke u tom trenutku i stanje u kojem su se muslimani nalazili opisani su u Kur'anu u slijedećim ajetima:

Kada su vam došli iznad vas, i ispod vas, i kada su vam se oči skamenile, i kada su vam srca (skačući) došla do grla, i vi ste imali različite misli o Allahu. Tamo su vjernici stavljeni na kušnju, i bili su jako potreseni (iskušenjem). I kada su licemjeri i oni u čijim je srcima bila bolest rekli: 'Allah i Njegov Poslanik nisu nam obećali ništa nego obmanu.' I kada je grupa njih rekla: 'O stanovnici Jasriba, za vas nema stanke, zato se vratite.' A grupa njih tražila je dozvolu od Poslanika, govoreći: 'Zaista, naše kuće su nezaštićene.' A one nisu bile nezaštićene. Oni su samo htjeli pobjeći. (33:11-14)

Ovdje se muslimane podsjeća kako su napadnuti sprijeda od urote arapskih plemena, i iz pozadine od Židova. Podsjeća ih se na to kako su bijedni bili u to vrijeme. Njihove oči su ustuknule i srca su im bila u grlu. Oni su čak počeli gajiti

sumnje o Bogu. Vjernici su onda bili na kušnji. Svima njima je zadan udarac. Oni dvolični i duhovno bolesni počeli su govoriti: 'Mi smo svi prevareni lažnim obećanjima koje nam je dao Bog i Njegov Poslanik!' Grupa njih je čak počela obeshrabrivati muslimanski odred govoreći: 'Sada nema borbe. Nemamo što raditi nego ići natrag.'

Kako su se istinski vjernici ponašali u ovoj prilici, također je opisano u Kur'anu:

A kada su vjernici vidjeli skupine (vojske), rekli su: 'Ovo je ono što su nam Allah i Njegov Poslanik obećali; a Allah i Njegov Poslanik govorili su istinu.' I to je samo povećalo njihovo vjerovanje i pokornost. Među vjernicima ima muškaraca koji su iskreni prema zavjetu koji su dali Allahu. I među njima je i onaj koji je ispunio svoj zavjet (postajući šehid), i među njima je i onaj koji još čeka, i oni nikako nisu promijenili (svoje ponašanje). (33:23-24)

Istinski vjernici bili su drugačiji od dvoličnih i nisu bili slabi. Kada su vidjeli mnogobrojnog neprijatelja, prisjetili su se onoga što su im Bog i Njegov Poslanik već rekli. Ovaj sporazumni napad plemena Arabije bio je samo dokaz o istinitosti Boga i Poslanika. Istinski vjernici ostali su nepokolebljivi. Zapravo su povećali duh poslušnosti i žestinu vjere. Istinski vjernici stajali su uz svoj ugovor s Bogom. Neki od njih već su postigli cilj svog života nalazeći smrt. Neki su samo čekali umrijeti na Božjem putu i postići svoj cilj.

Neprijatelj je bijesno i neometano napao rov. Ponekad ga je uspijevaao prijeći. Jedan dan su važni generali neprijatelja uspjeli prijeći. Ali su bili tako žestoko napadnuti od muslimana

da su se morali povući. U ovom sukobu je Naufal, veliki vođa nevjernika, izgubio život. Ovaj vođa bio je vrlo visokog položaja i nevjernici su mislili da neće biti u stanju podnijeti nikakvu uvredu njegovom mrtvom tijelu. Zato su poslali poruku Poslaniku da će, ako vrati tijelo ovog poglavice, platiti deset tisuća dirhema. Bila je to visoka cijena za vraćanje mrtvog tijela. Ova ponuda je data iz osjećaja krivnje. Nevjernici su unakazili mrtve muslimane na Uhudu i bojali su se da će muslimani učiniti isto. No, učenje islama je bilo drugačije. Islam je potpuno zabranio masakriranje mrtvih. Kada je Poslanik primio ovu poruku i ponudu, rekao je: 'Kakvu korist mi imamo od ovog tijela? Mi ne želimo ništa zauzvrat. Ako želite, odnesite tijelo.' (Zurkani, tom 2, str. 114) Odlomak u Muirovoj knjizi 'Život Muhammeda' (London, 1878, str. 322) dojmljivo opisuje žestinu napada na muslimane. Ne trebamo se ispričavati za navođenje ovdje:

Narednog jutra Muhammed je uvidio kako se cijeli odred saveznika postrojio protiv njega. To je zahtijevalo vrhunsku aktivnost i neprestanu budnost na njegovoj strani da savlada manevre neprijatelja. Oni su čas prijetili općim napadom, da će, podjelom na odrede, napasti razna mjesta u naglom i zbunjujućem nizu; i na kraju, vrebajući priliku, usmjerit će svoje trupe na najmanje zaštićeno mjesto i, zaklanjajući se ispod neprekidne i ljutite kiše strijela, nastojati provaliti rov. Neprestano je vršena smiona navala na grad, i na šator Muhammeda od takvih glasovitih vođa kao što su Khalid i Amr; i oni su odbijeni samo stalnim protunapadima i neumornim strijelcima. Ovo se nastavilo cijeli dan; i, kako

je vojska Muhammeda bila jedva dovoljna čuvati tako dugu liniju, nije moglo biti odmora. Čak i noću je Khalid, sa snažnom grupom konja, nastavljao uzbunu i prijetnju liniji obrane, za što su bile neophodne isturene straže na manjim razmacima. Ali sva nastojanja neprijatelja bila su bez učinka. Rov nije pregažen.

Bitka je trajala dva dana. Pa ipak, nije bilo bitke prsa u prsa, niti velikog krvoprolića. Dvadeset i četiri sata borbe imala su za rezultat samo tri mrtva na strani neprijatelja, a muslimani su izgubili pet ljudi. Sa'd bin Mu'az, poglavica plemena Aus i odan Poslaniku, bio je teško ranjen. Stalni napadi na rov, međutim, imali su za posljedicu oštećenje rova, i ovo je olakšalo daljnje napade. Očevici smo veličanstvenog prizora herojstva i odanosti. Bila je hladna noć, možda najhladnija u Arabiji. Na temelju tvrdnje hazreti Ajše r.a., Poslanikove časne supruge, Poslanik se budio iz sna i stalno ustajao kako bi čuvao oštećeni dio rova. Postao je izmoren. Vratio bi se u krevet, ali onda, nakon što se malo ugrijao, ponovno je išao čuvati rov. Jedan dan je bio toliko premoren da je izgledalo kako nije u stanju pomaknuti se. Onda je rekao da bi želio da neki odan musliman dođe kako bi se on odmorio od čuvanja rova u hladnoj noći. Uskoro je čuo glas. Bio je to Sa'd bin Vakas.

Poslanik ga je pitao zašto je došao.

‘Da čuvam tebe,’ rekao je Sa'd.

‘Nema potrebe da mene čuvaš,’ rekao je Poslanik; ‘dio rova je oštećen. Idi i čuvaj ga da muslimani budu sigurni.’ Sa'd je otišao i Poslanik je zaspao. (Bila je neka slučajnost. Kada je Poslanik stigao u Medinu i kada je postojala velika opasnost po

njegov život, i onda je Sa'd ponudio sebe za čuvara). Drugi put u toku ovih teških dana Poslanik je čuo zvuk oružja. 'Tko je to?', pitao je Poslanik. 'Ibad bin Bešir,' čuo se odgovor.

'Imaš li ikoga drugog sa sobom?', pitao je Poslanik.

'Da,' rekao je Ibad, 'grupu ashaba. Mi ćemo čuvati tvoj šator.' 'Pustite moj šator. Nevjernici nastoje prijeći preko rova. Idite i borite se s njima.' (Halbiya, tom 2)

Kao što smo prije rekli, Židovi su nastojali ući u grad prijevarom. Njihov špijun je izgubio život u tom nastojanju. Kada su vidjeli da je njihova spletko otkrivena, počeli su još otvorenije pomagati arapskim saveznicima. Međutim, nisu bili u stanju napasti iz pozadine, zato što je polje na ovoj strani bilo usko i dovođenjem muslimanskih čuvara na stražu veliki napad nije bio moguć. No, nekoliko dana kasnije Židovi i poganski saveznici odlučili su napraviti istovremeni, iznenadni napad na muslimane.

RAZILAŽENJE SAVEZNIKA

PLAN NAPADA BANU-KURAIZA I NJIHOV NEUSPJEH

Ovaj opasni plan, međutim, bio je osujećen od Boga na čudesan način. Jedan Nu'aim, koji je pripadao plemenu Ghatfan, bio je naklonjen islamu. Došao je s paganskom vojskom, ali je čekao priliku da pomogne muslimanima. Sam nije mogao puno učiniti. Ali kada je vidio da su se Židovi ujedinili s Arapima i kada se činilo da su muslimani suočeni sa sigurnom smrću i uništenjem, Nu'aim je odlučio učiniti što može kako bi spasio muslimane. Otišao je plemenu Banu-Kuraiza i razgovarao s njihovim poglavcima: 'Ako arapske vojske pobjegnu, što očekujete da muslimani s vama učine? Vi imate ugovor s muslimanima. Zar neće biti spremni na kaznu koja pripada onima koji prekrše svoj ugovor?' Ovo ispitivanje

je prestrašilo židovske poglavice. Pitali su ga što da učine. Nu'aim im je savjetovao: 'Kada Arapi budu tražili od vas da izvedete zajednički napad, vi tražite sedamdeset pagana kao taoce da čuvaju vašu tvrđavu kako biste vi mogli napasti odzada. Ako pagani budu iskreni u zajedničkom napadu, neće odbiti ovaj zahtjev.' Poslije ovog razgovora sa Židovima otišao je paganskim vođama i pitao ih što će učiniti ako se Židovi vrate svom ugovoru, ako budu tražili vaše ljude kao taoce da bi pridobili muslimane i onda ih predaju muslimanima. Zar za njih nije bilo važno da ispitaju iskrenost Židova i traže od njih da smjesta sudjeluju u zajedničkom napadu? Paganski vođe su bili zadivljeni ovim savjetom. Postupajući po tome, poslali su poruku Židovima da žele zajednički napad i da narednog dana izvedu napad svojom vojskom. Židovi su odgovorili da je narednog dana subota (sabbat) i da se ne mogu boriti na taj dan. Drugo, rekli su da oni pripadaju Medini, a arapski saveznici su svi bili izvana. Ako Arapi pobjegnu s bojnog polja, što će biti s njima? Zbog toga im Arapi trebaju dati sedamdeset ljudi kao taoce i tek tada će izvršiti napad. Sumnja je već djelovala. Arapi su odbili prihvatiti zahtjev Židova i rekli su: 'Da ste bili iskreni u svom savezu s nama, ne bi bilo smisla iznositi ovakav zahtjev.' Stvorila se sumnja u srcima Židova i u isto vrijeme sumnja je nastala u srcima Arapa Meke. Čim u srcu postoji sumnja, nestane duh hrabrosti. S ovom sumnjom vojska nevjernika otišla je na odmor u svoje šatore. Allah je stvorio još jedan način za pomoć muslimanima. Dogodilo se čudo. Počeo je puhati snažan vjetar. Šatori su odneseni, a posude za kuhanje prevrnutе preko vatre. Neke vatre su bile ugašene. Pagani su vjerovali u to da vatre trebaju gorjeti cijelu noć, jer je rasplamsana logorska vatra dobar znak, a ugašena loš. Kada bi vatra ispred šatora bila ugašena, oni u šatoru bi mislili da je to loš predznak i tog dana bi se povukli s bojnog

polja i ponovno se vratili. Poganski vođe već su bili obuzeti sumnjama. Kada su se neki vojnici povukli, drugi su mislili da su muslimani izveli noćni napad. Ova vijest se počela širiti. Svi su se počeli pakirati i povlačiti s polja. Kažu da je Abu-Sufijan spavao u svom šatoru. Vijest o naglom povlačenju paganskih trupa stigla je do njegovih ušiju. Ustao je uzrujan i u uzbuđenju uzjahao privezanu devu. Podbo je životinju, ali se ona nije pomaknula. Njegovi prijatelji pokazali su na to što je napravio, odvezali životinju i Abu-Sufijan je sa svojim narodom pobjegao s bojnog polja.

Prošle su dvije trećine noći i bojno polje se već raščistilo. Vojska od dvadeset do dvadeset pet tisuća vojnika i sljedbenika nestala je ostavljajući potpunu pustoš iza sebe. Upravo u to vrijeme Poslanik je primio objavu: 'Mi smo otjerali tvog neprijatelja.' Da bi utvrdio što se dogodilo, Poslanik je želio poslati jednog od svojih sljedbenika da vidi stvarno stanje na bojnom polju i da izvijesti o tome. Vrijeme je bilo jako hladno. Muslimani nisu imali dovoljno odjeće i smrzavali su se. Neki su čuli Poslanikov glas kada je glasno pozvao u noći. Željeli su odgovoriti, ali nisu mogli zbog promrzlosti. Samo je Huzaijfa bio u stanju glasno reći: 'Jest, Božji Poslaniče, što želiš da učinimo?'

Poslanik je rekao: 'Tražim neku drugu osobu, ne tebe.' I ponovno je pitao: 'Ima li još netko?' Samo je Huzaijfa opet odgovorio. Poslanik je tražio od njega da ide i pregleda bojno polje, jer ga je Bog obavijestio da je neprijatelj pobjegao. Huzaijfa je otišao blizu rova i tamo je vidio da je polje bilo potpuno prazno. Nije bilo vojnika. Huzaijfa se vratio Poslaniku, proučio *Kalimei šehadet* i rekao da je neprijatelj pobjegao. Sutradan su muslimani također skinuli s klinova svoje šatore i krenuli svojim kućama. Oštra kušnja koja je trajala oko dvadeset dana završila se.

KAZNA BANU-KURAIZA ZA NJIHOVU IZDAJU

Nakon dvadeset dana muslimani su sada disali u miru. No, ipak su trebali riješiti spor s plemenom Banu-Kuraiza. Banu-Kuraiza su prekršili svoj ugovor s muslimanima i preko ovoga se nije moglo prijeći. Poslanik je skupio svoju izmorenu vojsku i rekao im da za njih još nema odmora i da prije akšama (večernje molitve) trebaju stići do tvrđave plemena Banu-Kuraiza. Onda je Alija poslao plemenu Banu-Kuraiza da ih upita zašto su prekršili svoj ugovor. Banu-Kuraiza nisu pokazali ni kajanje niti bilo kakvu spremnost zatražiti oprost. Umjesto toga vrijeđali su Alija i druge muslimanske delegate i počeli na njih istresati podle uvrede na Poslanika i na žene njegove obitelji. Rekli su da ih nije briga za Muhammeda i da nikada nisu imali nikakav ugovor s njim. Kada se Ali vratio izvijestiti o odgovoru Židova, zatekao je Poslanika i ashabe kako idu prema židovskoj tvrđavi. Židovi su vrijeđali Poslanika, njegove žene i kćeri, pa je Ali, bojeći se da će ovo povrijediti Poslanika, predložio da Poslanik ne sudjeluje u ovome, jer su oni sami dovoljni boriti se sa Židovima. Poslanik je razumio Alija i rekao: 'Ti želiš da ja ne čujem njihove uvrede, Ali?' 'Točno,' rekao je Ali.

'Ali zašto?', rekao je Poslanik. 'Mojsije je bio njihov poslanik, pa ipak su mu nanijeli više uvreda nego meni.' Poslanik je nastavio prema njihovoj tvrđavi. Židovi su zatvorili vrata svoje tvrđave i počeli se boriti s muslimanima. Njihove žene su im se također pridružile u borbi. Neki muslimani su sjedili u podnožju zida. Jedna žena Židovka je, videći to, bacila na njih kamen i ubila jednog po imenu Khalad. Ova opsada je trajala nekoliko dana. Poslije toga Židovi su osjećali da se neće

moći dugo boriti. Onda su njihove poglavice poslali poruku Poslaniku tražeći od njega da pošalje Abu-Lubaba, ansari poglavicu plemena Aus, koje je bilo u prijateljskom odnosu sa Židovima. Željeli su se posavjetovati s njim o mogućem rješenju. Poslanik je Židovima poslao Abu-Lubaba i oni su ga pitali trebaju li položiti svoje oružje i prihvatiti presudu Poslanika. Abu-Lubaba je potvrdno odgovorio. No, on je u isto vrijeme prešao prstom preko svoga vrata, ukazujući na znak smrti. Poslanik do tada nije iznio na vidjelo svoju odluku. No, Abu-Lubaba, bojeći se da prekršaj Židova nije zaslužio ništa drugo nego smrt, nesvjesno je napravio ovaj znak koji je za Židove bio uzrokom njihovog uništenja. Oni nisu prihvatili savjet Abu-Lubaba i odbili su Poslanikovu odluku. Da su je prihvatili, najveća kazna koju bi imali bilo bi protjerivanje iz Medine. Međutim, oni su rekli kako nisu spremni prihvatiti Poslanikovu odluku. Umjesto Poslanikove, rekli su da će prihvatiti odluku Sa'da bin Mu'aza, poglavice njihovih saveznika Ausa i da će se složiti s bilo kojom kaznom koju on predloži. Počela je prepirka među Židovima. Neki od njih počeli su govoriti da su njihovi ljudi zaista prekršili svoj ugovor s muslimanima. Ponašanje muslimana je, s druge strane, pokazalo da su bili istiniti i iskreni, i da je njihova religija također istinita. Oni koji su mislili na ovaj način priključili su se islamu. Amr bin Ma'ddi, jedan od židovskih poglavica, korio je svoj narod i rekao: 'Vi ste prekršili svoj ugovor. Sada je za vas jedini otvoreni put da primite islam ili da date *džiziju (harač)*.' Oni su rekli: 'Mi nikada nećemo prihvatiti islam, niti ćemo dati *džiziju*, jer je bolje umiranje nego davanje *džizije*.' Amr je odgovorio da je u tom slučaju on oslobođen, i rekavši ovo, napustio je tvrđavu. Vidio ga je Muhammed bin Muslama, zapovjednik muslimanske kolone, i pitao ga je tko je. Saznavši

za njegov identitet, rekao mu je da ide u miru i glasno proučio dovu:

‘Bože, daj mi vječnu snagu da zaklanjam greške poštenih.’ Ono što je on mislio jest da je ovaj Židov pokazao kajanje i žalio je zbog ponašanja svog naroda. Zato je bila moralna dužnost muslimana oprostiti mu. Puštajući ga da ode, on je učinio dobru stvar i molio je Boga da mu da priliku da stalno čini takva dobra djela. Kada je Poslanik saznao za ono što je Muhammed bin Muslama učinio, on ga nije prekorio što je ovom židovskom vođi dozvolio da ode. Umjesto toga, pohvalio je ono što je bilo učinjeno.

Sklonost prihvatiti odluku Poslanika izrazili su samo pojedini Židovi. Kao narod, oni su ostali nepopustljivi i odbili su prihvatiti odluku Poslanika i umjesto toga su tražili odluku Sa'da bin Mu'aza (Buhari, Tabri i Khamas). Poslanik je prihvatio njihov zahtjev i poslao poruku Sa'du, koji je ležao ranjen, da dođe i donese svoju presudu za židovsko kršenje ugovora. Čim je Poslanikova odluka najavljena, pripadnici plemena Ausi, koje je dugo vremena bilo saveznik Banu-Kuraiza, otrčali su Sa'du i počeli vršiti pritisak na njega da svoju odluku donese u korist Banu-Kuraiza. Rekli su kako su Khazradža uvijek nastojali spasiti Židove koji su im bili saveznici i da je na Sa'du da spasi Židove, saveznike ovog plemena. Sa'd je jašući otišao do Banu-Kuraiza. Ljudi iz njegovog plemena trčali su uz njega s obje strane, vršeći pritisak na njega da ne kazni Banu-Kuraiza. Sve što je Sa'd rekao u odgovoru bilo je da osoba koja donosi presudu drži povjerenje. On treba pošteno ispuniti to povjerenje. ‘Ja ću zato dati svoju odluku uzimajući sve u obzir, i bez straha ili naklonosti,’ rekao je. Kada je Sa'd stigao u židovsku tvrđavu, vidio je Banu-Kuraiz, poredane uza zid tvrđave, kako čekaju na njega. S druge strane su bili

muslimani. Kad je Sa'd došao blizu njih, pitao je: 'Hoćete li prihvatiti moju odluku?' Oni su rekli: 'Da.'

SA'DOVA PRESUDA U SKLADU S BIBLIJOM

Okrećući se prema Banu-Kuraizu, pitao je isto i oni su se također složili. Onda je bojažljivo pokazao na stranu gdje je Poslanik sjedio i pitao slažu li se ljudi na toj strani također da će se držati ove odluke. Čuvši ovo, Poslanik je odgovorio: 'Da' (Tabari i Hišam). Onda je Sa'd donio svoju presudu u skladu sa sljedećom zapovijedi Biblije:

Kada dođeš pod koji grad da na njega navališ, najprije mu ponudi mir. Ako ti odgovori mirom i otvori ti vrata svoja, sav narod što se nađe u njemu podvrgni tlačenju, neka za te radi. Ali ako odbije tvoj mir i zarati s tobom, opsjedni ga. Kada ti ga Tvoj Gospodar preda u ruke, sve njegove muškarce pobij ostrim mačem! A žene, djecu, stoku, sve što bude u gradu – sav plijen – uzmi sebi, i uživaj plijen svojih neprijatelja što ti ga daje Tvoj Gospodar. Tako čini sa svim gradovima koji budu vrlo daleko od tebe, koji ne budu gradovi ovih naroda odavde. U gradovima onih naroda koje ti Tvoj Gospodar preda u baštinu ništa ne ostavljaj na životu, nego ih udari 'heredom' – kletim uništenjem: Hetite i Amorejce, Kanaance i Perizane, Hivijce i Ebusejce, kako ti je Gospodar tvoj naredio, tako da vas ne nauče činiti sve one

*odvratnosti što ih čine svojim bogovima, te
da ne sagriješite protiv Svoga Gospodara.
(Ponovljeni zakon, 20:11-18)*

Prema odluci Biblije, svi muslimani – muškarci, žene i djeca – bili bi ubijeni da su Židovi pobijedili, a da je Poslanik izgubio. Iz povijesti znamo da je upravo ovo bila namjera Židova. Najmanje što bi Židovi učinili jest – ubiti sve muškarce, a žene i djecu zarobiti i oduzeti imetak muslimana – ovo postupanje je izloženo u Ponovljenom zakonu prema neprijateljskim narodima koji žive u udaljenim dijelovima svijeta. Sa'd je imao prijateljske odnose prema plemenu Banu-Kuraiza. Njegovo pleme je bilo u savezu s njihovim. Kada je vidio da su Židovi odbili prihvatiti odluku Poslanika i tako odbili lakšu kaznu propisanu u islamu za takav prijestup, on je odlučio Židovima dosuditi kaznu koju je Mojsije propisao. Odgovornost za ovu kaznu ne leži na Poslaniku ili muslimanima, nego na Mojsiju i njegovom učenju i na Židovima koji su tisućama godina tako okrutno postupali s drugim narodima. Njima je bilo ponuđeno ono što bi bila milostiva presuda Poslanika. Ali, umjesto da je prihvate, oni su inzistirali na presudi Sa'da. On je odlučio Židove kazniti prema Zakonu Mojsija. Pa ipak, kršćani do danas nastavljaju klevetati Poslanika islama i govoriti da je bio okrutan prema Židovima. Ako je Poslanik bio okrutan prema Židovima, zašto nije bio okrutan prema njima u drugim prilikama ili prema drugom narodu? Stotine puta su neprijatelji predali sebe na milost Poslaniku i svaki put im je Poslanik oprostio. Ovo je bila samo jedna prilika kada su neprijatelji inzistirali da neće prihvatiti odluku Poslanika, nego će prihvatiti odluku drugog čovjeka. Ovaj čovjek je prvo primio obećanje od obiju strana, i muslimana i Židova, zatim od Poslanika da će poslušati

njegovu odluku. Nakon što su se stranke složile, on je donio odluku. I što je bila njegova odluka? To nije bilo ništa drugo osim primjene Mojsijevog Zakona na prijestup Židova. Zašto da onda oni to ne prihvate? Zar oni nisu sebe ubrajali u sljedbenike Mojsija? Ako je počinjena ikakva okrutnost, to je bilo od Židova prema samima sebi. Židovi su odbili prihvatiti Poslanikovu odluku i umjesto toga su pozvali primjenu svog vlastitog vjerskog zakona na svoj prijestup. Ako je ikakva okrutnost bila počinjena, to je bilo od strane Mojsija, koji je postavio ovu kaznu za opsjednutog neprijatelja i ovo postavio u svojoj knjizi po Božjoj naredbi. Kršćanski pisci ne trebaju iskaljivati svoju srdžbu na Poslanika islama. Oni trebaju osuditi Mojsija, koji je propisao ovu okrutnu kaznu ili Mojsijevog Boga, Koji mu je to naredio.

Kada je Bitka kod rova bila završena, Poslanik je proglasio da od tog dana pogani neće napadati muslimane i da će, umjesto toga, muslimani sada napadati pogane. Sreća će se okrenuti. Muslimani će poduzeti napad protiv plemena i skupina koje su ih do sada bezrazložno napadale i mučile. Ono što je Poslanik rekao nije bila prazna priča. U Bitci kod rova arapski saveznici nisu pretrpjeli nikakav značajan gubitak. Oni su izgubili samo nekoliko ljudi. Za manje od jedne godine oni mogu doći i ponovno napasti Medinu još bolje pripremljeni. Umjesto vojske od dvadeset tisuća oni za novi napad mogu podići vojsku od četrdeset, ili čak pedeset tisuća. Bilo im je moguće okupiti vojsku od stotinu ili stotinu i pedeset tisuća. No, sada su, za dvadeset jednu godinu, neprijatelji islama učinili sve što su mogli kako bi uništili islam i muslimane. Neprekidan neuspjeh njihovih planova uzdrmao je njihovo samopouzdanje. Počeli su se bojati da je ono što je Poslanik poučavao bila istina i da su njihovi nacionalni idoli i bogovi bili lažni, da je Stvoritelj Jedan, nevidljivi Bog, o kojemu je Poslanik

poučavao. Strah da je Poslanik bio u pravu, a oni nisu počeo se uvlačiti u njih. Međutim, nije bilo iskazanog znaka ovog straha. Fizički, nevjernici su i dalje činili iste napore. Išli su svojim kipovima i molili ih kao što je narodni običaj zahtijevao. Ali njihov duh je bio slomljen. Pokazivali su da žive život pogana i nevjernika, a izgleda da je unutra u njihovim srcima odjekivalo: *'La ilahe illallah! (Nema boga osim Allaha)'*.

Poslije Bitke kod rova Poslanik je, kao što smo ranije opazili, proglasio da odsada nevjernici neće napadati muslimane, nego da će, umjesto toga, muslimani napadati nevjernike. Kušnja muslimana je došla do krajnje granice. Sreća će se okrenuti. (Buhari, *Kitab-ul-Maghazi*)

JE LI POSLANIK NASTOJAO NASTAVITI RATOVANJE?

U bitkama koje su do sada vođene muslimani su ili ostajali u Medini ili su izlazili na neku udaljenost izvan nje boriti se protiv napada nevjernika. Muslimani nisu započeli ove sukobe i nisu pokazali raspoloženje nastaviti ih nakon što su započeti. Normalno je kad rat jednom počne, da može biti završen samo na dva načina: ugovorom o miru ili pokoravanjem jedne strane drugoj. U sukobu muslimana i nevjernika do sada nije bilo nagovještaja o miru, niti je i jedna strana ponudila pokoriti se. Istina, tu je bilo prekida u njihovoj borbi, ali nitko ne može reći da se rat između muslimana i nevjernika završio. Prema uobičajenim pravilima, muslimani su imali pravo napasti neprijateljska plemena i prisiliti ih da se predaju. Ali muslimani to nisu učinili. Kada je neprijatelj prestao ratovati, muslimani su također prestali. Oni su prestali zato što su vjerovali da je moguć razgovor o miru. Ali kada je postalo očito da nema razgovora o miru od strane nevjernika, niti je bilo ikakve spremnosti s njihove strane da se predaju,

Poslanik je mislio da je došlo vrijeme da se rat završi bilo mirom, bilo pokoravanjem jedne strane drugoj. Rat je morao biti završen da bi vladao mir. Poslije Bitke kod rova činilo se da je Poslanik bio odlučan osigurati jednu od dvije stvari: mir ili predaju. Nije bilo nikakvog govora da se muslimani predaju nevjernicima. Bog je obećao pobjedu islama nad njegovim progoniteljima. Za tu svrhu Poslanik je dao proglas dok je živio u Meki. Jesu li muslimani tada mogli podići tužbu zbog mira? Pokret za mir može biti započet bilo od jače ili slabije strane. Kada slabija strana traži mir, treba predati – privremeno ili za stalno – dio svog teritorija ili dio svojih ukupnih prihoda; ili mora prihvatiti druge uvjete koje joj nameće neprijatelj. Kada jača strana predlaže mir, razumije se da ne cilja na potpuno uništenje slabije strane, nego je voljna dopustiti slabijoj strani potpunu ili djelomičnu neovisnost, a zauzvrat dobiti određene uvjete koje traži. U bitkama koje su se do sada vodile između muslimana i nevjernika nevjernici su podnijeli poraz za porazom. Ipak, njihova moć nije bila slomljena. Oni samo nisu uspjeli u svom nastojanju da unište muslimane. Neuspjeh u uništavanju drugoga ne znači poraz. To samo znači da napad još nije uspio; napadi koji nisu uspjeli možda će biti ponovljeni. Mekanci, zbog toga, nisu bili poraženi; samo njihovi napadi protiv muslimana nisu uspjeli. Govoreći vojnim terminima, muslimani su nesumnjivo bili slabija strana. Istina, njihova obrana je ipak održana, no oni su činili slabu manjinu koja, iako je bila u stanju pružiti otpor većini, nije bila u stanju poduzeti napad. Muslimani zato nisu još bili utemeljili svoju neovisnost. Da su oni tražili mir, to bi značilo da je njihova obrana slomljena i da nisu bili spremni prihvatiti uvjete nevjernika. Ponuda mira s njihove strane bila bi pogubna za islam. To bi značilo samouništenje i donijelo bi novu životnu snagu neprijatelju demoraliziranom stalnim porazima. Sve veći

osjećaj poraza ustupio bi mjesto obnovljenoj nadi i ambiciji. Nevjernici bi mislili da su muslimani, iako su spasili Medinu, ipak bez nade u svoju konačnu pobjedu nad nevjernicima. Prijedlog za mir, zato, nije mogao doći s muslimanske strane. On je mogao doći s mekanske strane, ili s treće strane, ako bi se treća strana mogla naći. Međutim, treće strane nije bilo. U sukobu koji je nastao Medina je stajala protiv cijele Arabije. Zato su nevjernici bili ti koji su mogli tužiti muslimane radi mira, a o ovome nije bilo nikakvog znaka. Prema tome, rat između muslimana i Arapa mogao je trajati zauvijek. Muslimani nisu mogli tražiti mir, a Arapi ga nisu ponudili. Izgleda da zato građanski sukobi u Arabiji nisu imali kraja, bar ne za narednih sto godina.

Za muslimane je bio otvoren samo jedan put ako su željeli dokrajčiti ovaj sukob. Oni nisu bili spremni prepustiti svoju savjest Arapima, odreći se svog prava da ispovijedaju, prakticiraju i propovijedaju ono što žele; a nije postojao nikakav pokret za mir na strani nevjernika. Muslimani su bili u stanju odbiti ponavljani napad. Zato je bilo na njima da prisile Arape ili da se predaju ili da prihvate mir. Poslanik je odlučio tako učiniti.

Je li rat bio ono što je Poslanik želio? Ne, ono što je on želio postići nije bio rat, nego mir. Da on nije ništa učinio u ovo vrijeme, Arabija bi ostala u šakama građanskog rata. Korak koji je on poduzeo bio je jedini put miru. U povijesti je bilo nekih dugih ratova. Neki su trajali stotinu godina, neki trideset ili skoro toliko. Dugi ratovi uvijek su nastajali zato što nijedna strana nije dobila odlučujuću bitku. Odlučujuća bitka, kao što smo rekli, može poprimiti samo jedan od dva oblika – potpunu predaju ili ugovoreni mir.

Je li Poslanik mogao ostati pasivan? Je li se mogao povući sa svojom malom vojskom muslimana iza zidova

Medine i sve drugo prepustiti samo sebi? Ovo nije bilo moguće. Nevjernici su započeli napad. Sigurno nisu mislili o kraju rata, nego o njegovom nastavku. To bi značilo da nevjernici mogu napasti Medinu kad god hoće. Mogli su prestati kad god su htjeli i napasti kad god su htjeli. Prekid rata nije značio kraj rata. To je bio samo strateški korak.

UČENJE JUDAIZMA I KRŠĆANSTVA O RATU

No, sada se postavlja pitanje: može li za istinsku vjeru ikada biti ispravno ratovati? Vratimo se zato ovom pitanju. Učenja religije o ratu su različita. Učenje Starog zavjeta naveli smo naprijed. Mojsiju je naređeno da silom uđe u zemlju Kanaan, porazi njezino stanovništvo i nastani svoj narod u njoj (Ponovljeni zakon, 20:10-18). Usprkos ovom učenju u Knjizi o Mojsiju, i usprkos njegovom podržavanju praktičnih primjera proroka Jošue, Davida i drugih, Židovi i kršćani i dalje štuju svoje proroke i smatraju njihove knjige Božjim knjigama. Na kraju Mojsijevog pokreta pojavio se Isus. U vezi s ratom njegovo je učenje sljedeće:

*A ja vam kažem: ne opirite se zlotvoru!
Naprotiv, udari li te tko po desnom obrazu,
okreni mu i drugi! (Matej, 5:39)*

Kršćani su često citirali ovo učenje Isusa i dokazivali da je Isus propovijedao mir. No, u Novom zavjetu imamo odlomke koji ukazuju na to da oni uče posve suprotno. Jedan odlomak, na primjer, kaže:

*Nemojte misliti da sam došao donijeti na
Zemlju mir! Nisam došao donijeti mir, nego
mač! (Matej, 10:34)*

A drugi odlomak kaže:

‘Ali sada’ - reče im – tko ima kesu, neka je uzme! Isto tako i torbe! Tko nema mača, neka proda svoj ogrtač, pa ga kupi (Luka, 22:36).

Od tri izreke posljednje dvije su oprečne prvima. Ako je Isus došao zagovarati rat, zašto je poučavao o okretanju drugog obraza? Izgleda da moramo ili priznati oprečnost u Novom zavjetu ili moramo na odgovarajući način objasniti jedno od oprečnih učenja. Mi se ovdje ne bavimo pitanjem je li okretanje drugog obraza ikada bilo izvedivo. Ja hoću ovdje samo istaknuti da kroz dugu povijest kršćanstva niti jedan kršćanski narod nikada se nije ustručavao zaratiti. Kada su kršćani stekli moć u Rimu, sudjelovali su u ratu, i u obrambenom i napadačkom. Oni su danas dominantna sila u svijetu; i sada također vode ratove, ne samo obrambene nego i napadačke. Ali sada se strana koja pobjeđuje proglašava svecem od ostatka kršćanskog svijeta. Oni kažu da je njihova pobjeda pobjeda kršćanske civilizacije. Kršćanska civilizacija je sada, znači, sve ono što nastoji i teži da bude dominantno i uspješno. Kada dvije kršćanske sile idu u rat, svaka tvrdi da je zaštitnik kršćanskih ideala. Moć koja pobjeđuje proglašava se svecem kao istinska kršćanska moć. Istina je, međutim, da je od vremena Isusa do našeg vremena kršćanski svijet bio uključen – i pokazatelji su da će i dalje ostati uključen – u rat. Praktični sud kršćanskih ljudi je, zato, da je rat stvarno učenje Novog zavjeta i da je ‘okretanje drugog obraza’ bilo ili oportunističko učenje naloženo bespomoćnošću ranih kršćana ili je bilo namijenjeno samo za pojedince, ne za državu ili narode.

Drugo, čak i ako pretpostavimo da je Isus propovijedao mir, a ne rat, ne slijedi da oni koji ne postupaju po ovom učenju nisu sveti i počašćeni. Kršćanski svijet uvijek je poštovao pobornike rata kao što su Mojsije, Jošua i David. Ne samo to, sama crkva je proglašavala svetim nacionalne heroje koji su patili u ratovima. Njih je Papa proglasio svecima.

UČENJE ISLAMA O RATU I MIRU

Učenje islama je drugačije od ovih učenja. Ono daje sredinu između dvije krajnosti. Islam ne poučava agresiji kao što je Mojsije poučavao. Islam, također, ne propovijeda, kao sadašnje iskwareno kršćanstvo, da 'okrenemo drugi obraz', a u isto vrijeme svom prijatelju šapuće na uho da proda svoju odjeću i kupi mač. Učenje islama podudara se s prirodnim instinktima čovjeka i promovira mir na jedini mogući način.

Islam zabranjuje agresiju, ali nas potiče da se borimo ako nas netko napadne i da se branimo. Ako nepoduzimanje mjera protiv napada znači iskorjenjivanje slobode vjerovanja i traganja za istinom, naša je dužnost da se borimo. Ovo je učenje na kojem na kraju može biti izgrađen mir, i ovo je učenje na kojem je Poslanik zasnovao svoje upravljanje i svoju praksu. Poslanika su neprestano i jednakom okrutnošću mučili u Meki, ali se nije borio protiv napada u kojemu je bio nevina žrtva. Kada je preselio u Medinu, neprijatelj je nastojao iskorijeniti islam; zato je bilo neophodno boriti se s neprijateljem u obrani istine i slobode vjerovanja.

Dalje navodimo isječak iz Kur'ana koji govori o temi rata.

U 22:40-42 imamo:

Dozvoljena je (borba) onima protiv kojih se ratuje, zato što su im učinjena nasilja – zaista je Allah kadar pomoći im – onima koji su bili nepravedno istjerani iz svojih domova samo zato što su govorili: „Naš Gospodar je Allah“ – a da Allah nije obranio neke ljude od drugih ljudi, doista bi bili porušeni manastiri, i crkve, i sinagoge, i džamije, u kojima se često Allahovo ime spominje. A Allah će sigurno pomoći onome tko Njemu pomaže. Allah je, zaista, silan, moćan – one koji, ako ih Mi učvrstimo na Zemlji, obavljaju namaz i daju zekat i naređuju dobro, a zabranjuju zlo. A kod Allaha je kraj svih stvari.

Ovi ajeti pokazuju da je dato dopuštenje za borbu žrtvama napada. Bog je u stanju pomoći žrtvama – onima koji su istjerani iz svojih domova zbog svog uvjerenja. Ova dozvola je razumna. Da Bog nije odbio okrutne od strane bogobojaznih, ne bi bilo slobode vjere i štovanja u svijetu. Bog je uzeo Sebi dužnost pomoći onima koji nastoje da se utemelji sloboda i štovanje. Prema tome, borba je dozvoljena ako ljudi dugo pate od samovoljnog napada – kada napadač nema povoda za agresiju i nastoji se uplitati u religiju svoje žrtve. Dužnost žrtve je, kada i ako stekne moć, utemeljiti slobodu i zaštititi sve vjere i sva vjerska mjesta. Svoju moć treba iskoristiti za brigu o siromašnima, napredak zemlje i općenito unapređivanje mira, a ne za svoje osobno veličanje. Ovo učenje je besprijeckorno, jer je jasno i precizno. Ono proglašava činjenicu da su rani muslimani ratovali zato što su bili primorani na to. Napadački ratovi su islamom zabranjeni. Muslimanima je obećana politička moć, ali su upozoreni da

ova moć mora biti upotrijebljena ne za samouzdizanje, nego za poboljšanje stanja siromašnih i za unapređivanje mira i napretka.

U 2:191-194 imamo:

I borite se na Allahovom putu protiv onih koji se bore protiv vas, ali ne prekoračujte granice. Allah zaista ne voli one koji pretjeruju. I ubijajte ih gdje god ih sretnete (u tijeku borbe) i protjerujte ih odakle god su oni vas protjerali; jer spletko je gora od ubijanja. I ne borite se protiv njih kod Mesdžidih harama, dok se oni u njemu ne budu borili protiv vas. A ako se oni bore protiv vas, onda ih ubijajte: takva je kazna za nevjernike. Pa ako oni prestanu, sigurno Allah najviše prašta (i) milostiv je. I borite se s njima sve dok ne nestane spletke i vjera bude samo radi Allaha. A ako oni prestanu, onda neće biti neprijateljstva osim prema silnicima.

Borba treba biti radi Allaha, ne radi nas ili naše ljutnje ili uzdizanja, i čak ne smije biti prijestupa, jer prijestupima Bog nije zadovoljan. Borba se vodi između strana onih koji se bore. Napadi na pojedince su zabranjeni. Mučenje ljudi radi religije je veći grijeh nego ubijanje ili ratovanje. Muslimani se ne trebaju boriti blizu Časnog hrama ukoliko neprijatelj nije prvi započeo rat. Borba blizu Časnog hrama upliće se u pravo ljudi na hadž. No, ako neprijatelj napadne, muslimani su slobodni uzvratiti, jer je ovo pravedna naknada napada. Ali ako neprijatelj odustane, muslimani također trebaju odustati i oprostiti i zaboraviti prošlost. Borbu treba nastaviti dokle god traje proganjanje zbog vjere i ne bude utemeljena vjerska

sloboda. Vjera je radi Allaha. U vjeri nema prisile. Ako *kafiri* odustanu od toga i daju slobodu vjere, muslimani također trebaju odustati od borbe s *kafirima*. Treba se latiti oružja protiv onih koji čine prijestupe. Kada prestanu prijestupi, borba također mora prestati. Mi možemo bezuvjetno reći da ovi ajeti poučavaju slijedećim pravilima:

Ratu treba pribjeći samo radi Boga, a ne radi bilo kakvih sebičnih motiva, niti za uzdizanje ili za ostvarivanje bilo kakvih interesa.

Mi možemo ići u rat samo protiv onoga tko nas prvi napadne. Mi se možemo boriti samo protiv onih koji se prvi bore protiv nas. Borba je samo s onima koji sudjeluju u borbi.

Čak i nakon što neprijatelj započne napad, naša je dužnost borbu voditi u okviru ograničenja. Širenje rata, bilo teritorijalno ili u pogledu upotrijebljenog oružja, pogrešno je.

Mi se trebamo boriti samo s redovnom vojskom koju je neprijatelj zadužio da se bori na njegovoj strani. Ne trebamo se boriti s ostalima na strani neprijatelja.

Tijekom rata treba paziti da se ne ometaju nikakvi vjerski obredi i običaji. Ako neprijatelj poštedi mjesta gdje se održavaju vjerske proslave, onda muslimani također moraju odustati od borbe na takvim mjestima.

Ako neprijatelj koristi mjesta štovanja kao bazu za napad, onda muslimani mogu uzvratiti napad. Neće biti krivnje na njima ako tako učine. Nikakva borba nije dozvoljena čak ni u blizini bogomolja. Napasti bogomolje i uništiti ih ili im nanijeti bilo kakvu vrstu štete potpuno je zabranjeno. Ako neprijatelj upotrijebi bogomolju kao bazu operacija, onda će odgovornost za odštetu nanесenu ovome mjestu biti na neprijatelju, ne na muslimanima.

Ako neprijatelj shvati opasnost korištenja bogomolje kao baze i promijeni mjesto bitke, onda se muslimani moraju

prilagoditi toj promjeni. Činjenicu da je neprijatelj započeo napad s bogomolje ne treba uzeti kao izgovor za napad na to mjesto. Iz poštovanja muslimani moraju promijeniti svoju liniju otpora čim neprijatelj to uradi.

Borba se može nastaviti samo dotle dok traje uplitanje u religiju i religijske slobode. Kad religija bude slobodna i više ne bude dozvoljeno uplitanje u nju i neprijatelj proglasi i počne postupati u skladu s tim, onda ne treba nastavljati rat, čak i ako su ga neprijatelji započeli.

U 8:39-41 imamo:

Reci onima koji ne vjeruju, ako prestanu, ono što je prošlo bit će im oprošteno; a ako oni ponove (zlo djelo), zaista je primjer prijašnjih naroda (nalik njima) već prošao. I borite se s njima dok ne nestane smutnje i vjera potpuno bude radi Allaha. Ali ako oni prestanu, zaista Allah dobro vidi ono što oni rade. A ako okrenu leđa, onda znajte da je Allah vaš zaštitnik. Kako odličan Zaštitnik i kako odličan Pomagač!

Znači, ratovi su bili nametnuti muslimanima. Ali ako neprijatelj odustane, dužnost je muslimana da također odustanu i zaborave prošlost. No, ako neprijatelj ne odustane i stalno bude napadao muslimane, onda se on treba prisjetiti sudbine neprijatelja ranijih poslanika. Muslimani se trebaju boriti dokle god traje religijsko proganjanje i dok religija ne bude radi Boga i ne prestane uplitanje u religijske stvari. Kada napadač odustane, muslimani također trebaju odustati. Oni ne smiju dalje ratovati zbog toga što neprijatelj vjeruje u lažnu religiju. Bog dobro zna njihova vjerovanja i djela i On će s njima postupati kako On želi. Muslimani nemaju pravo uplitati

se u religiju drugih ljudi čak i ako ta religija za njih izgleda lažna. Ako poslije ponude mira neprijatelj nastavi ratovati, onda muslimani mogu biti sigurni da će pobijediti čak i ako je njihov broj manji, zato što je Bog na njihovoj strani. A tko može pomoći bolje od Njega?

Ovi ajeti su objavljeni u vezi s Bitkom na Bedru. Ova bitka je bila prva prava bitka između muslimana i nevjernika. U njoj su muslimani bili nevina žrtva napada. Neprijatelj je odlučio poremetiti mir Medine i okolnog teritorija. Usprkos ovome, pobjeda je otišla muslimanima i važne neprijateljske vođe su ubijeni. Uzvratiti na ovakav napad izgleda prirodno, pravedno i neophodno. Pa ipak se muslimane uči da prekinu borbu čim neprijatelj prestane. Sve što se od neprijatelja traži jest da silom ne mijenjaju vjerovanja i štovanja, i ne upliću se u stvari religije.

U 8:62-63 imamo:

A ako budu skloni miru, budi i ti sklon, i uzdaj se u Allaha. Zaista, On sve čuje (i) ima trajno znanje. A ako te oni htjednu prevariti, onda je zaista Allah dovoljan za tebe. On je Taj koji ti je pomogao Svojom pomoći i vjernicima.

Znači, ako tijekom bitke neprijatelj u bilo koje vrijeme bude spreman na mir, muslimani trebaju odmah prihvatiti ovu ponudu i uspostaviti mir. Muslimani trebaju tako učiniti čak i ako postoji rizik od prijevare. Oni se trebaju osloniti na Boga. Varanje neće pomoći protiv muslimana koji se oslanjaju na Božju pomoć. Njihove pobjede nisu radi njih, nego radi Boga. U najmračnijim i najtežim vremenima Bog je pomogao Poslaniku i njegovim vjernicima. Tako će im pomoći protiv varanja. Ponuda mira treba biti prihvaćena. Ne treba odbiti

mir pod izgovorom da to može biti samo lukavstvo neprijatelja kako bi time dobili na vremenu za novi napad.

Isticanje mira u ovim ajetima nije bez značaja. To je proročanstvo o ugovoru na Hudebiji. Poslanik je upozoren da će doći vrijeme kada će neprijatelj tražiti mir. Ova se ponuda ne treba odbiti uz izgovor da je neprijatelj počinio prijestupe, ili da kasnije može prekršiti ugovor. Dobrota zahtijeva od muslimana da prihvate ponudu mira. A pobožnost i razboritost to zahtijevaju.

U 4:95 imamo:

O vjernici! Kada putujete na Allahovom putu, jasno se raspitajte i ne recite nikome tko vam uputi salam: "Ti nisi vjernik." Vi tražite imetak ovoga života, a kod Allaha je obilata dobit. Vi ste prije bili kao oni, ali vam je Allah podario Svoju blagodat; zato se jasno raspitajte. Sigurno je Allah dobro obaviješten o onome što vi radite.

Znači, kada muslimani krenu ratovati, trebaju biti sigurni da su neprijatelju objasnili bezumnosti rata, a da on ipak želi rat. Pa ipak, ako prime prijedlog mira od pojedinca ili grupe, muslimani to ne trebaju odbiti pod izgovorom da to nije iskreno. Ako muslimani odbiju prijedlog o miru, oni se neće boriti radi Boga, nego radi samouzdizanja i za ovozemaljsku korist. Baš kao što religija dolazi od Boga, ovozemaljska sredstva i slava također dolaze od Njega. Ubijanje ne smije biti cilj. Onaj kojega danas želimo ubiti možda se sutra osvijesti. Vi ste, također, prije bili izvan islama. Onda ste radi Allahove dobrote prihvatili Njegovu vjeru. Muslimani se trebaju suzdržati od ubijanja jer se spašeni životi mogu preokrenuti u

osviještene živote. Bog je dobro upoznat s onim što ljudi rade i za koju svrhu i s kojim motivom to rade.

Ovaj ajet nas uči da je dužnost muslimana, čak i ako je rat počeo, da dobro ispituju je li se neprijatelj čvrsto odlučio na veliku bitku. Često se događa da neprijatelj nije namjeravao nikakvu bitku, nego je iz uzrujanosti i straha započeo pripreme za rat. Ukoliko muslimani nisu dobro ispitali je li neprijatelj planirao žestok napad, oni ne trebaju ići u rat. Ako se pokaže ili ako neprijatelj tvrdi da su ove pripreme za samoobranu, muslimani trebaju prihvatiti ovu tvrdnju i odustati od rata. Oni ne trebaju dokazivati da pripreme neprijatelja ne pokazuju ništa drugo nego namjeru za napad; možda se on spremao za napad, ali se njegova namjera promijenila. Zar prije niste bili neprijatelji islama, a sad ste postali prijatelji islama?

(4) Osim onih od mnogobožaca s kojima imate ugovor i koji nisu prekršili svoja obećanja prema vama i nisu nikome protiv vas pomagali. Zato ispunite ugovore s njima do njihovog roka. Zaista, Allah voli one koji su bogobojazni. (9:4)

Prema poganima koji su ušli u ugovor s muslimanima i ne pomažu neprijateljima protiv njih muslimani trebaju postupati sukladno tome. Pobožnost zahtijeva da muslimani ispune svoj dio ugovora po obliku i sadržaju.

(5) O neprijatelju u ratu s muslimanima koji želi saznati stvarnost islama Kur'an naređuje:

Ako netko od mnogobožaca zatraži sklonište od tebe, podaj mu sklonište dok ne čuje Božje riječi; onda ga odvedi sigurnom mjestu njegovom. To je zato što su oni ljudi koji ne znaju. (9:6)

Znači, ako bilo tko od onih koji su u ratu s muslimanima traže utočište kod muslimana s ciljem da proučavaju islam i zamisle se nad njegovom porukom, oni trebaju imati utočište kod muslimana onoliko vremena koliko je neophodno za tu svrhu.

(6) O zatvorenicima rata Kur'an uči:

Nijednom poslaniku nije dozvoljeno imati zarobljenike osim ukoliko u zemlji bude krvavog rata. Vi želite dobra ovog svijeta, dok Allah (za vas) želi drugi svijet. A Allah je moćan (i) mudar. (8:68)

Znači, ne dolikuje Poslaniku uzimati zatvorenike od svojih neprijatelja osim u pravom ratu s velikim krvoprolićem. Sustav uzimanja zatvorenika od neprijateljskih plemena, bez rata i krvoprolića, prakticirano do dolaska islama (čak i poslije), ovdje je zabranjen. Zatvorenici se mogu uzeti samo od ratnika i poslije bitke.

(7) Također su postavljena pravila oslobađanja zatvorenika.

Tako imamo:

Poslije, ili ih oslobodite velikodušno ili otkupninom – sve dok rat ne prestane. (47:5) Prema islamu je najbolja stvar pustiti zatvorenike bez traženja otkupnine. Kako ovo nije uvijek moguće, također je omogućeno puštanje otkupninom.

(8) Daje se mogućnost za ratne zatvorenike koji sami nisu u stanju platiti, i koji nemaju nikoga tko može ili hoće platiti njihovu otkupninu. Često je obitelj u stanju platiti, ali ne plati zato što svoju obitelj radije ostavljaju zatvorenicima – možda zato da bi protupravno prisvojili njihov imetak u njihovom odsustvu. Ova mogućnost je sadržana u Kur'anu:

A one od vaših sluga koji vam žele dati otkupninu i napraviti pismeni ugovor o svom

*oslobađanju oslobodite s pismenim ugovorom
ako vidite da su sposobni, i dajte im nešto od
imetka koji je Allah vama dao. (24:34)*

Znači, oni koji ne zaslužuju biti oslobođeni bez otkupnine, ali nemaju nikoga da za njih plati otkupninu – ako ipak traže svoju slobodu – mogu je dobiti potpisivanjem obveze da će, ako im se dozvoli da rade i zarađuju, platiti svoju otkupninu. Međutim, njima to treba dozvoliti samo ako je prilično sigurna njihova sposobnost da rade i zarađuju. Ako se dokaže njihova sposobnost, oni će čak imati i financijsku pomoć od muslimana u svom naporu da rade i zarađuju. Pojedinačni muslimani koji to mogu priuštiti trebaju platiti, ili treba skupiti javni doprinos da bi ovi nesretnici stali na svoje noge.

Odlomci iz Kur'ana koje smo naprijed naveli sadrže učenje islama o temi rata i mira. Oni nam govore u kojim je okolnostima, prema islamu, ispravno ići u rat i kojih granica se muslimani trebaju pridržavati kada zarate.

POSLANIKOVE UPUTE O RATU

Muslimansko učenje se, međutim, ne sastoji samo od učenja datog u Kur'anu. Ono također uključuje naredbe i primjer Poslanika. Što je on činio ili čemu je poučavao u konkretnim situacijama također je neophodan dio islamskog učenja. Mi ovdje dodajemo neke Poslanikove hadise (govore) o temi rata i mira.

Muslimanima je potpuno zabranjeno unakaziti mrtve.
(Muslim)

Muslimanima je zabranjeno varati. (Muslim)

Djeca se ne smiju ubijati, niti žene. (Muslim)

Ne smiju se ubijati svećenici, vjerski službenici i vjerski vođe. (Tahavi)

Ne smijete ubijati stare, iznemogle, žene i djecu. Uvijek treba imati u vidu mogućnost mira i dobročinstva (Abu-Davud). Kada muslimani uđu na teritorij neprijatelja, ne smiju utjerivati strah u civilno stanovništvo. Ne smiju postupati loše prema običnim ljudima (Muslim).

Muslimanska vojska ne smije logorovati na mjestu gdje to izaziva neugodnost javnosti. Kad maršira, treba voditi brigu da ne blokira put, niti da izaziva neugodnost drugim putnicima (Abu-Davud).

Ne smije se dopustiti nikakvo nanošenje rana na lice neprijatelju (Buhari i Muslim).

Neprijatelju treba biti nanesena najmanja moguća šteta (Abu-Davud).

Kad se ratni zatvorenici stave pod stražu, oni koji su u bliskoj rodbinskoj vezi trebaju biti zajedno (Abu-Davud).

Zatvorenici trebaju živjeti udobno. Muslimani se trebaju više brinuti za udobnost svojih zatvorenika nego za svoju (Tirmizi).

Izaslanici i delegati iz drugih zemalja trebaju se posebno cijeniti. Bilo kakve greške ili neuljudnost koju počine treba zanemariti (Abu-Davud, *Kitab ul-džihad*).

Ako netko loše postupa prema ratnom zatvoreniku, zatvorenik treba biti oslobođen bez otkupnine.

Kada musliman prima dužnost čuvanja ratnog zatvorenika, treba ga hraniti i odijevati na isti način kao što hrani i odijeva sebe (Buhari).

Časni Poslanik s.a.v.s. toliko je isticao ova pravila za borbenu vojsku da je proglasio kako se onaj tko se ne bude

držao ovih pravila neće boriti radi Boga, nego za svoj niski *nafs* (svoje 'ja') (Abu-Davud).

Abu-Bakr, prvi halifa islama, dopunio je ove Poslanikove naredbe. Jedna od naredbi koja je ovdje dodana također sačinjava dio muslimanskog učenja:

Ne smiju se oštećivati javne zgrade i voćke (i usjevi za ishranu) (Mu'atta).

Iz govora Časnog Poslanika i naredbi prvog halife islama očito je da je islam uveo korake koji imaju za svrhu sprečavanje i zaustavljanje rata ili umanjivanje njegovog zla. Kao što smo prije rekli, principi kojima islam poučava nisu samo pobožna pravila; oni imaju svoje praktično tumačenje u primjeru Poslanika i ranih halifa islama. Kao što cijeli svijet zna, Poslanik nije samo poučavao ovim principima, on ih je provodio u praksi i inzistirao je na njihovom provođenju.

Vraćajući se našem dobu, moramo reći da se čini kako niti jedno drugo učenje nije u stanju riješiti problem rata i mira. Učenje Mojsija je daleko od naše predodžbe o pravdi i poštenom postupanju i danas nije moguće postupati po tom učenju. Isto tako je nemoguće postupati po učenju Isusa i uvijek je tako bilo. Nikada u svojoj povijesti kršćani nisu ni pokušali slijediti ovo učenje. Jedino je učenje islama provedivo, učenje koje njegovi pobornici propovijedaju i provode i čije provođenje može stvoriti i održati mir u svijetu.

U naše vrijeme gospodin Ghandi je prividno poučavao koncept da i ako nam je rat nametnut, mi ne trebamo ratovati. No, ovo učenje nikada u povijesti svijeta nije prakticirano. Ono nikada nije isprobano. Zato je nemoguće reći koju važnost ovo učenje ima u terminima rata i mira. Gospodin Ghandi je živio dovoljno dugo da vidi kako je indijski Kongres dobio vlast. Pa ipak vladin Kongres nije raspustio ni vojsku ni druge oružane snage Indije, nego samo smišlja planove za njihovo povećanje.

On također ima planove za ponovno uspostavljanje indijskih službenika koji su se imenovali za Nacionalnu vojsku Indije (a koji su bili otpušteni od britanskih vlasti) u toku japanskog napada na Burmu i Indiju u zadnjim fazama nedavnog svjetskog rata. Gosp. Ghandi je osobno u mnogim prilikama podizao svoj glas da se oni koji su počinili prijestupe oslobode. Ovo barem pokazuje da se učenje gosp. Ghandija ne može staviti u praksu i gosp. Ghandi to zna, kao i njegovi sljedbenici. Nikakav, ni jedan praktičan primjer nije ponuđen kako bi svijetu pokazao kako se njegovo učenje može primijeniti kad izbiju oružane svađe između dva naroda, između jedne i druge države. Držati govore o zaustavljanju ratova, a činiti djela suprotna tome pokazuje da je nemoguće postupati po tom učenju. Zato se čini da čovjekovo iskustvo i ljudska mudrost ukazuju samo na jednu metodu sprečavanja ili zaustavljanja rata, i da je tu metodu poučavao i provodio Časni Poslanik islama.

NAPADI NEVJERNIKA POSLIJE BITKE KOD ROVA

Arapski saveznici vratili su se iz Bitke kod rova poraženi i potišteni, ali su još uvijek mislili da imaju nadmoć i da su muslimani u manjini, te da mogu, kad god imaju priliku, uhvatiti pojedinačne muslimane, tući ih i ubiti. Nadali su se da će napadima na pojedince izbrisati svoj osjećaj poraza. Zato su, ubrzo poslije bitke, počeli napadati muslimane oko Medine. Neki muškarci plemena Fazara, jašući na devama, napali su muslimane blizu Medine. Ukrali su deve koje su našli u tom dijelu, ubili su pastira i zarobili žene te pobjegli s plijenom. Jedna žena je uspjela pobjeći, ali je grupa Fazara uspjela odvesti određeni broj životinja. Mjesec dana kasnije

grupa plemena Ghatfan napala je sa sjevera u nastojanju da od muslimana otmu stado deva. Poslanik je poslao Muhammeda bin Muslima s deset ashaba na konjima radi izviđanja i radi zaštite muslimanskih stada. No, neprijatelji su postavili zasjedu grupi muslimana i krvožedno ih napali i mislili su da su ih sve poubijali. Međutim, Muhammed bin Muslima je samo bio u nesvijesti. Kad se osvijestio, pribrao se, vratio se u Medinu, obavijestio Poslanika i rekao kako su svi njegovi prijatelji ubijeni i kako se samo on vratio. Nekoliko dana kasnije Poslanikovog izaslanika na putu za rimski glavni grad napali su i pokrali ljudi plemena Džrham. Mjesec dana kasnije Banu-Fazara su napali muslimansku karavanu i otišli s velikim plijenom. Moguće je da ovaj napad nije bio potaknut religijskim protivljenjem. Banu-Fazara su bili pleme pljačkaša koji su pljačkali i ubijali svakoga. Židovi Khaibara, glavni čimbenik u Bitci kod rova, također su bili odlučni osvetiti se za tako strašan poraz koji su podnijeli u ovoj bitci. Išli su unaokolo i huškali plemenska naselja i službenike države na rimskoj granici. Budući da arapski vođe nisu bili u stanju otvoreno napasti Medinu, spletkarili su sa Židovima kako bi život mislimanima učinili nemogućim u cijeloj Arabiji. Poslanik se, međutim, još nije odlučio za konačnu bitku. Mislio je da će možda arapske vođe ponuditi mir i građanski rat se završiti.

POS LANIK ODLAZI U MEKU S TISUĆU PETSTO DRUGOVA

Tijekom ovog perioda Poslanik je imao viziju koja je ovako spomenuta u Časnom Kur'anu:

‘Ako Allah želi, vi ćete sigurno ući u Časni hram, u sigurnosti, brijući svoje glave, i podrezujući kosu; i nećete imati straha.’ No,

On je znao ono što vi niste znali. On vam je, zapravo, uz to odredio blisku pobjedu.'
(48:28)

Znači, Bog je odlučio dati muslimanima da uđu u prostor Kabe u miru, obrijanih glava i podrezane kose (ovo je neophodno za hodočasnike Kabi), i bez straha. Ali muslimani nisu znali točno kako će Bog omogućiti da se ovo dogodi. Osim toga, prije nego što muslimani obave svoje hodočašće u miru, trebali su imati drugu pobjedu, prije pobjede obećane u viziji.

U ovoj viziji Bog je predvidio konačnu pobjedu muslimana – njihov miran marš u Meku i osvajanje Meke bez uporabe oružja. No, Bog nije obavijestio Poslanika o stvarnoj interpretaciji ove vizije. Poslanik je razumio kako je to značilo da je muslimanima od Boga naređeno da odmah krenu u obilazak Kabe. Poslanikova interpretacija ove vizije postat će povod pobjede 'pri ruci' obećane u viziji. Poslanik je, naime, prema ovoj viziji odmah planirao marš prema Kabi. Oglasio je muslimanima viziju i svoju interpretaciju toga i tražio od njih da se pripreme. 'Vi ćete ići,' rekao je, 'samo obaviti obilazak Kabe. Zato tamo neće biti demonstracija protiv neprijatelja.' Kasnije, u veljači 628., petnaest stotina hodočasnika¹, predvođenih Poslanikom, krenuli su na put za Meku. Dvadeset konjanika otišlo je na određenu udaljenost naprijed kako bi upozorili muslimane ako bi neprijatelj pokazao znakove napada.

¹ U ovom hodočašću planiranom godinu dana poslije Bitke kod rova samo je tisuću petsto ljudi bilo uz Poslanika. Broj muslimana ratnika u Bitci kod rova mogao je biti manji, ali ne veći od ovoga broja. Prema tome, povjesničari koji kažu da je broj muslimanskih boraca u Bitci kod rova bio tri tisuće nisu u pravu. Ovaj broj može posve razumno biti tisuću i dvjesto.

Mekanci su uskoro primili obavijest o ovoj karavani. Po tradiciji je obilazak Kabe stara praksa. Ona nije mogla biti uskraćena muslimanima. Oni su jasno najavili da je svrha njihovog marša da obave *tavaf* (obilazak) Kabe, ništa drugo. Poslanik je zabranio svaku vrstu prepirke i svađe. Uprkos ovome, Mekanci su se počeli pripremati kao za oružani sukob. Na sve strane su postavili obranu, pozvali okolna plemena u pomoć i izgledalo je kao da su bili odlučni boriti se. Kada je Poslanik stigao blizu Meke, obaviješten je da su Kurejšije spremni za bitku. Bili su odjeveni u tigrovu kožu, uz njih su bile njihove žene i djeca, i svečano su se zakleli da neće dati muslimanima da prođu. Tigrova koža je bila znak divlje odlučnosti za bitku. Muslimanima se ispriječila kolona Mekanaca koja je marširala na čelu svoje vojske. Od ove točke muslimani su mogli krenuti naprijed samo silom. Poslanik je, međutim, bio odlučan da se ni u kom slučaju ne bori. Zadužio je vodiča da muslimanima pokaže drugi put kroz pustinju. Predvođeni ovim vodičem, Poslanik i njegovi drugovi stigli su do Hudebije, mjesta blizu Meke. Poslanikova deva je stala i odbila krenuti dalje.

‘Deva je, izgleda, umorna, o Božji Poslaniče. Bolje bi bilo da je promijeniš,’ rekao je jedan ashab.

‘Ne, ne,’ rekao je Poslanik. ‘Deva nije umorna. Izgleda da Bog želi da stanemo ovdje i ne idemo dalje. Zato predlažem da se ovdje utaborimo i pitamo Mekance hoće li nam dozvoliti da obavimo hodočašće. Ja ću, na primjer, prihvatiti bilo koje uvjete koje izaberu nametnuti.’ (Halbiyya, tom 2, str. 13)

Mekanska vojska u to vrijeme nije bila u Meki, nego su otišli izvan na određenu udaljenost kako bi se sreli s muslimanima na glavnom putu za Medinu. Da je Poslanik htio, mogao je odvesti ovih tisuću petsto ljudi u Meku i uzeti grad bez otpora. No, on je bio odlučan obaviti samo *tavaf* Kabe, i to

samo ako Mekanci odobre. On će pružiti otpor i boriti se s Mekancima samo ako oni počnu bitku. Zato je napustio glavni put i utaborio se na Hudebiji. Ove vijesti uskoro su stigle do mekanske vojske, koja se onda vratila i zauzela položaj blizu Meke. Onda su Mekanci poslali poglavicu po imenu Budaijl da pregovara s Poslanikom. Poslanik je Budaijlu objasnio da su on i muslimani samo željeli obaviti *tavaf* (obilazak) oko Kabe, ali ako se Mekanci žele boriti, muslimani su spremni. Onda je Urva, zet Abu-Sufijana, mekanskog zapovjednika, došao Poslaniku. On se ponašao krajnje neljubazno, nazvao je muslimane skitnicama i izrodom društva i rekao da im Mekanci neće dozvoliti da uđu u Meku ni pod koju cijenu. Sve je više Mekanaca dolazilo razgovarati, i zadnja stvar koju su rekli jeste da ove godine neće dozvoliti muslimanima da obave *tavaf* oko Kabe, jer bi oni time bili poniženi. Naredne godine možda će dozvoliti.

Neka plemena koja su bila u savezništvu s Mekancima nagovarala su mekanske vođe da dozvole muslimanima *tavaf*. Na koncu, to je bilo jedino pravo koje su željeli. Zašto da budu zaustavljeni još i od toga? No, Mekanci su ostali nepopustljivi. Na to su plemenski vođe oko Meke rekli da Mekanci ne žele mir i prijetili su da će se razdvojiti od njih. Mekanci su iz straha željeli postići sporazum s muslimanima. Čim je Poslanik saznao za ovo, Mekancima je poslao Osmana (koji je kasnije bio treći halifa islama). Osman je imao mnogo rodbine u Meki. Oni su izašli i opkolili ga i ponudili da će njemu dozvoliti *tavaf*, ali su proglasili da to neće dozvoliti Poslaniku do sljedeće godine. 'Ali,' rekao je Osman, 'ja neću obaviti *tavaf* bez mog Učitelja.' Osmanov razgovor s poglavicama Meke se produžio. Raširile su se smutljive glasine da je ubijen. To je stiglo do ušiju Poslanika. Na ovo je Poslanik sazvao ashabe i rekao: 'Život izaslanika smatra se nepovredivim među svim narodima. Čuo

sam da su Mekanci ubili Osmana. Ako je ovo istina, mi moramo silom ući u Meku, kakve god da budu posljedice.' Poslanikova ranija namjera da uđe mirno u Meku morala je biti promijenjena pod izmijenjenim okolnostima. Poslanik je nastavio: 'Neka istupe i daju zavjet bai'ata na mojoj ruci oni koji svečano obećaju da neće, ako budu trebali ići dalje, okrenuti leđa osim kao pobjednici.' Jedva da je Poslanik završio govor kada je svih tisuću petsto ashaba ustalo i skočilo jedan preko drugoga da drže Poslanikovu ruku i daju zavjet bai'ata. Ovaj bai'at je imao posebnu važnost u povijesti ranog islama. On je nazvan 'bai'at pod drvetom'. Kada je primao zavjet bai'ata, Poslanik je sjedio pod drvetom. Svaki od onih koji su dali zavjet ostali su ponosni na to do kraja života. Od tisuću petsto prisutnih u ovoj prilici nijedan nije ostao po strani. Svi su obećali da se neće vratiti ako muslimanski izaslanik bude ubijen; da će ili prije akšama (večernje molitve) uzeti Meku ili će svi umrijeti boreći se. Davanje bai'ata nije se ni završilo kada se Osman vratio. Izvijestio je da se Mekanci nisu složili dozvoliti muslimanima obilazak do iduće godine. Odredili su svoje delegate da potpišu ugovor s muslimanima. Uskoro poslije toga je Suhail, poglavica Meke, došao Poslaniku. Sporazum je postignut i potpisan.

UGOVOR NA HUDEBIJI

Glasi ovako:

U ime Allaha. Ovo su uvjeti mira između Muhammeda, sina Abdullaha, i Suhaila Ibn-Amra, izaslanika Meke. Neće biti borbe deset godina. Svatko tko se želi pridružiti Muhammedu i ući u bilo kakav sporazum s njim slobodan je to i učiniti. Svatko tko se želi pridružiti Kurejšijama i ući u bilo kakav sporazum s

njima slobodan je to i učiniti. Ako mladić, ili onaj čiji je otac živ, ode Muhammedu bez odobrenja svog oca ili skrbnika, bit će vraćen svom ocu ili skrbniku. No, ako bilo tko ode Kurejšijama, on neće biti vraćen. Ove godine Muhammed će se vratiti a da nije ušao u Meku. Ali iduće godine on i njegovi sljedbenici mogu ući u Meku, boraviti tri dana i obaviti *tavaf*. Tijekom ova tri dana Kurejšije će se povući na okolna brda. Kada Muhammed i njegovi sljedbenici uđu u Meku, neće imati oružja, osim mača u koricama, koji putnici u Arabiji uvijek imaju uza se. (Buhari)

Dvije zanimljive stvari dogodile su se tijekom potpisivanja ovog mira. Nakon što su uvjeti bili dogovoreni, Poslanik je započeo diktirati ugovor i rekao: 'U ime Allaha, Milostivog, Darovatelja bez traženja, Samilosnog.'

Suhail je prigovorio i rekao: 'Mi znamo Allaha i vjerujemo u Njega, ali što je ovo 'Milostivi, Darovatelj bez traženja, Samilosni?' Ovaj ugovor je između dviju grupa. Zato religijska vjerovanja obiju grupa trebaju biti poštovana.'

Poslanik se odmah složio i rekao pisaru: 'Samo napiši 'U ime Allaha.' Poslanik je onda nastavio diktirati uvjete ugovora. Početna rečenica je bila: 'Ovo su uvjeti mira između ljudi Meke i Muhammeda, Božjeg poslanika.' Suhail je ponovno prigovorio i rekao: 'Da smo te mi prihvatili kao Božjeg Poslanika, zašto bismo se borili s tobom?' Poslanik je prihvatio i ovaj prigovor. Umjesto Muhammed, Božji poslanik, predložio je da piše Muhammed, sin Abdullaha. Pošto se Poslanik slagao sa svime što su Mekanci predložili, ashabi su bili uzrujani zbog poniženja. Krv im je počela ključati i Omer, najuzbuđeniji od svih, otišao je Poslaniku i pitao: 'O Božji Poslaniče, zar mi nismo u pravu? Zar nam Bog nije rekao da ćemo obaviti *tavaf* Kabe?' 'Jest', rekao je Poslanik.

‘Zašto onda ovaj ugovor i zašto ovi ponižavajući uvjeti?’ ‘Istina’, rekao je Poslanik, ‘Bog je predvidio da ćemo obaviti obilazak u miru, ali On nije rekao kada. Ja sam prosudio da će to biti ove godine. Ali, ja mogu pogriješiti. Mora li to biti ove godine?’

Omer je zašutio.

Onda su drugi ashabi iznijeli svoje prigovore. Neki od njih su pitali zašto su se složili da odu ili skrbniku vrata mladića koji se pridruži muslimanima, bez istog uvjeta za muslimana koji se pridruži Mekancima ili ode k njima. Poslanik je objasnio da u tome nije bilo štete. ‘Svatko tko postaje musliman,’ rekao je, ‘čini to zato što misli da je islam istinska vjera. On ne postaje musliman samo riječima ili slijedom običaja. Takva osoba će širiti islam gdje god ide. No, osoba koja se odmetne od islama nama više nije od koristi. Bolje je da ode negdje drugdje.’ Ovaj odgovor Poslanika zadovoljio je one koji su sumnjali u mudrost Poslanikovog postupanja. Ovo je odgovor za sve one muslimane koji misle da je u islamu kazna za odmetanje smrt. Da je u islamu propisana smrtna kazna za odmetanje, onda bi Poslanik inzistirao da se svaka takva osoba vrati kako bi bila kažnjena za svoj grijeh.

Kada je ugovor napisan i stavljeni potpisi objiju strana, uskoro se ukazala prilika koja je podvrgnula ispitu njihovu dobru vjeru. Sin Suhaila, mekanskog opunomoćenika, pojavio se pred Poslanikom, vezan, ranjen i izmoren. Pao je na Poslanikove stope i rekao: ‘O, Božji Poslaniče, ja sam musliman u srcu, i zbog svoje vjere morao sam podnijeti ove teškoće od svoga oca. Moj otac je bio ovdje s tobom. Ja sam pobjegao i uspio doći k tebi.’ Poslanik nije govorio kad se Suhail umiješao i rekao da je potpisan ugovor i da on mora ići s njim. Abu-Džendal je bilo mladićevo ime, stajao je pred muslimanima, brat braće, očajan zbog loših postupaka svoga oca. Poslati ga

natrag bila je obveza koju nisu mogli podnijeti. Izvukli su svoje mačeve i izgledali odlučni umrijeti ili spasiti svog brata. Abu-Džandal je osobno preklinjao Poslanika da mu dozvoli ostati. Hoće li ga poslati natrag tiranima iz čijih je kandži uspio pobjeći? No, Poslanik je bio odlučan. Rekao je Abu-Džandalu: 'Poslanici ne krše svoje ugovore. Mi smo sada potpisali ovaj ugovor. Na tebi je da trpiš sa strpljenjem i da se uzdaš u Boga. On će sigurno osigurati tvoju slobodu i slobodu drugih mladih osoba kao ti.' Nakon što je potpisan mir, Poslanik se vratio u Medinu. Uskoro poslije toga je drugi mladić iz Meke, koji je primio islam, Abu-Basir stigao u Medinu. No, prema uvjetima ugovora, njega je Poslanik također poslao natrag. Na putu kući on i njegovi čuvari morali su se boriti i tijekom bitke ubio je jednog čuvara i tako uspio pobjeći. Mekanci su ponovno otišli Poslaniku i prigovarali. 'Ali,' rekao je Poslanik, 'mi smo vama predali vašeg čovjeka. On je sada pobjegao iz vaših ruku. Nije više naša dužnost da ga tražimo i ponovno vam ga predamo. Nekoliko dana kasnije jedna žena je pobjegla u Medinu. Neki od njene obitelji došli su za njom i zahtijevali njen povratak. Poslanik je objasnio da je ugovor nalagao izručivanje muškaraca, a ne žena; tako je odbio vratiti ovu ženu.

POSLANIKOVA PISMA RAZNIM KRALJEVIMA

Poslije vraćanja svakidašnjem životu u Medini, po povratku s Hudebije, Poslanik je napravio drugi plan za širenje svoje Poruke. Kada je ovo spomenuo ashabima, neki od njih, koji su poznavali običaje i red na dvorovima kraljeva, rekli su Poslaniku da kraljevi ne primaju pisma koja nemaju pečat pošiljatelja. Prema tome, Poslanik je dao napraviti pečat na kojemu su bile ugravirane riječi: *Muhammed, Rasulullah*

(Muhammed, Allahov poslanik). Iz poštovanja je riječ *Allah* bila stavljena na vrh, ispod toga *Rasul* i na kraju *Muhammed*.

U mjesecu muharemu 628. izaslanici su otišli u nekoliko glavnih gradova, svaki s pismom Poslanika, pozivajući vladare da prime islam. Izaslanici su otišli Heracliusu, rimskom caru, zatim kraljevima Irana, Egipta (kralj Egipta je tada bio podanik Kaisera) i Etiopije. Također su otišli i drugim kraljevima i vladarima. Pismo upućeno Kaiseru odnio je Dihya Kalbi, koji je bio uveden kako bi se prvo najavio guverneru Busre. Kada je Dihya vidio guvernera, glavni Kaiser je bio u Siriji na obilasku carstva. Guverner je Dihyu odmah proveo Kaiseru. Kada je Dihya ušao na dvor, rečeno mu je da kada ga Kaiser primi na razgovor, mora pasti na tlo (na sedždu) pred njim – da tako postupaju svi koji mu dođu. Dihya je to odbio, govoreći da muslimani ne padaju licem na tlo (na sedždu) ni pred kojim ljudskim bićem. Tako je Dihya sjeo ispred Kaisera bez njihovih propisanih naklona. Kaiseru je prevoditelj pročitao pismo i on je pitao boravi li u gradu neka arapska karavana. Rekao je da želi ispitati Arape o ovom arapskom Poslaniku koji mu je poslao pozivnicu da primi islam. Dogodilo se tako da je Abu-Sufijan bio u gradu s trgovačkom karavanom. Dvorski službenici su ga odveli Kaiseru. Abu-Sufijanu je naređeno da stane ispred drugih Arapa, kojima je rečeno da ga isprave ako kaže laž ili da pogrešnu izjavu. Onda je Heraclius počeo ispitivati Abu-Sufijana. Razgovor je ovako zabilježen u povijesti:

H: Znaš li ti ovog čovjeka koji tvrdi da je Poslanik i koji je mi je poslao pismo? Možeš li reći kakva je njegova obitelj?

A-S: On je iz plemenite obitelji i jedan je od mojih strica.

H: Je li u Arabiji bio netko tko je tako tvrdio?

A-S: Ne.

H: Je li ga tvoj narod ikada optužio za laž prije nego je najavio svoju tvrdnju?

A-S: Ne.

H: Je li među njegovim precima bio neki kralj ili vladar?

A-S: Ne.

H: Kako ti prosuđuješ njegovu opću sposobnost i mogućnost za rasuđivanje?

A-S: Mi nismo nikada uvidjeli nikakvu pogrešku u njegovoj sposobnosti i mogućnosti za rasuđivanje.

H: Kakvi su njegovi sljedbenici? Jesu li oni veliki i moćni ljudi ili su siromašni i ponizni?

A-S: Većinom siromašni, ponizni i mladi.

H: Povećava li se ili smanjuje njihov broj?

A-S: Povećava.

H: Vraćaju li se ikada njegovi sljedbenici svojim starim vjerovanjima?

A-S: Ne.

H: Je li on ikada prekršio zavjet?

A-S: Do sada nije. No, mi smo nedavno ušli u novi ugovor s njim. Vidjet ćemo što će učiniti s tim.

H: Jeste li s njima već imali neku borbu?

A-S: Da.

H: Kakav je bio rezultat?

A-S: Kao vjedro na kotaču, pobjeda i poraz su se smjenjivali između njega i nas. U Bitci na Bedru, na primjer, kojoj nisam prisustvovao,

on je nas nadvladao. U Bitci na Uhudu, u kojoj sam ja zapovijedao našom stranom, mi smo uzeli za zadatak da se posvetimo njemu. Rastrgali smo im utrobe, uši i noseve.

H: Ali čemu on poučava?

A-S: Da trebamo štovati Jednog Boga i ne postavljati ravne Njemu. On propovijeda protiv idola koje su naši preci obožavali. Umjesto toga on želi da štuujemo Jednog Boga, govorimo samo istinu i da uvijek odustajemo od loših i pokvarenih postupaka. On nas savjetuje da budemo dobri jedan prema drugome i da se držimo svojih ugovora i da ispunjavamo svoje dužnosti.

Ovaj zanimljiv razgovor se završio i onda je Kaiser rekao:

Ja sam te prvo pitao o njegovoj obitelji i ti si rekao da on pripada plemenitoj obitelji. Uistinu, poslanici uvijek dolaze iz plemenitih obitelji. Onda sam te pitao je li bilo tko prije njega slično tvrdio i ti si rekao: 'Ne.' Ja sam te ovo pitao zato što sam mislio, ako je u nedavnoj prošlosti netko iznio sličnu tvrdnju, da se može reći da ovaj Poslanik oponaša tu tvrdnju. Onda sam te pitao je li ikada bio optužen za laž prije nego što je najavio svoju tvrdnju i ti si rekao: 'Ne.' Iz ovoga zaključujem da osoba koja ne laže o ljudima neće lagati o Bogu. Zatim sam te pitao je li među njegovim precima bio neki kralj ili vladar i ti si rekao: 'Ne.' Iz ovoga razumijem da njegova tvrdnja

ne može biti lukavi plan za obnovu kraljevstva. Onda sam te pitao jesu li oni koji se pridružuju njegovim vjernicima većinom veliki, uspješni i moćni pojedinci ili siromašni i slabi. I ti si odgovorio da su oni općenito siromašni i slabi, nisu ponosni i veliki, a takvi su rani sljedbenici poslanika. Onda sam te pitao raste li njihov broj ili se smanjuje i ti si rekao da raste. Tada sam se sjetio da broj sljedbenika raste dok poslanik ne ostvari svoj cilj. Onda sam te pitao ostavljaju li ga njegovi sljedbenici iz omraženosti ili razočarenja i ti si rekao: 'Ne.' Na ovo sam se sjetio da su sljedbenici poslanika obično čvrsti. Možda otpadnu iz drugih razloga, ali ne iz omraženosti prema vjeri. Onda sam te pitao je li između tebe i njega bilo borbe, a ako jest, kakav je bio rezultat. I ti si rekao da ste ti i njegovi sljedbenici kao vrč na kotaču, a stanje poslanika biva takvo. Na početku njihovi sljedbenici podnose promjenjivu sreću i nailaze na nesreće, ali na kraju pobijede. Onda sam te pitao čemu on poučava i ti si rekao da poučava štovanju Jednog Boga, da govorimo istinu, poučava vrlinama i važnosti čuvanja ugovora i ispunjavanju dužnosti. Također sam te pitao je li ikada nepošteno postupao i ti si rekao: 'Ne.' Ovo je put čestitih ljudi. Ja, zato, smatram da je njegova tvrdnja o poslanstvu istinita. Ja sam skoro očekivao njegov dolazak u ovo vrijeme, ali nisam znao da će on biti Arap. Ako je istina ono što si mi

*rekao, onda ja mislim da će se njegov utjecaj
i prevlast sigurno raširiti ovim zemljama.
(Buhari)*

Ovaj govor je uzbudio dvorjane koji su počeli optuživati kralja za hvaljenje Učitelja druge zajednice. Podigli su se prosvjedi. Dvorski službenici su onda odaslati Abu-Sufijana i njegove prijatelje. Tekst pisma koje je Poslanik poslao Kaiseru može se naći u povijesnim spisima. Ono glasi ovako:

*Od Muhammeda, Božjeg roba i Njegovog
Vjerovjesnika. Poglavici Rima, Heracliusu. Tko
god slijedi Božju uputu, neka mu je mir.
Poslije ovoga, o Kralju, ja te pozivam u islam.
Postani musliman. Bog će te zaštititi od svih
nevolja i nagradit će te dvostruko. No, ako
porekneš i odbiješ prihvatiti ovu Poruku, onda
će grijeh ne samo tvog poricanja nego i
poricanja tvog naroda biti na tvojoj glavi.
"Reci: 'O ljudi Knjige, dođite riječi jednako
između nas i vas da nećete obožavati nikoga
osim Allaha, i da Mu nećete pripisivati
partnera, i da neki od vas neće uzimati druge
gospodare mimo Allaha.' No, ako se oni
okrenu, onda reci: 'Svjedočite da smo se mi
pokorili Bogu.'" (Zurkani)*

Pozivnica u islam bila je pozivnica da vjeruju kako je Bog Jedan i da je Muhammed Njegov poslanik. Kada pismo kaže da će Heraclius, ako postane musliman, biti dvostruko nagrađen, ono poziva na činjenicu da islam poučava vjerovanje i u Isusa i u Muhammeda. Kažu, kada je ovo pismo bilo predstavljeno caru, neki dvorjani su predlagali da ga treba

poderati i baciti. Rekli su da je pismo uvreda caru. Ono nije opisivalo cara kao cara, nego samo kao sahiba Ar-Rumija, to jest kralja Rima. Car je, međutim, rekao da nije mudro poderati pismo, a da se ne pročita. Također je rekao da 'Poglavica Rima' nije bilo pogrešno. Na koncu, Gospodar svega je Bog. Car je bio samo poglavica.

Kada je Poslaniku rečeno kako je Heraclius primio njegovo pismo, izgledao je zadovoljan i to mu se svidjelo, te je rekao da će, zbog načina postupanja s ovim pismom, njegovo carstvo biti spašeno. Potomci cara nastavit će dugo vladati nad carstvom. To se zapravo i dogodilo. U ratovima koji su se dogodili kasnije veliki dio Rimskog carstva, u skladu s drugim proročanstvom Poslanika islama, izišao je iz posjeda Rima; ipak, šest stotina godina poslije ovoga dinastija Heracliusa ostala je učvršćena u Konstantinopolu. Poslanikovo pismo je dugo vremena ostalo sačuvano u državnoj arhivi. Ambasador muslimanskog kralja Mensur Kladun posjetio je rimski dvor i pokazano mu je pismo pohranjeno u kutiji. Onda je rimski car, pokazujući pismo, rekao da ga je primio njegov predak od njihovog Poslanika i da je do danas kod njih sačuvano.

PISMO KRALJU IRANA

Pismo kralju Irana poslano je preko Abdullaha bin Huzaife. Sadržaj ovog pisma glasi:

U ime Allaha, Milostivog, Darovatelja bez traženja, Samilosnog. Ovo pismo je od Muhammeda, Božjeg vjerovjesnika, Chosreosu, poglavici Irana. Tko god slijedi Božju uputu i vjeruje u Allaha, i svjedoči da je Allah Jedan i da nema partnera, i da je

Muhammed Njegov rob i poslanik, neka mu je mir. O Kralju, po Božjoj naredbi, ja te pozivam u islam. Jer sam poslan od Boga kao Njegov poslanik cijelom čovječanstvu, da upozorim sve žive ljude i uputim svoju Poruku svim nevjernicima. Primi islam i zaštiti se od svih nesreća. Ako odbiješ ovaj poziv, onda će grijeh poricanja cijelog tvog naroda biti na tvojoj glavi. (Zurkani i Khamis)

Abdullah bin Huzaifa kaže da se, kada je stigao do dvora Chosreosa, prijavio za prijem kod kralja. Predao je pismo caru i on je naredio prevoditelju da ga pročita i objasni sadržaj pisma. Slušajući sadržaj pisma, Chosreos se razbjesnio. Uzeo je pismo i poderao ga na komadiće. Abdullah bin Huzaifa je izvijestio Poslanika o ovom događaju. Čuvši izvještaj, Poslanik je rekao:

Ono što je Chosreos učinio s našim pismom Bog će isto učiniti s Njegovim kraljevstvom (to jest, pocijepati ga u komadiće).

Napad bijesa koji je Chosreos pokazao ovom prilikom bio je zbog spletkarenja koje su protiv islama širili Židovi, koji su se s rimskog teritorija iselili u Iran. Ovi židovski izbjeglice imali su vodeću ulogu u proturimskim spletkama podržanima u Iranu i zato su postali ljubimci iranskog dvora. Chosreos je bio pun srdžbe protiv Poslanika. Njemu se činilo da su izvještaji o Poslaniku koje su Židovi donijeli u Iran potvrđeni ovim pismom. Mislio je da je Poslanik bio agresivni avanturist sa zlim namjerama prema Iranu. Uskoro poslije toga Chosreos je pisao guverneru Jemena da jedan Kurejšija u Arabiji tvrdi da je poslanik. Njegove tvrdnje su preuveličavane. Od guvernera je traženo da pošalje dvojicu ljudi sa zaduženjem da uhite ovog

Kurejšiju i dovedu ga na dvor Irana. Bazhan, guverner Jemena pod Chosreosom, poslao je Poslaniku vojnog poglavicu s još jednim konjanikom. Također im je dao pismo upućeno Poslaniku, u kojem je rekao da po primitku pisma Poslanik mora odmah s ovom dvojicom glasnika doći na dvor u Iranu. Ova dvojica su prvo planirali ići u Meku. Tada im je negdje blizu Ta'ifa rečeno da Poslanik živi u Medini. Tako su otišli u Medinu. Kada su stigli, vojni poglavica je rekao Poslaniku da je Bazhanu, guverneru Jemena, Chosreos naredio da uredi Poslanikovo uhićenje i da ga odvedu u Iran. Ako Poslanik odbije poslušati ovu naredbu, on će uništiti i njega i njegov narod, a njihovu zemlju opustošiti. Zato je neophodno da ide s njima. Nakon što je ovo čuo, Poslanik je predložio da oni dođu sutra. Tijekom noći Poslanik je molio Allaha, Koji ga je obavijestio da je Chosreosa ova drskost stajala života. 'Mi smo nahuškali njegovog vlastitog sina protiv njega, i njegov sin će ubiti svog oca u ponedjeljak, 10. džumadel-ula ove godine.' Prema nekim izvještajima, Poslanik je rekao: 'Sin je ubio oca sinoć.' Moguće je da je baš te noći bio 10. džumadel-ula. Ujutro je Poslanik pozvao ovu dvojicu jemenskih delegata i rekao im da mu je objavljeno ono što se dogodilo preko noći. Poslanik je onda pripremio pismo za Buzhana koje kaže da je Chosreos trebao biti ubijen tog i tog dana i tog i tog mjeseca. Kada je guverner Jemena primio pismo, rekao je: 'Ako je ovaj čovjek istinski poslanik, bit će kako on kaže. Ako nije istinski, onda neka je Bog na pomoći njemu i njegovoj zemlji.' Uskoro poslije toga je lađa iz Irana pristala u luci Jemena. Ona je guverneru Jemena donijela pismo od kralja Irana. Na pismu je bio novi pečat, iz čega je guverner zaključio da je proročanstvo arapskog Poslanika istinito. Novi pečat je značio novog kralja. Ono je glasilo:

Od Chosreosa Siroesa Bazhanu, guverneru Jemena. Ja sam ubio svog oca jer je njegova vladavina postala iskvarena i nepravedna. On je ubio plemenite i okrutno postupao prema svojim podanicima. Čim primiš ovo pismo, skupi sve službenike i traži da potvrde svoju odanost meni. Što se tiče naredbe moga oca o uhićenju arapskog Poslanika, možete te naredbe smatrati poništenima. (Tabari, tom 3, str. 1572-1574 i Hišam, str. 46)

Bazhan je bio toliko impresioniran ovim događajima da su on i njegovi prijatelji odmah primili islam i u skladu s tim obavijestili Poslanika.

PISMO KRALJU NEGUSU

Pismo Negusu, kralju Etiopije, odnio je Amr bin Umajja Zamri. Ono ovako glasi:

U ime Allaha, Milostivog, Darovatelja bez traženja, Samilosnog. Muhammed, Božji poslanik, piše Negusu, kralju Etiopije. O kralju, neka je Božji mir na tebi. Ja pred tobom hvalim Jednog i Jedinog Boga. Nitko drugi nije vrijedan štovanja. On je Kralj kraljeva, izvor svih savršenstava, slobodan od svih mana, On omogućava mir svim Svojim robovima i štiti Svoja stvorenja. Svjedočim da je Isus, sin Marijin, bio Božji poslanik, koji je došao u ispunjenju Božjeg obećanja danog Mariji. Marija je svoj život posvetila Bogu. Ja

te pozivam da se udружиš sa mnom i da se vežeš uz Jednog i Jedinog Boga i u poslušnost Njemu. Ja te također pozivam da slijediš mene i vjeruješ u Boga, Koji me je poslao. Ja sam Vjerovjesnik. Ja pozivam tebe i tvoje vojske da se pridružite Vjeri Svemogućeg Boga. Ja sam ovim ispunio svoju dužnost. Dostavio sam ti Božju Poruku, i objasnio sam ti stvarnost ove Poruke. To sam učinio u svojoj iskrenosti i vjerujem da ćeš cijiniti moju iskrenost. Onaj tko sluša Božju uputu postaje nasljednik Božjih blagoslova.
(Zurkani)

Kada je ovo pismo stiglo do Negusa, on je bio veoma obziran i pokazao je osobito poštovanje prema tome. Držao ga je podignuto do visine očiju, spustio se s prijestolja i naručio kutiju od slonove kosti za njega. Onda ga je odložio u tu kutiju i rekao: 'Dok je ovo pismo sigurno, moje kraljevstvo je sigurno.' Ono što je rekao, pokazalo se istinitim. Tisuću godina su muslimanske vojske izlazile u svom naletu osvajanja. Otišle su u svim pravcima kao morski valovi, i prošle pored Etiopije sa svih strana, ali nisu dotakle ovo malo kraljevstvo Negusa; i to zbog dva dobročinstva Negusa: zaštite koju je pružio izbjeglicama ranog islama i poštovanja koje je pokazao prema Poslanikovom pismu. Rimsko carstvo je bilo podijeljeno. Chrosreos je izgubio svoja područja. Kraljevstva Kine i Indije nestala su, ali je ovo malo kraljevstvo Negusa ostalo očuvano, zato što je njen vladar primio i zaštitio prve muslimanske izbjeglice i pokazao obzir i poštovanje prema Poslanikovom pismu.

Muslimani su na ovaj način uzvratili Negusovoj velikodušnosti. Uporedite s ovim postupke koje je kršćanski narod u današnje doba civilizacije učinio ovom kršćanskom kraljevstvu Negusa. Oni su iz zraka bombardirali otvorene gradove Etiopije i uništili ih. Kraljevska obitelj morala je naći sklonište negdje drugdje i nekoliko godina ostati daleko od svoje zemlje. Prema istom narodu postupalo se na dva različita načina od dva različita naroda. Muslimani su Etiopiju smatrali svetom i nepovredivom zbog velikodušnosti jednog od njenih vladara. Kršćanski narod ju je napao i orobio u ime civilizacije. To pokazuje kako su spasonosni i u svojoj djelotvornosti trajni Poslanikovo učenje i primjer. Muslimanska zahvalnost kršćanskom dobročinstvu učinila ga je svetim za muslimane. Kršćanska pohlepa napala je isto to kraljevstvo, ne mareći što je bilo kršćansko.

PISMO KRALJU EGIPTA

Pismo Mukaukisu odnio je Hatib Ibn-Abi Balta'a. Tekst ovog pisma je bio potpuno isti kao tekst pisma rimskom caru. Pismo rimskom caru kaže da će grijeh poricanja rimskog naroda biti na njegovoj glavi. Pismo Mukaukisu kaže da će grijeh Kopta biti na glavi vladara. Ono glasi ovako:

U ime Allaha, Milostivog, Darovatelja bez traženja, Samilosnog. Ovo pismo je od Muhammeda, Allahovog vjerovjesnika, Mukaukisu, poglavici Kopta. Neka je mir onome tko slijedi uputu. Ja te pozivam da primiš Poruku islama. Vjeruj, i bit ćeš spašen i tvoja nagrada bit će dvostruka. Ako odbiješ, grijeh odbijanja Kopta će također biti na

tvojoj glavi. Reci: 'O narode Knjige, dođite riječi jednakoj između nas i vas da ne obožavamo nikoga osim Allaha, i da Mu ne pridružujemo nikakvog druga, i da neki od nas neće uzimati druge gospodare mimo Allaha. No, ako se oni okrenu, onda reci: 'Budite svjedoci da smo se mi pokorili Bogu.'
(Halbiyya, tom 3, str. 275)

Kada je Hatib stigao u Egipat, nije našao Mukaukisa u glavnom gradu. Otišao je za njim u Aleksandriju, gdje je imao dvor blizu mora. Hatib je otišao čamcem jer je dvor bio strogo čuvan. Zato je Hatib pokazao pismo s udaljenosti i počeo glasno govoriti. Mukaukis je naredio da mu dovedu Hatiba. Pročitao je pismo i rekao: 'Ako je ovaj čovjek istinski poslanik, zašto ne moli za uništenje svojih neprijatelja?' Hatib je odgovorio: 'Ti vjeruješ u Isusa. S njim je njegov narod loše postupao, pa on ipak nije molio za njihovo uništenje.' Kralj je odao poštovanje Hatibu i rekao da je mudar izaslanik mudrog čovjeka. Dobro je odgovorio na pitanja koja su mu postavljena. Na ovo je Hatib ponovno progovorio: 'Prije tebe je', rekao je, 'bio kralj koji je bio ponosan, ohol i okrutan. On je bio faraon koji je proganjao Mojsija. Na kraju se na njega spustila Božja kazna. Zato ne budi ohol. Vjeruj u ovog Božjeg Poslanika. Tako mi Boga, Mojsije nije prerekao jasno kako je prerekao Isus o Muhammedu. Mi te pozivamo Muhammedu poslaniku, baš kao što vi kršćani pozivate Židove Isusu. Svaki poslanik ima svoje sljedbenike. Sljedbenici su se dužni pokoravati svom poslaniku. Sada kada se pojavio poslanik u tvoje vrijeme, tvoja je dužnost vjerovati u njega i slijediti ga. I zapamti, naša religija ne zabranjuje da vjeruješ u Isusa. Mi čak naređujemo drugima da vjeruju u Isusa.'

Čuvši ovo, Mukaukis je rekao: 'Ja sam čuo o učenju ovog Poslanika i smatram da on ne poučava ničem lošem, niti zabranjuje bilo što dobro. Također sam saznao da on nije ni čarobnjak, ni prorok. Čuo sam neka od njegovih proročanstava koja su se obistinila.' Odredio je da mu donesu kutiju od slonove kosti i stavio Poslanikovo pismo u nju, zapečatio je i predao djevojci sluškinji da ga odloži na sigurno mjesto. Također je napisao pismo u odgovoru Poslaniku. Tekst ovog pisma je zabilježen u povijesti. Ono glasi ovako:

U ime Allaha, Milostivog, Darovatelja bez traženja, Samilosnog. Od Mukaukisa, kralja Kopta, Muhammedu, sinu Abdullaha, neka ti je mir. Poslije ovoga kažem da sam pročitao tvoje pismo i razmislio sam o njegovom sadržaju i vjerovanjima na koja me pozivaš. Upoznat sam da su hebrejski poslanici prorekli dolazak Poslanika u naše vrijeme. No, ja sam mislio da će se on pojaviti u Siriji. Primio sam tvog izaslanika i dao mu poklon od tisuću dinara i pet khil'ata (ukrasne odjeće) i poslao sam dvije djevojke Egipćanke kao poklon tebi. Kod mog naroda, Kopta, ove djevojke uživaju veliko poštovanje. Jedna od njih je Marija, a druga Sirin. Također sam ti poslao dvadeset odijela napravljenih od egipatskog lana visoke kvalitete. Uz to sam ti poslao mazgu za jahanje. Na kraju ja ponovno molim da imaš mir od Boga. (Zurkani i Tabari)

Iz ovog pisma je jasno da Mukaukis, iako je s poštovanjem postupio s pismom, nije primio islam.

PISMO POGLAVICI BAHRAINA

Poslanik je također poslao pismo Munziru Taimi, poglavici Bahraina. Pismo je odnio Ala Ibn-Hazrami. Tekst ovog pisma je izgubljen. Kada je ono stiglo do ovog poglavice, on je vjerovao i odgovorio Poslaniku da su on i mnogi njegovi prijatelji i sljedbenici odlučili primiti islam. Neki, međutim, nisu prihvatili islam. On je također rekao da pod njegovom vlašću žive neki Židovi i Magijanci. Što treba s njima učiniti?

Poslanik je ovako napisao ponovno ovom poglavici:

Drago mi je da si primio islam. Tvoja dužnost je da budeš poslušan delegatima i glasnicima koje ti ja pošaljem. Tko god je poslušan njima, poslušan je meni. Glasnik koji je moje pismo donio tebi hvalio te meni, i uvjerio me u iskrenost tvoga vjerovanja. Ja sam molio Boga za tvoj narod. Zato ih nastoj poučavati putevima i praksi islama. Zaštiti njihov imetak. Ne daj nikome da ima više od četiri žene. Grijesi prošlosti su oprošteni. Ukoliko se budete držali dobrote, nećete biti uklonjeni s vlasti nad svojim narodom. Što se tiče Židova i Magijanaca, oni samo trebaju platiti porez. Nemoj im, zato, postavljati nikakve druge zahtjeve. Što se tiče običnog stanovništva, oni koji nemaju dovoljno zemlje da ih izdržava trebaju imati četiri dirheme svaki i nešto odjeće za oblačenje. (Zurkani i Khamis)

Poslanik je također pisao kralju Omana, poglavici Jemama, kralju Ghassana, poglavici Benu-Nahd, plemenu Jemena, poglavici Hamdana, drugom plemenu Jemena, poglavici Bani-Alima i poglavici plemena Hazrami. Većina njih su postali muslimani. Ova pisma pokazuju kako je savršena bila Poslanikova vjera u Boga. Ona također pokazuju da je od samog početka Poslanik vjerovao da je poslan od Boga ne samo jednom narodu ili području, nego svim narodima svijeta. Istina je da su ih oni kojima su ova pisma bila upućena primili na različite načine. Neki od njih su odmah primili islam. Drugi su prema pismu postupili s poštovanjem, ali nisu primili islam. Ipak su neki prema njima uljudno postupili. Neki su pak pokazali prijezir i ponos. Ali, također je istina – i povijest je svjedok činjenici – da je primatelje ovih pisama ili njihov narod zadesila sudbina u skladu s njihovim postupanjem prema ovom pismu.

PAD KAIBARA

Kao što smo ranije rekli, Židovi i drugi protivnici islama bili su sada zaokupljeni huškanjem plemena protiv muslimana. Oni su sada bili uvjereni da Arabija nije u stanju uništiti rastući utjecaj islama i da arapska plemena nisu u stanju napasti Medinu. Židovi su zato počeli spletke s kršćanskim plemenima smještenima na južnoj granici Rimskog carstva. U isto vrijeme su počeli pisati protiv Poslanika drugim Židovima u Iraku. Zlobnom propagandom provedenom kroz dopisivanje nastojali su potaknuti Chosreosa iz Irana protiv islama. Kao rezultat židovskih spletkarenja Chosreos se okrenuo protiv islama i čak je poslao naredbe guverneru Jemena da uhititi Poslanika. Posebnim Božjim posredovanjem i Božjom milošću, Poslanik je

ostao spašen, a podli plan cara Irana bio je osuđen. Očito je, da nije bilo Božje pomoći koja je pratila Poslanika za vrijeme njegove službe, krhki pokret ranog islama bio bi ugušen u začetku pod neprijateljstvom i suprotstavljanjem cara Rima i Irana. Kad je Chosreos naredio uhićenje Poslanika, dogodilo se da je, prije nego što je ova naredba mogla biti provedena, ovaj car svrgnut i ubijen od ruke svog vlastitog sina i novi vladar je poništio njegove naredbe o uhićenju Poslanika. Službenici Jemena bili su zadivljeni ovim čudom; zato je provincija Jemena postala dio muslimanskog carstva. Zbog spletke koje su Židovi nastavili kovati protiv muslimana i njihovog grada Medine bilo je neophodno da budu otjerani dalje od Medine. Ako im se dozvoli da nastave živjeti u blizini, njihove spletke će zasigurno dovesti do još većeg krvoprolića i nasilja. Po povratku s Hudebije Poslanik je čekao pet mjeseci i onda ih odlučio protjerati iz Khaibara. Khaibar je bio na malo udaljenosti od Medine i Židovi su uvidjeli da je odatle vrlo lako provoditi svoje spletke. S ovom namjerom Poslanik je negdje u kolovozu 628. A.D. umarširao u Khaibar. Sa sobom je imao tisuću šeststo sljedbenika. Khaibar je, kao što smo rekli, bio dobro utvrđen grad. Sa svih strana bio je okružen stijenama na kojima su bila mala utvrđenja. Osvojiti takvo mjesto s tako malom četom nije bio lak zadatak. Mala mjesta koja su ležala u okolici Khaibara pala su poslije kratke borbe. No, kada su se Židovi sakupili u središnju tvrđavu grada, činilo se da su svi napadi na nju i svi upotrijebljeni oblici strategije bili bezuspješni. Jedan dan Poslanik je primio objavu da će Khaibar pasti od Alijeve ruke. Narednog jutra Poslanik je ovo objavio svojim sljedbenicima i rekao: 'Ja ću danas predati zastavu islama njemu, koji je drag Bogu, Njegovom Poslaniku i svim muslimanima. Bog je naredio da će se naša pobjeda nad Khaibarom dogoditi njegovom rukom.' Sutradan je poslao po

Alija i predao mu zastavu. Ali je odmah uzeo svoje ljude i napao središnju utvrdu. Uprkos činjenici da su se Židovi okupili u odrede unutar ove utvrde, Allah je Aliju i njegovom odredu podario takvu moć da su je osvojili prije mraka. Bio je potpisan mir. Uvjeti su bili da svi Židovi, njihove žene i djeca napuste Khaibar i smjeste se negdje daleko. Njihovi posjedi i imovina bit će preneseni u ruke muslimana. Svatko tko bude nastojao sakriti bilo što od svog posjeda ili zaliha, ili ako nešto pogrešno izjavi, neće biti zaštićen ovim ugovorom i morat će platiti kaznu koja je propisana za kršenje ugovora.

Desila su se tri čudna događaja u ovoj opsadi Khaibara.

Jedan od njih je Božji znak, a druga dva pokazuju visoki moralni karakter Poslanika.

Kada se kasnije udovica Kinana, poglavice Khaibara, udala za Poslanika, on je na njenom licu vidio neke znakove, tragove udarca rukom. 'Što ti je na licu, Safija?', pitao je Poslanik.

"Ovako je bilo," odgovorila je Safija. "Vidjela sam u snu da je mjesec pao u moje krilo. Sutradan sam ispričala san svome mužu. On je rekao: 'Ovo je čudan san. Tvoj otac je velik i učen čovjek, hajde da njemu kažemo o tome.' Kada sam svom ocu spomenula ovaj san, on me je snažno udario po licu i rekao: 'Ti se želiš udati za kralja Arabije.'" (Hišam) Mjesec je bio nacionalni znak Arabije. Mjesec u krilu označava neku intimnu vezu s kraljem Arabije. Rastavljen mjesec ili mjesec koji pada značio je razdor u arapskoj vladavini ili njeno uništenje.

San Safije je znak istinitosti Časnog Poslanika. To je također znak činjenice da Bog objavljuje nevidljivo Svojim robovima kroz snove. Vjernici imaju više od ove milosti nego nevjernici. Safija je bila Židovka kada je sanjala ovaj san. Dogodilo se da je njen muž ubijen u opsadi Khaibara. Ova

opsada je bila kazna Židovima za kršenje ugovora. Safija je bila zatvorena i, u raspodjeli zatvorenika, bila predana jednom ashabu. Onda su ustanovili da je bila udovica poglavice. Zato su osjećali da bi prema njenom položaju bilo prikladnije ako bi živjela kod Poslanika. Poslanik ju je, međutim, odlučio oženiti i ona se složila. Na ovaj način je njen san bio ispunjen.

Tu su bila još dva događaja. Jedan govori o pastiru koji je čuvao ovce židovskog poglavice. Ovaj pastir je postao musliman. Poslije prelaska na islam rekao je Poslaniku: 'Ja ne mogu ići natrag svom narodu, o Božji Poslaniče. Što da učinim s ovcima i kozama mog starog gospodara?'

'Usmjeri lica životinja prema Khaibaru i potjeraj ih. Bog će ih voditi natrag njihovom gospodaru,' rekao je Poslanik. Pastir je učinio kako mu je rečeno i stado je stiglo do židovske utvrde. Straža na utvrđenju ih je prihvatila. (Hišam, tom 2, str. 1919) Ovaj događaj pokazuje s kolikom je Poslanik ozbiljnošću gledao na pitanje prava pojedinaca i kako je po njegovom mišljenju bilo važno za povjerenika da ispuni svoje povjerenje. U ratu pobjednici s pravom prisvajaju posjede i imovinu gubitnika. Naše doba je doba civilizacije i kulture; no, događa li se nešto slično ovome? Je li se ikada dogodilo da neprijatelj koji se povlači ostavlja iza sebe zalihe koje pobjednik šalje natrag njihovim vlasnicima? U ovom slučaju koze su pripadale jednom od ratnika neprijateljske strane. Vraćanje koza značilo je davanje hrane neprijatelju koja im može trajati nekoliko mjeseci. S tim neprijatelj može odoljeti opsadi dugo vremena. Pa ipak je Poslanik naredio da se koze vrate; to je imalo za cilj da na novopridošle u islam ostavi dojam o tome koliko je važno ispunjavanje povjerenja.

Treći događaj odnosi se na židovsku ženu koja je pokušala otrovati Poslanika. Ona je pitala jednog ashaba koji dio životinje Poslanik rado jede. Rečeno joj je da najviše voli

but ovce ili koze. Žena je zaklala kozu i napravila kotlete na vrelom kamenju. Onda je u to stavila smrtni otrov, posebno u komade isječene od buta, vjerujući da će ih Poslanik najradije pojesti.

Poslanik se vraćao u svoj šator poslije akšam-namaza. Vidio je ovu ženu kako ga čeka blizu njegovog šatora i pitao je: 'Mogu li išta učiniti za tebe, ženo?'

'Da, Abu Al-Kasim, možeš primiti poklon od mene.' Poslanik je rekao jednom ashabu da uzme ono što je žena donijela. Kada je Poslanik sjeo za jelo, pred njega je također postavljeno i ovo pečeno meso. Poslanik je uzeo zalogaj. Ashab Bišr Ibn Al-Bara Ibn Al-Ma'rur je također uzeo zalogaj. Drugi ashabi su također ispružili ruke da uzmu meso. No, Poslanik ih je zaustavio govoreći da misli kako je meso otrovano. Na ovo je Bišr odgovorio da i on misli isto. On je želio izbaciti meso, ali se bojao da to može uznemiriti Poslanika. 'Vidjevši da si ti uzeo komadić,' rekao je, 'ja sam također uzeo jedan. Ali sam uskoro poželio da ti nisi ni uzeo svoj.' Bišr se ubrzo nakon toga razbolio i, prema istim izvještajima, odmah umro. Prema drugim izvještajima, on je umro nakon što je neko vrijeme bolovao. Onda je Poslanik poslao po ovu ženu i pitao ju je li otrovala meso. Žena je pitala Poslanika kako je uopće saznao za to. Poslanik je držao komad u svojoj ruci i rekao: 'Moja ruka mi je to rekla,' što znači da je bio u stanju prosuditi iz okusa mesa. Žena je priznala ono što je učinila.

'Što te navelo da ovo učiniš?', pitao je Poslanik.

'Moj narod je bio u ratu s tobom i moja je obitelj ubijena u ovoj bitci; ja sam te odlučila otrovati vjerujući da ćeš ako budeš varalica, umrijeti i mi ćemo biti sigurni, a ako budeš Poslanik, Bog će te spasiti.'

Čuvši ovo objašnjenje, Poslanik je oprostio ženi, iako je zaslužila smrtnu kaznu (Muslim). Poslanik je uvijek bio spreman oprostiti, i kažnjavao je samo kada je kazna bila neophodna, kada je postojala bojazan da će ta osoba ubuduće i dalje činiti spletku.

ISPUNJENJE POSLANIKOVE VIZIJE

Sedme godine poslije Hidžre, tačnije u veljači 629., Poslanik je trebao otići u Meku radi obilaženja Kabe. Mekanski vođe su pristali na to. Kada je došlo vrijeme Poslanikovog odlaska, okupio je dvije tisuće sljedbenika i krenuo u pravcu Meke. Kada je stigao do Marr Az-Zahrana, mjesta za odmor blizu Meke, naredio je svojim sljedbenicima da odlože ratnu opremu. Ona je skupljena na jednom mjestu. U strogoj suglasnosti s uvjetima Ugovora na Hudebiji, Poslanik i njegovi sljedbenici ušli su u Časni harem, noseći samo mačeve u koricama. Povratak u Meku poslije sedmogodišnjeg odsustva nije bila obična stvar za dvije tisuće osoba, koje su ponovno ušle u Meku. Oni su pamtili muke kojima su bili podvrgnuti tijekom boravka u Meki. U isto vrijeme, vidjeli su kako je Bog bio milostiv prema njima te im je dozvolio da dođu natrag i u miru obave *tavaf* Kabe. Oni su bili jednako i ljuti i veseli. Ljudi Meke su izišli iz svojih kuća i postavili se na uzvišice kako bi vidjeli muslimane. Muslimani su bili puni oduševljenja i ponosa. Željeli su reći Mekancima da su se sva obećanja koja im je Bog dao obistinila. Abdullah bin Ravaha počeo je pjevati ratne pjesme, ali ga je Poslanik zaustavio govoreći: 'Nema ratnih pjesama. Samo reci: Nema drugog boga osim Allaha. To je Bog, Koji je pomogao Poslaniku i uzdigao vjernike od

poniženja do časti i Koji je otjerao neprijatelja (Halbija, tom 3, str. 73).

Poslije *tavafa* oko Kabe i trčanja između brda Safa i Merva Poslanik i njegovi prijatelji ostali su u Meki tri dana. Abas je imao punicu udovicu, Maimunu, i predložio je Poslaniku da je oženi. Poslanik se složio. Četvrtog dana Mekanci su zahtijevali povlačenje muslimana. Poslanik je naredio povlačenje i tražio od svojih sljedbenika da krenu natrag za Medinu. On je tako strogo provodio ugovor i bio je toliko pažljiv u poštivanju osjećaja Mekanaca da je svoju tek vjenčanu ženu ostavio u Meki. Uredio je da mu se pridruži s dijelom karavane koja je nosila osobne stvari hodočasnika. Poslanik je uzjahao na svoju devu i uskoro je izišao izvan granica Časnog harema. Preko noći je Poslanik logorovao na mjestu zvanom Sarif, i tu mu se u njegovom šatoru pridružila Maimuna.

Možda u kratkom pisanju o životu Poslanika izostavljamo ovakav beznačajan detalj, ali ovaj događaj ima jednu važnu zanimljivost, a to je: Poslanik je optuživan od europskih pisaca zato što je imao nekoliko žena. Oni misle da je veći broj žena dokaz osobne raspuštenosti i žudnje za zadovoljstvom. Međutim, predanost i duboka ljubav koju su Poslanikove žene imale prema njemu dokazali su da je ovakav pojam o Poslanikovim brakovima lažan. Njihova predanost i ljubav dokazali su da je Poslanikov bračni život bio čist, nesebičan i osjećajan. On je bio tako jedinstven u ovom pogledu da se niti za jednog čovjeka ne može reći da se i prema jednoj svojoj ženi odnosio tako dobro kao što se Poslanik odnosio prema svojim ženama. Da je Poslanikov bračni život bio motiviran zadovoljstvom, zasigurno bi to rezultiralo da njegove žene budu ravnodušne, čak i neprijateljski nastrojene prema njemu. No, činjenice su posve

drugačije. Sve Poslanikove žene bile su mu predane i njihova predanost bila je zbog njegovog nesebičnog i velikodušnog primjera. One su na to uzvraćale bezrezervnom predanošću. Ovo je dokazano mnogim događajima zabilježenim u povijesti. Jedan se odnosi na samu Maimunu. Ona je srela Poslanika prvi put u šatoru u pustinji. Da su njihovi bračni odnosi bili tjelesni, da je Poslanik više volio pojedine žene u odnosu na druge zbog njihovog fizičkog šarma, Maimuna ne bi svoj prvi susret s Poslanikom njegovala kao veličanstveno sjećanje. Da je njena udaja za Poslanika bila povezana s neugodnim ili ravnodušnim sjećanjima, ona bi zaboravila sve to. Maimuna je živjela dugo poslije Poslanikove smrti. Umrula je u poodmaklim godinama, ali nije mogla zaboraviti što je udaja za Poslanika značila za nju. Uoči njene smrti u osamdesetoj godini, kada se zadovoljstvo tjelesnog užitka zaboravi, kada samo stvari trajne vrijednosti i vrline taknu srce, ona je tražila da bude pokopana na udaljenosti od jednog dana puta za Meku, na mjestu gdje je upravo Poslanik logorovao u povratku za Medinu, i gdje ga je prvi put srela poslije udaje. Svijet zna mnoge priče o ljubavi, i stvarne i izmišljene, ali ne mnoge koje su dirljivije od ove.

Uskoro poslije ovog povijesnog *tavafa* oko Kabe, dva slavna neprijateljska generala pristupila su islamu. Oni su se dokazali slavnim generalima islama. Jedan je bio Khalid bin Valid, čija su nadarenost i hrabrost uzdrmale Rimsko carstvo do njegovih temelja i pod čijim su zapovjedničkim vrlinama muslimani svojem carstvu dodavali jednu po jednu zemlju. Drugi je bio Amr bin Al-As, osvajač Egipta.

BITKA MUTA

Po povratku iz Kabe Poslanik je počeo primati obavijesti da se kršćanska plemena na sirijskoj granici, nahuškana od Židova i pogana, pripremaju za napad na Medinu. Zato je otpremio grupu od petnaest ljudi da to potvrde. Oni su vidjeli da se vojska gomila na sirijskoj granici. Umjesto da se odmah vrate s izvještajem, oni su se zadržali. Njihova želja za širenjem islama nadvladala ih je, ali se posljedica njihovih dobronamjernih težnji pokazala upravo suprotna onome što su oni željeli i očekivali. Sagledavajući ove događaje sada, možemo vidjeti da se od onih koji su zbog neprijateljskog provociranja planirali napasti Poslanikovu domovinu nije ni moglo očekivati da se ponašaju drugačije. Umjesto da saslušaju učenje, oni su izvadili svoje lukove i počeli zasipati strijelama ovu grupu od petnaest ljudi. Grupa je, međutim, bila nepokolebljiva. Primili su strijele kao odgovor na argumente, ali se nisu okrenuli. Stajali su čvrsto, petnaest protiv nekoliko tisuća, i pali su boreći se.

Poslanik je planirao ekspediciju koja bi kaznila Sirijce za ovu divlju okrutnost, ali je za to vrijeme primio obavijesti da su se trupe koje su se okupljale na granici razile. Zato je odgodio svoje planove.

Poslanik je, međutim, napisao pismo caru Rima (ili poglavici plemena Ghassan, koji je upravljao Busrom u ime Rima). U ovom pismu, možemo pretpostavljati, Poslanik je prigovarao za pripreme koje su bile vidljive na sirijskoj granici i za gnusna i potpuno nepravedna ubojstva petnaest muslimana koje je on poslao kao izvidnicu o situaciji na granici. Ovo pismo je odnio Al-Hars, Poslanikov ashab. On je na putu zastao na

Muti, gdje se sreo sa Surdžilom, poglavicom plemena Ghassan, koji je služio kao rimski službenik. 'Jesi li ti glasnik Muhammeda?', pitao je ovaj poglavica. Nakon što mu je potvrđeno, on ga je uhitio, zavezao i nasmrt ga premlatio. Posve se logično može pretpostaviti da je ovaj poglavica Ghassan bio vođa neprijatelja koji su ubili petnaest muslimana što su samo nastojali propovijedati. Činjenica da je on rekao Al-Harsu: 'Možda ti носиš poruku od Muhammeda', pokazuje kako se bojao da Poslanikov prigovor protiv njega ne bi stigao do Kaisera. On se bojao da ne bi morao snositi odgovornost za ono što se dogodilo. Mislio je da je sigurnije ubiti Poslanikovog izaslanika. Ovo očekivanje nije se ostvarilo. Poslanik je saznao za ubojstvo. Da bi osvetio ovo i ranija ubojstva, okupio je odred od tri tisuće ljudi i otpremio ih u Siriju pod zapovjedništvom Zeida bin Harisa, slobodnog Poslanikovog roba, kojeg smo spomenuli u kazivanju o Poslanikovom životu u Meki. Poslanik je odredio Dža'fara Ibn Abi-Taliba kao nasljednika Zeida, ako Zeid umre, i Abdullaha bin Ravaha, ako Džafar umre. Ako Abdullah bin Ravaha također umre, muslimani trebaju izabrati svog zapovjednika. Jedan Židov koji je ovo čuo uzviknuo je: 'O Abu-Kasime, ako si istinit poslanik, ova trojica koje si imenovao sigurno će umrijeti; jer Bog ispunjava riječi poslanika.' Okrećući se Zeidu, rekao je: 'Vjeruj mi, kada ti kažem, ako je Muhammed istinit Božji poslanik, vi se nećete vratiti živi.' Zeid, istinski vjernik kakav je bio, rekao je u odgovoru: 'Možda ću se ja vratiti živ, možda neću, ali Muhammed je istinit Božji poslanik (Halbiyya, tom 3, str. 75).

Sljedećeg jutra muslimanski odred je krenuo na svoj dugi marš. Poslanik i ashabi otišli su na određenu udaljenost s njima. Tako velika i važna vojska kao ova nikada prije nije išla bez Poslanikovog osobnog zapovjedništva. Kako je Poslanik išao s njima oprostiti se s vojskom, savjetovao je i davao

upute. Kada su stigli do mjesta gdje su se ljudi Medine obično opraštali od prijatelja i bližnjih koji su išli u Siriju, Poslanik je stao i rekao:

Ja vam savjetujem da se bojite Boga i da postupate pravedno s muslimanima koji idu s vama. Idite u rat u ime Allaha i borite se s neprijateljem u Siriji, koji je naš neprijatelj kao i Allahov. Kad stignete u Siriju, srest ćete se s onima koji puno spominju Allaha u svojim bogomoljama. Vi se s njima nemojte prepirati, niti im zadavati teškoće. U neprijateljskoj zemlji nemojte ubijati žene ili djecu, niti slijepe ili stare; nemojte sjeći drveće, niti rušiti bilo koje zgrade. (Halbija, tom 3)

Nakon što je ovo rekao, Poslanik se vratio, a muslimanska vojska je marširala naprijed. To je bila prva muslimanska vojska poslana da se bori s kršćanima. Kada su muslimani stigli do sirijske granice, čuli su da je i sam Kaiser pošao na bojište sa sto tisuća svojih vojnika i još sto tisuća regrutiranih iz kršćanskih plemena Arabije. Suočeni s tako ogromnim brojem neprijateljskih vojnika, muslimani su skoro željeli stati na putu i poslati poruku Poslaniku u Medinu. Možda će on biti u stanju pojačati njihov broj ili možda bude želio poslati nove naredbe. Kada su se vođe vojske savještovali, Abdullah bin Ravaha je ustao, pun vatre, i rekao: 'Moj narode, vi ste krenuli iz svojih kuća umrijeti kao šehidi na Božjem putu, i sad kada vam je to ubojstvo pred očima, vi se izgleda bojite. Mi se do sada nismo borili zbog svoje moći i mnoštva. Naše glavno uporište bila je naša vjera. Ako je neprijatelj toliko nadmoćniji od nas u broju ili opremi, pa što? Mi moramo imati

jednu od nagrada: ili ćemo pobijediti, ili umrijeti kao šehidi na Božjem putu.' Vojska je čula Ibn-Ravaha i bila zadivljena. Jednoglasno su rekli da je u pravu. Odred je marširao naprijed. Kako su marširali, vidjeli su da rimska vojska napreduje prema njima. Tako su muslimani zauzeli svoj položaj na Mutu i bitka je počela. Uskoro je Zeid, muslimanski vojskovođa, ubijen i Poslanikov rođak Dža'far Ibn Abi-Talib preuzeo je zastavu i zapovjedništvo vojske. Kada je vidio da se pritisak neprijatelja povećava i da muslimani, zbog potpune fizičke podređenosti, ne odbijaju njihov pritisak, sjahao je sa svog konja i odsjekao mu noge. Ovaj postupak je značio da barem on neće pobjeći; on će radije odabrati smrt nego pobjeći.

Odsjeći noge svome konju bio je arapski običaj sprečavanja panike i bježanja glavom bez obzira. Dža'far je izgubio desnu ruku, ali je držao zastavu u lijevoj. Također je izgubio i lijevu ruku i onda je držao zastavu između dva batrljka pritisnutu na grudi. Iskren prema svom obećanju, pao je boreći se. Onda je Abdullah bin Ravaha, kako je Poslanik naredio, zgrabio zastavu i preuzeo zapovjedništvo. On je također pao boreći se. Sada je naredba Poslanika za muslimane bila da se zajedno posavjetuju i izaberu vojskovođu. Ali nije bilo vremena za to. Muslimani bi možda ustupili pred uveliko nadmoćnijim neprijateljem. Ali je Khalid bin Valid, prihvaćajući prijedlog prijatelja, uzeo zastavu i nastavio se boriti do večeri. Narednog dana Khalid je ponovno zauzeo polje sa svojom osakaćenom i umornom četom, ali je upotrijebio ratnu varku. Promijenio je položaj svojih ljudi – oni naprijed zamijenili su one u pozadini i oni na desnom krilu zamijenili su one na lijevom. Također su uzvikivali neke slogane. Neprijatelj je mislio da su muslimani preko noći dobili pomoć i povukli su se u strahu. Khalid je spasio ostatak svoje vojske i vratio se. Poslanik je kroz objavu bio obaviješten o

ovim događajima. Okupio je muslimane u džamiji. Kada je ustao da im se obrati, oči su mu bile vlažne od suza. Rekao je:

Želim vam reći o vojsci koja je otišla odavde za sirijsku granicu. Oni su stali protiv neprijatelja i borili se. Prvo je Zeid, onda Džafar i onda Abdullah bin Ravaha držali zastavu. Sva trojica su pali, jedan za drugim, boreći se hrabro. Učite dove za sve njih. Poslije njih zastavu je držao Khalid bin Valid. On je sam sebe odredio. On je mač među Božjim mačevima. Tako da je spasio muslimansku vojsku i vratio se. (Zad Al-Ma'ad, tom 1, i Zurkani)

Poslanikov opis Khalida postao je popularan i bio je poznat kao 'Božji mač'.

Pošto je Khalid kasnije primio islam, drugi muslimani su ga često zadirkivali. Jednom su se on i Abdur-Rahman bin Auf prepirali oko nečega. Abdur-Rahman bin Auf žalio se Poslaniku protiv Khalida. Poslanik je ukorio Khalida i rekao: 'Khalide, ti ljutiš jednoga koji služi islamu od vremena Bedra. Ja ti kažem, čak i kada bi dao zlata težine Uhuda u služenju islamu, ne bi postao zaslužan Božje nagrade kao 'Abdur-Rahman''

'Ali oni mene provociraju,' rekao je Khalid, 'ja moram odgovoriti.' Na ovo se Poslanik okrenuo drugima i rekao: 'Ne smijete provocirati Khalida. On je mač među Božjim mačevima, koji je uvijek spreman protiv nevjernika.'

Poslanikov opis se doslovno ispunio nekoliko godina kasnije.

Po Khalidovom povratku s muslimanskom vojskom neki muslimani Medine opisali su vojnike kako se vraćaju kao bjegunci i da im nedostaje duha. Općenito su ih kritizirali kako su svi trebali umrijeti boreći se. Poslanik je ukorio ove kritičare. 'Khalid i njegovi vojnici nisu bjegunci,' rekao je. 'Oni su vojnici koji se stalno vraćaju napadu. Ove riječi su značile

više nego što je to naoko izgledalo. One su prorekle bitke koje će muslimani voditi sa Sirijom.

POSŁANIK MARŠIRA U POBJEDU NA MEKU S DESET TISUĆA SLJEDBENIKA

Osme godine po Hidžri, u mjesecu ramazanu (prosinac 629. A.D.), Poslanik je krenuo u tu zadnju bitku koja je konačno utemeljila islam u Arabiji.

Na Hudebiji je između muslimana i nevjernika ugovoreno da arapskim plemenima treba dozvoliti da se oni koji žele pridruže islamu ili nevjernicima. Također je ugovoreno da deset godina ni jedna strana neće ići u rat protiv druge osim ako jedna strana napadne drugu i prekrši ugovor. Pod ovim ugovorom, pleme Banu-Bakr pridružilo se Mekancima, dok su Khuza'a ušli u savez s muslimanima. Arapski nevjernici rijetko su se držali ugovora, pogotovo ugovora s muslimanima. Dogodilo se da su Bani-Bakr i Khuza'a imali neke neriješene sporove. Banu-Bakr je tražio savjet od Mekanaca o rješavanju ovih starih sporova. Obrazlagali su da je potpisan ugovor na Hudebiji i Khuza'a su se osjećali sigurnima zbog svog saveza s Poslanikom. Zato je za Bani-Bakr sada bilo vrijeme da se osvete Khuza'u. Mekanci su se složili i s Bani-Bakr se udružili u noćnom napadu na Khuza'a i ubili mnoge njihove ljude. Khuza'a su poslali četrdeset svojih ljudi na brzim devama u Medinu da Poslanika izvijeste o ovom kršenju ugovora. Oni su zahtijevali od Poslanika da su se, po ugovoru, dužni osvetiti i marširati na Meku. Delegacija se sreła s Poslanikom i on im je nedvojbeno rekao da dijeli patnju s njima i da se on čvrsto drži ugovora. Pokazao je na oblak koji se dizao na nebu i rekao: 'Kao što padaju kapi kiše koju vidite tamo, muslimanska vojska će doći vama u pomoć.' Mekanci su

bili uznemireni zbog vijesti o delegaciji Khuza'a u Medini. S velikom žurbom su poslali Abu-Sufijana u Medinu da spriječi muslimane od napada. Abu-Sufijan je stigao u Medinu i počeo naglašavati kako muslimani trebaju potpisati novi ugovor budući da on nije bio prisutan na Hudebiji. Poslanik je smatrao da nije mudro odgovoriti na ovaj izgovor. Zapravo, ukoliko bi odgovorio, tajna bi izišla na vidjelo. Abu-Sufijan je postao uzbuđen, otišao je u džamiju i najavio:

‘O ljudi, ja obnavljam, u ime Mekanaca, naše uvjeravanje o miru s vama.’ (Zurkani)

Ljudi Medine nisu razumjeli njegov govor, tako da su se samo smijali. Poslanik je rekao Abu-Sufijanu: ‘Tvoja izjava je jednostrana i mi se ne možemo složiti s tim.’ Za to vrijeme je Poslanik poslao vijest svim muslimanskim plemenima. Uvjeran da su spremni i da su na maršu, tražio je od muslimana Medine da se naoružaju i pripreme. Prvog siječnja muslimanska vojska je krenula na svoj marš. Na putu su im se, na raznim mjestima, pridruživala druga muslimanska plemena. Prešli su samo nekoliko dana puta kada je vojska ušla u divljinu Faran. Njihov broj – točno kako je poslanik Sulejman prerekao prije dugo vremena – sada je narastao na deset tisuća. Kada je ova četa marširala prema Meku, Mekancima je tišina svuda unaokolo izgledala sve više zastrašujuća. Uvjerili su Abu-Sufijana da ponovno iziđe i otkrije kakav je muslimanski plan. Bilo je manje od jednog dana putovanja izvan Meke kada je vidio u noći kako je cijela divljina osvijetljena logorskim vatrama. Poslanik je naredio da vatra bude ispred svakog kampa. Dojam ovih plamtećih vatri u tišini i u mraku noći bio je snažan. ‘Što ovo može biti?’, Abu-Sufijan je pitao svoje prijatelje. ‘Je li vojska pala s neba? Ja ne znam ni za kakvu toliko ogromnu arapsku vojsku.’ Oni su navodili imena nekih plemena i na svako ime je Abu-Sufijan rekao: ‘Nijedno arapsko

pleme ili narod ne može imati tako ogromnu vojsku.’ Abu-Sufijan i njegovi drugovi još su nagađali kada je glas iz mraka povikao: ‘Abu-Hanzala!’ (Hanzala je bio sin Abu-Sufijana).

‘Abbas, jesi li ti tamo?, pitao je Abu-Sufijan.

‘Jest, Poslanikova vojska je blizu. Postupi brzo ili te čeka poniženje i poraz,’ odgovorio je Abbas.

Abbas i Abu-Sufijan bili su stari prijatelji. Abbas je inzistirao da mu se Abu-Sufijan pridruži na istoj devi i ode Poslaniku. On je zgrabio Abu-Sufijanovu ruku, povukao ga i natjerao da uzjaše. Podboli su devu i uskoro stigli do Poslanikovog kampa. Abbas se bojao da se Omer, koji je čuvao Poslanikov šator, ne okomi na Abu-Sufijana i ne ubije ga. No, Poslanik je poduzeo mjere opreza i najavio ako netko sretno Abu-Sufijana, da ga ne treba ubiti.

Ovaj susret duboko se dojmio Abu-Sufijana. Bio je zabezeknut usponom koji je islam doživio. Tu je bio Poslanik, kojeg su Mekanci protjerali iz Meke u društvu samo jednog prijatelja. Jedva da je prošlo sedam godina od tada, a on sada kuca na vrata Meke s deset tisuća predanih sljedbenika. Sreća se potpuno okrenula. Odbjegli Poslanik, koji je prije sedam godina otišao iz Meke iz straha za svoj život, sada se vratio u Meku, a Meka nije bila u stanju oduprijeti mu se.

PAD MEKE

Abu-Sufijana su vjerojatno mučile teške misli. Zar se za sedam godina nisu dogodile nevjerojatne promjene? I što će sada kao vođa Mekanaca uraditi? Hoće li se oduprijeti ili će se pokoriti? Mučen takvim mislima, promatračima oko sebe izgledao je skamenjen. Poslanik je vidio uzrujanog mekanskog vođu. Rekao je Abbasu da ga odvede i primi u goste preko

noći, obećavajući da će ga vidjeti ujutro. Abu-Sufijan je noć proveo s Abbasom. Ujutro su ušli kod Poslanika. Bilo je vrijeme za rani sabah-namaz. Vreva i aktivnosti koje je Abu-Sufijan vidio u ovim ranim satima bilo je posve neobično za njegovo iskustvo. On nije znao – ni jedan Mekanac nije znao – da je takvo rano dizanje muslimana nastalo pod disciplinom islama. Vidio je kako su svi muslimani koji su kampirali došli radi svog sabah-namaza. Neki su išli tamo-ovamo u potrazi za vodom za ispiranje, drugi su nadgledali redanje klanjača za namaz. Abu-Sufijan nije mogao razumjeti ovu aktivnost rano ujutro. Obuzeo ga je strah. Mislio je da je ovo plan za novu vrstu kazne.

‘Što bi oni mogli raditi?’, pitao je u zaprepaštenju.

‘Ništa čega bi se trebao bojati,’ odgovorio je Abbas.

‘Oni se samo pripremaju za sabah-namaz.’

Abu-Sufijan je onda vidio tisuće muslimana poredanih iza Poslanika, kako rade propisane pokrete i pokazuju požrtvovanost na poziv Poslanika – napola sagnuti, potpuno sagnuti, ustajući ponovno, i tako dalje. Abbas je bio na dužnosti čuvara, tako da je bio slobodan razgovarati s Abu-Sufijanom.

‘Što oni sada rade?’, pitao je Abu-Sufijan. ‘Sve što Poslanik radi, ostali rade.’

‘Na što ti misliš? To je samo muslimanska molitva, Abu-Sufijan. Muslimani će uraditi bilo što na zapovijed Poslanika – napustiti hranu i piće na primjer.’

‘Istina’, rekao je Abu-Sufijan. ‘Ja sam vidio velike dvorove. Vidio sam dvor Chosreosa i dvor Kaisera, ali nikada nisam vidio da je bilo koji narod tako predan svome vođi kao što su muslimani svom Poslaniku.’ (Halbija, tom 2, str. 90)

Ispunjen strahom i krivnjom, Abu-Sufijan je nastavio i pitao je Abbasa bi li on tražio od Poslanika da oprostí svom narodu – znači Mekancima.

Kad je sabah-namaz bio završen, Abbas je odveo Abu-Sufijana Poslaniku.

Poslanik je rekao Abu-Sufijanu: ‘Zar tebi još nije postalo jasno da nitko nije vrijedan štovanja osim Allaha?’

‘Tako mi moje majke i oca; ti si uvijek bio ljubazan, nježan i obziran prema svojim bližnjima. Ja sam sada siguran da bismo mi, da je postojao drugi bog, imali neku pomoć od njega protiv tebe.’

‘Zar ti također nije jasno da sam ja Allahov vjerovjesnik,’ kazao je Poslanik.

‘Tako mi mog oca i moje majke, u ovo ja još imam neke sumnje.’

Dok je Abu-Sufijan oklijevao priznati Poslanika kao Božjeg vjerovjesnika, dvojica njegovih prijatelja koji su s njim marširali iz Meke kako bi došli u izviđanje za Mekance postali su muslimani. Jedan od njih bio je Hakim bin Hazam. Malo kasnije, Abu-Sufijan se također pridružio, ali njegovo unutarnje uvjerenje izgledalo je drugačije do poslije osvajanja Meke. Hakim bin Hizam je pitao Poslanika jesu li došli s ovom vojskom kako bi uništili svoj vlastiti narod?

‘Ovi ljudi su,’ rekao je Poslanik, ‘bili vrlo okrutni. Počinili su prijestupe i prekršili su ugovor i okrutno su napali pleme Khuza’a. Oni su ratovali na časnom mjestu kojem je Bog podario mir.’ ‘To je posve istina, o Božji Poslaniče, naš narod je učinio točno kako ti kažeš, ali umjesto marširanja na Meku ti si trebao napasti pleme Havazin,’ predložio je Hakim.

‘Havazin su također bili okrutni i divlji. Ja se nadam da će mi Bog omogućiti da ostvarim sva tri cilja: osvajanje Meke, uzdizanje islama i poraz plemena Havazin.’

Abu-Sufijan, koji je slušao, sada je pitao Poslanika: 'Ako Mekanci ne izvuku mač, hoće li imati mir?'

'Da', odgovorio je Poslanik, 'svatko tko ostane u kući bit će u miru.' 'Ali, o Poslaniče,' upleo se Abbas, 'Abu-Sufijan je jako zabrinut za sebe. On želi znati hoće li njegova čast i položaj među Mekancima biti poštovani.'

'Itekako,' rekao je Poslanik. 'Tko god nađe sklonište u kući Abu-Sufijana, imat će mir. Tko god uđe u Časni Hram, imat će mir. Oni koji polože oružje, imat će mir. Oni koji zatvore svoja vrata i ostanu unutra, imat će mir. Oni koji budu boravili u kući Hakima bin Hizama, imat će mir.'

Rekavši ovo, pozvao je Abu-Ruvaiha i predao mu zastavu islama. Abu-Ruvaiha je ušao u savez bratstva s Bilalom, robom crncem. Predajući zastavu, Poslanik je rekao: 'Tko god stane pod ovu zastavu, imat će mir.' U isto vrijeme naredio je Bilalu da maršira ispred Abu-Ruvaiha i najavi svima kojih se tiče da je pod zastavom koju drži Abu-Ruvaiha mir.

POS LANIK U LAZI U MEKU

U ovoj naredbi bilo je puno mudrosti. Dok su muslimani bili proganjani u Meki, Bilala, jednu od njihovih meta, vukli su ulicama konopcem vezanim za noge. Meka nije dala mir Bilalu, nego samo fizičku bol, poniženje i nemilost. Koliko je Bilal bio sklon osveti na ovaj dan?! Bilo je neophodno dozvoliti mu da se osveti za divlje okrutnosti koje je podnio u Meki, ali to je moralo biti unutar granica koje islam postavlja. U skladu s tim, Poslanik nije dozvolio Bilalu izvući mač i udariti po vratovima svojih prethodnih progonitelja. To ne bi bilo islamski. Umjesto toga, Poslanik je Bilalovom bratu predao zastavu islama i zadužio Bilala da nudi mir svim svojim

prethodnim progoniteljima pod zastavom koju nosi njegov brat. U ovoj osveti bilo je ljepote i poziva. Trebamo zamisliti Bilala kako maršira ispred svog brata i poziva svoje neprijatelje miru. Njegova strast za osvetom nije mogla ustrajati. Ona je morala postepeno nestajati kako on bude išao naprijed pozivajući Mekance miru pod zastavom koju njegov brat drži uzdignutom.

Dok su muslimani marširali prema Meki, Poslanik je naredio Abbasu da Abu-Sufijana i njegove prijatelje odvede na mjesto odakle mogu lako gledati muslimansku vojsku, njeno vladanje i držanje. Abbas je tako i uradio i s tog položaja su Abu-Sufijan i njegovi prijatelji gledali prolazak arapskih plemena na čiju moć su se Mekanci oslanjali sve ove godine za svoje spletke protiv islama. Oni su tog dana marširali ne kao vojnici nevjernici, nego kao vojnici vjernici. Oni su sada uzvikivali slogane o islamu, a ne slogane iz svojih poganskih dana. Marširali su u stroju, ne da dokrajče Poslanikov život, nego da daju svoje živote kako bi spasili njegov; ne da proliju njegovu krv, nego da proliju zadnju kap svoje radi njega. Njihov cilj za kojim su težili tog dana nije bio da se opiru Poslanikovo Poruci i spase površnu solidarnost svog naroda. Njihov cilj je bio da u sve dijelove svijeta nose upravo Poruku kojoj su se dosad protivili. Cilj je bio utemeljiti jedinstvo i slogu ljudi. Kolona za kolonom marširala je pored njih, dok pleme Ašdža nije došlo u Abu-Sufijanov vidokrug. Njihova predanost islamu i njihova žudnja za samožrtvovanjem mogla se vidjeti na njihovim licima, i čuti u pjesmama i sloganima.

‘Tko su oni?’, pitao je Abu-Sufijan.

‘Oni su pleme Ašdža’.

Abu-Sufijan je izgledao zapanjen i rekao je: ‘U cijeloj Arabiji nitko nije gajio veće neprijateljstvo prema Muhammedu.’

‘Ovo je Božji blagoslov. On je promijenio srca neprijatelja islama kada je to želio,’ rekao je Abbas.

Zadnji je došao Poslanik, okružen kolonama ansara i muhadžira. Sigurno ih je bilo dvije tisuće snažnih, odjevenih u ratnu opremu. Smioni Omar je upravio njihovo marširanje. Ovaj prizor pokazao se posebno dojmljivim. Predanost ovih muslimana, njihova odlučnost i revnost izbijali su iz njih. Kad su oči Abu-Sufijana pale na njih, bio je potpuno svladan.

‘Tko su oni?’, pitao je.

‘Oni su ansari i muhadžiri i okružuju Poslanika,’ odgovorio je Abbas.

‘Nikakva moć na Zemlji ne može odoljeti ovoj vojsci,’ rekao je Abu-Sufijan, i onda, obraćajući se Abbasu naročito, rekao: ‘Abbas, danas je tvoj stric postao najmoćniji kralj u svijetu.’ ‘Ti si još daleko od istine, Abu-Sufijan. On nije kralj; on je Poslanik, Božji vjerovjesnik,’ odgovorio je Abbas.

‘Jest, neka bude kako ti kažeš, Poslanik, ne kralj,’ dodao je Abu-Sufijan.

Kako je muslimanska vojska marširala pored Abu-Sufijana, dogodilo se da je zapovjednik ansara Sa’d bin Ubada ugledao Abu-Sufijana i nije se mogao suzdržati a da ne kaže da je Bog tog dana njima dozvolio da silom uđu u Meku i da će Kurejšije biti poniženi.

Kako je Poslanik prolazio, Abu-Sufijan je podigao glas i obraćajući se Poslaniku, rekao: ‘Jesi li ti dozvolio ubojstva svojih strica i prijatelja? Čuo sam zapovjednika ansara Sa’da i njegove prijatelje da tako govore. Oni su rekli da je ovo dan pokolja. Svetost Meke neće spriječiti krvoproliće i Kurejšije će biti poniženi. Božji Poslaniče, ti si najbolji, najviše opraštaš i najjobzirniji si od ljudi.

Zar nećeš oprostiti i zaboraviti što god da je tvoj narod učinio?’

Abu-Sufijanova žalba je došla na pravo mjesto. Upravo oni muslimani koji su vrijeđani i batinjani na ulicama Meke, koji su bili lišeni imanja i istjerani iz svojih kuća počeli su gajiti osjećaje milosti za svoje nekadašnje progonitelje. 'Božji Poslaniče,' rekli su, 'možda će izjave koje su ansari čuli o prijestupima i okrutnostima koje su Mekanci počinili protiv nas ponukati njih da traže osvetu. Mi ne znamo što oni mogu učiniti.'

Poslanik je ovo razumio. Okrećući se Abu-Sufijanu, rekao je: 'Ono što je Sa'd rekao posve je pogrešno. Ovo nije dan klanja. Ovo je dan oprosta. Bog će počastiti Kurejšije i Kabu.'

Onda je poslao po Sa'da i naredio mu da zastavu ansara preda svom sinu Kaisu (Hišam, tom 2). Zapovjedništvo ansara je tako preneseno od Sa'da na Kaisa. To je bio razborit korak. Umirio je Mekance i spasio ansare razočarenja. Kais je bio pobožan mlad čovjek, u kojeg je Poslanik imao puno povjerenje. Događaji njegovih posljednjih dana objašnjavaju pobožnost njegovog karaktera. Ležeći na samrtničkoj postelji, Kais je primio svoje prijatelje. Neki su došli, neki nisu. On ovo nije mogao razumjeti i pitao je zašto ga neki njegovi prijatelji nisu došli vidjeti. 'Tvoja dobrota je velika,' objasnio je jedan. 'Ti si pomagao siromašnima svojim zajmovima. Ima mnogih u gradu koji ti duguju. Neki možda oklijevaju doći da ne bi tražio od njih da vrate zajam.' 'Onda sam ja uzrok što svoje prijatelje držim podalje. Molim te, najavi u gradu da nitko više ništa ne duguje Kaisu.' Poslije ove najave Kais je imao toliko posjetitelja tijekom svojih posljednjih dana da su stepenice do njegove kuće popustile.

Kada je muslimanska vojska promarširala, Abbas je rekao Abu-Sufijanu da požuri za Meku i najavi Mekancima da je došao Poslanik i objasni im da svi mogu imati mir. Abu-

Sufijan je stigao u Meku s ovom porukom mira za svoj grad, ali ga je srela njegova žena Hind, ozloglašena zbog svog neprijateljstva prema muslimanima. Potvrđeni nevjernik, ona je bila ipak hrabra žena. Uхватила je Abu-Sufijana za bradu i pozvala Mekance da dođu i ubiju njenog muža kukavicu. Umjesto da pozove svoje sugrađane da žrtvuju svoje živote za obranu i čast svoga grada, on ih poziva miru.

No, Abu-Sufijan je mogao vidjeti da se Hind ponaša nerazborito. 'To vrijeme je prošlo,' rekao je. 'Bolje da ideš kući i sjediš iza zatvorenih vrata. Ja sam vidio muslimansku vojsku. Ni cijela Arabija joj sada ne može odoljeti.'

Onda je objasnio uvjete pod kojima je Poslanik obećao mir Mekancima. Čuvši ove uvjete, ljudi Meke potrčali su naći zaštitu na mjesta koja su prozvana u Poslanikovom oglasu. Iz ovog oglasa bili su izuzeti jedanaest muškaraca i četiri žene. Prijestupi koje su počinili bili su teški. Njihova krivnja nije bila što nisu vjerovali, niti što su sudjelovali u ratovima protiv islama; njihova je krivnja u tome što su počinili nečovječnosti preko kojih se ne može prijeći. Zapravo je samo za četvero ljudi dosuđena smrtna kazna.

Poslanik je naredio Khalidu bin Validu da ne odobrava nikakvu borbu ukoliko se ne bude ratovalo protiv njih i ukoliko Mekanci prvi ne započnu borbu. Dio grada u koji je Khalid ušao nije čuo uvjete mira. Mekanci koji su postavljeni u tom dijelu izazivali su Khalida i pozvali ga da se bori. Nastupio je okršaj u kojem je dvanaest ili trinaest muškaraca ubijeno. (Hišam, tom 2, str. 217) Khalid je bio čovjek vatrene prirode. Netko je, upozoren ovim događajem, otrčao Poslaniku i molio ga da Khalida zaustavi od bitke. Ako Khalid ne stane, rekao je ovaj čovjek, cijela Meka će biti poklana.

Poslanik je odmah pozvao Khalida i rekao: 'Zar ja tebi nisam zabranio borbu?'

‘Jesi, o Božji Poslaniče, ali ovi ljudi su nas prvo napali i počeli nas gađati strijelama. Neko vrijeme ja nisam ništa učinio i rekao sam im da se mi nismo željeli sukobljavati. Ali oni nisu slušali i nisu prestali. Zato sam im odgovorio i rastjerao ih.’

Ovo je bio nemio događaj. Osvajanje Meke je tako izvršeno praktično bez prolijevanja krvi.

Poslanik je ušao u Meku. Pitali su ga: ‘O Božji Poslaniče, hoćeš li boraviti u svojoj kući?’

‘Je li Akil ostavio ikakvu kuću za mene?’, pitao je Poslanik. Akil je bio Poslanikov stric. Tijekom vremena otkad je Poslanik našao sklonište u Medini njegova rodbina je prodala sve njegovo imanje. Nije ostala ni jedna kuća koju bi Poslanik mogao zvati svojom. Prema tome je Poslanik rekao: ‘Ja ću stati na Hanif Bani-Kinana.’ Ovo je bio otvoreni prostor. Kurejšije i Kinan jednom su se tamo okupili i zakleli se, ukoliko Banu-Hašim i Banu Abdul-Muttalib ne predaju Poslanika njima da s njim postupe kako žele, oni neće imati nikakvih poslova s ovim dvama plemena. Niti će im što prodavati, niti što kupovati od njih, niti će se s njima ženiti. Poslije ovog svečanog proglasa Poslanik, njegov stric Abu-Talib, njegova obitelj i sljedbenici morali su se skloniti u Abu-Talibovoj dolini i podnijeti tešku blokadu i bojkot koji je trajao tri godine.

Mjesto koje je Poslanik sada odabrao za svoj boravak bilo je stoga puno značaja. Mekanci su se tamo nekoć okupljali i dali zakletvu da neće, ukoliko Poslanik ne bude prosljeđen njima, imati mir s ovim plemenom. Sada je Poslanik došao na isto mjesto. To je bilo kao da je došao kazati Mekancima: ‘Vi ste me ovdje željeli. Pa, ja sam ovdje. Ali ne na način kako ste vi htjeli. Vi ste me željeli kao svoju žrtvu, potpuno prepuštenu vašoj nemilosti. No, ja sam ovdje u mnoštvu. Ne samo moj narod, nego je cijela Arabija sada sa mnom. Vi ste željeli da me moj narod preda vama. Umjesto toga, oni su vas predali meni.’

Dan ove pobjede bio je ponedjeljak. Dan kad su Poslanik i Abu-Bakr napustili pećinu Thaur radi putovanja u Medinu bio je ponedjeljak. Tog dana, stojeći na brdu Thaur, Poslanik se okrenuo Meki i rekao: 'Meka! Ti si meni draža od bilo kojeg drugog mjesta, ali mi tvoji ljudi ne daju da ovdje živim.'

Kada je Poslanik ušao u Meku, jašući na svojoj devi, Abu-Bakr je išao uz njega držeći stremen. Kako je išao, Abu-Bakr je učio ajete iz sure Al-Fath, u kojoj je prije nekoliko godina bilo prorečeno osvajanje Meke.

KABA OČIŠĆENA OD KIPOVA

Poslanik je otišao ravno do Kabe i obišao oko nje sedam puta te uzjahao svoju devu. Sa štapom u ruci, obišao je oko Časne kuće, koju su izgradili praotac Ibrahim i njegov sin Ismail za štovanje Jednog i Jedinog Boga, ali kojoj su njihova zavedena djeca dozvolila da se izopači u svetište za kipove. Poslanik je udarao jednog po jednog do tristo šezdeset kipova u Časnoj kući. Kako je svaki kip padao, Poslanik je učio ajet: 'Istina je došla i neistina je pobjegla. Zaista, neistina je ta koja bježi.' Ovaj ajet je objavljen prije nego što je Poslanik napustio Meku i otišao u Medinu i dio je sure Banu-Israil. U ovoj suri bilo je prorečeno iseljavanje Poslanika i osvajanje Meke. Ova sura je mekanska sura, i tu činjenicu su potvrdili i europski pisci. Ajet koji sadrži proročanstvo o Poslanikovom iseljavanju iz Meke i poslije toga osvajanje Meke glasi:

I ti reci: 'Moj Gospodaru, uvedi me da moj ulazak bude s istinom i izvedi me da moj izlazak bude s istinom; i podari mi od Sebe snažnog pomagača.' I reci: 'Istina je došla i

neistina je pobjegla. Zaista, neistina je ta koja bježi.’ (17:81-82)

Ovdje je osvajanje Meke prorečeno u obliku dove kojoj je Poslanik poučen. On je poučen da moli za ulazak u Meku i za odlazak iz nje pod dobrom zaštitom, i za Božju pomoć u osiguranju konačne pobjede istine nad neistinom. Ovo proročanstvo doslovno se obistinilo. Učenje ovih ajeta od strane Abu-Bakra bilo je prikladno. To je okrijepilo muslimane, a Mekance podsjetilo na beskorisnost njihove borbe protiv Boga i na istinitost obećanja koje je Bog dao Poslaniku.

S osvajanjem Meke Kaba je ponovno vraćena svrsi za koju ju je praotac Ibrahim izgradio prije mnogo tisuća godina. Kaba je ponovno bila posvećena štovanju Jednog i Jedinog Boga. Kipovi su polomljeni. Jedan od njih je bio Hubal. Kada ga je Poslanik udario svojim štapom i on pao u komadima, Zubair je gledao Abu-Sufijana i sa napola potisnutim osmijehom podsjetio ga na Uhud: ‘Sjećaš li se dana kada su muslimani ranjeni i izmoreni stajali pored, a ti si ih i dalje ranjavao uzvikujući – ‘Slava Hubalu, slava Hubalu? Je li ti Hubal dao pobjedu toga dana? Danas možeš vidjeti kraj kojemu je Hubal danas došao,’ rekao mu je.

Abu-Sufijan je bio zadivljen i priznao je da je to bilo posve istina. Da je postojao drugi bog osim Muhammedovog Boga, oni bi bili pošteđeni sramote i poraza s kojim su se suočili tog dana. Poslanik je onda naredio da se obrišu slike Ibrahima i druge koje su bile nacrtane na zidovima Kabe. Nakon što je ovo rekao, klanjao je dva *rekata* namaza u zahvalnost Bogu. Onda je povukao otvorenu zavjesu i klanjao još dva *rekata* namaza. Zadatak brisanja slika povjeren je Omeru. On je obrisao sve slike osim slike Ibrahima. Kada se Poslanik vratio pregledati i uvidio da je ova slika nedirnuta,

pitao je Omera zašto je ostavio ovu sliku. Pitao ga je sjeća li se svjedočenja Kur'ana da Ibrahim nije bio ni Židov ni kršćanin, nego je uvijek bio naklonjen (Bogu) i pokoran (musliman). (3:68)

Onda je po naredbi Poslanika slika Ibrahima uklonjena.

Bio je to značajan dan, dan pun Božjih znakova. Obećanja koje je Bog dao Poslaniku u vrijeme kada je njihovo ispunjenje izgledalo nemoguće na kraju su se ispunila. Poslanik je bio središte predanosti i vjere. Poslao je po zemzem-vodu, popio je malo vode i ostatak vode uzeo za ispiranje. Muslimani su bili tako predani Poslaniku da nisu dali ni kap ove vode da padne na tlo. Hvatali su ovu vodu u svoje šake i njome navlažili svoja tijela; tako su to poštovali. Pogani koji su bili svjedoci ovim prizorima odanosti stalno su govorili da nikada nisu vidjeli svjetskog kralja kojem su njegovi ljudi bili tako predani. (Halbija, tom 3, str. 99)

POS LANIK OPRAŠTA SVOJIM NEPRIJATELJIMA

Kada su obavljeni svi obredi i dužnosti, Poslanik se obratio Mekancima i rekao: 'Vidjeli ste kako su se Božja obećanja pokazala istinitima. Recite mi sada koju kaznu trebate dobiti za okrutnosti i strahote koje ste počinili protiv onih čija je jedina krivnja bila što su vas pozivali štovanju Jednog i Jedinog Boga.' Na ovo su Mekanci odgovorili: 'Mi od vas očekujemo da s nama postupate kao što je Jusuf (Josip) postupio sa svojom braćom koja su počinili prijestupe.'

Značajna je podudarnost da su Mekanci u svojoj molbi za oprost upotrijebili upravo one riječi koje je Bog upotrijebio u suri Jusuf, objavljenoj deset godina prije osvajanja Meke. U njoj je Poslaniku rečeno da će sa svojim mekanskim

progoniteljima postupiti kao što je Jusuf postupio prema svojoj braći. Tražeći da Poslanik postupi kako je Jusuf postupao prema svojoj braći, Mekanci su priznali da je Poslanik islama bio kao Jusuf i kao što je Jusufu dana pobjeda nad njegovom braćom, Poslaniku je dana pobjeda nad Mekancima. Čuvši molbu Mekanaca, Poslanik je odmah proglasio: 'Tako mi Boga, vi danas nećete imati nikakve kazne niti prijekora.' (Hišam)

Dok je Poslanik izražavao svoju zahvalnost Bogu i provodio drugi ibadet u Kabi, i dok se obraćao Mekancima najavljujući svoju odluku da oprost i zaboravi, kod ansara, muslimana Medine, pojavila se sumnja i strah. Neki od njih bili su uzbuđeni nad prizorima povratka kući i prizorima mirenja kojima su bili svjedoci po povratku mekanskih muslimana u Meku. Oprašta li se Poslanik od njih, svojih prijatelja u nevolji, koji su islamu pružili prvu domovinu? Hoće li se Poslanik smjestiti u Meki, gradu iz kojega je morao pobjeći da bi spasio svoj život? Takvi strahovi nisu izgledali predaleko sad kada je Meka bila osvojena i njegovo pleme prihvatilo islam. Možda se Poslanik želi nastaniti u njemu? Bog je kroz objavu obavijestio Poslanika o ovim bojaznima ansara. On je podigao glavu, pogledao na ansare i rekao: 'Vi, izgleda, mislite da je Muhammed uzbuđen zbog ljubavi prema svome gradu, i onim što ga veže za njegovo pleme.' 'Istina je,' rekli su ansari, 'mi jesmo mislili o tome.' 'Znate li vi,' rekao je Poslanik, 'tko sam ja? Ja sam Božji rob i Njegov Vjerovjesnik. Kako ja mogu vas napustiti? Vi ste pristali uz mene i žrtvovali ste svoje živote kada je islam bio slab. Kako ja mogu napustiti vas i smjestiti se negdje drugdje? Ne, ansari, to je nemoguće. Ja sam napustio Meku radi Boga i ja se njoj ne mogu vratiti. Ja ću živjeti i umrijeti s vama.' Ansari su bili dirnuti ovim jedinstvenim izrazom ljubavi i odanosti. Žalili su zbog svoje sumnje o Bogu i Njegovom Poslaniku, jecali su i tražili da im bude oprašteno.

Objasnili su da ne bi podnijeli da Poslanik napusti njihov grad i ode negdje drugdje. Poslanik je odgovorio da je njihov strah razumljiv i da ih, poslije objašnjenja, Bog i Njegov Poslanik oslobađaju.

Kako su se Mekanci osjećali tada? Istina, oni nisu lili suze predanosti, ali su njihova srca bila puna žaljenja i kajanja. Pa zar nisu svojim rukama odbacili dragulj koji se nalazio u njihovom gradu? Oni su imali još više razloga žaliti za ovim jer je Poslanik, nakon što je došao natrag u Meku, odlučio ponovno ju napustiti i otići u Medinu.

IKRAMA POSTAJE MUSLIMAN

Nekima od onih koji su bili izuzeti iz općeg pomilovanja bilo je oprošteno na preporuku ashaba. Među onima kojima je tako oprošteno bio je Ikrama, sin Abu-Džehela. Ikramova žena je u srcu bila muslimanka. Tražila je od Poslanika da mu oprost. Poslanik je oprostio. U to vrijeme Ikrama je pokušao pobjeći u Etiopiju. Njegova žena je išla za njim i zatekla ga da se skoro ukrcao. Prekorila ga je: 'Zar ti bježiš od tako blagog i milostivog čovjeka kao što je Poslanik?'

Ikrama je bio začuđen i pitao je misli li ona zaista da će mu Poslanik oprostiti. Žena ga je uvjerila da će čak i njemu Poslanik oprostiti i da joj je, zapravo, već dao riječ. Ikrama je odustao od svog plana da pobjegne u Etiopiju i vratio se vidjeti Poslanika. 'Ja sam od svoje žene razumio da si ti oprostio čak i meni', rekao je.

'Tvoja žena je u pravu. Ja sam ti zaista oprostio,' rekao je Poslanik. Ikrama je donio odluku da osoba koja oprost svojim smrtnim neprijateljima ne može biti lažna. Zato je proglasio svoju vjeru islam. 'Ja svjedočim da je Bog Jedan i da

nema ravnog, i svjedočim da si ti Njegov rob i Njegov Vjerovjesnik.' Dok je to govorio, Ikrama je postićeno sagnuo glavu. Poslanik ga je utješio. 'Ikrama', rekao je, 'ja sam ti oprostio, ali pored toga, imam još nešto za tebe - ako danas od mene zatražiš bilo što što je u mojoj moći, ja ću ti dati.'

Ikrama je odgovorio: 'Nema ništa više ili bolje što bih mogao tražiti od tebe nego da moliš Boga za mene i tražiš Njegov oprost za sve prijestupe i zločine koje sam počinio protiv tebe.' Čuvši ovu usrdnu molbu, Poslanik je odmah molio Boga i rekao: 'Moj Bože, oprosti neprijateljstvo koje je Ikrama gajio protiv mene. Oprosti mu uvredu koja je izišla s njegovih usana.' Poslanik je onda ustao i stavio svoj ogrtač preko Ikrame i rekao: 'Tko god dođe meni, vjerujući u Boga, sa mnom je. Moja kuća je njegova koliko i moja.'

Razgovor s Ikramom ispunio je proročanstvo koje je Časni Poslanik dao prije mnogo godina. Poslanik je, obraćajući se ashabima, jednom rekao: 'Imao sam viziju da sam bio u Džennetu. Tamo sam vidio snop grožđa. Kada sam pitao kome je grozd namijenjen, neko je odgovorio: 'Abu-Džehelu'. Pozivajući se na ovu viziju tijekom razgovora s Ikramom, Poslanik je rekao kako isprva nije razumio ovu viziju. Kako može Abu-Džehel, neprijatelj vjernika, ući u Džennet i kako može grožđe biti pripremljeno za njega? 'Ali, sada,' rekao je Poslanik, 'razumijem svoju viziju; grožđe je bilo namijenjeno Ikrami. Samo je, umjesto sina, meni prikazan otac, zamjena koja je uobičajena u vizijama i snovima'. (Halbiya, tom 3, str. 104)

Od onih koji su bili izuzeti od općeg pomilovanja i za koje je naređeno da budu ubijeni bio je jedan koji je bio odgovoran za okrutno ubojstvo Zejnebe, kćeri Poslanika. Ovaj čovjek bio je Habbar. On je presjekao uzde Zejnebine deve, nakon čega je ona pala na tlo, i buduci da je bila trudna,

pobacila je. Malo kasnije je umrla. Ovo je bila nečovječnost koju je on počinio i za koju je zaslužio smrtnu kaznu. Ovaj čovjek je sada došao Poslaniku i rekao: 'Božji Poslaniče, ja sam pobjegao od tebe i otišao u Iran, ali mi je došla misao da nas je Bog oslobodio naših poganskih vjerovanja i spasio nas od duhovne smrti. Umjesto da idem drugima i tražim utočište kod njih, zašto da ne odem Poslaniku osobno, priznam svoje pogreške i svoje grijehе i tražim njegov oprost?'

Poslanik je bio dirnut i rekao je: 'Habbar, kad je Bog usadio u tvoje srce ljubav prema islamu, kako ja mogu odbiti oprostiti ti? Ja opraštam sve što si ti učinio prije ovoga.'

Ne mogu se detaljno opisati zločini koje je ovaj čovjek počinio protiv islama i muslimana. Pa, kako ih je, ipak, Poslanik lako oprostio! Ovaj duh oprosta preobratio je najtvrdе neprijatelje u predane sljedbenike Poslanika.

BITKA NA HUNEINU

Poslanikov ulazak u Meku bio je iznenađan. Plemena u blizini Meke, pogotovu ona na jugu, neko vrijeme nisu bila upoznata s ovim događajem. Kada su ovo čuli, počeli su okupljati vojsku i pripremati se za borbu s muslimanima. Tamo su bila dva plemena, Havazin i Sakif, neobično ponosni na svoju hrabrost. Savjetovali su se međusobno i poslije promišljanja za svog vođu izabrali Malika Ibn-Aufa. Onda su pozvali okolna plemena da im se pridruže. Među ovim pozvanim plemenima bilo je i Banu-Sa'd. Poslanikova dojilja Halima pripadala je ovom plemenu i Poslanik je kao dijete živio među njima. Muškarci ovog plemena okupili su se u odred i krenuli prema Meki vodeći sa sobom svoje obitelji i svoj pokretni imetak. Kada su ih pitali zašto to rade, odgovorili su

da hoće vojnike podsjetiti da će, ako okrenu leđa i pobjegu, njihove žene i djeca biti zatvoreni, a njihov imetak opljačkan – tako je snažna bila njihova odlučnost da se bore i unište muslimane. Ovaj odred spustio se u dolinu Autas – najprikladniju bazu za borbu, sa svojim prirodnim skloništima, obiljem stočne hrane i vode i mogućnostima za kretanje konjice. Kada je Poslanik saznao za ovo, poslao je Abdullaha bin Abi-Hadrada da izvijesti o situaciji. Abdullah je izvijestio da je na ovom mjestu vojno okupljanje i da su odlučni ubiti i biti ubijeni. Ovo pleme bilo je čuveno po svojoj vještini u streljaštvu, i baza koju su izabrali pružala im je ogromnu prednost. Poslanik se obratio Safvanu, bogatom poglavici Meke, da posudi ratnu opremu i oružje. Safvan je odgovorio: 'Ti hoćeš silom prisvojiti moje bogatstvo?'

Poslanik je odgovorio: 'Mi ništa ne želimo prisvojiti. Mi samo želimo pozajmiti ove stvari, i spremni smo dati odgovarajuće jamstvo.'

Safvan je time bio zadovoljan i složio se pozajmiti opremu. On je isporučio ukupno stotinu ratnih odijela i odgovarajuću količinu oružja. Poslanik je pozajmio tri tisuće kopalja od svog strica Naufala bin Harisa i oko trideset tisuća *dirhema* od Abdullaha bin Rabi'a (Mu'tta, Musanad i Halbiyya). Kada je muslimanska vojska krenula prema Havazinu, Mekanci su izrazili želju da se pridruže muslimanskoj strani. Oni nisu bili muslimani, ali su se složili da žive pod muslimanskim režimom. U skladu s tim, dvije tisuće Mekanaca pridružilo se muslimanima. Na putu su opazili arapsko svetište Zat Anvata. Ovdje je bilo staro lote stablo, sveto Arapima. Kada su Arapi kupili oružje, prvo su otišli do Zata Anvata i objesili ga u svetištu kako bi primili njegove blagoslove za svoje oružje. Kada je muslimanska vojska prošla pored ovog svetišta, neki vojnici su rekli: 'Božji Poslaniče, odredite i za nas Zat Anvat.'

Poslanik je ovo osudio i rekao: ‘Allahu akbar! Govorite kao sljedbenici Mojsija. Kada je Mojsije išao u Kanaan, njegovi sljedbenici su na putu vidjeli da ljudi obožavaju kipove, i rekli su Mojsiju: ‘O Mojsije, napravi za nas takvog boga kao što oni imaju bogove.’

(7:139)

‘BOŽJI POSLANIK VAS POZIVA’

Poslanik je zapovjedio muslimanima da zapamte kako je Allah Uzvišen i kako Njega trebaju moliti da ih spasi od praznovjerja ranijih naroda. Prije nego što je muslimanska vojska stigla do Hunaina, Havazin i njihovi saveznici već su pripremili određeni broj zasjeda, nalik streljačkom zaklonu, da odatle napadnu muslimane, i kamuflirali su artiljerijske položaje suvremenog ratovanja. Oko sebe su izgradili zidove. Iza zidova su bili vojnici koji su ležali i čekali na muslimane. Ostavili su uski prijelaz da muslimani prođu kroz njega. Većina vojske bila je postavljena na ove zasjede, dok je mali broj bio poredan ispred deva. Muslimani su mislili da neprijatelj brojno nije veći od onoga koliko su mogli vidjeti. Tako su otišli naprijed i napali. Kada su već daleko odmakli i skriveni neprijatelji se uvjerili da ih lako mogu napasti, vojnici su se poredali ispred deva i napali središte muslimanske vojske, dok su ih skriveni strijelci zasuli strijelama s bokova. Mekanci koji su se pridružili muslimanima da pokažu svoje junaštvo nisu mogli podnijeti ovaj dvostruki napad neprijatelja i pobjegli su natrag prema Meki. Muslimani su bili naviknuti na teške situacije, ali kad je dvije tisuće vojnika, jašući na konjima i devama, probilo svoj put kroz muslimansku vojsku, muslimanske deve i konji također su se uplašili. U vojsci je vladala panika. Pritisak je dolazio s tri strane, dovodeći do

opće gužve. U ovome je samo Poslanik s dvanaest ashaba stajao nepokolebljivo. Nisu svi drugovi pobjegli s polja. Oko stotinu njih je ipak ostalo, ali su bili na određenoj udaljenosti od Poslanika. Samo ih je dvanaest ostalo okružiti Poslanika. Jedan je ashab izvijestio da su on i njegovi prijatelji učinili sve što su mogli da životinje usmjere prema bojnom polju. Ali su se životinje uplašile bezglavom jurnjavom mekanskih životinja. Izgledalo je da nikakvo nastojanje ne pomaže. Oni su povukli uzde, ali su se životinje odbile okrenuti. Ponegdje su vukli glave životinja tako da su ih skoro natjerali da dodirnu svoje repove. Ali kad su ih podboli prema bojnom polju, one nisu htjele ići. Umjesto toga, one su se još više vraćale natrag. 'Naša srca lupaju u strahu – strahu za sigurnost Poslanika,' rekao je ovaj ashab, 'ali mi ništa ne možemo učiniti.' Ovako su ashabi bili postavljeni. Poslanik je stajao sa šakom ljudi, izložen bujici strijela na tri strane. Bio je samo uski prolaz iza njih kroz koji je moglo proći samo nekoliko ljudi u isto vrijeme. U tom trenutku je Abu-Bakr sjahao i držeći uzde Poslanikove mazge, rekao: 'Božji Poslaniče, hajdemo se povući na kratko vrijeme i neka se muslimanska vojska okupi.'

'Oslobodi uzde moje mazge, Abu-Bakre,' rekao je Poslanik. Rekavši ovo, podbo je životinju naprijed u klanac gdje su na objema stranama bile neprijateljske zasjede, odakle su ispaljivali strijele. Kako je Poslanik podbo svoju životinju, rekao je: 'Ja sam Božji Poslanik. Ja nisam prevarant. Ja sam sin Abdul-Muttaliba.' (Buhari) Ove riječi izgovorene u trenutku krajnje opasnosti po njegovu osobu pune su značenja. One naglašavaju činjenicu da je Poslanik zaista bio poslanik, istinski Božji vjerovjesnik i da nema straha od smrti ili da se ne boji da njegov cilj neće uspjeti. Ali, usprkos tome što je zasipan strijelama, ako ostane siguran, muslimani ne smiju pripisivati nikakve božanske odlike njemu. On je samo ljudsko biće, sin

Abdul-Muttaliba. Kako je Poslanik uvijek bio pažljiv da svojim sljedbenicima usadi razliku između vjere i praznovjerja! Nakon što je izgovorio ove znamenite riječi, Poslanik je pozvao Abbasa. Abbas je imao snažan glas. Poslanik mu je rekao: 'Abbase, digni glas i podsjeti muslimane na zavjet koji su dali pod drvetom na Hudebijji, i na ono što su mislili u vrijeme objave sure Bakara. Reci im: Božji Poslanik vas poziva.' Abbas je podigao svoj snažni glas. Poruka Poslanika pala je kao grom, ne na gluhe uši, nego na uši u napetom iščekivanju. To ih je pogodilo kao električni udar. Upravo oni ashabi koji nisu bili u stanju svoje životinje natjerati prema bojnom polju počeli su osjećati da više nisu na ovom svijetu, nego na Kijametskom danu, suočeni s Bogom na Sudnjem danu. Glas Abbasa nije zvučao kao njegov glas, nego kao glas meleka koji ih doziva da polože račun za svoja djela. Tada više nije bilo ničega što bi ih zaustavilo da se ponovno vrate na bojno polje. Mnogi od njih su sjahali i samo s mačem i štitom jurnuli na bojno polje, ostavljajući životinje da idu gdje hoće. Drugi su sjahali, odsjekli glave svojih životinja i jurnuli pješke Poslaniku. Kažu da su ansari tog dana jurnuli prema Poslaniku brzinom kojom majka deva ili majka krava juri svom mladunčetu kada čuje njegov krik. Uskoro je Poslanik bio okružen ogromnim brojem ashaba, većinom ansara. Neprijatelj je ponovno pretrpio poraz. Prisustvo Abu-Sufijana na Poslanikovo strani toga dana bio je snažan Božji znak, znak Božje moći, s jedne strane, i Poslanikov primjer koji oplemenjuje, s druge. Samo prije nekoliko dana Abu-Sufijan je bio krvožedni neprijatelj Poslanika, zapovjednik krvožedne vojske odlučne uništiti muslimane. No, ovdje je, danas, isti Abu-Sufijan stajao na Poslanikovo strani, njegov prijatelj, sljedbenik i drug. Kada su neprijateljske deve bezglavo jurile, Abu-Sufijan, razborit i iskusan general, vidio je da će njegov konj vjerojatno podivljati. Brzo je sjahao i, držeći

stremen Poslanikove mazge, krenuo pješke. S mačem u ruci, išao je sa strane uz Poslanika, odlučan ne dozvoliti nikome da dođe blizu Poslanika a da prvo ne napadne i ne ubije njega. Poslanik je s oduševljenjem i čuđenjem gledao ovu promjenu u Abu-Sufijanu. Razmišljao je o novom dokazu Božje moći. Samo deset ili petnaest dana prije ovaj čovjek je okupljao vojsku kako bi dokrajčio islamski pokret. Ali došla je promjena. Nekadašnji neprijateljski zapovjednik sada je stajao uz Poslanikovu stranu, kao obični vojnik pješak, držeći uzde mazge svog Učitelja, i odlučan umrijeti radi njega. Abbas je vidio začuđenost u Poslanikovom pogledu i rekao: 'Božji Poslaniče, ovo je Abu-Sufijan, sin tvog rođaka, i tako i tvoj brat. Zar nisi zadovoljan njim?'

'Jesam,' rekao je Poslanik, 'i molim Boga da mu oprostí sve krivice koje je počinio.' Onda je, obraćajući se Abu-Sufijanu osobno, rekao: 'Brate!' Abu-Sufijan nije mogao sakriti uzbuđenost koja je izvirala u njegovom srcu. Sagnuo se i poljubio Poslanikovo stopalo u užetu koje je držao (Halbiyya).

Poslije Bitke na Hunejnu Poslanik je vratio ratni materijal koji je uzeo u zajam. Dok je to vraćao, mnogostruko je platio naknadu zajmodavcu. Oni koji su dali zajam bili su dirnuti brigom i obzirom koje je Poslanik pokazao prilikom vraćanja opreme i naknade zajmodavcu. Osjećali su da Poslanik nije običan čovjek, nego netko čiji moralni primjer stoji visoko iznad drugih. Nije čudo, Safvan se odmah priklonio islamu.

ZAKLETI NEPRIJATELJ POSTAJE PREDANI SLJEDBENIK

Bitka na Hunejnu uvijek podsjeća povjesničare na drugi zanimljivi događaj koji se desio tijekom ove bitke. Šaiba,

stanovnik Meke i u službi Kabe, sudjelovao je u sukobu na strani neprijatelja. Kaže da je u ovoj bitci pred sobom imao samo jednu namjeru – kada se dvije vojske suoče, dobiti priliku ubiti Poslanika. Bio je odlučan da će, čak i ako se cijeli svijet pridruži Poslaniku (ne samo cijela Arabija), on ostati daleko od toga i nastaviti se suprotstavljati islamu. Kada je borba postala oštra, Šaiba je izvukao svoj mač i krenuo naprijed prema Poslaniku. Kako je došao vrlo blizu, obeshrabrio se. “Kada sam došao dosta blizu Poslanika,” kaže Šaiba, “činilo se da vidim plamen koji prijeti proždrijeti me. Onda sam čuo glas Poslanika kako kaže: ‘Šaiba, dođi blizu mene.’ Kada sam došao bliže, Poslanik je prešao svojom rukom preko mojih grudi u velikoj ljubavi. Kako je to učinio, rekao je: ‘Bože, oslobodi Šaiba svih šejtanskih (sotonskih) misli.’” S ovim malim dodirom ljubavi Šaiba se promijenio. Njegova mržnja i neprijateljstvo su nestali, i od tog trenutka Šaiba je Poslanika volio više od bilo čega na svijetu. Kako se Šaiba promijenio, Poslanik ga je pozvao da dođe naprijed i bori se. ‘U tom trenutku,’ kaže Šaiba, ‘ja sam imao samo jednu želju: žrtvovati svoj život kako bih spasio Poslanika. Čak i ako bi moj otac došao nasuprot meni, ja ne bih oklijevao ni trenutka zabosti svoj mač u njegove grudi’. (Halbiyya)

Onda je Poslanik marširao prema Ta’ifu, gradu koji ga je kamenovao i otjerao. Poslanik je opsjeo grad, ali prihvaćajući prijedlog nekih prijatelja, napustio je opsadu. Kasnije su se ljudi Ta’ifa svojevrijem priklonili islamu.

POSŁANIK DIJELI RATNI PLIJEN

Poslije osvajanja Meke i pobjede na Hunejnu Poslanik je trebao obaviti podjelu novca i imanja plaćenih kao

otkupnina ili imanja koja su neprijatelji napustili u bojnom polju. Uobičajeno je bilo da se ovaj novac i imanja raspodijele među muslimanskim vojnicima koji su sudjelovali u ovim sukobima. No, ovom prilikom, umjesto da to raspodijeli među vojnicima, Poslanik je to raspodijelio među Mekancima i ljudima koji su živjeli oko Meke. Ovi ljudi još nisu pokazali naklonost prema vjeri. Mnogi su još bili nevjernici. Oni koji su postali muslimani bili su još novi. Za njih je bilo potpuno novo da narod podijeli drugima svoj imetak. Ali, umjesto da u njihova srca uđe dobrota i bogobožnost, oni su postali tvrđi i pohlepniji nego ikada. Njihovi zahtjevi počeli su se uvećavati. Oni su napravili gužvu oko Poslanika, dosađivali mu zahtjevima i gurnuli ga do mjesta pod drvetom, a jedan čovjek ga je vukao za ogrtač i stegnuo mu vrat da je jedva disao. Na kraju je Poslanik rekao skupu: 'O ljudi, da ja imam još nešto, ja bih vam to dao. Ja nisam škrt, niti sam kukavica'. (Buhari, poglavlje o *Faraz Al-Khums*)

Onda je, idući uz svoju devu i vukući je za kosu, rekao skupu: 'Od ovih novaca i imanja ja ništa ne želim, čak ni toliko koliko je ovo kose. Samo, moram imati petinu, i to za državu, prema arapskom zakonu. Ta petina neće biti potrošena na mene. To će biti potrošeno na vas i na vaše potrebe. Zapamtite, onaj tko protupravno prisvoji ili zloupotrijebi javni novac bit će ponižen kod Boga na Sudnjem danu.'

Zlobni kritičari kažu da je Poslanik želio postati kralj i imati kraljevstvo. Imaju li kralj i narod takav odnos? Može li netko gurati svoga kralja i stisnuti ga oko vrata? Samo Božji poslanici i vjerovjesnici mogu dati takav primjer. Sav ratni plijen, novac i vrijedni materijal koji se trebao raspodijeliti podijeljen je među siromašnima. Ipak je bilo onih koji su ostali nezadovoljni, koji su u rulji nasrnuli na Poslanika, protestirali protiv raspodjele optužujući Poslanika da čini nepravdu. Jedan

čovjek po imenu Zu'l-Khuvaisira došao je blizu Poslanika i rekao: 'Muhammede, ja sam svjedok onoga što si ti danas radio.' 'A što si ti to vidio?', pitao je Poslanik.

'Ti činiš nepravdu,' rekao je on.

'Teško tebi,' rekao je Poslanik. 'Ako sam ja nepravedan, tko onda na Zemlji može biti pravedan?' (Muslim, *Kitab uz-Zakat*)

Istinski vjernici bili su jako uzbuđeni. Kada je ovaj čovjek napustio skup, neki od njih su rekli: 'Ovaj čovjek zaslužuje smrt. Hoćeš li nam dozvoliti da ga ubijemo?'

'Ne,' rekao je Poslanik. 'Ako se drži naših zakona i ne čini nikakav vidljivi prekršaj, kako ga možemo ubiti?'

'Ali,' rekli su vjernici, 'kada osoba kaže i čini jednu stvar, a u srcu ima nešto drugo, zar ta osoba ne zaslužuje kaznu?'

'Ja ne mogu postupati s ljudima prema onom što oni imaju u svojim srcima. Bog me nije zadužio za to. Ja s njima mogu postupati prema onom što kažu i rade.'

Poslanik je nastavio i rekao vjernicima da će jednoga dana ovaj čovjek i njegovi drugovi podići bunu u islamu. Poslanikove riječi su se obistinile. U vrijeme Alija, četvrtog halife islama, ovaj čovjek i njegovi prijatelji podigli su bunu protiv njega i postali vođe općenito osuđene podjele islama, koji su do danas poznati po imenu Khavaridž.

Poslije postupanja sa Havazinom Poslanik se vratio u Medinu. Ovaj dan je donio jednu novu radost za stanovnike u Medini. Jednom je Poslanik došao u Medinu tražeći utočište od lošeg postupanja Mekanaca, a ovog veličanstvenog dana Poslanik je ponovno ušao u Medinu, pun radosti i svjestan svoje odlučnosti i obećanja da Medinu učini svojim domom.

SPLETKARENJA ABU-AMIRA

Mi se sada moramo vratiti djelima jednog čovjeka po imenu Abu-Amir. On je pripadao plemenu Khazradž. Kroz dugu vezu sa Židovima i kršćanima stekao je naviku nijemog meditiranja i činjenja neke vrste zikra (prisjećanja Boga). Zbog ove navike općenito je bio poznat kao Abu-Amir, pustinjač. Međutim, on po vjeri nije bio kršćanin. Kada je Poslanik otišao u Medinu poslije Hidžre, Abu-Amir je pobjegao iz Medine u Meku. Kada se na kraju Meka također pokorila rastućem utjecaju islama, počeo je kovati nove zavjere protiv islama. Promijenio je svoje ime i uobičajeni način odijevanja i smjestio se u Kubu, selo blizu Medine. Kako je dugo bio odsutan i izmijenio izgled i odijelo, ljudi Medine ga nisu prepoznali. Prepoznali su ga samo oni licemjeri s kojima je imao veze u tajnosti. Povjerio je tajnu licemjerima Medine i po njihovom savjetu planirao je otići u Siriju i potaknuti i izazvati kršćanske vlade i arapska kršćanska plemena za napad na Medinu. Dok je bio zaokupljen svojom zlobnom misijom na sjeveru, planirao je raširiti nezadovoljstvo u Medini. Njegovi prijatelji, licemjeri, trebali su raširiti glasine da će Medina biti napadnuta od sirijskih vojski. Abu-Amir se nadao da će zbog ove dvostruke zavjere muslimani i sirijski kršćani ući u rat. Ako ova zavjera ne uspije, nadao se da će sami muslimani biti izazvani da napadnu Siriju. Možda rat tako i počne između muslimana i Sirijaca, i Abu-Amir bi imao razloga radovati se. Tako je njegov plan bio potpun i on je otišao u Siriju. Dok je bio odsutan, licemjeri u Medini su, prema planu, počeli širiti glasine da su viđene neke karavane koje su rekle kako se sirijska vojska priprema za napad na Medinu. Sutradan su opet pričali da su se sreli s nekom karavanom koja im je prenijela iste vijesti.

EKSPEDICIJA TABUKA

Ove glasine postale su tako česte da je Poslanik mislio kako bi bilo dobro da on osobno vodi muslimansku vojsku protiv Sirije. Ovo su bila teška vremena. Arabiju je zahvatila glad. Žetva prethodne godine bila je siromašna i nije bilo dovoljno ni žita ni plodova. Još nije bilo vrijeme za novu žetvu. Bio je kraj rujna ili početak listopada kada je Poslanik krenuo u ovu misiju. Licemjeri su znali da su ove glasine predstavljale njihovo spletkarenje. Znali su da je njihov plan bio izazvati muslimane da napadnu Sirijce ako Sirijci ne napadnu muslimane. U bilo kojem slučaju, sukob s veličanstvenim Rimskim carstvom trebao je dovesti do uništenja muslimana. Pred njima je bila Bitka Muta. Na Mutu su se muslimani morali suočiti s tolikom vojskom da su se jedva povukli, uz velike gubitke. Licemjeri su se nadali da će vidjeti drugu bitku Muta u kojoj će sam Poslanik možda izgubiti život. Dok su licemjeri širili glasine o sirijskom napadu na muslimane, učinili su sve da uliju strah u muslimane i zastrašivali su ih kako se nisu u stanju suočiti s tako velikom vojskom i da zato ne trebaju ići u rat. Njihov plan je bio, s jedne strane, izazvati muslimane na napad na Siriju, a s druge strane, obeshrabriti ih kako ne bi otišli u velikom broju. Oni su željeli da muslimani idu u rat protiv Sirije i dožive siguran poraz. Ali, čim je Poslanik proglasio svoju namjeru da vodi novu ekspediciju, oduševljenje je uzavrelo među muslimanima. Istupili su s ponudama žrtvovanja radi svoje vjere. Muslimani nisu imali dovoljno ratne opreme. Državna blagajna je bila prazna. Samo su imućniji muslimani imali sredstva za plaćanje za rat. Svaki musliman nadmetao se s drugim u žrtvovanju radi svoje vjere. Hazreti Omer dao je

najveći dio svog imetka. Kažu da je njegov doprinos vrijedio oko tisuću zlatnih *dinara*, što je ravno iznosu od dvadeset pet tisuća rupija. Drugi sljedbenici također su dali doprinos prema svojoj mogućnosti. Siromašnim muslimanima također su omogućene životinje za jahanje, mačevi i koplja. Zavládalo je oduševljenje. U to vrijeme u Medini je bila grupa muslimana koji su se iselili iz Jemena. Oni su bili vrlo siromašni. Neki od njih su otišli Poslaniku i ponudili svoju službu za ovu ekspediciju. 'Mi ne želimo ništa osim sredstva da možemo ići.' Kur'an spominje ove muslimane i njihove ponude slijedećim riječima:

...niti onima kojima si, kad su ti došli da im dadneš životinju za jahanje (radi džihada), ti rekao: „Ja ne mogu naći na čemu da jašete,“ oni su se vratili, s očima punim suza, od tuge što nisu imali ništa što bi mogli potrošiti (na Božjem putu). (9:92)

Znači, nema krivnje na onima koji nisu sudjelovali u ratu zato što su bili bez sredstava i koji su tražili od Poslanika da im omogući sredstva prijevoza do bojnog polja. Poslanik nije bio u stanju osigurati ovaj prijevoz, tako da su oni bili razočarani osjećajući da su siromašni i nisu u stanju doprinijeti ratu između muslimana i Sirijaca. Abu-Musa je bio vođa ove grupe. Kada su ga upitali što traže, rekao je: 'Mi nismo tražili deve ili konje. Mi smo samo rekli da nemamo obuće i nismo mogli prevaliti tako dug put bosi. Da smo samo imali obuću, mi bismo otišli pješke i sudjelovali u ratu skupa s našom muslimanskom braćom.' Kada je ova vojska krenula za Siriju i muslimani još nisu bili zaboravili što su podnijeli na Mutu, svaki od njih je bio pun brige za osobnu sigurnost Poslanika. Žene Medine također su osjećale ovu opasnost. Poticale su

svoje muževe i sinove da pristupe ratu. Jedan ashab je bio izvan Medine i vratio se kada je Poslanik već krenuo s vojskom. Ovaj ashab ulazio je u svoju kuću i očekivao da ga njegova žena dočeka s uzbuđenjem i priželjkivanjem poslije dugo vremena. On je zatekao svoju ženu kako sjedi u dvorištu i otišao ju je zagrliti i poljubiti. Ali je žena podigla ruke i odgurnula ga. Začuden, muž je gledao svoju ženu i rekao: 'Ovako li se postupa prema onome tko dolazi kući poslije dugo vremena?' 'Zar te nije sram?', rekla je žena. 'Božji Poslanik ide na opasno mjesto, a ti bi milovao svoju ženu. Tvoja prva dužnost je otići na bojno polje. Vidjet ćemo za ostalo.' Kažu da je ovaj ashab odmah izišao iz kuće, pritegao uzde svoga konja i punim kasom otrčao za Poslanikom. Na udaljenosti od oko tri dana putovanja sustigao je muslimansku vojsku. Nevjernici i licemjeri vjerojatno su mislili da će Poslanik, postupajući prema ovim glasinama, koje su oni smislili i raširili, nasrnuti na sirijsku vojsku bez razmišljanja. Oni su zaboravili da se Poslanik brinuo o tome da ostavi moralni primjer generacijama sljedbenika za sva buduća vremena. Kada se Poslanik približio Siriji, stao je na mjestu Tabuk i poslao svoje ljude u raznim smjerovima da saznaju stvarne činjenice. Ljudi su se vratili i izvijestili da nema nigdje nikakvih sirijskih okupljanja. Poslanik je odlučio da se vrate, ali je ostao nekoliko dana, tijekom kojih je potpisao ugovore s nekim od plemena na granici. Nije bilo rata niti borbe. Putovanje je uzelo Poslaniku oko dva i pol mjeseca. Kada su licemjeri u Medini uvidjeli da njihova zamisao izazivanja rata između muslimana i Sirijaca nije uspjela i da se Poslanik vratio živ i zdrav, počeli su se bojati da je njihova spletku razotkrivena. Bojali su se kazne koja im je sada prijetila. Ali oni nisu prestali sa svojim opakim planovima. Opremili su grupu i postavili je na dvije strane uskog prolaza na određenoj udaljenosti od Medine. Prolaz je bio tako uzak

da se kroz njega moglo proći samo u koloni jedan po jedan. Kada su se Poslanik i muslimanska vojska približili ovom mjestu, on je dobio upozorenje objavom da je neprijatelj u zasjedi na obje strane uskog prolaza. Poslanik je naredio svojim drugovima da izvide. Kada su stigli na ovo mjesto, vidjeli su da se ljudi skrivaju s očitom namjerom napada. Ovi ljudi su, međutim, pobjegli čim su vidjeli tu izvidničku grupu. Poslanik je odlučio ne goniti ih. Kada je Poslanik stigao u Medinu, licemjeri koji nisu sudjelovali u ovoj bitci počeli su iznositi razne vrste izgovora. Ali, Poslanik ih je prihvatio. U isto vrijeme je osjećao kako je došlo vrijeme da se njihova dvoličnost razotkrije. Kroz objavu je dobio naredbu od Boga da džamiju na Kubi, koju su licemjeri izgradili kako bi mogli održavati skupove u tajnosti, treba porušiti. Licemjeri su bili primorani svoje namaze klanjati u drugim džamijama s drugim muslimanima. Nikakva druga kazna nije predložena. Vraćajući se s Tabuka, Poslanik je saznao da su se ljudi Ta'ifa također pokorili. Poslije ovoga druga plemena Arabije obratila su se za prelazak na islam. U kratkom vremenu je cijela Arabija bila pod zastavom islama.

POSLEDNJI HADŽ I HUTBA ČASNOG POSLANIKA

Devete godine po Hidžri Poslanik je otišao na hodočašće u Meku. Na dan hodočašća primio je objavu koja je sadržavala poznati ajet Kur'ana koji kaže:

Danas sam Ja za vas usavršio vašu vjeru i upotpunio Svoju blagodat prema vama i izabrao sam za vas islam kao vjeru. (5:4)

Ovaj ajet je, zapravo, značio da je Poruka, koju je Časni Poslanik prenio od Boga i koju je riječju i djelom objašnjavao sve ove godine, dovršena. Svaki dio ove poruke bio je blagoslov. Ova, sada dovršena poruka utjelovljuje najviše blagoslove koje čovjek može primiti od Boga. Poruka je sažeta u imenu 'al-islam', što znači pokornost. Pokornost je religija muslimana, religija ljudskog roda. Časni Poslanik je primio ovaj ajet u dolini Muzdalifa, gdje su se hodočasnici okupili. Vraćajući se sa Muzdalifa, Poslanik je zastao na Mini. Bio je to jedanaesti dan mjeseca zul-hidže. Poslanik je stajao pred ogromnim skupom muslimana i održao govor, poznat u povijesti kao oprostajni govor Poslanika. Tijekom ovog govora rekao je:

O ljudi, slušajte me pažljivo. Jer ja ne znam hoću li stajati pred vama ponovno u ovoj dolini i obratiti vam se kako vam se sada obraćam. Vaše živote i vaše imetke Bog je učinio zaštićenima od međusobnih napada do Sudnjeg dana. Bog je za svakoga odredio udio u naslijeđu. Nikakva 'oporuka' sada se neće priznati koja je štetna za zakonite nasljednike. Dijete rođeno u bilo kojoj kući smatrat će se djetetom oca u toj kući. Tko god osporava roditeljstvo tog djeteta bit će podložen kazni po Zakonu islama. Svatko tko ovo rođenje bude pripisivao nečijem drugom ocu, ili lažno bude tvrdio da je netko drugi njegov gospodar, Bog, Njegovi meleki i cijelo čovječanstvo će ga proklinjati.

O ljudi, vi imate određena prava prema vašim ženama, ali vaše žene također imaju određena prava prema vama. Vaše pravo

prema njima je da one trebaju živjeti časnim životom, da ne prihvaćaju puteve koji mogu donijeti sramotu mužu u očima ljudi. Ako vaše žene ne budu živjele prema ovome, onda ih imate pravo kazniti. Možete ih kazniti nakon što bude provedeno istraživanje od strane nadležnog organa, i vaše pravo da kaznite bude potvrđeno. Čak i onda, kazna u takvom slučaju ne smije biti vrlo oštra. No, ako vaše žene ne učine takvu stvar, i njihovo ponašanje nije takvo da donosi sramotu njihovim muževima, onda je vaša dužnost osigurati im hranu, odjeću i sklonište, prema vašim mogućnostima. Zapamtite, uvijek morate prema svojim ženama postupati lijepo. Bog vam je povjerio dužnost da pazite na njih. Žena je slaba i ne može zaštititi svoja prava. Kada se oženite, Bog vas određuje čuvarima ovih prava. Vi ste svoje žene doveli svojoj kući po Božjem Zakonu. (Zato ne smijete povrijediti povjerenje koje je Bog dao u vaše ruke).

O ljudi, vi još imate u svom posjedstvu neke ratne zatvorenike. Ja vas, zato, savjetujem da ih hranite onim što vi jedete i odijevate. Ako oni učine išta pogrešno, što vi ne možete oprostiti, onda ih prodajte nekome drugom. Oni su Božje slugе. Nikada im nemojte zadavati bol i teškoću, to nije ispravno.

O ljudi, ono što vam kažem, morate saslušati i zapamtiti. Svaki musliman je brat drugome. Svi ste jednaki. Svi ljudi, kojoj god naciji ili

plemenu pripadali, i kakav god položaj u životu imali, jednaki su.

Dok je ovo govorio, Poslanik je podigao ruke i spojio prste jedne ruke s prstima druge i onda rekao:

Baš kao što su prsti ovih dviju ruku jednaki, tako su ljudi jednaki jedan drugom. Nitko nema nikakvo pravo, nikakvu prednost nad drugim. Vi ste kao braća.

Nastavljajući, Poslanik je rekao:

Znate li koji je ovo mjesec? Na kojem smo mi mjestu? Znate li koji je danas dan?

Muslimani su u odgovoru rekli da znaju da je sveti mjesec, sveta zemlja i da je dan hadža.

Onda je Poslanik rekao:

Baš kako je ovaj mjesec svet, ova zemlja sveta i ovaj dan svet, tako je Bog učinio svetim živote, imetak i čast svakog čovjeka. Uzeti život bilo kojeg čovjeka ili njegov imetak, ili napasti njegovu čast nepravедno je i pogrešno kao i povrijediti svetost ovoga dana, ovog mjeseca i ovog mjesta. Ono što vam ja danas naređujem nije namijenjeno samo za danas. To je namijenjeno za sva vremena. Od vas se očekuje da to zapamtite i da postupate po tome dok ne napustite ovaj svijet i dok ne odete na Drugi svijet i sretnete se sa svojim Stvoriteljem.

U zaključku je rekao:

Ono što sam vam rekao trebate prenijeti u sve krajeve svijeta. Možda oni koji me nisu

*čuli bolje postupe od onih koji su čuli. (Sihah
Sitta, Tabari, Hišam i Khamis)*

Poslanikov govor je kratak sadržaj cijelog učenja i duha islama. On pokazuje koliko se Poslanik brinuo za dobrobit čovjeka i mir u svijetu; također pokazuje koliko je brinuo za prava žena i drugih slabih. Poslanik je znao da je njegov kraj blizu. On je od Boga imao nagovještaje o svojoj smrti. Među brigama i nemirima koje je pokazivao bio je odnos muškaraca prema ženama. On je brinuo da ne ode s ovog svijeta na Ahiret a da ženama ne osigura položaj koji je po pravu njihov. Od postanka čovjeka žena se smatrala robom i sluškinjom muškarca. Ovo je bila Poslanikova prva briga. Njegova druga briga bila je za ratne zarobljenike. Oni su bili bespravno zatvarani i tretirani kao robovi i izvrgnuti okrutnostima i prijestupima svih vrsta. Poslanik je osjećao da ne smije napustiti ovaj svijet a da ne osigura ratnim zatvorenicima prava koja su u Bojim očima njima pripadala. Nejednakost između ljudi također je tištila Poslanika. Povremeno su razlike bile toliko naglašene da se nisu mogle podnositi. Neki ljudi su bili uzdizani do zvijezda, a drugi ponižavani do krajnosti. Stanja koja su pridonijela ovoj nejednakosti doprinijela su stvaranju nepomirljivih proturječnosti i ratu između naroda i zemalja. Poslanik je također mislio na ove razlike. Ukoliko duh nejednakosti ne bude otklonjen i ukoliko stanja koja navode jedan narod na posezanje za pravima drugog i na napade na njihove živote i posjede – dakle, ukoliko ovi uvjeti koji postaju neobuzdani u vrijeme moralnog propadanja ne budu uklonjeni, mir i napredak svijeta ne mogu biti osigurani. On je mislio da čovjekov život i čovjekov imetak imaju istu svetost koja pripada svetim danima, svetim mjesecima i svetim mjestima. Nijedan čovjek nikada nije pokazao takvu brigu i

skrb za dobrobit žena, prava slabih i za mir među narodima kao što je Poslanik islama. Nijedan čovjek nikada nije učinio toliko koliko je Poslanik kako bi unaprijedio jednakost među ljudima. Nijedan se čovjek nije toliko brinuo za dobro čovjeka kao što je on. Iz ovog razloga žena u islamu do danas ima pravo naslijediti imetak. S druge strane, Europa je do ovog stupnja došla tek oko tisuću tristo godina poslije dolaska islama. Svaka osoba koja uđe u islam postaje jednaka sa svakim drugim, bez obzira koliko je nerazvijen narod iz kojeg dolazi. Sloboda i jednakost karakteristični su doprinosi islama civilizaciji svijeta. Shvaćanja koja druge religije imaju o slobodi i jednakosti daleko su iza onih koje islam propovijeda i prakticira.

U muslimanskoj džamiji kralj, vjerski vođa i običan čovjek imaju isti položaj; nema nikakve razlike među njima. Na mjestima štovanja drugih religija i drugih naroda ove razlike postoje do danas, iako te religije i narodi tvrde da su učinili više nego islam za slobodu i jednakost.

POS LANIK NAGOVJEŠTA SVOJU SMRT

Na putu natrag Poslanik je ponovno obavijestio ashabe da se njegova smrt približava. Rekao je: 'O ljudi, ja sam čovjek kao i vi. Uskoro mi možda dođe izaslanik i ja ću morati udovoljiti pozivu.' I onda je rekao: 'O ljudi, moj Dobri i Milostivi Gospodar obavijestio me da Poslanik živi polovinu vijeka prethodnog poslanika.² O, moji dragi ashabi, ja moram odgovoriti Bogu, i vi ćete također morati. Što ćete onda reći?'

² Ovo nije bilo opće pravilo. To se odnosi samo na Časnog Poslanika. Hadis pripisuje Isusu oko sto dvadeset godina. Kako je Poslanik već dostigao šezdeset dvije ili šezdeset tri godine, mislio je da je vjerojatno njegova smrt blizu. (urednik)

Na ovo su ashabi rekli: 'Reći ćemo da si dobro dostavio Poruku islama i da si cijeli svoj život posvetio služenju Vjeri. Ti si imao najsavršeniji osjećaj za dobrobit čovječanstva. Reći ćemo: 'Allahu, podaj mu najbolje nagrade.'

Onda je Poslanik pitao: 'Svjedočite li vi da je Bog Jedan, da je Muhammed Njegov rob i poslanik, da su Džennet i Džehennem stvarnost, da je smrt stvarnost, da postoji život poslije smrti, da mora doći Sudnji dan i da će svi mrtvi biti uzdignuti iz svojih grobova, vraćeni u život i okupljeni?'

'Da,' rekli su ashabi. 'Mi svjedočimo svim ovim istinama.' Obraćajući se Bogu, Poslanik je rekao: 'Ti također budi svjedok ovome – da sam im ja prenio načela islama.'

Poslije ovog hodočašća Poslanik se posvetio poučavanju i obuci svojih sljedbenika, nastojeći podići njihov moralni standard i popraviti i oplemeniti njihovo ponašanje. Njegova smrt postala mu je česta tema i on je muslimane pripremao za to. Jedan dan, ustajući da bi se obratio vjernima, rekao je: 'Danas sam primio objavu:

Kada dođe Allahova pomoć i pobjeda, vidjet ćeš ljude da u Allahovu vjeru u skupinama ulaze, veličaj sa zahvalom Gospodara Svoga, i traži oprost od Njega. Sigurno On mnogo prima pokajanje.' (110:2-4)

To znači da je dolazilo vrijeme kada će se, uz Božju pomoć, mnoštvo pridružiti vjeri islam. Onda je dužnost Poslanika – i njegovih sljedbenika – hvaliti Boga i moliti Ga da ukloni sve prepreke na putu utemeljenja Vjere.

Poslanik je u ovoj prilici upotrijebio parabolu: "Bog je rekao jednom Svom robu: 'Ako želiš, dođi Meni, ili možeš ostati još.' Taj Božji rob je rekao da više voli vratiti se Svom Gospodaru." Abu-Bakr je bio među prisutnima. Slušao je ovaj

Poslanikov govor i počeo plakati. Drugi ashabi koji nisu dublje razmišljali o onome što su slušali čudili su se zašto Abu-Bakr plače, a Poslanik je govorio o pobjedama islama koje dolaze. Omer je pogotovo bio ljut na Abu-Bakra. Poslanik je davao radosne vijesti, a ovaj čovjek plače. No, samo je Poslanik razumio što se događa. Mislio je da ga je samo Abu-Bakr razumio. Samo je on shvatio da su ajeti koji su obećali pobjedu također nagovijestili Poslanikovu skorbu smrt. Poslanik je nastavio: 'Abu-Bakr mi je veoma drag. Da je dozvoljeno voljeti nekoga onoliko koliko volimo Boga, ja bih tako volio Abu-Bakra. O ljudi, sva vrata koja su otvorena prema džamiji trebaju od danas biti zatvorena osim Abu-Bakrovih vrata.'

Nije bilo sumnje da je ova zadnja uputa proricala da će poslije Poslanika Abu-Bakr biti prvi halifa. Kako bi predvodio vjerne u namazu, trebat će doći do džamije pet puta dnevno, i zato treba držati otvorenima vrata svoje kuće u džamiju. Nekoliko godina poslije toga, kad je Omer bio halifa, pitao je neke od prisutnih o značenju ajeta: 'Kada dođu Božja pomoć i pobjeda'. Očito se sjećao okolnosti u kojima je Poslanik poučavao muslimane ovome i ajetima koji slijede. Sigurno se sjećao da je tada samo Abu-Bakr razumio značenje ovih ajeta. Omer je nastojao ispitati muslimane koliko znaju o ovim ajetima. Oni ih nisu uspjeli razumjeti u vrijeme njihove objave; jesu li znali njihovo značenje sada? Ibn-Abbas, koji je sigurno imao deset ili jedanaest godina u vrijeme njihove objave i koji je sada imao sedamnaest ili osamnaest godina, javio se kako bi odgovorio. Rekao je: 'O Amirul mu'minin! Ovi ajeti sadrže proročanstvo o smrti Časnog Poslanika. Kada je Poslanikov posao završen, on više ne želi živjeti na svijetu. Ovi ajeti govore o predstojećoj pobjedi islama. Ona ima tužnu stranu, a to je skori odlazak Poslanika s ovog svijeta.' Omer je rekao: 'Istina je,' i pohvalio je Abbasa za njegovo razumijevanje.

POSLANIKOVI ZADNJI DANI

Konačno se približio dan s kojim se svaki čovjek mora suočiti. Poslanikov posao je bio obavljen. Sve što mu je Bog objavio objavljeno je za dobro čovjeka. Duh Muhammeda ulio je novi život u njegov narod. Uzdigao se novi narod, novi pogled na život i nove institucije; ukratko, novo nebo i nova Zemlja. Položeni su temelji novog poretka. Zemlja je uzorana i zalivena i bačeno sjeme za novu žetvu. I sada se sama žetva počela pokazivati. Međutim, nije bilo određeno da je on ubere. Za njega je bilo određeno samo da uzore, zasadi i zaliže. On je došao kao radnik, ostao je radnik i sada je trebao otići kao radnik, zato što njegove nagrade nisu bile ovozemaljske stvari, nego zadovoljstvo i odobravanje Svog Boga, Svoga Stvoritelja i Gospodara. Kada je došlo vrijeme za žetvu, on je radije pošao k Njemu, ostavljajući druge da žanju.

Časni Poslanik se razbolio. Nekoliko dana bez prestanka dolazio je u džamiju i vodio namaz. Onda više nije imao snage dolaziti u džamiju. Ashabi su bili toliko naviknuti na ovo svakodnevno društvo da nisu očekivali da će on umrijeti. No, on im je stalno govorio o svojoj smrti. Jednoga dana dok je bio u društvu svojih sljedbenika, rekao je: 'Ako čovjek napravi pogrešku, bolje je da to ispravi na ovom svijetu, tako da nema nikakvog kajanja na Ahiretu. Zato, ako sam ja, ne znajući, učinio bilo kakvu krivicu nekome od vas, neka istupi i traži od mene da to ispravim. Ako sam ja, čak i nesvjesno, povrijedio bilo koga od vas, neka istupi i neka se osveti. Ne želim biti posramljen kada se suočim sa Svojim Gospodarom. Ashabi su bili dirnuti. U očima su im navirale suze. Koje je muke on podnio i koje patnje trpio radi njih? Podnosio je glad i žeđ da bi drugi imali dovoljno jesti i piti. Popravljao je sam svoju odjeću i

krpao sam svoje cipele da bi i drugi imali odjeću. A eto, ipak je on tu, željan ispraviti čak i najmanju krivicu koju je možda učinio drugima; toliko je poštovao prava drugih.

Svi ashabi su Poslanikovu ponudu primili s dostojanstvenom šutnjom. No, jedan ashab je istupio i rekao: 'O Božji Poslaniče, ja sam jednom zadobio povredu od tebe. Redali smo se za borbu kada si ti prošao pored naše linije i dok si prolazio, zarinuo si svoj lakat u moj bok. To je bilo nesvjesno, ali ti si rekao da se možemo osvetiti čak i za nenamjerne povrede. Ja se želim osvetiti za ovu povredu.' Ashabi, koji su Poslanikovu ponudu primili u dostojanstvenoj tišini, bili su jako ljuti zbog ove drskosti i tvrdoglavosti čovjeka koji uopće nije razumio duh Poslanikove ponude i ozbiljnost situacije. No, ovaj ashab je izgledao nepopustljiv – odlučan da Poslanika drži za riječ. Poslanik je rekao: 'Dobro je, imaš pravo osvetiti se.' Okrenuo mu je svoja leđa i rekao: 'Dođi i udari me kako sam ja tebe udario.'

'Ali,' objašnjavao je ovaj ashab, 'kada si ti mene udario, moj bok je bio gol, jer u to vrijeme nisam imao košulje.'

'Uzdigni moju košulju,' rekao je Poslanik, 'i udari moj bok svojim laktom.' On je tako učinio, ali umjesto da udari goli bok Poslanika, ovaj ashab se sagnuo naprijed sa suzama u očima i poljubio Poslanikovo golo tijelo.

'Što je ovo?', pitao je Poslanik.

'Zar nisi rekao da su tvoji dani s nama odbrojani? Koliko još prilika možemo imati za dotaknuti te uživo i izraziti svoju ljubav i naklonost prema tebi? Istina, ti me jesi udario laktom, no, tko bi mogao misliti na osvetu za to. Meni je sada pala na pamet ova ideja. Ti si nam ponudio da se osvetimo. Ja sam sebi rekao – daj da te poljubim pod izgovorom osвете.'

Ashabi, do tada puni srdžbe, poželjeli su da su se i oni toga sjetili.

POSLANIK UMIRE

No, Poslanik je bio bolestan i izgledalo je da bolest napreduje. Izgledalo je da je smrt sve bliža i potištenost i sjeta spustili su se na srca ashaba. Sunce je sjalo nad Medinom svjetlije nego ikada, ali je ono za ashabe izgledalo sve tamnije. Dan je svanuo kao i svaki drugi, ali je izgledalo da donosi mrak, ne svjetlo. Na koncu je došlo vrijeme kada je duša Poslanika morala napustiti ovaj svijet i sresti se sa svojim Stvoriteljem. Njegovo disanje postajalo je sve teže. Poslanik, koji je svoje zadnje dane provodio u Ajšinoj odaji, rekao joj je: 'Podigni mi malo glavu i prinesi bliže svom boku. Ne mogu dobro disati.' Ajša je tako učinila. Sjela je i držala njegovu glavu. Smrtni bolovi bili su vidljivi. Uvelike uzrujan, Poslanik se saginjao sad na jednu stranu, sad na drugu. Stalno je govorio: 'Teško Židovima i kršćanima. Oni su grobove svojih poslanika učinili mjestima štovanja.' Ovo je, možemo reći, bio njegov posljednji savjet svojoj zajednici. Dok je ležao na svojoj samrtničkoj postelji, činilo se kako je rekao svojim sljedbenicima: 'Naučit ćete da mene smatrate višim od svih drugih poslanika, i uspješnijim od bilo kojeg od njih. Ali, vodite računa, nemojte moj grob pretvoriti u predmet štovanja. Neka moj grob ostane samo grob. Drugi možda štuju grobove svojih poslanika i pretvaraju ih u središta hodočašća, mjesta gdje se mogu obratiti i dobiti oprost, prinositi svoje žrtve i zahvalnost. Možda će drugi ovo raditi, ali ne i vi. Morate uvijek pamtit i svoj jedan i jedini cilj – a to je štovanje Jednog i Jedinog Boga.

Nakon što je tako upozorio muslimane na njihovu dužnost čuvanja teško stečene spoznaje o Jednom Bogu i razliku između Boga i čovjeka, njegovi kapci su počeli padati.

Oči su mu se počele zatvarati. Sve što je tada rekao bilo je: 'Mom Prijatelju, Najvišem od Visokih – mom Prijatelju, Najvišem od Visokih,' što očitó znači da je išao prema Bogu. Kada je ovo rekao, ispustio je dušu.

STANJE POSLANIKOVIH SLJEDBENIKA POSLIJE NJEGOVE SMRTI

Vijesti su stigle do džamije. Tamo su se okupili mnogi ashabi, napuštajući svoje poslove. Očekivali su da će čuti radosne vijesti o ozdravljenju Poslanika, ali su umjesto toga čuli vijesti o Poslanikovoј smrti. To je došlo kao grom iz vedra neba. Abu-Bakr je zbog nekog posla bio vani. Omar je bio u džamiji, ali je bio potpuno skamenjen od bola. Kada je čuo kako ljudi govore da je Poslanik umro, izvukao je svoj mač i prijetio da će ubiti one koji kažu da je Poslanik umro. Mnogo je toga što Poslanik još treba učiniti, stoga nije mogao umrijeti. Istina, njegova duša je otišla iz tijela, ali on je samo otišao sresti se sa svojim Stvoriteljem. Baš kao što je Mojsije otišao na neko vrijeme samo kako bi se sreo sa svojim Stvoriteljem i onda se vratio, Poslanik se mora vratiti kako bi kaznio licemjere. Omar je išao unaokolo s mačem u ruci kao bez pameti. Kako je išao, govorio je: 'Tko god kaže da je Poslanik umro, sam će umrijeti od Omarovih ruku.' Ashabi su se osjećali nemoćni i gotovo da su vjerovali u ono što je Omar rekao. Poslanik nije mogao umrijeti. To je sigurno greška. Za to vrijeme neki su ashabi otišli u potragu za Abu-Bakrom, našli ga i rekli mu što se dogodilo. Abu-Bakr je otišao ravno do džamije u Medini i ne rekavši ni riječi nikome, ušao je u Ajšinu sobu i pitao je: 'Je li Poslanik umro?'

‘Jest,’ odgovorila je Ajša. Onda je otišao ravno gdje je ležalo Poslanikovo tijelo, otkrio je lice, sagnuo se i poljubio mu čelo. Suze pune ljubavi i boli padale su mu iz očiju i on je rekao: ‘Bog je naš svjedok. Allah ti neće dati dvije smrti.’

To je bila značenjski vrlo važna rečenica. To je bio odgovor Abu-Bakra na ono što je Omar govorio u svojoj ludoj boli. Poslanik je jednom umro. To je bila njegova fizička smrt – smrt kojom svatko mora umrijeti. Ali on neće imati drugu smrt. Neće biti duhovne smrti – smrti vjerovanja koje je učvrstio kod svojih sljedbenika i za čije je utemeljenje podnio takve muke. Jedno od ovih vjerovanja – jedno od važnijih vjerovanja – kojima je poučavao bilo je da su čak i poslanici ljudi i da i oni moraju umrijeti. Muslimani ovo nisu trebali zaboraviti tako brzo poslije Poslanikove smrti. Nakon što je ovo rekao, Abu-Bakr je izišao, probijajući se kroz redove vjernih, prilazeći nijemo do mimbere (propovjedaonice). Kada je stao na mimeru, Omar je stajao pored njega, njegov mač je bio izvučen kao i prije, odlučan, ukoliko Abu-Bakr kaže da je Poslanik umro, da možda izgubi glavu. Kada je Abu-Bakr počeo govoriti, Omar je povukao njegovu košulju, želeći ga zaustaviti u govoru, ali je Abu-Bakr trgnuo svoju košulju natrag i odbio stati.

Onda je proučio ajet Kur’ana:

A Muhammed je samo poslanik. Zaista, prije njega su prošli poslanici. Ako on onda umre ili bude ubijen, zar ćete se vi okrenuti na svojim petama? (3:145)

To znači, Muhammed je bio čovjek s Porukom od Boga. Bilo je i drugih ljudi s Porukom od Boga i svi su umrli. Ako Muhammed umre, hoće li oni okrenuti leđa svemu onome čemu su poučeni i što su naučili? Ovaj ajet je objavljen u

vrijeme Uhuda. Pronijele su se glasine da je Poslanik ubijen od neprijatelja. Tada su mnogi muslimani bili obeshrabreni i povukli su se iz borbe. Ovaj ajet je došao s neba da ih ojača. On je imao isti učinak i u ovoj prilici. Proučivši ovaj ajet, Abu-Bakr je dodao svoju riječ. Rekao je: 'Oni među vama koji štuju Boga, neka znaju da je Bog živ, i ostat će živ. No, oni među vama koji su štovali Muhammeda, neka saznaju da je Muhammed umro.' Sam Omar se promijenio kada je čuo Abu-Bakra kako uči navedeni ajet. Počeo se vraćati razumu, i vraćalo se njegovo rasuđivanje, i shvatio je da je Poslanik stvarno umro. No, čim je to shvatio, noge su mu se počele tresti i on je posrnuo. Pao je premoren. Čovjek koji je svojim vlastitim mačem želio ubiti Abu-Bakra promijenio se Abu-Bakrovim govorom. Ashabi su osjećali da je ovaj ajet objavljen prvi put toga dana, tako ih se snažno i nanovo dojmio. U napadu boli oni su zaboravili da se ovaj ajet nalazi u Kur'anu.

Mnogi su izrazili bol koja je savladala muslimane nad smrću Poslanika, no jezgrovit i dubok izraz koji je tome dao Hasan bin Sabit, pjesnik ranog islama, u svojim strofama do danas ostaje najbolji i najtrajniji. On je rekao: 'Ti si bio zjenica moga oka. Sad kada si ti umro, moje oko je oslijepilo. Mene nije briga tko sada umire. Jer, ja sam samo od tvoje smrti strahovao.'

Ova strofa izražava osjećaje svakog muslimana. Mjesecima su muškarci, žene i djeca išli ulicama Medine recitirajući ovu strofu Hassana bin Sabita.

POSLANIKOVA OSOBNOST I KARAKTER

Nakon što smo ukratko opisali izvanredne događaje u životu Časnog Poslanika, sada ćemo nastojati dati kratki prikaz njegovog karaktera. U vezi s ovim, imamo na raspolaganju svjedočenje njegovog naroda, koje su oni iznijeli o njegovom karakteru prije poslanstva. On je u to vrijeme bio poznat u svom narodu kao 'Vjerni' i 'Istinoljubivi' (Hišam). U svijetu uvijek ima mnogo ljudi protiv kojih nikada nije iznesena optužba o neiskrenosti. Također, postoji ogroman broj ljudi koji nikada nisu bili izloženi oštroj kušnji ili izazovu, i u običnim poslovima i životnim stvarima oni se ponašaju iskreno i odano, pa ipak od svog naroda ne dobiju neki poseban naziv. Posebna odlikovanja daju se samo kada osoba pokazuje neke posebne moralne odlike koje joj daju prednost pred ostalima. Svaki vojnik koji ide u bitku riskira svoj život, ali nije svaki takav britanski vojnik smatran vrijednim nagrade Viktorijinog križa, niti svaki takav njemački vojnik Željeznog križa. Stotine je tisuća ljudi u Francuskoj koji se bave intelektualnim radom, ali nije svaki od njih ovjenčan Legijom časti. Sama činjenica, zato, da je čovjek vrijedan povjerenja i istinoljubiv ne pokazuje da on posjeduje visok položaj u ovim pogledima, ali kada se cijeli narod udruži da da pojedincu titulu 'Vjerni' i 'Istinoljubivi', to je dokaz posjedovanja izuzetnih odlika. Da je i bila praksa ljudi Meke dati takvo odlikovanje nekom pojedincu u svakoj generaciji, čak i onda bi se za takvog primatelja smatralo da ima visok položaj. No, u povijesti Meke i Arabije nema nikakvog pokazatelja da je bilo uobičajeno za Arape da ove ili slične titule daju uglednim pojedincima u svakoj generaciji. Naprotiv, kroz stoljeća arapske povijesti nalazimo da je to bio

samo slučaj s Časnim Poslanikom islama – da je njegov narod dao nekome ove titule ‘Vjerni’ i ‘Istinoljubivi’. To je dokaz činjenice da je Časni Poslanik posjedovao ove odlike na tako uzvišenom nivou da se u znanju i sjećanju njegovog naroda niti jedan drugi pojedinac nije mogao smatrati ravnim njemu u tom pogledu. Arapi su bili dobro poznati po svojoj oštroumnosti i ono što oni izaberu za rijetkost mora uistinu biti rijetko i jedinstveno. Kada je Časni Poslanik pozvan od Boga primiti teret i odgovornosti poslanstva, njegova žena Hatidža svjedočila je o njegovim visokim moralnim vrlinama – događaj koji je naveden u biografskom dijelu uvoda. Mi ćemo sada prikazati neke od njegovih visokih moralnih vrлина tako da čitatelj može poštivati čak i one aspekte njegovog karaktera koji su općenito bili nepoznati.

POSLANIKOVA ČISTOĆA UMA I ČISTOĆA TIJELA

Preneseno je o Časnom Poslaniku kako je njegov govor uvijek bio čist i kako nije (za razliku od većine svojih suvremenika) sebi dozvoljavao uporabu zakletvi (Tirmizi). Ovo je bilo neobično za Arapa. Ne mislimo da su Arapi u vrijeme Časnog Poslanika po navici sebi dopuštali ružan govor, ali nema sumnje da su imali naviku česte uporabe zakletvi, naviku koja među njima traje čak i do danas. Časni Poslanik je, međutim, imao toliko poštovanje prema Bogu da nikada nije spominjao Njegovo ime u neprikladnim prilikama.

Bio je veoma brižljiv, čak vrlo osjetljiv u pogledu fizičke čistoće. Nekoliko puta dnevno bi četkao zube i u tolikoj je mjeri to prakticirao da je ponekad govorio kako bi učinio obveznim za muslimane da svoje zube četkaju prije svakog namaza da se nije bojao kako bi ta naredba bila teška. Uvijek

je prao ruke prije i poslije jela; nakon što bi pojeo bilo što kuhano, uvijek bi ispirao usta i smatrao poželjnim da svaka osoba koja jede bilo što kuhano treba isprati usta prije dolaska na namaz. (Buhari) U islamu je džamija jedino mjesto okupljanja propisano za muslimane. Časni Poslanik je, zato, posebno isticao čistoću džamija, pogotovo u prilikama kada se očekuje da će se ljudi u njima okupiti. On je naredio da se u takvim prilikama u džamijama treba zapaliti tamjan kako bi očistio zrak (Abu-Davud). Također je dao smjernice da nitko ne ide u džamiju kada se ljudi tamo okupljaju nakon što jede bilo što što može proizvesti neugodan miris. (Buhari)

Bio je uporan u tome da se ulice održavaju čistima i da ne bude grančica, kamenja ili bilo kakvih predmeta koji bi mogli smetati ili izazvati neugodnost. Kad god bi osobno našao takvo nešto ili neki predmet bačen vani, on bi to uklonio, i govorio je kako osoba koja pomaže ulice i ceste održati čistima i sigurnima ima duhovnu zaslugu u Božjim očima. Preneseno je kako je naredio da se javni prolazi ne trebaju upotrebljavati tako da izazivaju smetnje niti da se nečiste ili nepoželjne stvari ili predmeti bacaju na ulicu, niti da se ulice prljaju na bilo koji drugi način, jer su svi takvi postupci Bogu nemili. Nastojao je da se svi dovodi vode namijenjene za ljudsku uporabu drže čistima. Na primjer, zabranio je da se bilo što baca u stajaću vodu što je može zagaditi i da se bilo koji spremnik vode koristi na način na koji se voda može onečistiti. (Buhari i Muslim, *Kitab ul-Birr vas-Silah*)

POSLANIKOV JEDNOSTAVAN ŽIVOT

Poslanik je bio izuzetno jednostavan u hrani i piću. Nikada nije izrazio nezadovoljstvo loše pripremljenom ili slabo

skuhanom hranom. Ako je mogao jesti takvu hranu, jeo bi, kako bi osobu koja ju je pripremila poštedito razočaranja. Međutim, ukoliko hrana nije bila jestiva, on bi se samo suzdržao od toga i nikada nije iznosio svoju osudu o tome. Kada bi sjeo jesti, posvećivao je pozornost hrani koja je stavljena pred njega i govorio je da ne voli kada netko pokazuje nezainteresiranost prema hrani, kao da je osoba koja jede visoko iznad toga da posvećuje pozornost hrani i piću. Kada mu je bilo dano bilo što od hrane, uvijek bi to dijelio s prisutnima. Jednom prilikom mu je netko dao hurme. On je pogledao unaokolo i nakon što je procijenio broj prisutnih ljudi, podijelio ih je jednako među njima; svaki od njih je dobio sedam hurmi. Abu-Hureira prenosi da Časni Poslanik nikada nije jeo do sitosti čak ni ječmeni kruh. (Buhari)

Jednom prilikom, dok je prolazio putem, opazio je da su se neki ljudi okupili oko pečenog jareta spremni uživati u gozbi. Kada su vidjeli Časnog Poslanika, pozvali su ga da im se pridruži, ali je on odbio. To nije bilo zato što on nije volio pečeno meso, nego zbog činjenice što nije odobravao da ljudi prave gozbe na otvorenom, gdje ih mogu vidjeti drugi koji nemaju dovoljno za jelo. Preneseno je o njemu da je drugom prilikom uzeo pečeno meso. Ajša je prenijela da Časni Poslanik nije, do dana svoje smrti, niti u jednoj prilici jeo do sitosti tri uzastopna dana. Posebno je obraćao pozornost na to da ne treba ići nepozvan na jelo u kuću drugoga. Jednom prilikom ga je netko pozvao na jelo i zamolio da sa sobom povede još četiri osobe. Kada je stigao do kuće domaćina, uvidio je da se peta osoba pridružila grupi. Domaćin je izišao na vrata da dočeka njega i njegovu družinu i Časni Poslanik mu je skrenuo pozornost na to i rekao: 'Vi ste pozvali pet osoba, a nas je šest; ako želite, dozvolite šestoj osobi da uđe, a ako ne želite,

vratite ga.' Domaćin je, naravno, rado pozvao i šestu osobu. (Buhari, *Kitab ul-At'ima*)

Kad god bi Časni Poslanik sjeo za jelo, uvijek je počinjao s riječima: 'Bismillah' (u ime Allaha) i čim bi završio, izražavao je zahvalnost ovim riječima: 'Alhamdulillah' (sva hvala pripada Allahu), Koji nam je dao jesti; zahvalnost, obilna i iskrena, i uvijek veća; zahvalnost, koja ne ostavlja dojam na čovjekov um da je dovoljno zahvalio, nego mu stvara osjećaj da nije iskazao dovoljno hvale, i zahvalnost koja se nikada ne prekida i koja čini da osoba misli kako je svaki Božji postupak vrijedan hvale i treba biti hvaljen. "O Allahu, ispuni naša srca svim ovim osjećajima." Ponekad je koristio ove riječi: 'Sva hvala pripada Allahu, Koji je zadovoljio našu glad i žeđ. Da naša srca uvijek žude za Njegovom hvalom i da Mu nikada ne budu nezahvalna.' Uvijek je savjetovao svoje sljedbenike da prestanu prije nego se najedu do sitosti i govorio je da hrana jednog čovjeka uvijek treba zadovoljiti dvojicu. Kad god bi u njegovoj kući bila pripremljena neka posebna hrana, savjetovao je ukućanima da se dio toga pošalje kao poklon njegovim susjedima; i pokloni hrane i stvari stalno su se slali iz njegove kuće susjednim kućama. (Muslim i Buhari, *Kitab ul-Adab*)

Uvijek je s lica svojih sljedbenika znao je li netko od njih gladan. Abu-Hureira prenosi slijedeći događaj: Jednom prilikom je bio bez hrane više od tri dana. Stajao je na ulazu u džamiju i posmatrao Abu-Bakra, koji je prolazio u blizini. Pitao je Abu-Bakra za značenje ajeta Kur'ana koji naređuje da se nahrane siromašni. Abu-Bakr je objasnio značenje ajeta i prošao. Kada je prenio ovaj događaj, Abu-Hureira je s ogorčenjem rekao: 'Zna li Abu-Bakr bolje Kur'an od mene?' Cilj njegovog ispitivanja Abu-Bakra bio je objasniti značenje ovog ajeta kako bi ga Abu-Bakr nahranio. Uskoro nakon toga Omar

je prošao pored i Abu-Hureira ga je također pitao da mu objasni značenje ovih ajeta. Omar je također objasnio i prošao. Abu-Hureira, kao i svi ashabi Časnog Poslanika, nije volio izravno tražiti i kada je shvatio da ovi neizravni pokušaji skretanja pozornosti na svoje stanje nisu uspjeli, počeo je osjećati klonulost. U tome je čuo kako netko zove njegovo ime vrlo nježnim i mekim glasom. Pogledavši na stranu odakle je glas došao, vidio je Časnog Poslanika kako gleda kroz prozor svoje kuće i smije se. Ispitivao je Abu-Hureiru: 'Jesi li gladan?', na što je on odgovorio: 'Zaista, Allahov Vjerovjesniče! Ja sam gladan.' Časni Poslanik je rekao: 'Ni u našoj kući nema hrane, ali je netko upravo poslao šalicu mlijeka. Idi u džamiju i vidi ima li još nekoga tko je možda gladan kao i ti.' Abu-Hureira dalje kaže: 'Ja sam u sebi mislio da sam toliko gladan da mogu sam popiti sve mlijeko u šalici, a ipak je Časni Poslanik od mene tražio da pozovem i druge ljude, što znači da ću ja dobiti vrlo malo mlijeka. No, ja sam morao provesti Poslanikove naredbe, tako sam otišao u džamiju i zatekao šest ljudi kako tamo sjede i doveo ih sa sobom na Poslanikova vrata. On je dao šalicu s mlijekom jednom od njih i rekao mu da pije. Kada je ovaj završio i odmakao šalicu od svojih usta, Poslanik mu je rekao da i drugi put popije, pa treći put, dok se nije napio. Isto je govorio svakom od šestorice, da piju mlijeko dok se ne zasite. Svaki put kad je tražio od jednog od njih da pije, ja sam se bojao da će malo ostati za mene. Nakon što su se šestorica napili mlijeka, Poslanik je šalicu dao meni i vidio sam da je u njoj još ostalo puno mlijeka. I kada sam ja pio, on je također govorio da trebam piti dok se ne zasitim i natjerao me da pijem drugi i treći put, i na kraju je sam Poslanik popio ono što je ostalo u šalici i zahvalio se Bogu i zatvorio vrata.' (Buhari, *Kitab ul-Rikak*) Časni Poslanik je ponudio mlijeko posljednjem Abu-Hureiri, što je vjerojatno imalo za cilj pokazati mu kako

treba podnositi teškoće gladovanja, vjerujući u Boga, i kako nikada ne treba skretati pozornost na svoje stanje, čak niti neizravno.

Uvijek je jeo i pio desnom rukom i uvijek bi stao tri puta kako bi udahnuo dok pije. Jedan od razloga tome može biti da postoji vjerojatnost da će žedna osoba, ako pije vodu u jednom dahu, popiti previše i tako poremetiti probavu. Pravilo koje je slijedio u pitanju jela bilo je uzeti od svih stvari koje su čiste i zdrave, ali ne da to izgleda kao prepuštanje željama ili lišavanje drugih njihovog udjela koji im pripadaju. Kao što je rečeno, njegova normalna hrana bila je uvijek vrlo jednostavna, ali ako bi mu netko dao nešto posebno pripremljeno, on to nije odbijao. Međutim, nije žudio za dobrom hranom, iako je imao posebnu sklonost prema medu i hurmama. O hurmama je govorio kako postoji poseban odnos između vjernika i drveta hurme, čije lišće, kora i plod – i zreli i nezreli – čak i sjemenke mogu biti od koristi. Takav treba biti i savršeni vjernik: da nijedno njegovo djelo ne bude bez svrhe i sve što on učini treba unapređivati i biti za dobrobit čovječanstva. (Buhari i Muslim)

Časni Poslanik volio je jednostavnost u odijevanju. Njegovo odijelo normalno bi sačinjavalo košulju i *izar*³ ili košulju i nekoliko pidžama. Uvijek je nosio svoj *izar* ili pidžamu, tako da je odijelo pokrivalo njegovo tijelo do točke iznad članka. Nije volio da koljeno ili bilo koji dio tijela bude izložen bez krajnje nužde. On nije volio, bilo kao dio odjeće ili kao veo, odjeću s likovima izvezenim ili otisnutim na njima, pogotovo ako su likovi bili veliki i mogli biti interpretirani kao da predstavljaju bogove ili boginje ili druge predmete štovanja. Jednom prilikom je u svojoj kući zatekao obješenu zavjesu na

³ Komad odjeće omotan oko struka koji visi do članaka. (urednik)

kojoj su bili veliki likovi i naredio je da se to ukloni. Međutim, smatrao je štetnim uporabu odjeće na kojoj su bile male slike koje ne mogu biti tako interpretirane. On osobno nikada nije odijevao svilu, niti je smatrao dopuštenim za muslimane da to odijevaju. U svrhu vjerodostojnosti pisama koje je pisao određenim vladarima pozivajući ih da prime islam naredio je da se pripremi prsten s pečatom, ali je naredio da se to napravi od srebra, a ne od zlata, jer je zlato, rekao je, zabranjeno muškarcima mog ummeta (zajednice) (Buhari i Muslim). Muslimankama je dozvoljeno nositi svilu i zlato, ali je i u njihovom slučaju također naredba Časnog Poslanika da ne trebaju pretjerivati. Jednom prilikom pozvao je na davanje doprinosa za pomoć siromašnima i jedna žena skinula je svoje narukvice i stavila ih pred njega kao svoj doprinos. Obraćajući joj se, on je rekao: 'Zar i tvoja druga ruka ne zaslužuje biti spašena od Vatre?' Na to je žena skinula narukvicu i s druge ruke i dala je za svrhu koju je on imao na umu. Nijedna od njegovih žena nije imala nakit naročite vrijednosti i druge žene muslimanke također su vrlo rijetko imale takve ukrase. U skladu s učenjima Kur'ana, osuđivao je gomilanje novca ili zlata i srebra, jer je smatrao da je to štetno za interese siromašnjih slojeva zajednice i dovodi do poremećaja ekonomije zajednice i prema tome je grijeh.

Omar je jednom prilikom predložio Časnom Poslaniku da dopusti da se za njega načini bogat ogrtač od kože, s obzirom da ponekad treba primiti veleposlanike iz velikih kraljevstava, da ga može oblačiti u takvim svečanim prilikama. Slušajući Omarov prijedlog, Poslanik je bio vrlo ljut i rekao je: 'Neće zadovoljiti Boga da ja prihvatim takve postupke. Ja ću se sa svakim sresti u odjeći koju normalno odijevam.' Jednom prilikom poklonjena mu je svilena odjeća i on ju je poslao Omaru. Sutradan je Poslanik vidio tu odjeću na Omaru i bio je

ljut. Omar je rekao: 'Božji Poslaniče! Ti si mi sam ovo poklonio.' Časni Poslanik je rekao: 'Nije svaki predmet namijenjen za osobnu uporabu.' To je značilo da je Omar ovu odjeću od svile trebao dati svojoj ženi ili kćeri ili iskoristiti za neku drugu svrhu. (Buhari, *kitab ul-Libas*)

Poslanikov ležaj također je bio vrlo jednostavan. Nikada nije koristio krevet ili kauč, nego je uvijek spavao na podu, postelja se sastojala od komada kože ili komada sukna od devine dlake. Ajša prenosi: 'Naša postelja je bila tako mala, i kada bi Časni Poslanik ustajao noću radi namaza, ja bih legla na jednu stranu postelje i proteгла noge dok bi on bio na stajanju u namazu i savila ih natrag kada je trebao pasti na sedždu (podlogu za klanjanje). (Muslim, Tirmizi i Buhari, *Kitab al-At'ima*)

Istu jednostavnost imao je i u pogledu stambenog rasporeda. Njegovu kuću normalno je sačinjavala jedna soba i malo dvorište. Rastegnuli bi uže preko sobe i kada bi imali posjetitelje, preko njega bi bio obješen komad platna da dio sobe preobrati u odaju za prijem, koja je tako bila odvojena od dijela gdje je stanovala njegova žena. Njegov život bio je tako jednostavan da je Ajša prenijela kako su tijekom života Poslanika često morali živjeti na hurmama i vodi i da na dan njegove smrti u kući nije bilo nikakve hrane osim nekoliko hurmi. (Buhari)

ODNOS S BOGOM

Svaki aspekt života Časnog Poslanika bio je u skladu s njegovom predanošću i ljubavlju prema Bogu. Usprkos vrlo teškoj odgovornosti koja je bila stavljena na njegova ramena, najveći dio svog vremena tijekom dana kao i tijekom noći

provodio je u štovanju i hvaljenju Boga. Napuštao bi svoj ležaj usred noći i predao se ibadetu (štovanju) Bogu dok ne bi bilo vrijeme za odlazak u džamiju radi sabah-namaza. Ponekad bi stajao tako dugo u namazu tijekom kasnog dijela noći da bi mu stopala otekla, i oni koji su ga vidjeli u tom stanju uvijek su bili jako dirnuti. Jednom prilikom mu je Ajša rekla: 'Bog te je počastio Svojom ljubavlju i blizinom. Zašto onda sebe podvrgavašolikoj neudobnosti i teškoći?' On je odgovorio: 'Ako je Bog Svojom milošću i samilošću meni udijelio Svoju ljubav i blizinu, zar nije moja dužnost da Mu uvijek budem zahvalan? Zahvalnost treba povećati razmjerno primljenim blagoslovima'. (Buhari, *Kitab ul-Kušuf*)

Nikada nije radio nijedan posao bez Božje naredbe ili odobrenja. Već je navedeno u biografskom dijelu knjige da nije, uprkos oštrom proganjanju kojem je bio izložen od ljudi Meke, napustio grad dok nije primio Božju naredbu za to. Kada je proganjanje postalo veoma oštro i kada je dao odobrenje svojim ashabima da se isele u Etiopiju, neki od njih su izrazili želju da im se on pridruži. On je to odbio zato što nije primio Božju naredbu za to. Tako je, tijekom ovog razdoblja teškoća i proganjanja, kada ljudi često svoje prijatelje i obitelj žele držati blizu sebe, on naredio ashabima da traže utočište u Etiopiji, a on je ostao u Meki, jer mu Bog nije naredio da je napusti.

Kad god je čuo učenje Božjih riječi, bio je savladan emocijama i suze bi mu tekle iz očiju, pogotovo ako bi slušao ajete koji su isticali njegovu dužnost. Abdullah bin Mas'ud prenosi kako mu je jednom prilikom Časni Poslanik rekao da mu uči neke ajete Kur'ana. On je rekao: 'O Allahov Vjerovjesniče! Tebi je objavljen Kur'an (to jest, ti ga znaš bolje od svih). Kako ću ga ja onda učiti tebi?' Ali Časni Poslanik je rekao: 'Ja želim čuti kako ga drugi uče.' Na to je Abdullah bin Mas'ud počeo učiti ajete iz sure An-Nisa. Kada je učio ajet: 'A

kako će biti s njima kada Mi dovedemo svjedoka iz svakog naroda, a tebe ćemo dovesti kao svjedoka protiv njih' (4:42), Časni Poslanik je uzviknuo: 'Dosta! Dosta!' Abdullah bin Mas'ud je podigao pogled i vidio da iz očiju Časnog Poslanika teku suze (Buhari, *Kitab Fada'il ul-Kur'an*). On je bio tako brižan u obavljanju namaza u zajednici da je čak i tijekom teške bolesti, kada je dozvoljeno namaze obaviti ne samo u svojoj sobi nego čak i ležeći u postelji, on išao u džamiju osobno predvoditi namaze. Jednom prilikom kada nije bio u stanju otići u džamiju, naredio je da Abu-Bakr predvodi namaze. Malo kasnije, međutim, osjećao je da mu se stanje poboljšalo i tražio je da mu pomognu do džamije. Oslonio se na ramena dvojice ljudi, ali je bio tako malaksao da su mu se, kako je Ajša prenijela, stopala vukla po zemlji. (Buhari)

Uobičajena je praksa da izrazimo svoje zadovoljstvo ili da skrenemo pozornost na neku posebnu stvar plješćući rukama i Arapi su slijedili istu praksu. Časni Poslanik je, međutim, toliko volio spominjanje Boga da je pljeskanje rukama zamijenio hvalom i spominjanjem Boga. Jednom prilikom dok je bio zaokupljen nekim važnim slučajem, približilo se vrijeme za naredni namaz i on je naredio Abu-Bakru da predvodi namaz. Uskoro poslije toga završio je posao kojim je bio zaokupljen i odmah produžio do džamije. Abu-Bakr je predvodio namaz, ali kada je skup ugledao da je stigao Časni Poslanik, počeli su pljeskati rukama da bi izrazili radost zbog njegovog dolaska i također da skrenu pozornost Abu-Bakra na činjenicu da je stigao Poslanik. Na to je Abu-Bakr iskoračio unatrag i napravio prostora za Časnog Poslanika da predvodi namaz. Kada je namaz završen, Poslanik se obratio Abu-Bakru i rekao: 'Zašto si iskoračio unatrag kada sam ti ja naredio da predvođiš namaz?' Abu-Bakr je odgovorio: 'O Allahov Vjerovjesniče! Kako će priličiti sinu Abu-Kahafe da

predvodi namaz u prisustvu Allahovog Vjerovjesnika?’ Onda je, obraćajući se skupu, Poslanik rekao: ‘Zašto ste pljeskali rukama? Nije prikladno pljeskati rukama dok ste zaokupljeni spominjanjem Boga. Ako se dogodi da tijekom obavljanja namaza morate skrenuti pozornost na nešto, umjesto pljeskanja rukama trebate glasno izgovoriti Božje ime. To će skrenuti pozornost na ono što ste htjeli.’ (Buhari)

Poslanik nije odobrio da se namazi ili ibadet obavljaju kao pokora ili kaznena zadaća. Jednom prilikom je došao kući i opazio da između dva stupa visi uže. Pitao je kakva mu je svrha i obaviješten je da je njegova žena Zejneb imala naviku poduprijeti se užetom kada bi bila umorna tijekom obavljanja namaza. On je naredio da se uže skloni i rekao da namaz treba nastaviti samo dotle dok se osoba osjeća udobno i vedro, i da treba sjesti ako postane umorna. Namaz nije namet, i ako se obavlja nakon što tijelo postane umorno, ne ispunjava svoju svrhu. (Buhari, *Kitab ul-Kušuf*)

Prezirao je svaki postupak i praksu koji su čak i najmanje podsjećali na idolopoklonstvo. Kada se približavao njegov kraj i kada je bio u smrtnoj agoniji, okretao se s jedne strane na drugu uzvikujući: ‘Neka se Božje prokletstvo spusti na one Židove i kršćane koji su grobove svojih poslanika pretvorili u mjesta štovanja.’ (Buhari) On je imao na umu one Židove i kršćane koji padaju na tlo na grobovima svojih poslanika i svetaca, i svoje molitve upućuju njima, i mislio je, ukoliko muslimani zapadnu u slične navike, da neće zaslužiti njegove dove, nego će, nasuprot tome, sebe odvojiti od njega.

U biografskom dijelu već smo spomenuli njegov izuzetni osjećaj poštivanja Božje časti. Ljudi Meke nastojali su mu na put staviti sve vrste iskušenja kako bi ga uvjerali da odustane od svog suprotstavljanja idolopoklonstvu (Tabari). Njegov stric Abu-Talib ga je također nastojao odvratiti i izrazio

je svoj strah da će, ukoliko ustraje u svom javnom prekoravanju idolopoklonstva, Abu-Talib morati izabrati između pružanja zaštite njemu i gorkog suprotstavljanja svog naroda. Jedini odgovor koji je Poslanik dao svom stricu tom prilikom bio je: 'O striče! Kada bi ovi ljudi stavili sunce na moju desnu, a mjesec na lijevu ruku, ja neću odustati od proglašavanja Božjeg Jedinstva.' (Zurkani)

Zatim tijekom Bitke na Uhudu, kada se ostatak ranjenih muslimana poredao oko njega u podnožju brda, a njihovi neprijatelji uzvikivanjem pobjedonosnog klicanja dali oduška svom osjećaju slavlja što su probili muslimanske redove i kada je njihov vođa Abu-Sufijan povikao: 'Neka je uzvišen Hubal (jedan od kipova kojeg su Mekanci obožavali)! Neka je uzvišen Hubal!' Časni Poslanik, uprkos tome što je shvatio da su radi njegove sigurnosti i sigurnosti male skupine muslimana koji su bili okupljeni okolo morali šutjeti, nije se više mogao suzdržati i naredio je ashabima da u odgovoru uzviknu: 'Jedino Allahu pripada pobjeda i slava! Jedino Allahu pripada pobjeda i slava!' (Buhari)

Među sljedbenicima raznih religija prije pojave islama vladalo je pogrešno shvaćanje da se nebeski i zemaljski fenomeni događaju kako bi označili radost i tugu za poslanike, svece i druge velike ljude, i kako oni čak mogu kontrolirati i kretanja nebeskih tijela. Na primjer, preneseno je o nekima od njih da su učinili da Sunce postane nepomično u svojoj putanji ili da zaustave kretanje Mjeseca ili da učine tekuću vodu stajaćom. Islam poučava da su takve predodžbe neosnovane i da su fenomeni ove vrste u religijskim zapisima samo metafore koje su, umjesto da se njihovo značenje interpretira ispravno, dovele do praznovjerja. Međutim, i neki među muslimanima bili su skloni ove fenomene pripisati događajima iz života velikih poslanika. U odmaklim godinama života Časnog

Poslanika njegov sin Ibrahim umro je kada je imao dvije i pol godine. Slučajno se istog dana dogodilo pomračenje Sunca. Neki muslimani u Medini proširili su vijest da se Sunce pomračilo u vrijeme smrti Poslanikovog sina kao znak Božjeg suosjećanja. Kada je ovo spomenuto Časnom Poslaniku, on je izrazio veliko nezadovoljstvo i oštro osudio takvo mišljenje. Objasnio je da su Sunce, Mjesec i druga nebeska tijela upravljana Božjim zakonima i da njihovo kretanje i fenomeni povezani s njima nemaju nikakve veze sa životom ili smrću bilo koje osobe. (Buhari)

Arabija je vrlo suha zemlja, kiša je uvijek dobrodošla i željno se iščekuje. Arapi su zamišljali da je dolazak kiše kontroliran kretanjem zvijezda. Kad god bi netko izrazio takvu misao, Časni Poslanik bi se jako naljutio i opominjao svoj narod da blagodati koje im daje Opskrbljivač ne pripisuju drugim izvorima. Objasnio je da kišom i svim drugim prirodnim događajima upravljaju Božji zakoni, a ne zadovoljstvo ili nezadovoljstvo bilo kojeg boga ili boginje ili bilo koje druge moći. (Muslim, *Kitab ul-Iman*)

On je imao savršeno povjerenje u Boga, Kojeg nikakve nepovoljne okolnosti nisu mogle uzdrmati. Jednom prilikom ga je jedan njegov neprijatelj zatekao kako spava bez čuvara, stao je iznad njegove glave s izvučenim mačem i prijetio da će ga odjednom otpremiti na Drugi svijet (ubiti). Prije nego što je to učinio, pitao je: 'Tko te može spasiti od mene?' Časni Poslanik je uzviknuo: 'Allah.' On je ove riječi izgovorio sa savršenim uvjerenjem da je čak i srce ovog neprijatelja bilo primorano priznati uzvišenost njegove vjere i povjerenja u Boga. Mač mu je pao iz ruke i on, koji je trenutak prije bio čvrsto odlučan ubiti ga, stajao je pred njim kao okrivljeni prijestupnik koji čeka presudu. (Muslim, *Kitab ul'Fada'il* i Buhari, *Kitab ul-Džihad*)

Na drugoj strani, postojao je njegov osjećaj savršene poniznosti pred Bogom. Abu-Hureira prenosi: 'Jedan dan sam čuo kako Časni Poslanik kaže da nijedan čovjek neće postići spas kroz svoja vlastita djela. Na to sam ja rekao: 'O Allahov Vjerovjesniče! Sigurno ćeš ti ući u Džennet kroz svoja vlastita dobra djela,' na što je on odgovorio: 'Ne, ja također ne mogu ući u Džennet kroz svoja vlastita djela osim da me Božja milost i samilost obavije.' (Buhari, *Kitab ul-Rikak*)

Uvijek je opominjao ljude da izaberu i slijede ispravan put i budu marljivi u svom traganju za sredstvima kojima mogu postići Božju blizinu. On je poučavao da niti jedan čovjek ne treba željeti smrt sebi, jer ako je dobar, živeti duže, bit će u stanju postići veće dobro; a ako je loš, možda će mu biti dano vremena da se pokaje za svoje zle postupke i počne novi put. Njegova ljubav i predanost Bogu izražene su na mnogo načina. Na primjer, kad god se poslije suhe sezone počela spuštati prva kap kiše, on bi isplazio jezik da njime uhvati kap kiše i uzviknuo bi: 'Ovo je svježi blagoslov moga Gospodara.' Neprestano je učio dove moleći Božji oprost i blagoslove, pogotovo kada bi sjedio među ljudima, tako da se oni koji su bili u njegovom društvu ili koji su bili vezani s njim i muslimani općenito mogu spasiti od Božje srdžbe i zaslužiti Božji oprost. Uvijek je bio svjestan da je u prisustvu Boga. Kada bi legao spavati, rekao bi: 'U ime Allaha ja umirem (idem na spavanje) i u ime Allaha uživam.' Kada bi ustao, rekao bi: 'Sva hvala pripada Bogu, Koji me vratio u život poslije smrti (spavanja), a jednoga dana mi ćemo svi biti okupljeni pred Njim.' (Buhari)

Neprestano je žudio za Božjom blizinom i jedna od njegovih često spominjanih dova bila je: 'O Allahu! Učini da moje srce bude puno *nura* (Tvoje svjetlosti) i ispunj moje oči Svojom svjetlošću i ispunj moje uši Svojom svjetlošću i stavi Svoje svjetlo na moju desnu i stavi Svoje svjetlo na moju lijevu

stranu i stavi Svoje svjetlo iznad mene i stavi Svoje svjetlo ispod mene i stavi Svoje svjetlo ispred mene i stavi Svoje svjetlo iza mene i Ti me, o Allahu, preokreni cijelog u Svoje svjetlo.’ (Buhari)

Ibn-Abas prenosi da je kratko prije smrti Časnog Poslanika, Musailima (lažni poslanik) došao u Medinu i rekao da će biti spreman prihvatiti Muhammeda ako ga on odredi za svog nasljednika. Uz Musailimu je bila ogromna pratnja i pleme s kojim je bio povezan bilo je najveće među plemenima Arabije. Kada je Časni Poslanik obaviješten o njegovu dolasku, otišao je sresti se s njim u društvu Sabita bin Kaisa bin Šamasa. U ruci je imao suhu palminu grančicu. Kada je stigao do Musailiminog kampa, otišao je i stao ispred njega. Za to vrijeme došli su još neki ashabi i poredali se oko njega. Obraćajući se Musailimi, rekao je: ‘Preneseno mi je da si rekao da ćeš, ako te odredim za svog nasljednika, biti spreman slijediti me, ali ja ti nisam voljan dati čak ni ovu suhu grančicu palminog drveta protivno Božjim naredbama. Tvoj kraj će biti onako kako je Bog odredio. Ako ti meni okreneš leđa, Bog će te uništiti. Ja vrlo jasno vidim da će ti Bog dodijeliti ono što je meni objavio.’ Onda je dodao: ‘Ja ću sada otići. Ako imaš išta dalje za reći, možeš razgovarati sa Sabitom bin Kaisom bin Šamasom, koji će postupati kao moj predstavnik.’ Onda se vratio. Abu-Hureira je također bio s njim. Netko je pitao Poslanika što je mislio time da će Bog dodijeliti Musailimi ono što mu je objavio. Časni Poslanik je odgovorio: ‘Ja sam u snu vidio dvije narukvice oko svoje ruke koje nisam volio. U snu mi je Bog naredio da puhnem u ove narukvice. Kada sam puhnuo u njih, obje su nestale. Ja sam protumačio da ovo znači da će se dvojica koji budu lažno tvrdili (poslanstvo) pojaviti poslije mene.’ (Buhari, *Kitab ul-Maghazi*) Ovaj događaj desio se pred kraj života Časnog Poslanika. Zadnje i najveće pleme Arabije

koje ga još nije prihvatilo bilo je spremno pokoriti se i jedini uvjet koji su iznijeli bio je da Časni Poslanik odredi njihovog poglavicu za svog nasljednika. Da je Časni Poslanik čak i najmanje imao neke osobne motive, sada mu ništa nije stajalo na putu da osigura jedinstvo cijele Arabije obećanjem da njegov nasljednik bude poglavica najvećeg plemena Arabije, pogotovo što on sam nije imao muško dijete. Ali on nikada čak ni najmanju stvar nije smatrao svojom i da je potpuno njemu na raspolaganju. On se zato nije mogao baviti vodstvom muslimana kao da je to bio njegov dar. Smatrao je to svetim Božjim povjerenjem i vjerovao je da će ga Bog dati onome koga bude smatrao prikladnim. Zato je s prezirom odbio Musailiminu ponudu i rekao mu da on nije spreman dati mu čak ni suhu palminu grančicu, a kamoli vodstvo muslimana.

Kad god se pozivao na Boga ili razgovarao o Njemu, promatračima je izgledalo kao da je njegovo cijelo biće bilo u zanosu ljubavi i predanosti Bogu.

Uvijek je bio jednostavan u štovanju Boga. Džamija koju je izgradio u Medini i u kojoj je uvijek predvodio namaze imala je samo zemljani pod koji je bio bez ikakvog prekrivača ili prostirke i s krovom napravljenim od palminih grana i lišća, koji je curio kad god bi pala kiša. U takvim prilikama Časni Poslanik i članovi skupa bili bi mokri do kože od kiše i blata, ali bi on nastavio s namazom do kraja i ni u kakvoj prilici nije ničim pokazao da će odgoditi namaz ili premjestiti se tamo gdje ne prokišnja. (Buhari, *Kitab us-Saum*)

Također je bio pažljiv prema svojim ashabima. Abdullah bin Omar bio je čovjek posebno pobožan i vodio je čist život. U pogledu njega, Časni Poslanik je jednom rekao: 'Abdullah bin Omar bio bi još bolji čovjek ako bi bio redovniji u

svojim *tahadžud*⁴-*namazima*.' Kada je ovo preneseno Abdullahu bin Omaru, on nikada poslije toga nije propustio te namaze. Zabilježeno je kako je Časni Poslanik, kada je bio u kući svoje kćeri Fatime, ispitivao nju i svog zeta Alija jesu li redoviti u svojim *tahadžud-namazima*. Ali je odgovorio: 'O Allahov Vjerovjesniče! Mi nastojimo ustati radi *tahadžud-namaza*, ali u prilici kada Bog želi da se ne probudimo, mi ne ustanemo na vrijeme i propustimo ih.' On se vratio natrag i putem nekoliko puta ponavljao ajet Kur'ana koji govori da je u mnogim prilikama čovjek najsvadljiviji od svih (stvari), što znači da čovjek često ne želi priznati svoju pogrešku i nastoji je prikriti izgovorima (Buhri, *Kitab ul-Kušuf*). Poslanik je mislio da Ali nije trebao pripisati svoj propust Bogu govoreći da oni, kad Bog želi da se ne probude, ne ustanu na vrijeme, nego je trebao priznati svoju slabost u ovoj stvari.

OSUĐIVANJE POKORE

Časni Poslanik, međutim, strogo je osudio formalno obavljanje ibadeta i kudio nametanje bilo kakvih kazni na sebe kao oblik štovanja. On je poučavao da se istinsko štovanje sastoji u dobrotvornom korištenju osobina koje je Bog dao čovjeku. Bog je dao čovjeku oči da pomoću njih vidi, i ako ih zatvori ili ukloni, to neće biti štovanje, nego drskost. Neprikladna i loša uporaba vida je grijeh. Nezahvalnost je na strani čovjeka ako sebe liši sposobnosti čula, iako će za njega biti grijeh da tu sposobnost koristi kako bi slušao ogovaranje ili klevetanje. Suzdržavanje od hrane (osim u prilikama kada je to propisano ili na drugi način poželjno) može značiti

⁴ Ovo je namaz koji se obavlja u kasnijem dijelu noći i nije jedan od dnevnih namaza. (urednik)

samoubojstvo i zato je to neoprostiv grijeh, iako će također biti grijeh na strani čovjeka ako sebe potpuno posveti hrani i piću ili se upusti u jelo ili uzimanje zabranjenih ili nepoželjnih stvari. Ovo je zlatni princip kojem nas je poučio i koji je isticao Časni Poslanik islama i koji je svaki prethodni poslanik usađivao.

Ispravna uporaba prirodnih sposobnosti čini visoke moralne vrline; zlouporaba ili osujećivanje ovih vrlina je glupost. Ono što je zlo i grješno njihova je neprikladna uporaba. Njihova prikladna uporaba je istinska vrlina. Ovo je bit moralnih učenja koja je temeljio Časni Poslanik islama. I ovo je, ukratko, bila također slika njegovog života i postupaka. Ajša prenosi: 'Kad god je Časni Poslanik imao izbor u postupanju, uvijek je izabirao lakši postupak, pod uvjetom da je bio slobodan od svih grijeha. Ako bi postojala sumnja o grijehu, Časni Poslanik je to izbjegavao najviše od svih ljudi.' (Muslim, *Kitab ul-Faza'il*) Ovo je zaista najviši, savršen put ljudima. Mnogi ljudi namjerno sebi nanose bol i izazivaju teškoće da bi prevarili svijet, a ne da bi zaradili Božje zadovoljstvo, jer se Božje zadovoljstvo ne zadobiva nanošenjem sebi besmislene boli ili kakvim uskraćivanjem. Takvi ljudi posjeduju malo urođenih vrlina i žele prikriti svoje pogreške i steći zaslugu u očima drugih predstavljajući lažne vrline. Cilj Časnog Poslanika islama, međutim, bio je postići stvarnu vrlinu i zaraditi Božje zadovoljstvo. On je, zato, bio potpuno bez pretvaranja i pokazivanja. Bilo mu je potpuno svejedno hoće li ga svijet smatrati lošim ili ga ocijeniti kao dobrog. Sve što mu je bilo važno jest kako on sebe predstavlja i kakvim će ga Bog smatrati i ocijeniti. Ukoliko, uz svjedočenja njegove savjesti i Božje potvrde, također dobije istinsko svjedočenje ljudi, bio je zahvalan, no, ukoliko bi ljudi na njega

gledali sa zavišću, bilo mu je žao zbog njih i nije pridavao važnosti njihovom mišljenju.

NJEGOV ODNOS PREMA SVOJIM ŽENAMA

Časni Poslanik bio je do krajnosti ljubazan i pošten prema svojim ženama. Ukoliko se u nekoj prilici bilo koja od njih ne bi ponašala s dužnim poštovanjem prema njemu, on bi se samo nasmijao i prešao preko te situacije. Jedan dan je rekao Ajši: 'Ajša, kad god si ti ljuta na mene, ja to uvijek saznam.' Ajša je pitala: 'Kako to?' On je rekao: 'Primijetio sam, kada si zadovoljna sa mnom i tijekom razgovora trebaš se pozvati na Boga, ti se na Njega pozivaš kao na Gospodara Muhammeda. A ako nisi zadovoljna sa mnom, ti se na Njega pozivaš kao na Gospodara Ibrahima.' Na ovo se Ajša nasmijala i rekla da je bio u pravu. (Buhari, *Kitab un-Nikah*) Hatidža je bila njegova prva žena i dala je veliku žrtvu radi njega. Ona je bila mnogo starija od Poslanika. Poslije njene smrti on je oženio mlađe žene, ali nikada nije dopustio da sjećanje na Hatidžu izblijedi. Kad god bi ga Hatidžini prijatelji došli posjetiti, on bi uvijek ustao kako bi ih dočekaio. (Muslim) Ako bi slučajno vidio neki predmet koji je pripadao ili bio vezan s Hatidžom, uvijek bi ga osjećaji savladali. Među zatvorenicima koje su muslimani uzeli u Bitci na Bedru bio je i Poslanikov zet. On nije imao ništa što bi mogao ponuditi kao otkupninu. Njegova žena Zejneba (Poslanikova kći) poslala je u Medinu ogrlicu koja je pripadala njenoj majci (Hatidži) i ponudila je kao otkupninu za svog muža. Kada je Poslanik vidio ogrlicu, prepoznao ju je i bio jako pogođen. Rekao je svojim ashabima: 'Ja nemam ovlasti dati vam bilo kakvu zapovijed u ovome, ali znam da je Zejneb ovu ogrlicu njegovala kao zadnji spomen na

svoju umrlu majku i, ako vam bude izručena, ja bih vam predložio da je ne lišite toga i da joj je vratite.' Oni su rekli: 'O Božji Poslaniče! Za nas ne može biti veće radosti od toga.' I vratili su ogrlicu Zejneb. (Halbiyya, tom 2) On je često hvalio Hatidžu svojim drugim ženama i isticao njene vrline i žrtve koje je učinila na putu islama. U jednoj takvoj prilici Ajša je bila uvrijeđena i rekla je: 'O Allahov Vjerovjesniče, zašto dalje govoriti o toj starici? Bog ti je dao bolje, mlađe i ljepše žene.' Časni Poslanik je bio uvrijeđen čuvši ovo i rekao je: 'O ne, Ajša! Ti nemaš pojma koliko je Hatidža mene služila.' (Buhari)

NJEGOVE VISOKE MORALNE VRLINE

On je uvijek bio vrlo strpljiv u nevolji. Nikada se nije obeshrabriovao nepovoljnim okolnostima, niti je dozvoljavao da ga nadvlada bilo kakva osobna želja. Već je rečeno da mu je otac umro prije njegova rođenja, a majka mu je umrla dok je još bio malo dijete. Do osme godine o njemu se brinuo njegov djed, a poslije njegove smrti o njemu je vodio brigu njegov amidža stric Abu-Talib. I zbog prirodne ljubavi i također zbog toga što ga je na to posebno upozorio njegov otac, Abu-Talib je uvijek brižno pazio na svog bratića, ali njegova žena nije toliko marila za to. Često se događalo da bi nešto podijelila među svojom djecom, izostavljajući njihovog malog rođaka. Ako bi Abu-Talib slučajno ušao u kuću u takvoj prilici, zatekao bi svog bratića kako sjedi odvojeno, odajući savršenu sliku dostojanstva i bez imalo mrzovolje ili tuge na licu. Stric bi, povodeći se za ljubavlju i svjestan svoje odgovornosti, pritrčao bratiću, privio ga na svoje grudi i uzviknuo: 'Posveti pozornost i ovom mom djetetu! Posveti pozornost i ovom mom djetetu!' Takvi događaji nisu bili neuobičajeni i oni koji su im bili

svjedoci jednoglasni su u svom svjedočenju da mladi Muhammed nikada ničim nije pokazao da je na bilo koji način time bio pogođen ili da je u bilo kojem smislu ljubomorani na svoje rođake. Kasnije je tijekom života, kada je bio u stanju to učiniti, na sebe preuzeo brigu i odgoj dvojice sinova svoga strica, Alija i Džafera, i ovu dužnost je ispunio na izvanredan način.

Časni Poslanik cijelog svog života morao se suočavati s nizom gorkih iskustava. Rođen je kao siročić, majka mu je umrla dok je još bio malo dijete, a djeda je izgubio kada mu je bilo osam godina. Poslije ženidbe morao je podnijeti gubitak nekoliko djece, jedno za drugim, a onda je umrla njegova voljena i predana žena Hatidža. Neke od žena koje je oženio poslije Hatidžine smrti umrle su tijekom njegovog života i pred kraj svog života morao je podnijeti gubitak svog sina Ibrahima. Sve ove gubitke i nevolje podnio je s vedrinom i nijedna nije ni do najmanjeg stupnja pogodila njegovu riješenost ili uljudnost njegove naravi. Svoju tugu u privatnim stvarima nikada nije pokazivao u javnosti i uvijek je svakoga susretao s dobroćudnim izrazom lica, prema svima se odnosio s jednakom blagonaklonošću. Jednom prilikom je primijetio ženu koja je izgubila dijete i glasno žalila nad dječjim grobom. On joj je savjetovao da bude strpljiva i prihvati Božju volju. Ova žena nije znala da joj se obratio Časni Poslanik i odgovorila je: 'Da si ti ikada podnio gubitak djeteta kao što sam ja, shvatio bi kako je teško biti strpljiv pod takvom nevoljom.' Poslanik je rekao: 'Ja sam podnio gubitak ne jednog nego nekoliko djece,' i otišao je svojim putem. Osim kada se pozivao na svoje vlastite gubitke ili nesreće na ovako neizravan način, on nikada nije volio nadugačko raspravljati o njima, niti je dozvoljavao da se na bilo koji način to miješa s njegovim neprestanim

služenjem ljudima i želio je s vedrinom s njima dijeliti njihov teret.

SUZDRŽANOST

Uvijek se držao s potpunom suzdržanošću. Čak i kada je postao vladar, uvijek je svakoga slušao sa strpljenjem, i ako bi se neka osoba prema njemu ophodila s nestrpljenjem, on je s njom imao strpljenja i nikada nije nastojao na bilo koji način uzvratiti. Na Istoku je jedan način iskazivanja poštovanja prema osobi kojoj se obraća da mu se ne obraća po njegovom osobnom imenu. Muslimani su se obraćali Časnom Poslaniku kao: 'O, Allahov Vjerovjesniče', a nemuslimani su mu se obraćali kao 'Abu'l-Kasim' (to jest, Kasimov oče, znači da je Kasim bio jedan od njegovih sinova). Jednom prilikom došao mu je neki Židov u Medini i počeo raspravu s njim. Tijekom rasprave stalno mu se obraćao: 'O Muhammede, o Muhammede'. Poslanik nije obraćao pozornost na ovaj oblik obraćanja i strpljivo mu je nastavio objašnjavati slučaj o kojem su raspravljali. Ashabi su, međutim, postajali ljuti načinom obraćanja bez poštovanja koje je prihvatio njegov sugovornik dok jedan od njih, koji nije više bio u stanju suzdržati se, nije upozorio Židova da se ne obraća Poslaniku po njegovom osobnom imenu, nego da mu se obraća kao 'Abu'l-Kasim'. Židov je rekao da će mu se obraćati samo po imenu koje su mu dali njegovi roditelji. Poslanik se nasmijao i rekao svojim ashabima: 'On je u pravu. Meni je dano ime Muhammed kada sam se rodio i nema razloga da budete ljuti što mi se on obraća tim imenom.'

Ponekad su ga ljudi zaustavljali na putu i uplitali se u razgovor objašnjavajući svoje potrebe i podnoseći mu svoje zahtjeve. On je uvijek stajao strpljivo i puštao ih da nastave, a

produžio bi dalje tek nakon što oni odu. Jednom prilikom neki ljudi su zadržali njegovu ruku dok su se rukovali s njim, i, premda je on ovo smatrao neugodnim i također je značilo gubljenje dragocjenog vremena, on nikada nije prvi povlačio svoju ruku. Ljudi su mu prilazili slobodno i iznosili svoje probleme i teškoće i tražili pomoć. Ako je bio u stanju pomoći, nikada nije odbijao pomoći. Ponekad su ga salijetali zahtjevima od kojih su neki bili nerazumni, ali ih je on nastavio ispunjavati koliko god je bio u stanju. Ponekad bi, nakon što ispuni neki zahtjev, savjetovao dotičnu osobu da treba imati više povjerenja u Boga i da izbjegava pitati druge za pomoć. Jednom je neki predani musliman od njega nekoliko puta tražio novac i svaki put je on udovoljavao njegovom zahtjevu, ali je na kraju rekao: 'Najbolje je za čovjeka da se oslanja na Boga i da izbjegava tražiti.' Ovaj čovjek je bio iskrena osoba. Iz poštovanja prema osjećajima Poslanika, on nije ponudio vratiti ono što je već primio, ali je proglasio da ubuduće više nikada ni pod kakvim okolnostima neće tražiti ni od koga. Nekoliko godina kasnije sudjelovao je u bitci, uzjahao je konja i u žarištu borbe kada su pometnja i zveket oružja bili na vrhuncu i kada je bio okružen neprijateljima, iz ruke mu je ispao bič. Muslimanski vojnik, pješak, uviđajući ovu nevolju, sagnuo se dohvatiti mu bič, ali kada je on to vidio, rekao je: 'O, moj brate, Allaha ti, ne diraj moj bič.' Onda je skočio s konja i sam dohvatio bič objašnjavajući vojniku da je prije dugo vremena obećao Časnom Poslaniku da nikada neće ništa tražiti ni od koga i da je odobrio vojniku da umjesto njega dohvati bič, to bi značilo da je neizravno tražio i tako bi bio kriv što je prekršio svoje obećanje Časnom Poslaniku.

PRAVEDNO I POŠTENO POSTUPANJE

Arapci su bili pristrasni i primjenjivali su drugačija mjerila prema različitim osobama. Čak i među takozvanim civiliziranim narodima danas ne vidimo sklonost da se istaknute osobe ili one na visokom položaju ili službi pozovu na odgovornost za svoja djela, iako se zakon strogo provodi protiv običnih stanovnika. Časni Poslanik je, međutim, bio jedinstven u provođenju jednakih mjerila pravde i poštenog vladanja. Jednom mu je bio podnesen neki slučaj u kojemu je ustanovljeno da je neka mlada žena što je pripadala veoma uglednoj obitelji počinila krađu. Ovo je izazvalo veliko zaprepaštenje, jer ako se ovoj mladoj ženi izrekne uobicajena kazna, ova istaknuta obitelj bit će ponižena i osramočena. Mnogi su bili spremni posredovati kod Poslanika u ime okrivljene, ali su se bojali to učiniti. Na kraju su Usamu uvjerali da preduzme taj pothvat. Otišao je Časnom Poslaniku, ali u trenutku kada je Poslanik shvatio cilj njegove molbe, bio je jako ljut i rekao je: 'Bolje ti je da odustaneš. Prije vas su prethodni narodi uništavani jer su pazili na velike, a okrutno postupali s običnim ljudima. Islam ovo ne dozvoljava i ja to sigurno neću učiniti. Allaha mi, da moja kći Fatima počini ovakav prekršaj, ja ne bih oklijevao dati joj prikladnu kaznu.' (Buhari, *Kitab ul-Hudud*)

Već je izneseno, kad je Poslanikov stric Abas bio zarobljen u Bitci na Bedru, kao i drugi zarobljenici, bio je vezan konopcem da ne bi pobjegao. Konopac je bio tako tijesno zavezan da je on u toku noći jecao od bola. Poslanik je čuo njegovo jecanje i nije mogao spavati. Poslanikovi ashabi su, opažajući ovo, olabavili konopac kojim je Abas bio vezan. Kada

je Poslanik saznao za ovo, naredio je da prema svim zatvorenicima treba postupati jednako, i da nije bilo nikakvog razloga da se prema njegovoj obitelji pokazuje naklonost. On je inzistirao da moraju ili olabaviti okove svim zatvorenicima ili zategnuti Abasove kao što su okovi drugih. S obzirom da ga Poslanikovi ashabi nisu željeli izložiti neugodnosti zbog njegovog strica, pazili su na zarobljenike i svima olabavili okove. (Zurkani, tom 3, str. 279)

Čak i tijekom kritičnog ratnog stanja on je bio krajnje precizan u ispunjavanju svih prihvaćenih pravila i ugovora. Jednom prilikom otpremio je grupu svojih ashaba na izviđačku ekspediciju. Oni su se zadnjeg dana svetog mjeseca redžepa sukobili s nekim neprijateljima. Misleći da će biti opasno dozvoliti im da pobjegnu i u Meku odnesu vijesti da je izviđačka grupa toliko blizu, oni su ih napali i u okršaju jedan od njih je ubijen. Kada se izviđačka grupa vratila u Medinu, Mekanci su počeli prosvjedovati kako su muslimanski izviđači ubili jednog od njihovih ljudi u svetom mjesecu. Mekanci su često bili krivi za kršenje svetosti svetih mjeseci prema muslimanima kad god im je to odgovaralo, i bilo bi prikladno odgovoriti na njihov prosvjed tako da im se kaže da nemaju pravo inzistirati na tome da ih se muslimani pridržavaju, budući da sami Mekanci nisu vodili računa o ugovoru koji se odnosi na svete mjesece. Ali Poslanik nije dao takav odgovor. On je oštro prekorio članove grupe, odbio primiti otkupninu i prema nekim izvještajima, čak platio krvarinu za ubijenu osobu, dok objava iz sure 2:218 nije objasnila cijelu stvar. (Tabari i Halbija)

Ljudi su općenito pazili da ne povrijede osjećaje svojih prijatelja i obitelji, ali Časni Poslanik bio je vrlo precizan u svom poštovanju čak i prema ljudima koji su mu se suprotstavljali. Jednom prilikom došao mu je neki Židov i prigovarao kako je

Abu-Bakr povrijedio njegove osjećaje govoreći da je Bog uzdigao Muhammeda iznad Mojsija. Poslanik je pozvao Abu-Bakra i pitao ga što se dogodilo. Abu-Bakr je objasnio da je Židov započeo govoreći da se kune Mojsijem, kojeg je Bog uzdigao iznad cijelog čovječanstva, i da je on (Abu-Bakr) na to uzvratio zaklinjući se Muhammedom, kojeg je Bog uzdigao iznad Mojsija. Poslanik je rekao: 'Nisi ovo trebao reći jer se osjećaji drugih ljudi trebaju poštivati. Nemojte meni davati prednost nad Mojsijem.' (Buhari, *Kitab ut-Teuhid*) To nije značilo da Časni Poslanik nije za sebe smatrao da je iznad Mojsija, nego da je bilo moguće da tvrdnje slične ovima upućene Židovima povrijede njihove osjećaje i trebaju se izbjegavati.

POŠTOVANJE PREMA SIROMAŠNIMA

Časni Poslanik uvijek je težio poboljšati stanje siromašnih slojeva zajednice i uzdignuti njihov položaj u društvu. Jednom prilikom dok je sjedio sa svojim ashabima, dogodilo se da je prolazio neki bogat čovjek. Poslanik je pitao jednog od svojih ashaba što misli o njemu. On je odgovorio: 'On je imućan čovjek s dobrim vezama. Ako bi tražio ruku djevojke za ženidbu, zahtjev bi bio blagonaklono uvažen, ako bi posredovao u ime bilo koga, njegovo posredovanje će biti primljeno.' Kratko poslije toga prošao je drugi čovjek koji je izgledao siromašan i bez imetka. Poslanik je ispitivao istog ashaba što misli o njemu. On je odgovorio: 'O Allahov Vjerovjesniče! On je siromašan čovjek. Ako bi on tražio ruku djevojke za ženidbu, zahtjev ne bi bio blagonaklono primljen, i ako bi on posredovao u ime bilo koje osobe, njegovo posredovanje ne bi se uvažilo i ako bi nastojao bilo s kim

stupiti u razgovor, nikakva mu pozornost ne bi bila posvećena.’ Čuvši ovo, Poslanik je rekao: ‘Vrijednost ovog siromašnog čovjeka je mnogo veća od vrijednosti zlata dovoljnog da se ispuni cijeli svemir’. (Buhari, *Kitab ur-Rikak*) Jedna siromašna muslimanka čistila je džamiju Časnog Poslanika u Medini. Poslanik je nije vidio u džamiji nekoliko dana i raspitivao se o njoj. Rečeno mu je da je umrla. On je rekao: ‘Zašto me niste obavijestili kad je umrla? Rado bih prisustvovao njenoj dženazi (pogrebu)’, i dodao: ‘Možda je vi niste smatrali vrijednom poštovanja zato što je bila siromašna. Ovo nije u redu. Odvedite me na njen mezar (grob).’ Onda je otišao na njen grob i učio dove za nju. (Buhari, *Kitab us-Salat*) Govorio je da ima ljudi sa zamršenom kosom čija su tijela pokrivena prašinom i koji nisu srdačno primljeni od onih koji su imućni, ali su tako visoko cijenjeni kod Boga da će, ako se zakunu Allahom, Allah ispuniti njihovu zakletvu.’ (Muslim, *Kitab ul-Birr vais-Sila*) Jednom prilikom dok su neki ashabi Časnog Poslanika koji su bili oslobođeni robovi sjedili zajedno, slučajno je prošao Abu-Sufijan (koji je bio poglavica među Kurejšijama i borio se s muslimanima do predaje Meke i primio je islam tek ovom prilikom). Ovi ashabi su ga, obraćajući mu se, podsjetili na pobjedu koju je Bog dao islamu. Abu-Bakr je također čuo ovo i nije odobrio da poglavicu Kurejšija podsjećaju na njihovo poniženje i ukorio je ovu grupu ashaba. Onda je otišao Časnom Poslaniku i prenio mu ovaj događaj. Poslanik je rekao: ‘O Abu-Bakr! Ja se bojim da si povrijedio osjećaje ovih Božjih robova. Ako to bude tako, Bog će biti ljut na tebe’. Abu-Bakr se odmah vratio ovim ljudima i pitao: ‘Braćo moja! Jeste li vi ljuti zbog onoga što sam ja rekao?’ Na to su oni odgovorili: ‘Mi nismo ljuti, naš brate, zbog onoga što si ti rekao. Neka ti Bog oprosti.’ (Muslim, *Kitab ul-Faza’il*)

Međutim, Poslanik je inzistirao da se siromašni ljudi poštuju i da se njihovi osjećaji ne povrijede i da treba nastojati ispuniti njihove potrebe. On je također nastojao u njih usaditi osjećaj samopoštovanja i poučavao ih je da ne traže pomoć. Govorio je kako siromah nije osoba koju zadovolje jedna ili dvije hurme ili jedan ili dva zalogaja; siromah je onaj koji ne prođe ni kroz koju teškoću a da ne traži. (Buhari, *Kitab ul-Kuṣuf*) S druge strane je govorio da nikakva gozba ne može biti blagoslovljena ukoliko na nju nisu pozvani i siromašni ljudi. Ajša prenosi kako joj je jednom prilikom u posjet došla siromašna žena sa svojim dvjema kćerima. Ajša u to vrijeme nije imala ništa kod sebe osim jedne hurme koju je dala ženi. Žena ju je podijelila između svoje dvije kćeri i onda su otišle. Kada je Poslanik došao kući, Ajša mu je to prenijela i on je rekao: 'Ako siromašan čovjek ima kćeri i prema njima postupa obzirno, Bog će ga spasiti od kazne Vatre,' i dodao: 'Bog će dati Džennet ovoj ženi zbog ovog postupka prema svojim kćerima.' (Muslim) Jednom prilikom mu je rečeno kako se jedan od njegovih ashaba Sa'd, koji je bio bogat, hvalio o svojoj poduzetnosti pred drugima. Kada je Poslanik ovo čuo, rekao je: 'Neka ni jedan čovjek ne zamišlja da su njegov imetak, položaj ili moć zbog njegovih vlastitih napora ili pothvata. To nije tako. Vaša moć, položaj i imetak svi su zarađeni kroz siromašne.' Jedna od njegovih dova je bila: 'O Bože! Učini me siromašnim dok sam živ i da ostanem siromašan kada umrem i neka moje oživljavanje na Sudnjem danu bude u društvu siromašnih'. (Tirmizi, *Abvab al-Zuhd*)

Jednom prilikom je, dok je bilo toplo vrijeme, prolazio ulicom i opazio vrlo siromašnog muslimana kako nosi težak teret s jednog mjesta na drugo. Bio je vrlo neugledan, a lice mu je bilo još više neprivlačno zbog teškog sloja znoja i prašine. Imao je bezvoljan pogled. Časni Poslanik mu je

kriomice prišao straga i, kao što djeca nekad rade, ispružio ruke i prekrpio njima oči radnika, očekujući da će pogađati tko je on. Čovjek je stavio ruke natrag i dodirujući tijelo Poslanika, uvidio da je to bio Časni Poslanik osobno. Vjerojatno je pretpostavljao da nitko drugi neće pokazati takvu prisnu ljubav prema čovjeku u takvom stanju. Bio je zadovoljan i ohrabren, stisnuo se uz tijelo Časnog Poslanika i privio ga uza se straga trljajući svoje prašinom i znojem pokriveno tijelo o odjeću Poslanika, želeći možda vidjeti koliko će dugo Poslanik biti voljan ugađati mu. Poslanik se nastavio smijati i nije od njega tražio da prestane. Kada je čovjek bio potpuno sretan, Poslanik mu je rekao: 'Ja imam roba; ima li ijednog kupca?' Čovjek je shvatio da vjerojatno nije bilo nikoga na cijelom svijetu, osim samog Časnog Poslanika, tko bi bio u stanju vidjeti bilo kakvu vrijednost u njemu, i s bezvoljnim pogledom je odgovorio: 'O Allahov Vjerovjesniče! Nema nikoga na ovom svijetu tko bi bio spreman kupiti me.' Poslanik je rekao: 'Ne! Ne! Ne smiješ to govoriti. Ti imaš veliku vrijednost u Božjim očima.' (Šarh as-Sunna)

Ne samo da je on osobno bio pažljiv prema siromašnima nego je neprestano opominjao druge da i oni budu takvi. Abu-Musa Aš'ari prenosi – ako bi siromašna osoba prišla Časnom Poslaniku i nešto tražila, on bi rekao onima oko sebe: 'Vi također trebate pomoći u njegovom zahtjevu tako da steknete zaslugu postajući sudionik u unapređivanju dobrog djela.' (Buhari i Muslim)

Njegov cilj je bio, na jednoj strani, u umovima ashaba stvoriti osjećaj želje za pomaganjem siromašnima, a s druge strane, da umovi siromašnih spoznaju ljubav i sažaljenje koje prema njima osjećaju njihova imućnija braća.

ČUVANJE IMETKA SIROMAŠNIH

Kada je islam počeo donositi pobjede u većem dijelu Arabije, Časni Poslanik je često primao ogromnu količinu dobara i novca, koje bi odmah dijelio među onima koji su bili siromašni. Jednom prilikom došla mu je njegova kći Fatima i, pokazujući mu ruke koje su postale žuljevite mljevenjem žita pomoću kamenja, tražila je da joj se dodijeli sluga da olakša njen rad. Poslanik je odgovorio: 'Ja ću ti reći nešto što je veće vrijednosti od sluge. Kada budeš išla u krevet noću, trebaš izgovoriti *Alhamdulillah* (hvalu Bogu) trideset tri puta, i *Subhanallah* isto toliko puta i *Allahu akbar* trideset četiri puta. Ovo će ti puno više pomoći od posjedovanja sluge.' (Buhari)

Dok je dijelio novac, jednom prilikom mu je jedan dinar ispao iz ruke i otkotrljao se ustranu. Nakon što je završio s raspodjelom, otišao je u džamiju i predvodio namaz. Njegova je praksa bila ostati sjedeći kratko vrijeme poslije završetka namaza, u spominjanju Boga, i poslije toga pružiti ljudima priliku da mu priđu i postavljaju pitanja ili podnesu zahtjeve. Ovom prilikom, čim je namaz bio završen, ustao je i brzo otišao kući. Tražio je dinar koji je nedostajao i kada ga je našao, došao je natrag i dao ga siromašnoj osobi objašnjavajući da mu je dinar ispao iz ruku tijekom raspodjele novca i da mu je ova stvar sišla s uma, ali da se odjednom sjetio dok je predvodio namaz i uznemirio se pri pomisli da će, ako umre prije nego što nađe dinar i dadne ga nekoj siromašnoj osobi, biti odgovoran za to pred Bogom; iz tog je razloga napustio džamiju u takvoj žurbi da bi našao dinar.

(Buhari, *Kitab ul-Kušuf*)

U svojoj brizi da u potpunosti sačuva imetak siromašnih i bijednih, otišao je tako daleko da postavi pravilo kako se njegovim potomcima nikada ne treba davati nikakva sadaka (milostinja), bojeći se da muslimani iz svoje ljubavi prema njima i predanosti prema njemu ne bi s vremenom učinili njegove potomke glavnim primateljima sadake i tako lišili siromašne i bijedne njihovog pripadajućeg dijela. Jednom prilikom je netko donio dosta hurmi i ponudio ih kao sadaku. Dogodilo se da je s Poslanikom sjedio njegov unuk, imam Hasan, koji je tada imao samo dvije i pol godine. On je uzeo jednu hurmu i stavio u svoja usta. Poslanik je odmah stavio prst u dječja usta i izbacio hurmu iz njih govoreći: 'Mi nemamo pravo na ovo. Ovo pripada siromašnima među Božjim stvorenjima'. (Buhari, *Kitab ul-Kušuf*)

POSTUPANJE PREMA SLUGAMA

On je neprestano opominjao one koji su imali sluge da se prema njima odnose uljudno i dobro. Naredio je da ako neki vlasnik udari svog slugu ili ga vrijeđa, jedino kako se može iskupiti jest da tog slugu oslobodi. (Muslim, *Kitab ul-Iman*) On je pronašao sredstva za oslobađanje i poticao je oslobađanje slugu na svaki način. Rekao je: 'Ako osoba oslobodi slugu kojeg ima, Bog će u nadoknadi spasiti od Vatre svaki dio njegovog tijela razmjerno svakom dijelu tijela sluge.' Zatim je nalogao kako od roba treba tražiti da obavlja samo one zadatke koje može s lakoćom obaviti i kada mu zada zadatak, njegov gospodar mu treba pomoći u obavljanju tako da sluga ne osjeća poniženje ili sramotu. (Muslim) Ako gospodar ode na putovanje u društvu roba, njegova je dužnost dijeliti svog jahaćeg konja s robom ili da obojica jašu zajedno ili

naizmjenično. Abu-Hureira, koji je sve svoje vrijeme, nakon što je postao musliman, provodio u društvu Poslanika i koji je neprestano slušao Poslanikove naredbe u pogledu postupanja s robovima, rekao je: 'Ja pozivam Boga za svjedoka, u Čijim je rukama moj život, da nije bilo prilike da sudjelujem u džihadu i da obavim hodočašće, i da nisam imao prilike služiti svoju staru majku, ja bih želio umrijeti kao rob, jer je Časni Poslanik neprestano govorio da prema robovima postupamo lijepo'. (Muslim) Ma'rur bin Suva'id prenosi: "Vidio sam Abu-Zara Gaffaria (ashaba Časnog Poslanika) kako nosi odjeću posve sličnu onoj koju nosi njegov rob. Ja sam se raspitivao kod njega zašto to radi i on je rekao: 'Tijekom života Časnog Poslanika ja sam jednom korio čovjeka zato što je njegova majka bila robinja. Na ovo me Časni Poslanik prekorio i rekao: 'Ti si osoba koja još drži džahalijet (predislamske običaje). Tko su robovi? Oni su vaša braća i izvor vaše moći. Bog vam u Svojoj mudrosti daje privremenu vlast nad njima. Onaj tko ima takvu vlast nad svojim bratom treba ga hraniti onom hranom koju sam jede, odijevati odjećom koju sam nosi i ne treba mu davati zadatak više nego što on može i treba mu osobno pomoći u svemu što se od njega traži da učini.'"

Drugom prilikom je Poslanik rekao: 'Kada vaš sluga kuha hranu za vas i postavi je pred vas, trebate tražiti od njega da sjedne s vama i jede ili da bar uzme dio toga u vašem društvu, jer on je stekao pravo na to kuhajući.' (Muslim)

POSTUPANJE PREMA ŽENAMA

Časni Poslanik se posebno brinuo o poboljšanju statusa žena u društvu i o tome da za njih osigura položaj časti i poštenja i jednakosti. Islam je bio prva religija koja je ženama

dala pravo nasljedstva. Kur'an je odredio kćeri skupa sa sinovima nasljednicima imetka koji ostave njihovi roditelji. Na isti način je majci dano pravo da naslijedi imetak svog sina ili kćeri, i ženi da bude nasljednik imetka svoga muža. Kada brat postaje nasljednik imetka svog umrlog brata, i sestra je također nasljednik tog imetka. Ni jedna religija prije islama nije tako jasno i čvrsto utemeljila ženska prava o nasljedstvu i pravo žene da posjeduje imetak. U islamu žena je u cijelosti vlasnik svog imetka i njen muž se nema pravo uplitati u to. Žena je potpuno slobodna svojim imetkom raspolagati po svom izboru.

Časni Poslanik toliko je vodio računa o ljubaznom postupanju prema ženama da je onima oko njega koji prethodno nisu navikli na žene gledati kao na supruge i partnere bilo teško prilagoditi se standardima koje je Poslanik želio vidjeti izgrađenima i održavanima. Umar prenosi: 'Moja žena se ponekad miješala u moje poslove svojim savjetima i ja bih je korio govoreći da Arapi nikada nisu odobravali svojim ženama da se upliću u njihove poslove. Ona bi uzvratila: 'To je prošlost. Idi i vidi da žene Poslanika daju savjet Časnom Poslaniku i on ih ne sprečava. Zašto ti ne slijediš njegov primjer?' Moj odgovor je bio: 'Što se tiče Ajše, Poslanik je njoj posebno naklonjen, a što se tiče tvoje kćeri (Hafze), ako ona ovo učini, ona će jednog dana morati snositi posljedice svoje nestrpljivosti.' Dogodilo se tako da je kasnije jednom prilikom Časni Poslanik bio ljut zbog nečega i odlučio je određeni dio vremena provesti odvojeno od svojih žena. Kada sam saznao za ovo, rekao sam svojoj ženi da se dogodilo ono čega sam se ja bojao. Onda sam otišao kući moje kćeri Hafze i zatekao je kako plače. Ispitivao sam je o tome što se dogodilo i je li Poslanik prekinuo brak s njom. Ona je rekla: 'Ja ne znam za razvod, ali Poslanik je odlučio neko vrijeme ne dolaziti kući.' Ja

sam joj rekao: 'Zar ti ja nisam često govorio da ne daješ sebi slobodu koju Ajša ima s njim, jer Časni Poslanik je posebno naklonjen Ajši, ali ti si izgleda na sebe navukla ono čega sam se ja bojao.' Onda sam otišao Časnom Poslaniku i zatekao ga kako leži na gruboj hasuri (prostirci). U to vrijeme on na sebi nije imao košulje i na njegovom tijelu ostali su tragovi uzoraka s hasure. Sjeo sam blizu njega i rekao: 'O Allahov Vjerovjesniče! Kaiser i Chosreos ne zaslužuju nikakve Božje blagoslove, pa ipak su proveli svoje živote u velikoj udobnosti, a ti koji si Njegov Vjerovjesnik svoje dane provodiš u takvoj neudobnosti.' On je odgovorio: 'To nije tako. Od Allahovih vjerovjesnika ne očekuje se da svoje vrijeme provode u udobnosti. Takva vrsta života odgovara samo svjetovnim vladarima.' Ja sam onda naveo Poslaniku sve što se dogodilo između mene i moje žene i kćeri. Saslušavši me, Poslanik se nasmijao i rekao: 'Nije istina da sam se razveo od svojih žena. Samo sam odlučio iz posebnog razloga malo vremena provesti dalje od njih.' (Buhari, *Kitab un-Nikah*)

On je bio toliko pažljiv u pogledu osjećaja žena da je jednom prilikom kada je predvodio namaz, čuo plač djeteta i brzo završio namaz, objašnjavajući poslije toga kako je zamišljao da će majka djeteta pritom biti potresena i u nevolji zbog njegovog plača, pa je zato brzo završio namaz da bi majka mogla otići k djetetu i paziti na njega.

Kada bi tijekom nekog svog putovanja žene također bile s njim u grupi, on je uvijek davao zapovijedi da se karavana kreće polako i lakšim dijelovima puta. Jednom takvom prilikom kada su muškarci željeli požuriti, on je rekao: 'Vodite brigu o staklu! Vodite brigu o staklu!' Mislio je time kako su žene bile u grupi i kako će biti izdrmane ako se deve i konji potjeraju u galop. (Buhari, *Kitab ul-Adab*) Tijekom jedne bitke izbila je pometnja u redovima vojnika na konjima i

devama i životinje su postale neukrotive. Časni Poslanik je pao sa svog konja i neke žene su također pale sa svojih konja. Jedan od njegovih ashaba koji je jahao na devi odmah iza Poslanika skočio je s konja i potrčao prema njemu: 'Neka ja budem žrtvovan za tebe, o Allahov Vjerovjesniče.' Poslanikovo stopalo je još bilo u stremenu. On ga je brzo oslobodio i rekao svom ashabu: 'Pusti mene, idi i pomози ženama.' Upravo prije svoje smrti jedan od savjeta koji je uputio muslimanima bio je da se prema ženama uvijek ophode s ljubaznošću i obzirom. Često je govorio da čovjek koji ima kćeri i osigura im obrazovanje i potruđi se odgojiti ih, Bog će ga spasiti od kazne Džehennema. (Tirmizi)

Bila je uobičajena praksa kod Arapa fizički kažnjavati žene za svaku malu pogrešku. Časni Poslanik je poučavao da su žene kao i muškarci Božja stvorenja i da nisu robovi muškaraca, te da ih ne treba udarati. Kada su žene saznale za ovo, otišle su u drugu krajnost i počele se suprotstavljati muškarcima u svemu, što je dovelo do toga da je obiteljski mir u mnogim domovima bio stalno poremećen. Umar je prigovorio za ovo Časnom Poslaniku i rekao da će žene ukoliko ne budu povremeno kažnjavane, postati neposlušne i neće se moći držati pod kontrolom. Budući da detaljno islamsko učenje u pogledu odnosa prema ženama još nije bilo objavljeno, Poslanik je rekao da žena, ukoliko bude kriva za ozbiljan prijestup, može biti kažnjena. Ovo je u mnogim slučajevima vodilo tome da se muškarci vrate staroj arapskoj praksi. Sada je bio red na ženama da prigovaraju i one su svoju tužbu iznijele pred Poslanikove žene. Na to je Poslanik upozorio muškarce i rekao im da oni koji sa ženama neljubazno postupaju nikada neće zaraditi Božju naklonost. Poslije toga su prava žena utemeljena i prvi put su žene slobodno disale. (Abu-Davud, *Kitab un-Nikah*)

Mu'avija Al-Kušairi prenosi: "Ja sam pitao Časnog Poslanika: 'Kakvo pravo moja žena ima kod mene?', i on je odgovorio: 'Hrani je onim što ti je Allah dao, i odijevaj je odjećom koju ti je Bog dao, i nemoj je šamarati, niti psovati, i nemoj je tjerati iz kuće.'" On je bio tako pažljiv prema osjećajima žena da je uvijek opominjao one koji su trebali ići na put da brzo završe svoja poslovna putovanja i vrate se kući što je prije moguće, tako da njihova žena i djeca ne pate zbog razdvajanja dulje nego što je potrebno. Kad god bi se vraćao kući s putovanja, uvijek bi dolazio tijekom dana. Ako bi uvidio da se približava noć pred kraj puta, on bi se preko noći ulogorio izvan grada i ušao u grad narednog jutra. Također je rekao ashabima kada se vraćaju s puta da ne dolaze kući iznenada, bez najave o svom povratku. (Buhari i Muslim) Prilikom davanja ove zapovijedi on je imao na umu činjenicu da u velikoj mjeri osjećaji utječu na odnos između spolova. Možda žene često zanemaruju svoje tijelo i odjeću u odsustvu muža i ako se muž vrati kući neočekivano, to može naškoditi profinjenijim osjećajima žene ili muža. Dajući zapovijed da muškarci trebaju stići kući tijekom dana kada se vraćaju s puta i poslije najave članovima svoje obitelji o svom povratku, on je osigurao da članovi njegove obitelji mogu biti spremni na prikladan način primiti onoga koji se vraća.

STAV PREMA MRTVIMA

Časni Poslanik je uvijek savjetovao da svaka osoba treba napraviti oporuku kako poslije njegove smrti njegovi bližnji ne bi imali poteškoća.

Naredio je da nijedan čovjek ne govori loše o osobi koja je umrla, nego treba istaknuti bilo što dobro što je

posjedovao, jer nikakva korist ne može proizaći nikome iz spominjanja slabosti ili poroka umrlog, nego će isticanjem njegovih vrлина ljudi biti skloni učiti dove za njega. (Buhari) On je pazio na to da dug umrle osobe bude isplaćen prije nego što bude sahranjena. Vrlo često je sam isplaćivao novčane obveze umrle osobe, ali ako nije bio u stanju, savjetovao je nasljednike ili rodbinu umrlog ili druge osobe da ispune njegove novčane obveze ili ne bi klanjao dženzu nad umrlom osobom dok njen dug ne bude izmiren.

POSTUPANJE PREMA SUSJEDIMA

Uvijek je prema susjedima postupao krajnje ljubazno i obzirno. Govorio je da mu je melek Džebrael (anđeo Gabrijel) stalno naređivao da dobro postupi prema susjedu, te je ponekad mislio da će možda susjed biti među zakonskim nasljednicima. Abu-Zarr prenosi kako mu je Časni Poslanik rekao: 'Abu-Zarr, dok se kuha juha za tvoju obitelj, dodaj malo više vode tako da i tvoj susjed može sudjelovati u tome.' Ovo ne znači da susjed ne treba biti pozvan sudjelovati i u drugim stvarima. Budući da su Arapi bili većinom nomadski ljudi i njihovo najomiljenije jelo je bila juha, Časni Poslanik je spomenuo ovu hranu kao karakterističnu i poučavao da ne treba puno misliti o ukusu hrane za sebe, nego da je treba dijeliti sa svojim susjedom.

Abu-Hureira prenosi: 'Jednom prilikom je Časni Poslanik uzviknuo: 'Kunem se Bogom da on nije vjernik! Kunem se Bogom da on nije vjernik! Kunem se Bogom da on nije vjernik! Ashabi su pitali: 'Tko nije vjernik, o Allahov Vjerovjesniče?', a on je odgovorio: 'Onaj čiji susjedi nisu sigurni od zla ili njegovog lošeg postupanja.' Također je

savjetovao ženama da paze na svoje susjede. Jednom prilikom se obraćao ženama i rekao je: 'Ako netko nađe samo nogu od kože za skuhati, to treba podijeliti sa svojim susjedom.' On je od ljudi tražio da ne zabranjuju susjedima da svoje čavle ukucaju u njihove zidove ili da imaju bilo koju drugu potrebu koja ne izaziva nikakvu neugodnost.' Abu-Hureira prenosi: "Poslanik je rekao: 'Onaj tko vjeruje u Allaha i u Sudnji dan ne smije izazivati nikakvu neugodnost svom susjedu; onaj tko vjeruje u Allaha i Sudnji dan ne smije izazivati nikakvu neugodnost svom gostu, i onaj tko vjeruje u Allaha i Sudnji dan treba govoriti lijepe riječi ili šutjeti.'" (Muslim)

POSTUPANJE PREMA RODBINI

Većina ljudi kada se ožene i osnuju svoje kućanstvo, vode više brige za svoju ženu i djecu, a zanemare svoje roditelje. Časni Poslanik je zato, da bi otklonio ovu pogrešku, često isticao zasluge služenja svojim roditeljima i našu dužnost da prema njima postupamo obzirno i ljubazno. Abu-Hureira prenosi: 'Jedan čovjek je došao Časnom Poslaniku i tražio da mu kaže tko od ljudi ima najviše pravo da se prema njemu lijepo postupa.' Poslanik je odgovorio: 'Tvoja majka.' Čovjek je pitao: 'A uz nju?' Poslanik je ponovio: 'Opet tvoja majka.' Čovjek je pitao po treći put: 'A poslije moje majke?', a Poslanik je ponovno odgovorio: 'Tvoja majka.' Kada ga je čovjek pitao četvrti put, on je rekao: 'Poslije nje tvoj otac i poslije njega najbliži strica, a poslije njih dalji strica.'" Poslanikovi roditelji i djedovi i bake umrli su dok je on još bio dijete. Roditelji nekih njegovih žena bili su, međutim, živi i on je uvijek prema njima postupao veoma obzirno i posluživao ih. Prilikom predaje Meke kada je Časni Poslanik ušao u grad kao pobjednički

general, Abu-Bakr je doveo svog oca da se sretne s njim. On je rekao Abu-Bakru: 'Zašto si uznemiravao svog oca da dođe k meni? Ja bih mu rado sam otišao.' (Halbija, tom 3, str. 99) Jedan od njegovih govora bio je: 'Nesretan je čovjek čiji roditelji dožive stare godine, a on propusti čak i onda zaraditi Džennet,' misleći da služenje svojim roditeljima, pogotovo kada dostignu stare godine, privlači Božju milost i, zato, osoba kojoj se pruži prilika da služi svoje stare roditelje i onaj tko u cijelosti iskoristi ovu priliku potvrđuje da je na Ispravnom putu i primatelj Božje milosti.

Jednom je neki čovjek prigovarao Časnom Poslaniku kako njegovi strica postaju sve više neprijateljski što više dobrote pokazuje prema njima, i što se više prema njima odnosi ljubazno, oni mu više ne daju mira, i što više naklonosti pokazuje prema njima, oni se više ljute na njega. Poslanik je rekao: 'Ako je ono što ti kažeš istina, ti si vrlo sretan, jer ćeš uvijek biti primatelj Božje potpore.' (Muslim, *Kitab ul-Birr Vasilah*) Jednom prilikom kada je Časni Poslanik savjetovao ljude da daju sadaku, došao mu je jedan od njegovih ashaba Abu-Talha ansari i ponudio voćnjak za sadaku. Poslanik je bio vrlo zadovoljan i uzviknuo je: 'Kako lijepa sadaka! Kako lijepa sadaka! Kako lijepa sadaka!' i dodao: 'Ti si već dao u vakuf (dobrotvorni prilog) voćnjak za sadaku, a ja želim da ti to sada podijeliš među svojom siromašnim strica.' (Buhari, *Kitab ut-Tafsir*) Jedan čovjek mu je došao nekom prilikom i rekao: 'O Allahov Vjerovjesniče! Ja sam spreman dati zavjet o hidžratu i spreman sam dati zavjet da ću sudjelovati u džihadu, jer sam spreman zaraditi Božje zadovoljstvo.' Časni Poslanik je pitao jesu li i jedno od njegovih roditelja živi i čovjek mu je rekao da su oboje živi. Onda je rekao: 'Želiš li ti zaista da Bog bude zadovoljan s tobom?', i na čovjekov potvrđan odgovor Poslanik je rekao: 'Onda idi natrag svojim roditeljima i dobro ih služi.'

On je isticao kako i strica koji nisu muslimani jednako imaju pravo da se prema njima postupa ljubazno i obzirno kao i s strica koji su muslimani. Jedna od Abu-Bakrovih žena koja nije bila muslimanka posjetila je svoju kćer Asmu i ova je pitala Časnog Poslanika može li je služiti i dati joj poklone, na što je Časni Poslanik odgovorio: 'Sigurno, jer ona je tvoja majka.' (Buhari, *Kitab ul-Adab*)

On je s velikim poštovanjem postupao ne samo prema svojim bližim strica nego čak i prema daljnjim strica i njihovim prijateljima. Kad god bi zaklao neku životinju, poslao bi komad mesa Hatidžinim prijateljicama (svoje umrle žene) i rekao bi svojim ženama da ih nikada ne zaborave u ovakvim prilikama. Mnogo godina poslije Hatidžine smrti kada je sjedio s nekim od svojih ashaba, Hatidžina sestra Halah došla ga je vidjeti i tražila je dozvolu da uđe. Njen glas je u Poslanikovim ušima zvučao kao Hatidžin i kada ga je čuo, rekao je: 'Oh Gospodaru! Ovo je Halah, Hatidžina sestra.' Zaista, istinska ljubav se uvijek pokazuje tako što osoba ima naklonost i obzir prema svima onima koji su povezani s nekom osobom koju čovjek voli ili visoko poštuje. Anas bin Malik prenosi kako se tijekom putovanja našao u društvu Džarira bin Abdullaha i opazio je kako se ovaj posvetio tome da ga pazi kao što sluga pazi svog gospodara. Kako je Džarir bin Abdullah bio stariji od Anasa, ovaj je bio posramljen i izrazio je svoju nelagodu i rekao da Džarir to ne treba raditi. Džarir je odgovorio: 'Ja sam promatrao kako su predano ansari služili Časnog Poslanika i, budući da sam bio zadivljen njihovom predanošću i ljubavlju prema Časnom Poslaniku, obećao sam sebi da ću, ako se ikada dogodi da budem u društvu nekog ansara, služiti ga kao sluga. Ja zato sad izvršavam svoju odluku i ti me nemoj zaustavljati.' (Muslim) Ovaj događaj potvrđuje da se ljubav prema osobi koju netko voli prenosi i na one koje ona voli. Na isti način, oni

koji istinski poštuju svoje roditelje uvijek su popustljivi i obzirni prema onima koji su bili povezani s njihovim roditeljima kroz veze ljubavi ili odnosa. Jednom prilikom je Časni Poslanik naglasio kako je najviša vrlina za čovjeka poštovati prijatelje svoga oca. Među osobama kojima se obraćao bio je Abdullah bin Umar. Poslije mnogo godina, dok je išao na hodočašće, sreo se s nekim beduinom i predao mu svog konja i također mu poklonio turban. Jedan od njegovih drugova je vidio da je bio pretjerano velikodušan, jer bi beduin bio zadovoljan i sitnicom. Abdullah bin Umar je rekao: 'Ovaj čovjek je bio prijatelj mog oca i ja sam čuo Časnog Poslanika kako kaže da je čovjekova najviša vrlina poštovati prijatelje svoga oca.'

BRIGA O DOBROM DRUŠTVU

On se uvijek volio držati društva čestitih i ako bi opazio bilo kakvu slabost u nekom od svojih ashaba, on bi ga opomenuo blago i u privatnosti. Abu-Musa Aša'ri prenosi: "Časni Poslanik je naveo primjer dobrih prijatelja i dobrog društva i loših prijatelja i lošeg društva i rekao: 'Čovjek koji se drži društva s čestitim ljudima je kao osoba koja nosi sa sobom miris. Ako uzme od toga, izvlači korist; ako ga proda, ostvari zaradu od toga i ako ga samo čuva, uživa njegov miris. Čovjek koji se drži društva sa zlim osobama je kao onaj koji puše u peć s drvenim ugljenom; sve što može očekivati jest da iskra sleti na njegovu odjeću i sve ih zapali ili da plin koji drveni ugljen ispušta pomuti njegov mozak.'" On bi govorio da čovjekov karakter poprima osobine društva kojeg se drži i da zato trebamo voditi računa da vrijeme provodimo u društvu dobrih. (Buhari i Muslim)

BRIGA O VJERI LJUDI

Časni Poslanik je vodio brigu da se zaštiti od posrtanja. Jednom ga je prilikom njegova žena Safija došla posjetiti u džamiji. Kada je došlo vrijeme da se vrati kući, pomračilo se i Poslanik je odlučio ispratiti je do njene kuće. Na putu je prošao pored dvojice ljudi i, želeći kod njih izbjeći bilo kakvu sumnju u pogledu njegovog društva, on ih je zaustavio i podižući veo s lica svoje žene, rekao: 'Vidite, ovo je Safija, moja žena.' Oni su rekli: 'O Allahov Vjerovjesniče, zašto si pomislio da bismo imali bilo kakvo pogrešno mišljenje o tebi?' Poslanik je odgovorio: 'Šejtan (sotona) često kola čovječjom krvlju. Ja sam se bojao da to ne bi utjecalo na vašu vjeru.' (Buhari, *Abvab ul-l'tikaf*)

SKRIVANJE MANA DRUGIH LJUDI

On nikada nije volio da se šire glasine o propustu i nedostacima drugih i savjetovao je ljude da ne iznose u javnost svoje propuste. On je govorio: 'Ako netko prikrije grijeh drugog, Bog će prikriti njegove grijeh na Sudnjem danu.' I: 'Svaki od mojih sljedbenika može izbjeći posljedice svojih pogrešaka (to jest, istinskim pokajanjem i popravljanjem) osim onih koji sami oglašavaju svoje prijestupe.' To je ovako objasnio: "Čovjek čini grijeh noću i Bog to prikrije; ujutro on sreće svoje prijatelje i hvali se pred njima: 'Ja sam uradio ovo prošle noći, ja sam uradio ono prošle noći,' i tako sam razotkriva ono što je Bog prikrrio." (Buhari i Muslim)

Neki ljudi nerazborito zamišljaju da im otkrivanje grijeha pomaže da se pokaju; istina je da to samo dalje potiče besramnost. Grijeh je zlo i onaj tko sklizne u to i postane žrtva

sramote i grižnje savjesti ima se priliku kroz pokajanje uspeti natrag na put čistoće i bogobožnosti. Njegov primjer je primjer osobe koja je bila zavedena zlom, ali je progonjena bogobožnošću i čim se ukaže prilika, zlo biva nadvladano i grješnik se penje natrag prema kreposti. Oni, međutim, koji razgllašavaju svoje grijehе i ponose se time gube svaki osjećaj za dobro i zlo i postaju nesposobni pokajati se.

Jednom prilikom je Časnom Poslaniku došao neki čovjek i rekao: 'Ja sam kriv za blud' (ovo je po islamskom zakonu kažnjivo kada se prikladnim dokazima ustanovi da je točno). Čuvši čovjekovo priznanje, Časni Poslanik se okrenuo od njega i počeo se baviti nečim drugim. Mislio je da mu ukaže na to da je u takvom slučaju prikladan lijek bio pokajanje, a ne javno priznanje. Ali čovjek ovo nije shvatio i zamišljajući da ga Časni Poslanik nije čuo, otišao je i stao ispred njega i, obraćajući mu se, ponovio priznanje. Časni Poslanik se ponovno okrenuo od njega, ali je čovjek opet otišao i stao ispred njega i ponovio priznanje. Kada je ovo uradio četiri puta, Poslanik je rekao: 'Volio bih da ovaj čovjek nije proglasio svoj grijeh dok Bog ne pokaže Svoju volju što se tiče njega, ali, s obzirom da je on ponovio svoje priznanje četiri puta, ja sam primoran poduzeti mjere.' (Tirmizi) Onda je dodao: 'Ovaj čovjek je sam priznao i nije bio optužen od žene o kojoj on daje priznanje. Treba pitati ovu ženu i, ako ona poriče krivnju, nemojte joj ništa reći i samo ovaj čovjek treba biti kažnjen u skladu s priznanjem, ali ako ona prizna, ona također treba biti kažnjena.' Bila je praksa Časnog Poslanika da slijedi zakon Tevrata u stvarima o kojima učenje Kur'ana još nije objašnjeno i pošto Tevrat propisuje da bludnik treba biti kamenovan na smrt, on je proglasio kaznu tom čovjeku koja je bila prikladna. Kada je kazna trebala biti provedena, čovjek je pokušao pobjeći, ali su ga ljudi gonili i proveli kaznu. Kada je Poslanik

saznao za ovo, osudio je taj postupak. Rekao je da je čovjek bio kažnjen prema svom osobnom priznanju. Njegovo nastojanje da pobjegne bilo je zapravo opoziv priznanja i zato nije trebao biti podvrgnut kazni koja mu je zadana samo na račun njegovog priznanja.

Poslanik je naredio da se Šerijat primjenjuje samo na očite postupke. Tijekom rata grupa muslimana je došla naspram nekog nemuslimana koji je čekao u zasjedi na osamljenim mjestima i kad god bi našao osamljenog muslimana, on bi ga napao i ubio. Ovom prilikom ga je Usama bin Zaid gonio, i nakon što ga je pretekao, izvukao je mač da ga ubije. Kada je čovjek uvidio da nema nikakvog izlaza i da ne može pobjeći, ponovio je prvi dio muslimanskog očitovanja vjere: *'La ilahe ilallah* (Nema drugog boga osim Allaha), i time pokazao da je primio islam. Usama se nije obazirao na ovo i ubio ga je. Kada je ovaj, među ostalim događajima ovog vojnog pohoda prenesen Časnom Poslaniku, on je poslao po Usamu i ispitivao ga. Nakon što je on potvrdio ono što je preneseno o ovom događaju, Poslanik je rekao: *'Kako će biti s tobom na Sudnjem danu kada njegovo La ilahe ilallah bude svjedočilo protiv tebe?'* Usama je odgovorio: *'O Allahov Vjerovjesniče, taj čovjek je bio ubojica muslimana i njegovo proglašavanje da je musliman bilo je samo zbog straha od smrti.'* Ali je Poslanik nastavio ponavljati: *'Usama, kako će biti s tobom kad La ilahe ilallah ovog čovjeka bude svjedočilo protiv tebe na Sudnjem danu?'* Time je mislio reći da će Bog tražiti odgovornost od Usame za smrt ovog čovjeka, jer iako je bio kriv za ubojstvo muslimana, njegovo svjedočenje *La ilahe ilallah* bilo je dokaz da se pokajao za svoja nedjela. Zatim je Časni Poslanik rekao:

'Zašto nisi otvorio njegovo srce da vidiš govori li on istinu ili ne?', i onda nastavio ponavljati:

*‘Kako ćeš ti odgovoriti na Sudnjem danu kada njegovo La ilahe ilallah bude svjedočilo protiv tebe?’ Usama je rekao: ‘Čuvši Poslanika da ovo ponavlja toliko puta, želio sam da sam ja tog dana primio islam i da nisam bio kriv za ono što je bila optužba protiv mene.’
(Muslim, Kitab ul-Iman)*

Časni Poslanik uvijek je bio spreman oprostiti ljudima njihove propuste i prijestupe. Jedna od takvih osoba bila je jedna koja se bavila klevetanjem protiv njegove žene Ajše, a koja je financijski ovisila o milostinji Abu-Bakra (Ajšinog oca). Kada je neistina o optužbi protiv Ajše bila jasno utvrđena, Abu-Bakr je prestao uzdržavati ovu osobu. Što bi netko drugi učinio s ovakvom osobom – možda bi je ubio? No, Abu-Bakr je samo odlučio da joj više ne daje opskrbu. Kada je Poslanik saznao za ono što je Abu-Bakr učinio, razgovarao je s njim i istaknuo da ne priliči da osoba kao što je Abu-Bakr, iako je ovaj čovjek počinio grijeh, liši tu osobu materijalnih sredstava zbog njenog grijeha. Na to je Abu-Bakr nastavio davati za uzdržavanje ovog čovjeka. (Buhari, *Kitab ut-Tafsir*)

STRPLJENJE U NEVOLJI

Časni Poslanik je govorio: ‘Za vjernika je život samo dobro na ovom svijetu; jer, ako naiđe na uspjeh, on je zahvalan Bogu i postaje primatelj većih naklonosti od Njega. S druge strane, ako podnosi bol ili nevolje, on to podnosi sa strpljenjem i tako ponovno sebe čini zaslužnim Božjih naklonosti.’ Kada se približila Poslanikova smrt i on dao oduška svojoj boli, njegova kći Fatima je uzviknula da ne može

podnijeti vidjeti ga u tom stanju. Na to je on rekao: 'Imaj strpljenja! Tvoj otac neće podnijeti nikakve boli poslije ovog dana,' misleći da su sve teškoće bile ograničene na ovaj svijet i kako će tog dana otići svom Gospodaru i neće imati nikakvih patnji i tegoba. U vrijeme kada bi epidemija uzela maha, on nije volio da ljudi idu izvan pogođenog naselja u drugo, jer se ovako bolest širi iz jednog u drugo područje. Govorio je da u vrijeme epidemije ljudi trebaju ostati u svom naselju i suzdržati se od prenošenja zaraze u nepogođena područja i ako netko umre od te zaraze, bit će smatran šehidom. (Buhari, *Kitab at-Tibb*)

MEĐUSOBNA SURADNJA

On je poučavao da je jedna od najboljih islamskih odlika da se čovjek ne treba uplitati u stvari koje ga se ne tiču i da ne ide unaokolo kritizirajući druge i uplićući se u stvari koje ga se ne tiču. Kada bi se ovaj princip općenito prihvatio i provodio, to bi bilo dovoljno za osiguranje mira i reda u svijetu. Ogroman dio problema je zbog težnje većine ljudi da se upuštaju u neprikladna i prekomjerna uplitanja u tuđe poslove i da ne pružaju suradnju kada je potrebna pomoć za one u nevolji.

Časni Poslanik je uvijek savjetovao svoje sljedbenike da se uzajamno pomažu. Postavio je pravilo – ukoliko netko bude pozvan platiti određeni iznos novca kao kaznu a nije u stanju ponuditi cijeli iznos, njegovi susjedi ili sugrađani ili članovi plemena trebaju nadoknaditi ovaj iznos skupljanjem priloga. Ponekad ljudi dolaze i smještaju se blizu Poslanika, posvećujući svoje vrijeme služenju islama na razne načine. Uvijek je savjetovao njihove rođake da preuzmu odgovornost i osiguraju za njihove skromne zahtjeve. Preneseno je od Anasa

da su tijekom života Časnog Poslanika dvojica braće primili islam i jedan od njih je boravio kod Časnog Poslanika, dok je drugi nastavio sa svojim normalnim zanimanjem. Ovaj drugi je kasnije prigovarao Časnom Poslaniku kako njegov brat troši svoje vrijeme dangubeći. Časni Poslanik je rekao: 'Nemoj tako govoriti. Bog opskrbljuje i tebe preko tvog brata i zato mu trebaš služiti i pustiti ga da služi vjeri.' (Tirmizi)

Tijekom jednog putovanja, kada je Poslanikova skupina stigla na mjesto logorovanja, njegovi su ashabi među sobom podijelili sve dužnosti i nisu ničim obvezali Časnog Poslanika. Časni Poslanik je rekao: 'Vi meni niste dodijelili zadatak. Ja idem skupiti drva za kuhanje.' Njegovi ashabi su rekli: 'O Allahov Vjerovjesniče, zašto da se ti trudiš na taj način kada svi mi ovdje radimo sve što je potrebno?' On je rekao: 'Ne, ne. Moja je dužnost sudjelovati u svemu što treba biti učinjeno,' i iz šikare je skupio drva za vatru za kuhanje hrane. (Zurkani, tom 4, str. 306)

ISTINOLJUBIVOST

Kao što je preneseno, Časni Poslanik je bio vrlo strog u svojim standardima istinoljubivosti da je među svojim ljudima bio poznat kao 'Vjerni' i 'Istinoljubivi'. On je jednako vodio brigu da muslimani prihvate iste standarde istinoljubivosti kakve su vidjeli od njega. Istinu je smatrao osnovama svih vrlina, dobrote i ispravnog ponašanja. Poučavao je da je istinoljubiva osoba ona koja je toliko potvrđena u istini da je od Boga ubrojana kao istinita.

Jednom prilikom je Časnom Poslaniku doveden neki zatvorenik koji je bio kriv za ubojstvo mnogih muslimana. Umar, koji je također bio prisutan, vjerovao je da je ovaj

čovjek potpuno zaslužio smrtnu kaznu i stalno je gledao na Časnog Poslanika očekujući da će on svakog trenutka dati znak da ovoga čovjeka treba ubiti. Kada je ovaj čovjek otišao, Umar je ponizno dao primjedbu da je čovjek trebao biti ubijen pošto je jedino to bilo prikladna kazna. Poslanik je odgovorio: 'Ako je to tako, zašto ga ti nisi ubio?' Umar je odgovorio: 'O Allahov Vjerovjesniče, da si samo ti dao znak bar treptajem oka, ja bih to učinio.' Na ovo je Poslanik odvratio: 'Poslanik ne vara. Kako ja mogu svojim okom ukazati na smrtnu kaznu za čovjeka dok moj jezik govori miroljubivo s njim?' (Hišam, tom 2, str. 217)

Jednom je neki čovjek došao Časnom Poslaniku i rekao: 'O Allahov Vjerovjesniče! Ja patim od tri zla: laganja, opijanja i bluda. Nastojao sam koliko god sam mogao osloboditi ih se, ali nisam uspio. Hoćeš li mi reći što da radim?' Poslanik je odgovorio: 'Ako mi obećaš da ćeš napustiti jedno od njih, ja ti jamčim da ćeš biti oslobođen od svih triju.' Čovjek je obećao i tražio od Poslanika da mu kaže koje od tri zla da napusti. Poslanik je rekao: 'Napusti laž.' Poslije nekog vremena čovjek je došao natrag i rekao Časnom Poslaniku da se, slijedom njegovog savjeta, sada oslobodio sva tri grijeha. Poslanik ga je pitao za detalje njegove borbe i čovjek je rekao: 'Jedan dan sam želio piti i skoro sam to htio učiniti kada sam se sjetio svog obećanja tebi i shvatio sam ako me bilo tko od mojih prijatelja pita jesam li pio alkohol, ja ću to morati priznati, jer više ne smijem lagati. Ovo bi značilo da ću dobiti loš ugled među svojim prijateljima i oni će me ubuduće izbjegavati. Razmišljajući tako, uvjerio sam sebe da trebam odgoditi piće za neku drugu priliku i bio sam u stanju oduprijeti se iskušenju u to vrijeme. Na isti način, kada sam uvidio da sam sklon bludu, uvjeravao sam sebe da ću, ukoliko budem učinio ovaj grijeh, izgubiti poštovanje svojih prijatelja, jer ću morati ili reći laž ako me budu pitali, i tako prekršiti svoje obećanje tebi, ili

ću morati priznati svoj grijeh. Na ovaj način sam se nastavio boriti između svoje odlučnosti da ispunim obećanje tebi i želje da se prepustim piću i bludu. Kada je prošlo neko vrijeme, počeo sam gubiti sklonost prepuštanja ovim grijesima i odlučnost da se držim dalje od laži spasila me je i od druga dva grijeha.'

ZNATIŽELJA

Časni Poslanik je uvijek savjetovao ljude da ne budu radoznali i da misle dobro jedan o drugom. Abu-Hureira prenosi: "Poslanik je rekao: 'Spasite sebe od lošeg mišljenja o drugima jer ovo je najveća laž, i nemojte biti radoznali ili nemojte koristiti nadimke za druge zbog toga što ih ne uvažavate i nemojte biti zavidni jedan drugome i nemojte osjećati nešto loše jedan prema drugome; neka svaki od vas smatra sebe Božjim robom i prema drugima se odnosi kao prema svojoj braći kako je Bog naredio.' Također: 'Zapamtite da je svaki musliman brat svakom drugom muslimanu. Nijedan musliman ne treba činiti nepravdu drugome ili napustiti drugoga u nevolji ili s prijezirom gledati drugog zbog imetka ili manje obrazovanosti ili bilo koje druge stvari. Bogobojaznost potječe iz srca i čovjekovo srce neće biti čisto ako on gleda s poniženjem na svog brata. Za svakog muslimana je napad na život, čast i imetak drugog muslimana zabranjen. Bog ne gleda vaša tijela, niti vaš izgled, ni vaše vanjske postupke, nego gleda u vaša srca.' (Muslim, *Kitab ul-Birr Vasilah*)

OSUDA VARANJA

On je vodio brigu da se muslimani ne upuštaju ni u kakve vrste prijevara u svojim poslovima. Prolazeći kroz tržnicu jednom prilikom, opazio je hrpu žita koje je bilo stavljeno na javnu rasprodaju. On je gurnuo ruku u žito i uvidio da je žito iznutra bilo vlažno iako je vanjski sloj bio suh. Pitao je vlasnika za razlog. Čovjek je objasnio da je iznenadna kiša navlažila žito. Poslanik je rekao da u tom slučaju treba omogućiti da vlažni sloj žita ostane vani tako da potencijalni kupac može ocijeniti njegovo stvarno stanje. I također je rekao: 'Onaj tko vara ljude nikada ne može postati koristan član društva.' (Muslim) Inzistirao je da trgovina i promet budu potpuno slobodni od svake sumnje o prijevari. Opominjao je kupce da uvijek ispituju robu i predmete koji su im predloženi za kupnju i zabranjivao je bilo kojoj osobi da otvoreno pregovara o prodaji dok su pregovori o tome u toku s nekom drugom osobom. Također je zabranio gomilanje robe koja se ne iznosi na tržište čekajući rast cijena i da umjesto toga tržište treba biti redovito snabdjeveno.

PESIMIZAM

Časni Poslanik je bio neprijatelj pesimizma. Govorio je da je onaj tko je kriv za širenje pesimizma među ljudima odgovoran i za propast svog naroda, jer pesimistične ideje imaju težnju obeshrabrivati ljude i zaustavljati napredak. (Muslim, dio II, str. 2) On je upozorio svoj narod da se čuvaju ponosa i hvalisanja s jedne strane, a pesimizma s druge. Opominjao ih je da idu srednjim putem, između ove dvije krajnosti. Muslimani moraju raditi marljivo u uvjerenju da će

Bog blagosloviti njihove napore najboljim rezultatom. Svatko se treba boriti i ići naprijed i treba nastojati unapređivati društvenu brigu i napredak zajednice, ali treba se osloboditi svakog osjećaja ponosa ili težnje ka hvalisanju.

LJUBAV PREMA ŽIVOTINJAMA

On je upozorio ljude da ne budu okrutni prema životinjama i naredio ljubazan odnos prema njima. Navodio je primjer jedne žene Židovke koju je Bog kaznio što je izgladnjivala svoju mačku do smrti. Također je pripovijedao priču o ženi koja je vidjela psa iscrpljenog žeđu blizu dubokog bunara. Skinula je svoju cipelu, spustila je u bunar i tako izvukla malo vode i dala je žednom psu. Ovim dobrim djelom je zaradila Božji oprost za sve svoje prethodne grijehе.

Abdullah bin Mas'ud prenosi: 'Dok smo bili na putu zajedno s Časnim Poslanikom, vidjeli smo dva mlada goluba u gnijezdu i uhvatili ih. Oni su još bili vrlo mali. Kada se njihova majka vratila u gnijezdo i nije zatekla svoju mladunčad u njemu, počela je divlje letjeti unaokolo. Kada je Časni Poslanik stigao na to mjesto, opazio je goluba i rekao: 'Ako je netko od vas uhvatio njene mladunce, odmah ih mora osloboditi da je utješi'. (Abu-Davud) Abdullah bin Mes'ud također prenosi da su jednom prilikom naišli na mravinjak i, stavljajući slamu na vrh, zapalili su ga; zbog toga ih je Časni Poslanik ukorio. Jednom prilikom je Poslanik vidio kako je neki magarac žigosan po licu. Pitao je za razlog tome i rečeno mu je kako su Rimljani imali ovu praksu u svrhu prepoznavanja kvalitetne sorte životinja. Poslanik je rekao da životinja ne treba biti žigosana na lice, jer je lice vrlo osjetljiv dio tijela i ako to treba učiniti, onda životinju treba žigosati na njenim bokovima. (Abu-Davud

i Tirmizi) Od tada muslimani uvijek obilježavaju svoje životinje na bedrima i, slijedom ove prakse, Europljani također rade isto.

TOLERANTNOST U RELIGIJSKIM STVARIMA

Časni Poslanik nije samo isticao važnost tolerancije u religijskim stvarima, nego je pokazao visoke standarde u ovome. Jednom su izaslanici iz kršćanskog plemena Nadžran posjetili Poslanika u Medini kako bi izmijenili mišljenja o religijskim pitanjima. Izaslanstvo je uključivalo nekoliko crkvenih dostojanstvenika. Razgovor se održavao u džamiji i produžio se na nekoliko sati. U jednom trenutku je vođa izaslanstva tražio dozvolu da odu iz džamije kako bi održali svoju vjersku službu na nekom prikladnom mjestu. Časni Poslanik je rekao da nema potrebe ići izvan džamije, koja je sama bila posvećena štovanju Boga, i da mogu održati svoju službu u njoj. (Zurkani)

HRABROST

Nekoliko primjera njegove hrabrosti i odvažnosti izloženi su u biografskom dijelu knjige. Dovoljno je ovdje navesti jedan primjer. Jedno vrijeme su se cijelom Medinom raširile glasine da Rimljani pripremaju ogromnu vojsku da napadnu Medinu. U tom razdoblju muslimani su uvijek noću bili na oprezu. Jedne noći su se iz pustinje čuli neki glasovi. Muslimani su požurili iz svojih kuća i neki su se okupili u džamiji i čekali na Časnog Poslanika da se pojavi i da im zapovjedi da se suoče s nepredvidivim okolnostima. Malo kasnije su vidjeli Časnog Poslanika na konju kako dolazi natrag

iz smjera odakle su se čuli zvukovi. Onda su otkrili da je na prvi zvuk uzbune Poslanik uzjahao konja i otišao tamo odakle je zvuk dolazio kako bi vidio je li bilo išta opasno i nije čekao na ljude da se okupe kako bi otišao u društvu. Kada se vratio, uvjerio je svoje drugove da nije bilo nikakvog razloga za uzbunu i da se mogu vratiti svojim kućama i otići spavati. (Buhari, poglavlje o *Šudža'at fi'l Hardž*)

LJUBAZNOST PREMA NEUKIMA

Časni Poslanik je bio posebno obziran prema onima koji zbog nedovoljne kulturne obuke nisu znali kako se ponašati. Jednom prilikom je stanovnik pustinje koji je tek nedavno primio islam i koji je sjedio u društvu Časnog Poslanika u džamiji ustao i otišao dalje za nekoliko mjesta i sjeo u kut džamije da obavi malu nuždu. Neki od Poslanikovih ashaba ustali su kako bi ga zaustavili u tome. Poslanik ih je spriječio ističući da bi bilo kakvo raspravljanje s tim čovjekom sigurno njemu izazvalo nelagodu i možda ga povrijedilo. Rekao je svojim ashabima da ostave čovjeka na miru i da to mjesto kasnije očiste.

ISPUNJAVANJE ZAVJETA

Časni Poslanik je bio vrlo točan u pogledu ispunjavanja zavjeta. Jednom prilikom mu je došao izaslanik koji je donio neku posebnu poruku i, nakon što je ostao u njegovom društvu nekoliko dana, bio je uvjeren u istinitost islama i predložio da proglasi svoju privrženost islamu. Poslanik mu je rekao da ovo neće biti prikladno s obzirom da je on bio tu u svojstvu predstavnika i na njemu je obveza da se vrati u glavno

sjedište svoje vlade bez novog zavjeta vjernosti. Nakon što se vrati kući, ako ipak bude uvjeren u istinu islama, može se vratiti kao slobodan pojedinac i proglasiti svoje prihvaćanje islama. (Abu-Davud, poglavlje o *Vafa bi'l Ahd*)

POŠTOVANJE PREMA ONIMA KOJI SLUŽE ČOVJEČANSTVU

Časni Poslanik je posebno pazio one ljude koji su služili čovječanstvu. Jedno arapsko pleme Banu-Tai borilo se protiv Poslanika i neki njihovi ljudi su bili zarobljeni. Među njima je bila kći Hatim Ta'ia, poznatog dobrotvora među Arapima. Kada je ona pred Časnim Poslanikom rekla da je kći Hatima, on je prema njoj postupao s velikim obzirom i poštovanjem i zbog njene molbe oprostio je cijelom njihovom narodu. (Halbijja, tom 3, str. 227) Karakter Časnog Poslanika je toliko svestran da nije moguće sve reći na samo nekoliko stranica.

ŽIVOT POSLANIKA JE OTVORENA KNJIGA

Život Časnog Osnivača islama je kao otvorena knjiga. Kojem god se njenom dijelu čovjek uputi, naiđe na zanimljive detalje. Život bilo kojeg drugog učitelja ili poslanika nije tako dobro zabilježen i tako dostupan za proučavanje kao život Časnog Poslanika. Istina, ovo obilje zabilježenih činjenica dalo je zlobnim kritičarima priliku za klevetu. No, također je istina kada se ove kritike ispituju i odbace, vjera i predanost koji proiziđu ne mogu biti usađeni bilo čijim drugim životom. Sumnjivi životi mogu izbjeći kritici, ali oni ne uspijevaju usaditi uvjerenje i pouzdanje u svoje pristaše. Za neka razočarenja i teškoće je određeno da se nastave. No, život toliko bogat u zabilježenim detaljima kao Poslanikov nadahnjuje razmišljanje

i uvjerenje. Kada se kritika i lažna tumačenja otklone, za takav život je određeno da nam se sam omili – potpuno i zauvijek.

Očito je, međutim, da priča o životu koja je tako otvorena i tako bogata ne može čak ni ukratko biti ispričana. Moguće je samo dati njen letimični prikaz. No, čak je i letimičan uvid vrijedan truda. Religijska knjiga, kako mi kažemo, može se malo kome svidjeti ukoliko uz njeno proučavanje nema priloženog znanja njenog Učitelja. Ovu točku su propustile mnoge religije. Hindu religija, na primjer, čuva Vedase, no o Rišisima, koji su od Boga primili Vedase, nije nam u stanju ništa reći. Potreba da dopunimo poruku iznošenjem o njenom poslaniku izgleda nije ostavila dojam na hindu pobornike. Židovski i kršćanski učenjaci, s druge strane, ne ustručavaju se javno prekoriti svoje vlastite poslanike. Oni zaboravljaju da objava koja nije uspjela popraviti i odgojiti svog primatelja ne može drugima biti od velike koristi. Ako je primatelj tvrdokoran, postavlja se pitanje zašto ga je Bog odabrao. Je li On tako morao učiniti? Nijedna pretpostavka nije razumna. Misliti da objava ne uspijeva popraviti neke primatelje toliko je nerazumna koliko i mišljenje da Bog nema izbora osim odabrati nesposobne primatelje za neke od svojih objava. Ipak su ideje ove vrste našle svoj put u razne religije, vjerojatno zbog udaljenosti koja ih sada dijeli od njihovih osnivača ili zato što ljudski intelekt do pojave islama nije bio u stanju shvatiti pogreške ovih ideja. U islamu je vrlo rano shvaćeno koliko je važno i vrijedno čuvati zajedno knjigu i njenog Učitelja. Jedna od Poslanikovih časni supruge bila je Ajša. Ona je imala trinaest ili četrnaest godina kada se udala za Poslanika. Oko osam godina je živjela u braku s njim. Kada je Poslanik umro, ona je imala oko dvadeset dvije godine. Bila je mlada i nepismena. Pa ipak je znala da učenje ne može biti odvojeno od svog učitelja. Kada su je upitali da opiše

Poslanikov karakter, ona je odmah odgovorila da je njegov karakter bio Kur'an (Abu-Davud). Ono što je on radio bilo je ono što je Kur'an poučavao; ono što je Kur'an poučavao nije bilo ništa drugo nego ono što je on radio. Slavi Poslanika pridonos to što je nepismena mlada žena bila u stanju shvatiti istinu koja je izmakla hinduističkim, židovskim i kršćanskim učenjacima.

Ajša je izrazila veliku i važnu istinu u jasnoj rečenici: nije moguće za istinskog i iskrenog učitelja poučavati jednu stvar, a prakticirati drugu, ili prakticirati jednu stvar, a poučavati drugu. Poslanik je bio istinit i iskren Učitelj. To je ono što je Ajša očito željela reći. On je prakticirao ono što je propovijedao i propovijedao je ono što je prakticirao. Poznavati ga znači poznavati Kur'an i poznavati Kur'an znači poznavati njega.

Indeks ključnih pojmova

(Ovaj indeks sadržava, pod raznim naslovima, činjenice iz života Časnog Poslanika iz knjige "Život Muhammeda")

‘Abdullah bin Ubayy ibn Salul izgovorio ponižavajuće riječi za Časnog Poslanika ^{sa} 95	Abu ‘Amir spletke, 199
‘Ali^{ra} prvi među djecom koji je postao Musliman 17 Khaibar pao u ruke, 161	Abu Ayyub Ansari^{ra} ugostio Časnog Poslanika ^{sa} u Medini 55
‘Ikrima^{ra} postao Musliman povodom pada Meke 211	Abu Bakr^{ra} iselio zajedno sa Časnim Poslanikom ^{sa} u Medinu 47 prvi među oslobođenima koji je postao Musliman 17 ljubav Časnog Poslanika ^{sa} za, . 211
‘Umar^{ra} prihvatio Islam ‘Umar ^{ra} udara svoju sestru Fatimu ^{ra} .. 31 uslišana je molitva Časnog Poslanika ^{sa} za Umarovo obraćenje 31	Časni Poslanik ^{sa} u društvu sa, čekao je u pećini Thaur dva dana . 47
Abraham^{as} monoteist 5	Abu Sufyan^{ra} prihvatio Islam 177 razgovarao, s Heracliusom 145
	Abu Talib smrt 33

Amina

dojila je Časnog
Poslanika^{sa}5

Anas^{ra}

posvetio svoj život
Časnom
Poslaniku^{sa}66

Anas^{ra} bin Nadr

položio svoj život80

Arabija

zemlja Beduina7
politeistički teritoriji 6

Arap

zadivljujuće
kvalitete,6
glavno zanimanje je
bila trgovina6
zločini7
dobri u astronomiji ..6
gostoljubljivost7
čedomorstvo je bilo
ograničeno na samo
neke obitelji8
nepoznavanje
povijesti, zemljopisa
i matematike6
nepoznavanje običaja
civiliziranog života 6
moralni nedostaci ...6
robovi8

Badr, Bitka

veliko proročanstvo
koje je bilo
objavljeno u Meki
se ispunilo92
Abu Jahl napadnut
od strane dvojice
grubijana64
ponašanje Časnog
Poslanika^{sa} prema
zatvorenicima73
stanovnici Meke su
bili bolje
opremljeni i
brojniji od
Muslimana66
Muslimani iz Medine
uvjereno staju na
stranu Časnog
Poslanika^{sa}67
proročanstvo Isaiaha
je ispunjeno72
kiša je pretvorila
pjeskovito tlo
Muslimana u
tvrdo, dok je tvrdo
tlo žitelja Meke
pretvorila u
sklisko64

pogrešno je optužiti Muhameda ^{sa} da je s 300 sljedbenika organizirao napad na nezaštićenu trgovačku karavanu 65	stav prema mrtvima 258
Banu Lihyan spletkama protiv Muslimana 101	obrambeni stav u sukobima i borbama 74
Banu Mustaliq suočen s 93	obzirnost prema nekulturnima .. 282
Bi'r Ma'una sedamdeset učitelja Kur'ana je ubijeno..... 91	hrabrost i junaštvo 282
Karakter Časnog Poslanika^{sa} savjet muslimanskoj vojsci za bitku Mauta 161	objavio je da je Zaid ^{ra} njegov sin 15
svim neprijateljima je oprošteno nakon pada Meke 165	poštovanje slugama čovječanstva..... 283
uvijek poticao protiv radoznalosti 266	poricati da čak sunce i mjesec služe za propagandnu poruku Islama ... 26
uvijek zadržao dobro društvo .. 258	nije zanemario opće i duhovne potrebe svojih sljedbenika u Medini 63
stav prema njegovim ženama 236	neprijatelj pesimizma (dobro će pobijediti dobro, stanje uma) 267
	potiče lijepo ponašanje prema životinjama 267

izloženi hrabrosti i
 junaštvu u bitci
 za Hunain 193
 iskreno i izravno
 ponašanje 266
 ne obazire se na
 mane drugih 271
 tugovao je jer nije
 molio u pravo
 vrijeme tijekom
 bitke na Jami .. 105
 nisu imali straha
 dok su iseljavali
 u Medinu 48
 on je shvatio po
 izrazu lica tko
 je trebao pomoć 243
 pomogao je seljaku
 vratiti zajam od
 Abu Jahla 10
 visoke moralne
 kvalitete 237
 pravedno postupanje
 prema svim
 zatvorenicima 73
 pravda i pravedno
 poslovanje 263
 naglašavanje
 međusobne
 suradnje 241

život Časnog
 Poslanika^{sa} je bio
 poput otvorene
 knjige 284
 ljubav s Bogom ... 247
 kupio je zemlju na
 kojoj se nalazi
 džamija u
 Medini 55
 strpljenje u
 nevolji 274
 ispunilo se
 proročanstvo glede
 Chosroesa 164
 ispunilo se
 proročanstvo glede
 Dhu'l Khuwaisira 199
 ispunilo se
 proročanstvo glede
 Suraqare 50
 čistoća uma 218
 obzir prema
 siromašnima 243
 štitio je interese
 siromašnih 247
 samokontrola 239
 jednostavnost u
 krevetu 224
 jednostavnost u
 haljini 223

jednostavnost u	
hrani	219
tražio mir, a ne	
rat	121
vjerodostojna	
istina	217
iako ranjiv na	
napade, nije	
mogao podnijeti	
'slavu Hubal'	81
tolerancija u vjerskim	
pitanjima	268
ponašanje prema	
susjedima	254
ponašanje prema	
rođacima	255
ponašanje prema	
robovima	248
ponašanje prema	
ženama	261
istinitost	264
Muslimani Meke i	
Medine ujedinjeni	
u bratstvu	67, 57
ujedinio razna	
plemena Medine uz	
pomoć saveza	58
veoma pažljiv u	
očuvanju vjere	
ljudi	258

ispunjavanje uvijeta	
iz ugovora	283
održavanje fizičke	
čistoće	218
osloboditi će	
Khadijine robove ..	
12	
Zaid ^{ra} preferirao	
služenje Časnom	
Poslaniku ^{sa} nego	
slobodu	15

Chosroes

pismo Časnog	
Poslanika ^{sa}	150

Jama, borba

stijena koju je razbio	
Časni Poslanik ^{sa}	
povodom	98
nevjerni špijun	
ubijen od ruke	
Muslimanke	90
Banu Quraiza	
kažnjeni nakon	113
Bog uzrokuje	
vjetar koji	
uništava spletke	
suočesnika protiv	
Muslimana	111

muslimanski	sve slike na
nevjernici postaju	zidovima Ka'be
brojniji od	su obrisane 185
Muslimana 101	Ikrima ^{ra} postaje
mjestimični napadi	Musliman 211
nevjernika	Ka'ba očišćena od
nakon, 136	idola 184
suučesnici su se	samo dvanaest
raspršili 110	ili trinaest
Časni Poslanik ^{sa}	muškaraca je
odobrio je ideju	ubijeno 198
kopanja jame 97	Časni Poslanik ^{sa} je
Časni Poslanik ^{sa}	ušao u Meku ... 192
je tugovao jer	Časni Poslanik ^{sa}
nije činio dove u	ostao je kod
dogovoreno	Hanif Bani Kinana
vrijeme, 105	u Meki 183
tri različite vrste	Prvi obraćenici
muslimanskih	Ali ^{ra} je bio prvi među
boraca 100	djecom koji
Iseljenje u Abisiniju	je postao
stanovnici Meke	Muslimanom 17
u potjeri za	Abu Bakr ^{ra} je prvi
iseljenicima 29	koji je postao
Pad Meke	Musliman među
Abu Sufijan prihvaća	oslobođencima .. 17
Islam..... 177	Khadija ^{ra} je prva
svim neprijateljima	među ženama
Islama je	koja je postala
oprošteno 165	Muslimankom 17

Zaid ^{ra} je prvi među robovima postao Muslimanom 17	prvi misionari Islama koji su pošli u Medinu 42
Habib^{ra} mučen do smrti od Musailimine ruke 46	druga strana Medine obratila se na Isalm 42
Hamza^{ra} prihvatio Islam 24	Časni Poslanik ^{sa} pozvan od strane građana Medine . 45
Heraclius Abu Sufijan razgovara s 146	Židovi Banu Quraiza kažnjeni poslje bitke na Jami .. 113
Časni Poslanik ^{sa} šalje pismo 145	neprestano spletkare protiv Časnog Poslanika ^{sa} 55
Hunain, bitka Božji Poslanik ^{sa} zove svoje sljedbenike 193	problemi u Medini nakon bitke Uhud 72
Shaiba ^{ra} postaje Musliman 195	preferiraju Sa'd bin Mu'adh ^{ra} kao suca, radije nego Časnog Poslanika ^{sa} 99
Časni Poslanik ^{sa} ostavljen samo s dvanaestoricom sljedbenika 205	Sa'dova nagrada za Banu Quariza u skladu s Biblijom 100
Isaiah^{as}, Poslanik proročanstvo je ispunjeno 72	izdaja Banu Quraiza 102
Islam se širi u Medinu prvi obraćenici iz Medine 41	

Ka'ba

360 idola u6
 sve slike na zidovima
 su pobrisane 185
 očišćeni od idola .. 184
 Časni Poslanik^{sa}
 otišao za Meku 164

Khadija^{ra}

smrt od33
 prva među ženama
 koja je poslala
 Muslimankom ... 17
 Časni Poslanik^{sa}
 vodi trgovačku
 karavanu u
 Siriju 11
 Časni Poslanik^{sa}
 propovjeda svoje
 prvo otkrivenje .. 17
 povela Muhammeda^{sa}
 u Waraqu bin
 Naufal 17

Khaibar, pad

u ruke Ali^{ra} 161
 snovi Safije se
 ostvaruju 174

Khubaib^{ra}

pokazao visoke
 standarde
 morala88

Život Časnog Poslanika^{sa}

stijena koju je razbio
 Časni Poslanik^{sa}
 povodom 98
 Abu Talib postao je
 njegov zaštitnik ...9
 obraćanje povodom
 prethodnog
 hodoščašća 206
 Časni Poslanik^{sa}
 odobrio je ideju
 kopanja jame 97
 postao je gostom Abu
 Ayyub Ansari^{ra}
 tijekom dolaska u
 Medinu 55
 rođenje Časnog
 Poslanika^{sa}5
 smrt Časnog
 Poslanika^{sa} 213
 objavio je da je Zaid^{ra}
 njegov sin 15
 nije tražio nastavak
 ratovanja poslje
 bitke na Jami .. 119
 dijeli plijen povodom
 bitke za
 Hunain među
 stanovnicima
 Meke i okolice .. 197

ušao u Meku	posljedni dani
povodom pada	života 212
Meke 192	vodi Khadijinu
prvo obećanje	trgovačku
Aqaba 45	karavanu u
daje naslutiti svoju	Siriju..... 11
smrt 209	otišao u Meku radi
biva ranjen u bitci	Ka'be 164
za Uhud 80	pismo Heracliusu . 145
djed mu umire kada	pismo Mundhir
mu je bilo osam	Taimu 171
godina 9	pismo Muqauqisu 157
njegovo jelo otrovano	pismo Negusu 135
od strane židovske	maršira na Meku
žene 163	s dest tisuća
u zaštiti od Mut'im	sljedbenika 186
bin Adi nakon	oženio Khadiju kada
povratka iz	joj je bilo četrdeset
Ta'ifa 29	godina 12
u Ta'ifu 35	oženio Maimunu ^{ra} 145
udružio se za	oženio Safiju ^{ra} 174
pomoć žrtvama	majka mu je umrla
nepravednog	kada mu je bilo šest
postupanja 10	godina 9
Khadija ^{ra} odvela	propovjeda svoje
Časnog	prvo otkrivenje
Poslanika ^{sa} do	Khadiji ^{ra} 17
Waraqa bin	primio prvo
Naufala 17	otkrivenje u pećini
	Hira kada mu

je bilo četrdeset godina 16	petsto sljedbenika 121
primao otkrivenja bez obzira na iseljavanje 30	dao prisegu stabla 141
odbija Musailimin prijedlog za nasljednika 232	ugovor Hudaibya . 142
krenuo u rat protiv Sirijaca s loše opremljenim Muslimanima .. 202	otišao u Siriju s dvanaest godina ... 9
ostao kod Hanif Bani Kinana povodom pada Meke 183	vratio se u pećinu Hira kada mu je bilo preko trideset 16
stajao kod Quba deset dana prije ulaska u Medinu 53	Maimuna^{ra} udana za Časnog Poslanika ^{sa} 145
dojila ga je seljanka.. 9	Mauta, bitka protiv Sirijaca 168
Časni Poslanik ^{sa} i Abu Bakr ^{ra} zajedno iseljavaju 47	Stanovnici Meke pravili idole svetih osoba 5
Časni Poslanik ^{sa} pozvan od strane stanovnika Medine 45	spremni napasti Medinu 74
posljednje hodoščašće 205	pisali Abdullah bin Ubayy ibn Salul da odvrati Časnog Poslanika ^{sa} iz Medine 67, 57
Poslanik ^{sa} otišao u Meku s tisuću i	Mundhir Taimi pismo Časnog Poslanika ^{sa} 171

Muqauqis

pismo Časnog
Poslanika^{sa} 157

Mus'ab^{ra}

prvi misionar Islama
koji odlazi izvan
Meke 42

Musailima

došla u Medinu ... 232
prijedlog nasljednika,
Časni Poslanik^{sa}
odbija 232

Negus

pismo Časnog
Poslanika^{sa} 135

Ispaštanje

neodobravanje, oblik
štovanja u
islamu 234

Progon Muslimana

Ammar^{ra} progonjen 20
Uthman^{ra}
 progonjen 20
Uthman bin
 Maz'un^{ra} mučen.. 20
Abu Dharr^{ra}
 progonjen 21
Abu Fukaih^{ra}
 progonjen 20
Bilal^{ra} progonjen 19

Khabbab bin Al-Arat^{ra}
 progonjen 18

stanovnici Meke
 dižu mačeve na
 Muslimane 18
Suhaib^{ra} progonjen. 19
Časni Poslanik^{sa}
 mučen 21

Yasir^{ra} i Samiyya^{ra}
 progonjeni 20
Zinbira^{ra} progonjena 20
Zubair bin
 al-'Awwam^{ra}
 progonjen 21

Sa'd bin Mu'adh^{ra}

nagrada, za Banu
 Quraiza u skladu
 s Biblijom 100
Židovi preferiraju,
 kao suca više
 nego Časnog
 Poslanika^{sa} 99

Safiya^{ra}

San, u vezi s padom
 Khaibara se
 ostvario 174
udana za Časnog
 Poslanika^{sa} 174

Društveni bojkot

Muslimani trpe
društveni bojkot
tri godine 32

Suraqa bin Malik^{ra}

progonio Časnog
Poslanika^{sa} zbog
novčane nagrade 48

Ta'if

ljudi, prihvaćaju
Islam 205

ljudi, ništa manji
od Mekanaca u
idolopoklonstvu .. 34

Časni Poslanik^{sa} u
zaštiti od Mut'im
bin Adi nakon
povratka iz 29

Časni Poslanik^{sa}
progonjen u 35

Tabuk ekspedicija

žrtvovao svoju ruku
za dobrobit Časnog
Poslanika^{sa} u bitci
za Uhud 65

Talha^{ra}

krenuo u rat protiv
Sirijaca s loše
opremljenim
Muslimanima 65

Hidžra

Suraqa progoni
Časnog Poslanika^{sa}
zbog novčane
nagrade 48

Časni Poslanik^{sa} i
Abu Bakr^{ra} odlaze
zajedno 47

Časni Poslanik^{sa} i
Abu Bakr^{ra} čekaju
u pećini Thaur
dva dana 47

Poruka Islama

jedinstven 24
jedinstvo Boga 24

Uhud, bitka

Anas bin Nadr položio
svoj život 80

mekanci daleko
nadmoćniji i bolje
opremljeni od
Muslimana 88

grupa od pedeset
Muslimana krivo
shvaća Časnog
Poslanika^{sa} 88

ljudima u Medini
 je više stalo do
 Poslanikovog
 života nego do
 njihovih loših
 odnosa 83, 72
 proročanstvo Časnog
 Posalnika^{sa} vezano
 uz incidente
 tijekom 63
 glasina o smrti
 Časnog Poslanika^{sa}
 dopire do
 Medine 83
 Talha^{ra} žrtvovao
 svoju ruku za
 dobrobit Časnog
 Poslanika^{sa} u
 bitci za Uhud 65
 Časni Poslanik biva
 ranjenim
 prilikom 80
 iako ranjiv na napad
 nije mogao stajati
 i promatrati 'slava
 Hubal' 81
 pobjeda pretvorena u
 poraz 65

Rat

Kršćani su vodili
 obrambene i
 napadačke
 ratove 122
 Kršćanska učenja, 122
 Gandhijev pogled,
 neizvršiv 135
 Islam daje prednost
 miru nad 113
 Islamska učenja, . 123
 Židovska učenja, . 121
 Kur'an o
 zatvorenicima, . 132
 zatvorenici Kur'ana 111
 pravila u Kura'nu,
 propisi Časnog
 Poslanika^{sa} 133

Vino

protuzakonito 73

Zaid^{ra}

prvi među robovima
 koji je postao
 Muslimanom 17
 preferirao služenje
 Časnom Poslaniku^{sa}
 nego slobodu 15
 bio je proglašen
 sinom Časnog
 Poslanika^{sa} 15

Indeks Imena

- A'isha^{ra} 109, 213,
 215, 219, 224, 247,
 227, 235, 236, 245,
 250, 274, 250
 'Abbas^{ra} 21, 55, 46,
 46, 72, 73, 145, 186,
 175, 188, 177, 192,
 180, 181, 193, 186,
 212, 232, 241
 'Abdul Muttalib....9, 193
 'Abdullah9, 46, 67,
 57, 77, 95, 142, 143,
 158, 164
 'Abdullah bin 'Umar^{ra}
 234, 258
 'Abdullah bin Abi
 Hadwad^{ra} 190
 'Abdullah bin Hudhafa^{ra}
 150
 'Abdullah bin Mas'ud^{ra} ..
 227, 268
 'Abdullah bin Rabi'a 191
 'Abdullah bin Rawaha^{ra}
 145, 164, 161, 150,
 172
 'Abdullah bin Ubayy bin
 Salul41
 'Abdullah ra ..29, 95,98,
 'Abdur Rahman bin
 'Aufra 64, 172
 'Abdur Rahman^{ra} 58, 172
 'Addas^{ra}35
 'Adl 101
 'Ala' ibn Hadrami^{ra} .. 171
 'Ali^{ra}17, 47, 98, 161,
 199, 234, 238
 'Amir bin Fuhairara .48,
 50, 92
 'Amir pleme91
 'Amir^{ra}92
 'Ammar^{ra}19, 20
 'Amr bin al-'Asr 29, 65,
 168
 'Amr bin Ma'di^{ra}99
 'Amr bin Umayya
 Damri^{ra} 135
 'Amr ibn Hisham32
 'Aqil 198
 'Asr a 250
 'Ibad bin Bishr^{ra} 110
 'Ibad^{ra} 110
 'Ikrima^{ra} 211, 189
 'Umar^{ra}27, 23, 31,
 50, 73, 66, 80, 81,
 143, 175, 192, 185,

211, 214, 215, 216,	Abu Lahab33
222, 223, 250, 264,	Abu Lubaba ^{ra}98
‘Urwa 140	Abu Musa Ash‘ari ^{ra} .224,
‘Uthman bin Maz‘un ^{ra} 29	258
‘Uthman ^{ra}20, 29, 23,	Abu Musa ^{ra} 203
140, 202	Abu Quhaf ^{ra} 235
‘Uzza 19	Abu Ruwaiha ^{ra} 178
Abrahamas . 5, 184, 185	Abu Sufyan ^{ra} .74, 65,
Abu ‘Amir201	74, 81, 91, 102, 113,
Abu ‘Amir Madani ... 199	140, 146, 148, 164,
Abu ‘Ubaida banal	186, 175, 188, 177,
Jarrah ^{ra}80	178, 192, 180, 181,
Abu Bakr ^{ra} ...17, 19, 22,	185, 194, 186, 229,
47, 48, 50, 53, 66, 73,	244
81, 92, 135, 183, 184,	Abu Talha Ansari ^{ra} .. 267
193, 211, 214, 215,	Abu Talib9, 11, 26,
216, 243, 227, 265,	27, 33, 183, 229, 237
244, 255, 274	Abu’l ‘As ^{ra} 72
Abu Ba ^{ra} ’91	Abu’l Qasim ^{sa} ..163, 164,
Abu Basir ^{ra} 144	239
Abu Dharr Ghaffari ^{ra}	Al-Bara ^{ra} 46
261	al-Harth ^{ra} 164
Abu Dharr ^{ra} 21, 254	Allah ix,19, 21,
Abu Fukaih ^{ra}20	29, 31, 35, 29, 44, 81,
Abu Hanzala ^{ra} 186	107, 105, 124, 110,
Abu Huraira ^{ra} .219, 243,	129, 113, 131, 132,
222, 231, 233, 248,	133, 142, 145, 148,
254, 255, 266	260
Abu Jahl ..10, 20, 22,	Život Muhammad ^{sa} .150,
61, 64, 72, 211, 189	135, 157, 158, 161,
Abu Jandal ^{ra} 144	188, 205, 210, 243,

229, 231, 232, 237,	Banu Lihyan88
251, 239, 265	Banu Mustaliq93
Amina9	Banu Nadir41, 98,
Amittai35	102
Amoiites 101	Banu Najjar45, 55
Anas bin Nadr ^{ra}66	Banu Qainuqa'41
Anas ^{ra} .66, 80, 257, 263	Banu Quraiza 41, 98,
Ansar95, 192,	101, 102, 105, 90, 110,
180, 181, 187, 194,	98, 100, 101
257	Banu Sa'd 98, 190
Arapī6, 9, 24, 26, 27,	Banu Sulaim98
48, 45, 58, 64, 73, 98,	Banu Ta'i 283
105, 110, 105, 121,	Bara'91
146, 191, 201, 217,	Bedouin ...7, 48, 58, 258
218, 227, 230, 241,	Biblija 41, 101
250, 264, 254, 283	Bilal ^{ra} 19, 178
Ashja' pleme 192	Bishr ibn al-Bara' ibn
Asma ^{ra}267	al-Ma'rur ^{ra} 163
Astronomija6	Bishrra 164
Kolovoza5, 161	Budail 140
Aus41, 45, 61, 109,	Canaanites 101
98	Chapter, Bani Isra'il 184
Badhan 164, 128	Chosroes44, 50, 150,
Bani 'Alim 171	167, 160, 188, 251
Bani Nahd 171	Chosroes bin
Banu 'Abdul Muttalib 183	Hormizd50
Banu Asad98	Chosroes Siroes 135
Banu Bakr 164	Kršćani19, 90, 117,
Banu Dinar83	122, 135, 158, 161,
Banu Fazara 137	199, 213, 229
Banu Hashim 183	Copts 157, 158

David	122, 123	Hakam	21
Prosinac	164	Hakim bin Hizam ^{ra}	177, 178
Deuteronomy	17, 101	Hakim ^{ra}	177
Dhat Anwat	191	Život Muhammad ^{sa} ...	261
Dhu'l Khuwaisi ^{ra}	199	Halahra	257
Dhu'l-Hijja	206	Halima	190
Dihya Kalbi ^{ra}	145	Hamdan	171
Dihyara	145	Hamza ^{ra}	22, 82, 83
Jama	85, 117, 105, 119, 136, 121	Hanif Bani Kinana ..	183
Vladar Iran	135, 160	Hanzala	186
Europski pisci .	74, 146, 184	Haram bin Malhan ^{ra} ..	91
Euroljani	268	Haram ^{ra}	91
Fatimara ...	41, 234, 241, 247, 274	Hassan bin Thabit ^{ra} ..	216
Fazara	137	Hatib ibn Abi Balta'a ^{ra} ..	157
Fazara pleme	137	Hatibra	157
Veljača	121, 164	Hatim Ta'i	283
Gabriel	254	Hawazin ..	177, 190, 191, 205, 199
Gandhi	136	Hebreji (židovi) ..	35, 158
Zemljopis	6	Hereafter	33, 132
Njemački vojnici	217	Hind	181
Ghaffar	21	Hinduisti	90, 284
Ghassan	171, 168	Povjest	6, 65
Ghatafan ..	98, 110, 137	Hittites	101
Habbar ^{ra}	189, 190	Hivites	101
Habib ^{ra}	46	Hubal	81, 185, 229
Hadrami pleme	171	Hudhaifa ^{ra}	113
Hafsa ^{ra}	250	Huyai bin Akhtab ...	102
Hajj	31, 207	Ibn Hazm	100
		Ibn Ishaq	100

ibn Rawaha ^{ra}	161	Sudnji dan	194, 198, 210, 245, 255, 271
Ibrahim	230, 238	Jumad al-'Ula	164
Indijski kongres	136	Jurham pleme	137
Indijska nacionalna vojska	136	Kaiser	44, 145, 147, 148, 164, 161, 188, 251
Iran	44, 50, 66, 145, 150, 160, 189	Khabbab bin Al-Arat ^{ra}	18
Iranci	44, 50	Khadija ^{ra}	11, 15, 33, 218, 236, 238, 257
Željezni križ	217	Khalid bin Walid ^{ra}	65, 168, 150, 172, 198
Isaiah ^{as}	17, 72, 73	Khalid ^{ra}	65, 109, 150, 172, 198
Ishmael	6, 48	Khallad ^{ra}	98
Ishmael ^{as}	184	Khawarij	199
Ja'far	164	Khazraj pleme	41, 45, 199
Ja'far ibn Abi Talib ^{ra}	150	Khubaib ^{ra}	77
Ja'farra	150, 172, 238	Khuza'a	164, 177
Jabbar ^{ra}	92	Kinana	174
Jabr ^{ra}	19	Labid	29
Japanci	136	Lat	19, 34
Jarir bin 'Abdullah ^{ra}	257	Legija časti	217
Jebusites	101	Ma'rur bin Suwaid ^{ra}	261
Isus	34, 72, 122, 123, 135, 161, 157	Magians	171
Židovi	41, 58, 48, 61, 63, 72, 73, 98, 107, 110, 98, 100, 101, 122, 137, 150, 158, 171, 160, 168, 199, 213, 229	Maimuna ^{ra}	145, 146
Jona,	35	Maisara	11
Josip	165	Malik ibn 'Auf	190
Joshua ^{as}	122, 123	Mansur Qalawun	161
		Mary	72, 135
		Mary ^{ra}	158

Matematika	6	Mus'ab ^{ra}	42, 45
Stanovnici Meke ...	5, 18,	Musailima	46, 232
19, 21, 24, 27, 32, 33,		Mut'im bin 'Adi	29
34, 35, 29, 41, 44, 44,		Naufal	17, 93
45, 46, 47, 48, 66, 67,		Naufal bin Harith ^{ra} ..	191
57, 61, 74, 65, 64, 72,		Negus	135, 167
73, 74, 77, 81, 101,		Novi zavjet	122
77, 93, 95, 98, 105,		Nu'aim ^{ra}	110
139, 140, 143, 144,		Stari zavjet	122
145, 164, 186, 175,		Perizzites	101
188, 177, 192, 180,		Perzijsko carstvo	98
274		Pharaoh	34, 92, 157
Život Muhammad ^{sa}		Qaila	51
181, 161, 183, 184,		Qais ^{ra}	181
165, 187, 183, 205,		Qara	101
197, 199, 229, 242		Qasim	239
Ponedjeljak ..	53, 164, 16	Quraish ..	19, 21, 23, 65,
Mojsije 17, 34, 41, 67,		77, 98, 139, 142, 164,	
67, 98, 117, 122, 123,		180, 181, 183, 244	
135, 157, 191, 214,		Rajab	242
243		Ramadan	164
Mu'awiya al-Qushairi ^{ra}	264	Rishis	284
Muhajirin ...	65, 95, 192,	Rimski vladar .	145, 161,
180		157	
Muhammad bin		Rimsko carstvo .	98, 161,
Maslama ^{ra}	99, 100,	160, 168, 202	
137		Rimljani	44, 268, 282
Muharram	145	Sa'd bin 'Ubadara ...	180,
Mundhir Taimi	171	181	
Muqauqis	157, 158	Sa'd bin Mu'adh ^{ra}	61, 74,
		72, 109	

Sa'd bin Waqqas ^{ra} ..55, 109	Umayya bin Khalf 19
Sa'd ^{ra} ..72, 109, 100,	Umm-e-‘Abdullah ^{ra}27
101, 180, 245	Umm-e-‘Ammara ^{ra} 45, 46
Sa'id bin ‘Amir ^{ra}91	Usama bin Zaid ^{ra}261
Safiyya ^{ra}90, 174, 271	Usama ^{ra} 241
Safwan bin Umayya ..20	Dolina Abu Talib 183
Safwan ^{ra} 191, 186	Vedas284
Salman ^{ra}97	Viktorijin Križ 217
Salman ^{ra} the Persian .97	Walid bin Mughira 29, 74
Samiyya ^{ra}20	William Muir, Sir30
Satan 18, 25, 46, 95, 271	Yasir ^{ra}20
Rujan 202	Yathrib 107
Shaiba ^{ra} 186	Zaid bin Haritha ^{ra} ... 164
Shurahbil 164	Zaid ^{ra} .12, 35, 66, 77,
Sirin ^{ra} 158	91, 164, 150, 172
Suhaibra 19	Zainabra ..189, 235, 237
Suhail141, 142, 144	Zamzam 165
Suhail ibn ‘Amr 142	Zinbira ^{ra}20
Surah Al-Nisa’ 227	Zubair bin
Surah Al-Qamar92	al-‘Awwam ^{ra}21
Surah Baqara 193	Zubairra 185
Surah Yusuf 165	
Suraqa bin Malik ^{ra}48	
Suraqa ^{ra}48, 50, 51	
Ta Ha, Poglavlje31	
Tahajjud 234	
Talha ^{ra}65, 66	
Thabit bin Qais bin	
Shams ^{ra} 232	
Thaqif 190	
Torah 260	

Indeks Mjesta

'Aqaba	45	Europa	6, 101
'Uman.....	171	Faran	186
Abu Ayyub Ansari ^{ra} ...	55	Francuska	217
Abyssinia ..3, 27, 30, 42,		Galileja	34
145, 135, 167, 211,		Grčka	19
247		Heaven	19, 210
Aleksandria	157	Hira	15
Amerika	6, 101	Hudaibiya 113, 139, 140,	
Arabija	5, 7, 9, 18,	145, 161, 164, 164,	
29, 34, 41, 46, 101,		177, 193	
98, 97, 102, 107, 109,		Indija	7, 136, 167
105, 121, 142, 164,		Izrael	34, 41
160, 174, 161, 164,		Jerusalem .9, 34, 42, 44	
192, 181, 183, 186,		Jordan	34
202, 205, 217, 230,		Ka'ba ..6, 21, 22, 27, 34,	
232, 247		29, 61, 74, 91, 121,	
Mala Azija	44	140, 143, 164, 145,	
Badr .65, 67, 72, 74, 77,		168, 181, 184, 185,	
113, 147, 172, 236,		165, 186	
241		Khaibar 73, 98, 137, 161,	
Bahrain	171	174	
Bi'r Ma'una	91	London	93
Bospor	44	Mada'in	98
Država	136	Marrazzahran	164
Busra	145, 168	Mauta 83, 164, 150, 202,	
Kanan	122, 191	203	
Kina	167	Meka ..5, 9, 10, 12, 15,	
Konstantinopol .44, 161		18, 19, 16, 24, 26, 27,	
Dar-e-Arqam	32	29, 31, 32, 33, 34, 35,	
Egipt 29, 44, 145, 157, 168		29, 30, 41, 44, 45, 46,	
		46, 47, 48, 51, 53, 66,	

55, 67, 57, 58, 48, 61,	Mina 41, 206
74, 64, 66, 67, 64,	Muzdalifa 206
92, 72, 77, 91, 93, 98,	Najd 91, 98
119, 124, 121, 139,	Najran 268
140, 141, 142, 144,	Nakhla 29
164, 164, 145, 146,	Nineveh 35, 30
164, 164, 186, 175,	Palestina 7, 44
177, 178, 192, 180,	Raj 20, 23, 80, 189, 231,
181, 198, 183, 184,	245, 255
165, 187, 211, 190,	Perzija 97, 98
205, 186, 197, 201,	Quba .. 51, 53, 201, 205
205, 217, 247, 229,	Raji' 88
242, 244, 255	Rautas 190
Medina 9, 19, 41, 45,	Rim ... 66, 122, 148, 161,
46, 48, 50, 51, 53, 55,	167, 160, 168
66, 55, 67, 57, 58, 48,	Sveta džamija 6, 110,
61, 74, 63, 65, 66, 67,	121, 178
67, 64, 92, 73, 74, 63,	Safa 22, 145
65, 82, 83, 72, 73, 86,	Sarif 145
91, 92, 93, 95, 98,	Sirija 7, 9, 7, 44, 74, 65,
97, 85, 100, 102, 105,	66, 73, 98, 145, 158,
109, 111, 99, 105,	164, 161, 172, 201,
119, 121, 124, 113,	203, 204
137, 140, 144, 145,	Ta'if .. 9, 34, 35, 30, 164,
164, 160, 145, 146,	197, 205
168, 161, 172, 164,	Thaur 47, 53, 183
186, 183, 184, 233,	Uhud 77, 65, 66, 82, 83,
199, 201, 203, 204,	73, 101, 93, 85, 93,
205, 213, 215, 216,	147, 172, 185, 216,
230, 232, 233, 237,	229
239, 242, 244, 258,	Yamama 30, 171
268, 282	Jemen . 7, 98, 164, 135,
Midian 34	171, 160, 203

Više informacija o Ahmadija muslimanskom džamatu te o islamu i islamskoj literaturi možete zatražiti na slijedećim adresama:

Hrvatska (Croatia)

Ahmadija muslimanski džamat

Vlaška 35

10000 Zagreb

Tel. 00-385-1-4680979

Fax.00-385-1-4683846

Web: www.alislam.hr

mail: info@alislam.hr

Bosna i Hercegovina (Bosnia)

Mesdžid Baitul - Islam

Tuzlanska 1b

71000 Sarajevo

Tel. 00-387-33-612612

Web: www.ahmadija.ba

E-mail: info@ahmadija.ba

Njemačka (Germany)

Genfer Strasse 11

60437 Frankfurt am Main

Tel. 00-49-69-50688600

Fax. 00-49-69-50688666

Velika Britanija (Great Britain)

The London Mosque

16 Gressenhall Road

London SW 18 5QL

Tel. 00-44-20-8870-8517

Fax. 00-44-20-8874-4779

**ŽIVOT MUHAMMEDA s.a.v.s.
LIFE OF MUHAMMED s.a.**

(Croatian translation)

Ovo je popularno izdanje izvanrednog prikaza života Poslanika islama opisanog kao najutjecajnijeg čovjeka u povijesti svijeta. Kao siroče pozvan je na poslanstvo, proganjan od susjeda, istjeran iz svog doma uz cijenu ponuđenu na njegovu glavu. Ubrzo osniva snažnu zajednicu vjernika spremnih dati život za njegovo poučavanje i konačno se vraća kao pobjednik samo da bi oprostio svojim mučiteljima. Ova biografija ne samo da opisuje glavne događaje i prekretnice Muhammedova života, nego pomaže čitatelju da i za sebe izvuče pravilo iz mnogih životnih puteva koje je Muhammed prošao. Nitko ne može pročitati ovaj detaljan i očaravajući prikaz, a da to ne ostavi utjecaj na njega. Ipak, Muhammedov je život uvijek bio otvorena knjiga koju su sastavili njegovi sljedbenici, koji su promatrali sve što je on činio. Ova knjiga sigurno na izvrstan i divan način otkriva njegov život.

AHMADIJA MUSLIMANSKI DŽAMAT
Vlaška 35, 10000 Zagreb, Croatia
www.alislam.hr, info@alislam.hr
www.alislam.org
TEL.: +3851 4680979 , OIB: 75303179922